

T. C.

Yıl : 7

Sayı : 1 - 12

Askerî tıbbî baytarî mecmuası

Askerî Baytar Tatbikat Mektebi ve Hastanesi
Tıbbî Baytarî Akademisi tarafından
üç ayda bir çıkarılır.

Tesis tarihi 1922

Askerî Tıbbiye Matbaası
İSTANBUL
1929

TÜRK TARİH KURUMU KÜTÜPHANESİ
SÜRELİ YAYINLAR

KAYIT NO. 5008787
SÜRELİ YAYIN ADI Askeri Tıbbi Belgeler
CİLT Mecmuası
SAYI 1-12 (73-84)
YIL 1929

5008787
1929, 73-84

Askerî

Tıbbi Baytari Mecmuası

Sayı: 1

Yıl: 7

Kânunusani 1929

M. M. V. Askerî Baytar Tatbikat Mektebi ve Hastanesi
tıbbi baytarî Akademisi tarafından ayda bir defa çıkarılı.

Arzı teşekkür

Mecmuamız yedinci yaşını doldurdu, Geçen yılda 24 formalık mecmua ve 21 formalık biroşür ve saire ile daha mütenevvi ve zengin olarak çıktı.

Buhususta büyük yardımları dokunan sıhhat ve baytarlık işleri daireleri reisleri paşalar hazretlerine askerî tıbiye müdürü, Dahiliye ve matbaa müdürlerine teşekkür ederiz.

Mecmuamız bu sayıdan itibaren türkçe harflerile çıkıyor. Bilhassa tıb dili pekçok arapça kelimelerle doludur, Türkçe harflerle bunların yazılması zordur, fakat tıp sözlerinde esaslar henüz konulmamıştır Bunun için mehz yokdur. Buesaslar kurulunca tıpdili daha anlayışlı olacaktır. Şimdilik tıp yazısını yazanlara güçlük vardır, Bu da pek geçici bir zaman içindir

Biz esas kelimelere dokunmamaya çalışarak oldu gu kadar türkçe yazmaga uğraşacağız.

Bunun için gerek imla ve gerek tabirlerinde görülecek yanlışları okuyucularımızın afetmelerini ve lüzum gördükleri zaman bizi ikaz eylemelerini rica ederiz.

Türkçeye çeviren:
Muallim: Azmi

Yazan:
Verj Verge

İnsan ve hayvanlarda müşterek hâs talıklardan :

("Melioidoz,, Melioidos)

Melioidoz "Sitanton ve Filether,, yerli bir hastalıktır. Felemenk İngiliz Hindistan Birmanya Siyam Köşinşin gibi memleketlerde görülür. Virüsü aşılabilir insan ve hayvanlara geçer; İnsanlarda bir kan ufuneti ve ruam hastalığına benzeyen afat ile mevsuttur. Ruam mikrobuna pek yakın olan bir mikroptan "basillüs pseudo mallei Witmori,,den ilerigilir.

Musap cinsler: hastalık tabii şartlarla insan, beygir, köpek kedi, tavşan, kobay ve fareye geçer.

Tarihi :— 1912de whitmore, Krishanasvami aşı noktalarında çıban "huraca,, ile başlayan morionmanbi kanr ufuneti "ufunetidem,, mütalea etmişlerdir.

Vasıfları :— beygir ruamı mikrobuna pek yaklaşan bir basil ayırt ederek buna yalancı mallei "kâzipmallei,, adını takmışlardır.

1913 de Sitanton ve Filether laboratuvarında hususi nümunedede bir hastalığa tesadüf etmişlerdir. Fakat bidayette sarı olan bu hastalık sonra hafifler, aylarca andemik "endémique,, kalır daima ölüme sebep olur. Az — çok fazla muhatı bir burunakıntısı, dalak ve riede çıbanlar, tecépbün ve nahre ile mevsuf ukdevi téamül görülür 1917 de Sitanton ve Filether insan ve tavşanlarda evelki hastalığa benzer bir hastalık görmüşler ve mikrobunda "paramorveuse d'Antan,, Antan paramorvösü adını takmışlardır diğer, taraftan da 1912 yılında Whitmore tarafından bulunan basil olduğunu söylemişlerdir.

1926 da Pons ve Advier' Hindi çinide hastalığı meydana çıkarmışlar ve daima afatta Vitmori basilini bulmuştur.

Bakteryoloji :— Vitmori evsaf cihetinden Ruam basiline benzer, şalgam şeklinde ucu değirmi, müstamel boylarla alâkası az ve „ Gram,, boyasını almayan kısa bir çomaktır. Mütiharriktir. Hava ile ve havasız yaşar, ekseriya iki kutupla-

rında hubeybler bulunur, bu da koko "coco,, basili şeklini verir. Laboratuvar usullerile eyi tenebbüt eder, mütiharrike, Genç kültürlerde çok mütiharriktir, "Giliserin—Geloss,, üzerinde mültevi ve haşin kültür verir, adi peptonlu et suyunda çok mukavim bir örtü yapar, jelatini bir kaç günde sulandırır.

Erkek kobay peritonna bacillüs Vitmori aşılarsa Sitros „Straus “ alâmeti Ruam bacilinden ileri geldiği zannolunan husye ve mihbel iltihabı husule gelir „ görülür.

Agglutinasyon ve kompileman deviuasyonu " Agglutination et deviation du komplement „ usulleri, Sitanton ve Filethere göstermiştir ki bazı Melioidoz basiline benzer, bazılarıda Ruam basilinden farklı olur.

Verj ve Pariemure da bu neticeye vasil olmuşlardır. yine aynı zaalar Ruamla bulaşık olın bir beygir serumu kompilemanı aynı şiddetle Ruamlı bir antijen veya Vitamori basili antijeni karşısında inhıraf ettirir.

Klinik mütalası :— A— insan.— Ponsa nazaren bu basil insanda başlıca üç manzara gösterir :

- 1— Had şekil ki kolera "Cholera,, hastalığına benzer.
- 2— yine bir hâd şekilki Tifo " Tiphö „ numunesine benzer.
- 3— Tahtühâd veya müzmin şekilki, Gildi, Ayni, Lenfavi, Haşevi, mühim tekayyühler ile mevsuttur.

Hastalığın tekamül ve sürmesi, vücûda Kan ve Lenf yollarile yayılan mikrop virüsiyet vazifesine tabidir. Melioidoza musap insan sulandırılmış 1/10 Malleinin dahili edinme telkîhine karşı teamül gösterir, gayet vazîh ve devamlı harurî bir teamül ile üç dört gün süren kırmızı ve yayılmış mevzii bir teamür görülür, Sitanton ve Filether hastalığın sonderecede ağır olduğunu söylüyorlar. 1912 den 1924 yılına kadar tutulan insanlardan elliden ikisi kurtulmuştur.

B — Beygir:— Sitanton ve Filether, Saymand 1927 yılında beygirdede yalnız binefsihi entana tutulan bir vaka mütalea etmişlerdir. Hayvan halıskanlı olup munkati bir seylan irae ediyordu. Basillüs Vitmori burundan çıkan kayhî muhatta aşigâr bulunuyordu.

Otopside "Autopsi,":— Tabii evvafı enfiye, Rie hizasında pek eski lifi bir nedbe ve aşıkâr bir dahamet Nahre merkezlerle beraber sürre ukdelerinde meydana çıkarmıştır, malleine karşı teamül daima menfidir, halbuki insanda Melioidoz malleine karşı müspet bir teamül verir, beygir Serumı 1 mikdarında basillüs Vitramorisi Ağlütine eder 8000

C— Kobay— Pons diyorki kobayın Melividoza karşı gösterdiği hal Ruama karşı irae ettiği halin aynıdır. Tederrün ve Vebada da böyledir. Bu ahvalda telkih noktalarında çabuk bir teamül görülür iltihabı tabakai munzamıma iltihabı ceyp iltihabı ferc, afetzede sahanın ukteleerrnde imtila ve kayhî mecami husule gelir. Nehayet seri zayıflık ve şiddetli hummayla beraber mevt vukua geldiği görülür.

Otopside: — ukdeler Tahal ve Rie, Kept azçok imtidatlı huracalar mahalli olmuştur.

D— Tavşan : — Melioidoz sekiz ve on günde kept ve rienin nadiren tahalin afeti görülür.

Afatı : — Pons diyorki melioidoz hastalığından telefolan bütün hayvanların otopsilerinde : ruam basilinden husulegelen afata benzeyen afat yani nahre ukdecikleri kesirrünnüvelerin fazlalığı ve aşıkâr lifi bir teamül ile mahtut tecepbün görülür.

Esbabı: — A. — Virüsü mrdeler . — kan , idrar , sefelat , tekaşsu mahsulatı , huracalar ve ukdeler kayhları tamamen virüsidir , hususi mikrobu havidir .

B. — Virüsün usulü nüfuzu . — insanî ve ya hayvanî olan tabii hastalıkta tariki hazmî entanın tabii yoludur, Sitanton ve Filather binefshi bulaşık veya diğer kemirici hayvanların ısırıkları gıdalarla geçer diyorlar . Derialtı yolu ekseriya vücuda basilin girmesi için en emin biryoldur, ilkdefa insanda hastalığı gören Vitmor fena şırın ga yapılan morfonoman insanlarda mevcut huracalar basilin girdiğine kani olmuştur .

Tedavisi : — Halihazırda meliyodozun tedavisi malum değildir .

Bibliyografi "Bibliographi, .

pons : — Esecisten ede la Melioidose en Cochinechine, etude l'agen étiologique basillus pseudo malleie Whitmarö (1913) basillusWhitmorı Stanton et Fletcher (1923) annales de L, institut pastur (927) t. xxxx1 p. (1338) „

Stanton et fletcher : —melioidosis a disease ofrodento communicable Tamasi the lancet (1925) t. CCv(111) N. O Stanton et Fletcher et saymonds .

méliaidosisin a horse . Journal of hygiene Txxv1 , p . 39 ete

1 — Ankara hayvan hastanesi ve nalbant mektebinde merasim

(928) Yılında Ankara hayvan hastanesi ve nalbant mektebinde 34 Nalbant efradının bir heyet karşısında imtehanları yapılmış ve hepsi muvaffak olmuştur.

Ankaradaki bu müessizemizin ordu hayvanlarının tedavileri gibi mühim hizmetinden mada ordunun ihtiyacı için lazımlan nalbantları yetiştirmek ve bu suretle tezkere aldıktan sonra yuvalarına dönecek olan vatan evlatlarını sanat sahibi yapmak faydalarını görür, bunun için biz bu baytarlar nekadarı iltihar duysak yeri vardır .

İmtihan münasibetile birarada alınan fotoğrafı müessisenin kimetli müdürü miralaye Sadettin bey tarafından gönderilmiş olduğundan iltihar duyarak dercediyoruz :

2 — Müteberilerimiz

1-12-928 sayılı mecmuamızda meslekimize hizmetleri dokunan büyük ölülerimizin ağırandızman fotoğraflarını yaptırarak mektep kütüphanesine asacağımızı yazmıştık. Bunları yaptırdık ve sarfolunmayan Parayı bu işe harcadık: Hazine ihtifal ile talik ettik, okuyucılarımızla birlikte büyüklerimizin adlarını takdis ederiz

2— Tarihi harp encümeni Baytarı kısım müdürü miralay Neşet beyfendi tarafından 5 lira ve mülhaki bınbaşı Mehmet

Ankara hayvan hastanesi ve Nalbant mektebinde imtihan merasimi.

beyden broşür esmanı olarak 50 kuruş alınmıştır. Teşekkür ederiz

3— Mektebimizin beş senelik mesai broşürü dolayısıyla bir çok arkadaşlarımızdan teşekkür mektupları aldık. mektep muallim heyeti arkadaşların gösterdikleri teveccühden dolayı alenen teşekkür eder.

3 - İstanbul baytarlarının senelik kongurasi

İstanbul etibbayı baytariye muhadenet cemiveti senelik kongurasını 3- kânun sani perşembe günü İstanbul türkocacı salonunda akt eylemiştir. Azanın ekseriyetle içtima eden kongurayı cemiyet reisi ve Mardin mebusu muallim Memet nuri bey güşat ederek kongurayı idare etmek üzere muvakat bir reisle iki kâtibin intihabını teklif etmiş ve heyeti umumiye tarafından ekseriyeti mutlaka ile âli baytar mektebi rektörü müderrisaHalit bey muvakkat riyasete ve askeri baytar tatbikat mektebi emrazı cerrahiye baş maavini kıdemli yüzbaşı Rufat Şükrü ve pendik bakteriyolojihenesi asistanlarından Raif beyler de kongura kâtibliklerine intihap olunmuşlardır.

Kongura reisi evvela kongura münasebetile Reisi cümhur gazi hazretlerie, Başvekâlete, Müdafaai milliye ve İktisat vekalelerine konguranın arzı tazimatını müşir telgraf keşidesini teklif eylemiş ve heyeti umumiye tarafından aynen kabul edilmiştir. Azadan şehremaneti Baytarlarından Hasan basrı bey de maarif vekili Necati beyin elemi vefatı hasabile Baş vekaleti celileye arzi taziyeti müşir telgraf keşidesini ve aynı zamanda merhum Necati beyin hatırasına hürmeten kongura faaliyetinin ve müzakeratının beş dakika tatilini teklif eylemiş ve bütün aza tarafından kabul edilerek beş dakika sükut ile geçirilmiştir.

Müteakiben kongura reisi eski heyeti idare raporunun kiraat edileceğini ruznamei müzakerattan olmak üzere teklif eylemiş, ve heyeti idare rapurunu kâtibi umumî Üveis mashar bey kiraat eylemiştir. Heyeti umumiye sabik heyeti idarenin raporu muhteviyatının ve vezne hesabatını ekseriyeti mutlakaile aynen kabul ederek mesleki faaliyet ve teşebbüsatlarından dolayı kendilerine kongura reisi vasıtasile alenen teşekkür eylemişlerdir.

Kongura reisi ruznamei müzakeratın diger maddesi olan yeni idare intihabına geçeceğini söyleyerek azanın namzet gösterme-

sini rica eylemiş ve reis, kâtibi umumî, veznedarlığa birer birer dört azaya da ayrıca namzet gösterilmesi lazım geldiğini söylemiştir. Bunn üzerine evvela riyasete sabık heyeti idare reisi ve Mardin mebusu muallım Mehmet Nuri bey namzet gösterilerek ekseriyeti mutlaka ile kabul edilmiştir. Muallım Nuri bey senenin yarı kısmında Ankarada bulunması hasebile diğer bir arkadaşın intihabını teklif eylemiş ve fakat heyeti umumiye teşkil eden talebelerinin ısrarını kesr edemeyerek kabul eylemişlerdir. Müteakiben kâtibi umumî intihabına geçilmiş sabık heyeti idare kâtibi umumî Üveis Mashar bey tekrar namzet olarak gösterilmiş, heyeti umumiye tarafından ekseriyeti mutlaka ile kabul edilmiştir veznedarlığa hey'eti umumiyenin yegane namzeti olan teşrih müderrisi Ahmet Hamdi bey kendisinin fazla meşgalesine binaen kabul etmemek arzusuna rağmen mevcut azanın ekseriyeti mutlakasile intihap olunmuştur. Dort azalık için kösterilen mütaaddit namzetler arasında en fazla rey alarak aza intihap olanlar:

Askeri baytar tatbikat mektebi müdürü miralay Halil bey Pendik bakteriyolojihanesinde Bağtaryolog Ethem bey ali baytar mektebinde Emrazı Sariye ve Bakteriyoloji müderrisi Rıza İsmail bey Kimya müderrisi Fazl beydir. Bu suretle yeni heyeti idarede Reis kâtibi umumî veznedar ve iki aza sabık heyeti idareden ipkaen intihap olunmuşlar ve yalnız azadan ikisinde reyi umumî netayicine nazaran tebeddülât vaki olmuştur.

Kongara reisi müderris Halit bey yeni heyeti idare intihabının hitamı hasebile mevkii riyaseti reis muallım Mehmet Nuri beye terk eylemiş muallım Nuri bey de meslek namına mekamatı âliye nezdinde cemiyet reisi ve Millet vekili sıfatı ile yaptığı resmi ve hususi teşebbüsattan bahsettikten sonra heyeti umumiyeden bir talepleri olup olmadığını sormuş Heyeti umumiye de yeni heyeti idareye kemaflı sabık muvaffakiyet ve semereli mesai temenni ederek kongura tatil edilmiş

ve tazimat telgraflarıla taziyet telgrafı derhal keşide olunmuştur. Kongura münasibetile yevmi cerideler tarafından fotografiler alınmış ve müteakip günde konguraya ait yazılar intişar etmiştir.

Mecmuamız da yeni heyeti idareyi teprik ve meslekte muvaffakiyetlerini temenni eyler.

Yazan
Kürsan

Sudanda:

Ehlî hayvanlarda bulaşık hastalıklar

Sudan bizi okadar alâkadar etmez. Fakat her muntikada hastalıklar ve bahusus mühimolan bulaşık hastalıklar âraz ve afat cihetinden hususiyet gösterirler.

Bir memleket baytarının da bu hususiyetleri bilmesi lazımdır. Mesela Bakar Vebası, Şarbon, Şap, hastalığı memleketlerin sıcak ve souk olmasına göre bazı hususiyet irae etmesi icabeder.

Maatesüf şimdiye kadar buhususiyetleri gösteren müellefatı bilmiyoruz. Bucihetten makaleyi hususiyetlerin mütalaası için haizi ehemmiyet gördük. İşte şimdi sadada giriyoruz: Sudanda esaslı tetkikat yapmak kabil değildir. Me'hazımız resmi istatistiklerdir. Busene Sudanda 55bin Beygir, 107 bin Eşek, 1,030,000 Koyun, 3,600,000 Keçi, 13,200 Deve sayılmıştır. Teksirihayvanat ve hastalıklar istilasında uğraşan zatlar tarafından bu istatistikler doğru olarak tanzimedilmiştir, Hakikaten Sudanda Beygir bakardan az görülmektedir. Bilhassa dört yıldan beri Sudanda Beygir fiatları iki, Öküz ve Koyun fiatları ise üç misli olduğu nazarı itbiara almırsa bunun bir servet olduğu meydana çıkar.

Bir kaçıyıldanberi Bambak laboratuvarı ve teksir müessiseleri mahalli hastalıklıklar hakkında malumatımız henüz münkeşif değildir. Bununlaberaber istilâi hastalıklara karşı gittikçe yünlü Koyun çoğaltmak, Hınzır ve Bakar ırkların ithal olunan ırklarla tesalüp ettirmek, şehirler etrafında kümes hayvanlarını çoğaltmak imkanını hazırlamıştır. Fakat yeni yeni istilâi hastalıkların:

Bilo-tongü "Blue-tongü", ve Hirtvater "Heart-Water", gibi marazların mevcudiyeti bu teksire halel getirmektedir, eskidenberi malumolan hastalıklar ekseriya kıymeti az, görülmesi güç olan Hayvanlarda bulunmaktadır. Teksir cihetinden mühimolan ve mücadelesi icap eden hastalıklar hakkında malumat veriyoruz:

Bu hastalıkların esası Bezanson ve Filiperin, Paniset ve Vojun tasnifleridir.

Her hastalığa ait hususiyet

I — **Koyunda : Cenbi-takayüh;** - Busene ikiyıl - danberi yapılan muhtelif taharriler gösteriyorki bilhassa toplu ağıllarda bulunanlarda çokolan koyuun kayh yapan "müke vvinülkayh", intanı Pırays - nokar "Preis-Nokard", basilinden ilerigeldiğini söylemekligimiz yanlışmış, Basit, sathi huracalardan derin afatı haşeviyeye kadar gayet muhtelif tarz ve manzarada,, Eau-rousses,, hastallığına benzer şekillerde görülür, şonşekil zayıf hayvanlarda buluuur. Sürre intanı' gençlerin mütekayyih mafsâl intanı pek çok vukua gelir. Bulaşık Sürrede arazi ve ka amelî yaraların sebebiyet vermesile tezahür eden hastalıklardan kurtarmak güçtür. Kayhta İstafilokokk Arnolt mikrokokuna benzer bir Kokkü görülmüştür.

Hirt-Vater:- En hassas Ankara keçilerile Merinos koyunlarıdır, cenubî Afrikada olduğu gibi Öküzde görülmez, yalnız koyun ve keçilerde bulunur.

Yukarıda söylenen ırklar girdikten sonra bu hastalık çoğalmıştır. memleketin yapagılı koyunu az hassas ve kılı koyunu ise çok hassastır. Memleket koyunları ile Merinos koyunları tesalübü olan melezde hassasiyet azdır.

Âraz:- Hâtfevk birşekil " Yere düşme, İhtilaçlar Birkaçdakikada telefolma,, zahır afatsız. hât şekil "hararet derecesinin yükselmesi. umumî âraz sonra dış gıcırdatmaları, dört nal ile koşma hareketlerle beraber birden bire yatma sükûnet fasılaları ile buhran nöbetleri ile tek ve ya mükerrer, hararet derecesinin düşmesi ile mevt,, şıgafı haricî ve cemp

insibabları, rie ihtikan ve tereşşuhu, Mide ve bağırsaklarda neziif lekeleri “ Bati bir şekil „ çok miktarda harici şığafta insibap „.

Virüsî terşih olunamaz, Nesiçlerde, Bòbrek cüseymelerinde, dımag kışırılarında gıram almayan bir Mikrokok bnlunur, Sudanda sineklerle intikal tecrübelerinde muvaffak olunamamıştır. Fakat hastalık amili suafi olduğuna şüphe yoktur.

Tufeyl zıttı banyolarla bunları harap etmek, ve hastalığın önunu almak kabildir,

— **Koyunda: nezfi kan ufuneti** - seyri süafi, bazan cayihî olup muhtelif esbabı inhitattan ileri gelir „ mesela az teğatdi, haşevi tufeyller, üşüme, fakat buson iki sbep suğuk mevsimlerde müesir olur. zayıflık suâfa sebep olur. merinos kuyunlarına eyi bakıldığından bunlarda körülmez. fakat memleket koyunlarına az bakıldığından bunlarda çok körülür. ekseriyya şarbon ile karıştırılır.

— **Koli Basili intanı** - bazan hınzır koli basili , gayet virüsü ve meai şekilde olarak görülür. Fazla nisbette bulşik sürülere çarbar. Daima azmı nüha içinde Kolibasil bulunur. Tuyurda bilhassa Fransadan ithal olunan hayvanlarda , koli basillüs ekseriyya tekâmülü batı Sipirilloya, Difteryaya ilave olunan bir hastalık olur, ve ya iklime alışırken görülür. Buna karşı İyotlu ve ya Fileorlu aşı hizmet görür.

Bakteridien Şarbon “Şarbon baktertdien,, : — Nadir görülür bir hastalıktır, halbuki Sudana yakın olan Kine “Cine,, de fazla olduğu halde hudut olan cenubî Sudanda azdır. Ancak on dördüncü derecede görülür. Şarbon kuru mevsimlerde hayvanların toprak, mahallerinde kurumuş otlardan çıkan samanları yedikleri zamanlarda tesadüf edilir. sürüde görüldüğü zamanda, Sahra cenubunda, umumî bataklıklardan su içmelerinden ileri gelir.

Çabuk yayılır, sürü telef olur ,sırtlanlar, vahşi hayvanlar şarbon isporlarını bu laşeleri yiyerek uzaklara kadar götürürler. kum fırtınaları ise gömülü kadavralardan her tarafa yayarlar. Buzaman bu kümeler zerolunan arazi toprağıle karışır.

Çamurda burada oldukça vazife görür, işte görülen esbapta bunlardır.

Cemre humması bilhassa yabanî Öküz ve koyunda çoktur. Ekseriyya deve de “ Bataklıklar etrafında hafif süaf, Hınzırda “Hunnak,, Beygirde “Gılasantıraz,, görülür. 1912 yılından beri idarenin ağıllarında görülmemiştir . Yalnız had şeklinde tesadüf olunur. Tekamülünün süratinden dolayı yerliler buna “ Şeytan rüzgârı ve şeytan kuvveti „ adlarını takıyorlar. Bambaraslılar ise tahalin şişmesini gördüklerinden “ Dalak „ diyorlar. Tekâmül tecrübe hayvanlarında pek kısıdır. Hastalar daima gesilerek sarfolunur İnsan şarbonu nadir degildir.

Hakikî, mahalli suafılara sebep olur. Bilakis Nirafukta posta beygirlerinde cemre hunnakı süafı görülmüştür ki bu da miâî gemreden tedavi altına alınan bir yerliden geçmiştir. Bu adam ihtiyaçlarını hınzır parklarında defediyordu, Yalnız dahili edimme aşı şimdiye kadar tecrübevi olarak yapılmış ve muvaffakiyet göstermiştir.

Arazi Cemre: — Evvelkisinde daha nadirdir. Son- yıllara kadar ancak sahranın Cenup kıtalarında görülmüştür. “ Faguibine „ Gülü etrafı bulaşıktır. Burada hastalığa sürülerde sık sık tesadüf olunur. Geçenyıl Bam- buka laboratuvarında serom hayvanlarında görülmüştür. Vadilerde yoktur. Memleketin yapagılı koyununda hassasiyet fazla olması mühim bir keyfiyettir. Laboratuvar hayvanları vasfı arâz göstermişlerdir.

Güzaz: — Sudanda ve bazı nevahide pek münteşir. ve bilhassa mühliktir. Bir “ Div „ nahiyesinin bir has-talığıdır. El-oralacı “ El-oraldji „ ağılında ihmâl edilmiştir. İki yıldan beri genç hayvanların kuyrukları kesilmiştir. Kanlı usul ile ihşa mütaaddit arızalar gösterir. Yerli sürülerinde ise damızlık koçlarda ihşa için pens Bürdizo “ pinse Burdyzo „ kullanılalıdanberi bu azalmıştır. Yeni doğanlarda Güzaz pek münteşir olup hayvnlardan ziyade insanlarda görülür. İnsan ve hayvanlarda sağım itiyadı, çamurla bulaştırmak, “ İnek pisliği, kum, Toprak „ meselesi arızı ve ya ameli yaralar, çok intan esbabından maduttur. 1922 den 1926 yılına kadar

tedavi etmiş olduğumuz 21 beygirden yalnız birisinde şifa vakasını gördük.

Botülizm “ Botulisme ” ; — Bilhassa yerinde beslenen ve bakkaliye için kullanılan hayvanların etlerini ekleden İslanananlarda görülmüştür.

Beygirde Lnefa eviyesinin karhavî iltihabı; — eyi mütalaa olunmamıştır. Laboratuvarı 1926 den 1927 yılına kadar ancak iki vaka görülmüştür.

Koyunda ceybin süafî iltihabı; — çok telefata veren mühim ve bulaşık bir hastalıktır. Bilhassa kuru mevsimler de sahel sürüsünde görülür. Bidayette sakit geçer, fakat bir sürüde yerleştiği zaman süratle istila eder, Mevt mahmasadan ' Mafsal iltihabından kan ufunetinden ileri gelir Kayhta ' Daima muhtelif Mikroplarla beraber nahre basili bulunur. Nahre basili kültürlerini hamil mülevves bir cisim ile beraber kanatın istilası hastalığı tecrübi olarak husule getirir.

Tederrün: — Eskidenberi Sudanda verem olmadığı zanolunuyordu. Bu da kesilen hayvanların nezaret altında bulunmamasından ilerigeliyordu. 1927 denberi nezaret altında bulunan Mezbahalarda çoğalmıştır. Bambakoda 1927 de kesilen 4842 Bakarda 62 vaka görülmüştür. Ekseriya tederrün ' şezeni, kasabî isede müteammim Tederrün, Haşevî, kepti Tederrünlerlere de tesadüf kabildir. Yabani Öküz sürülerinin usul dairesinde Tüberküline tabi tutulması %8 nispetinde müspet teamül vermiştir

Tecrübe olarak laboratuvarı tetkik olunan bütün nümünelerden : cilt yolu ile pekçabuk Tavşanı ve alelade garülenden daha fazla müddette kopayı öldürür Nadiren Tavşan 65, Ekseriya 55—60 günden fazla bir müddet sonra ölür.

Lenfa eviyesinin sarî iltihabı; — Sudanda pek çok olup hayvan yetişdirenlerce malumdur. Avam buna beygir firengisi derler, kurümevsimlerde az, Yaş mevsimlerde ve yağmurlu havalarda pek çoktur. Buzaman binefsihi eyi olması mümkün değildir.

Devede urre; — cüzi münteşir bir hastalıktır. Yalnız sahilde mor “ Maure ” lar bunu bilmezler. İhtimalki Hint develerinde görülen “ Lokling ” hastalığına benzer. Tekâmülü batı, huracalarla mesuf olup daima amil olarak stereptotrise “ stereptothrix ” bulunur. Bir sürüde yerleşirse pek mnannit olur.

Sipiroketos “ Spirochetose ” : — Bombako labaratuvarında, bir çok hayvanlarda görülmüştür. S. Taylari “ S. Theileri ” den ileriğeler. Tiripanozomyaz ve piroplazmoz ile müşterehtir. Marazın sureti husulü malum değildir.

Tavuğun Sipirokettozu: — Kaz ve hindide de görülür. pek münteşirdir. Memlekete ithal olunan ecnebi Tuyurda pek şiddetli olur. Halbuki yerli tavuklar hemen daima hastalığın batı şeklini gösterirler. Ekseriya kırmızı küreyvelerinde Balfur “ Balfour ” cisimleri bulunur. Bu bir koksidiyöz olup hastalığın hâd şekillerinde bulunmaz. Arğazlar bunların mutavassıt mihmandarıdır. Yalnız bir nevini bulduk: “ S.Gallinorium ” kimyevi tedavisi muvaffakiyet verir. Atoksil “ vasatî olarak 8 santigrame “ Galil ” 1 sent. “ Sülfö arsenol ” 1 sent. “ kullanılır. 13 santigram Neosalvarsan ile sadrî adalelerde zer-kier güzel netice verir.

Tiripanozomyaz “ Trypanosomyase ” : — Sudanda Tiripanozomyazın hüküm sürdüğü yalnız bir nahiye değildir. Cenup sahra havalisi bundan aridir. Fakat burada haşarat vahize bulunmazsa bile yıllarca bulaşık hayvanlar ile intikâl vukua gelir. Uzun müddet hastalık geçer.

Heryerde Tiripanozomyaz cinsleri diri haşareler ile intikâl eder. Mahallinde husule gelir. Umumiyetle 14 derecede Glossinler bulunur. Yukarıda Tan ve Stomokslara tesadüf edilir. Tiripanozomların teksire mani oldukları iki nahiye vardır: Bani ve Ba-onle nehirlerinin azbir mesafede olarak sahilleri, Fakat buralarda hayvanlar bir müddet sonra mevziî muafiyet kespederler.

Nevahinin değişmesi, Tebdili ünsiyet, mukavemeti azaltır, İntikalini kolaylaştırır, İrk için hususiyeti yoktur; Hörgüçsüz Öküz, zebu arasında fark yoktur. Bütün inhitat sebepleri: İş, Müşterek hastalıklar Dafii taaffün Mısırlı aşı, Hâd bir buhran teşkil eder

Şimdiyekadar atideki cinslere tesadüf olunmuştur. Tev-ansi " 15 derece fevkinde " T. brucei " Bamboko civarında T.sudaness " Tombakto, Caz, nahiyesine hudut, 16 derece-şimali " T.pecaudi " Ayni muntikalar, Fakat az münteşir, Bilhassa sular ceryanları sevhiline mütevazzi " T.dimorfan " cenup ve cenubuşarki sahilleri " T. congolense " cenupda bazı merkezler "

Beygirde: T. cazalbani ile ekseriya tesadüf olunur. Tripansomyaz kolayca tedavi olunuri Tartarı mukayi ile bir Arseniki maddeden ibaret Atoksil ve ya Neo—salvarsan yekdigerele karıştırılır.

Öküzde:— T. pecaudi T. cazalbani bulunur. Fakat hiçbirine tedavi müessir olmaz,

T. cazalbani Öküzde Beygirden dahafazla mukavemeti müstelzimdir

Devede:— T.bori, T. tahaga' pekçok telefata intaçederek azalmasına sebep olur. Müzmin olduğundan dolayı hiç mukavemet edemez. Küçük hayvanlarda ekseriya Tripano-zomun muhtelif şekilleri görülür.

Hâd şekilleri müstesnadır. koyun ve keçi pek mukavimdirler. Bilakis kelp T. pecaudi ye karşı pek hassastır Bazan bu iki haftocda, Bilhassa Bani nahiyesinde telef olduğu görülmüştür.

" Leishmaniose canine " Kelp Laysmanyosu:—

Bakarda bu hastalık cenup ve vasat muntikalarda çok olup bir çok bakarlar zahiri arâz göstermeksizin buna tutulurlar. Hastalık ricî bir marazdır. Bilhassa bakar vebasından sonra görülür. Humma taannüdü aşikar olursa " P.bigeminium ", dır. Zahiren salim ise " Gonderya mutans " olup, kesretle bakarların kanlarında bulunur. Cüzi maraz tekvin eder.

Beygirde:— şimdiye kadar " Nutalyaegui " bulunmuştur. Esasen burda Pirolazmoz nadirdir.

Koyunda:— bir çok defalar " P.ovis " bulunur. Nadir. bir hastalıktır. Cenupta köpeklerde " P. canis " bulunur ki ithâl olunanlarda vahim ve yerlilerde salim bir hastalık tevlit eder.

Bakar vebası:— andemik bir halde hükümsürer. Süt kesiminden sonra genç hayvanlara isabet eder. Buzamanakadar şifayap olmuş valdesi sütünü anıkörlerine mukavemet eder. Gitgide sakit şekilde görülür. Adi şekilde daha batı teka-müllü haiz olup mevt ile nehayet bulur. İki defada buşekil laburatuvarıda tecrübe ile tespit olunmuştur. Bir çok pasajdan sonra, esas virüsiyet yayılır. Bu şekle musap hayvanlar zahiren, sıhhat hallerini muhafaza ederler.

Gemrelerin hâmil olması meselesi, kışbidir. Nadiren müstesnadır. Doğrudan doğruya telvis görülür. Taze cietten veya Etten intikali üç senede üç defa görülmüştür.

Kulâi humma "Şap hastalığı" : - Bu yılıkadar şap hastalığı 1918 da ve 1926 da olarak iki defa görülmüştür. Fakat 1926 yılında, Nijer "Niger" nehrinin şimali müstesna olduğu halde, şimal arazısının hertarafını işgaletmiştir. Garpdan Şarka doğru bakar vebasının büyük süaflarında görülmüştür. daima salim idi, Ancak kuru mevsim sonunda ve eyi bakılmamış danalarda telefata intac etmişti. yerliler bunu bilir. Ve rahatsız olmazlar. Kırk yıldanberi bu hastalık hüküm sürmektedir.

Cedre "Clavele" : - Şimalde ve yünlü koyunlarda görülmüştür. Yerliler bunu tanırlar. ve Lenfi kulak ucuna telkih ederek kayh ve ya seylanı aşilayarak bunu da bir pıçak veya bir diken ile hastalığa karşı Aşı yaparlar. Mevzii bir afet husule gelir. Hastalığın bütün şekilleri görülür. Virüsü Cezayir-dekinden daha az mukavimdir. Bir aylık kabuklarda hastalık intikaletmez. Kılı koyuna taze lenf ile telkih nadiren muvaffakiyet verir.

Kuduz "daülkelp" : - Eskidenberi insana telkihi kabil olmayan hususi kuduzdan bahsedilmmişti, Fakat burada Tancada yapılan tecrübeler bunun doğru olmayup Cezair, Sudan, Fransa sukak virüsü menşeinin ayni olduğunu göstermiştir. Buna da Paris enstitüsünde saklanan Sudan menşei virüste, sabit bir virüs husule getirmek için devri tefrih müdetini Tavşanda kısaltmak pasaj ile mümkün olmamıştır. şuhalde Sudan daülkelbinin İnsan için kabili telkih olduğunu meydana koyar

isede felç devri süratle vukua gelir. Kısa ve ya gayri mevcut bir intibah devri bulur, Bu da ledga şansını azaltır.

Kelp hastalığı: — Fransada olduğu gibi tekâmül eder. Ekseriya vahim şekilde yabancı kelpelerde görülür.

Blütongü “ Blu tongue: ” — Bu hastalık 1928 yılına kadar meçhul idi. Cenubî Afrikada merinoslarla intikâl etmiştir. Bu merinosların ithal edildiği El-avalacı “ El-avaladji „ ağılında ve civarında hüküm sürer, Nahiyenin yünlü koyunları mukavim olduğundan tevessüe o kadar meyâl değildir. kılı koyuna gelince tecrübevi intan muvaffakiyet vermemiştir. Hastalık Cenubî Afrikada olduğu gibi aynı arâz gösterir. Yüksek hararet derecesi karhavî fem iltihabı, Mavi ve ya menekşevi lisan, fazla seylan, ekseriya hivye ve kademin şiddetli mütekayih iltihabı, kademin hususiyeti, pek zahir olmayan arazsız salim bir şekil görülür. Vahim şekillere Merinoslarda tesadüf edilir. Diğerleri memleketin yünlü koyunlarında bulunur. Kılı koyun müteasidir. Tecrübevi olarak muvaffakiyet hasıl olmamıştır. Maçinüs yünlü koyunda nısıf ahvalde telkîh ile muvaffakiyet görülür. Münferit olarak bütün sene görmek kabildir.

Fakat hastalık neşvünümasına müsait cüzi saha bulduğundan hersene kesret ve şiddeti azalmaktadır. Bir defa Bomba ko laboratuvarın da istihşâl kılınan virüsü kan ile şifa vakasını elde ettik. Bu seromu cenubi Afrikaya gönderdikse de maraz salim olarak husule geldiginden istimâl olunmamıştır.

Sarı büsrevî fem iltihabı - sarî şefetan ektiması:- Çok ve seyri pek saridir. Telefat bazen hazmî ihtilalat vukua geldiği zaman mühimdir. Tecrübevi mütalâa yünlü ve kılı koyunlarda aynı olduğu görülmüştür. Yerliler Cedri için kulak ucuna bir vahze ile aşı yapıyorlar. Hastalık müntahap noktada kabili telkîh değildir. Ağillarda koyunların kulaklarına bir pens ile yapılan işaretler hastalığın intikâlinde sebep olurlar.

Tuyur vebası: — Cenupta az imtidatlı bir mıntıkada görülmüştür.

Kızamık ve Difteri hastalığı: — bu hastalıklardan, kızamık pek kesretlidir. Kızamık şekli ile difteri şekli nadiren

kabili tefriktir. Memleket tavukları cüzi vahim eşkâli irae ederler. Bir çok hayvanlarda muafiyet görülür, Bu da Laboratuvarında intikâl keyfiyetini göçleştirir. Genç hayvanlara müracaat edilir. Verj “ Verge „ in işar ettiği veçhile hamız fenikli aşı muvaffakiyet vermiştir. Tuyur ekseriya difteriya ve kızamığa müşabih değildir. İcvbında diğer hastalıklar şekli bazı spirilloza benzer. İhtimalki salim cersumelerden mütevellittir.

Cedre: — Evelce öküz ve deve de görülmüştür.

Muhitî zatürrie; — On seneden beri bu hastalık pek münteşir ise de Gaptı azdır. Hayvan yetişdirenler ve ya baytarî hizmet tarafından bir çok aşı usülleri “ Milhelmsimite „ esasına nispetle daha az bir muvaffakiyet verir. Bir parça mariz cigeri alınır. Kurutulur ve ya tefessühe terk olunur. Buda hayşum ve ya fahiz cildi altına konulur. Buson ahvalde muvaffakiyet vermez. Hayşuma yaymak daha eyidir. Çok defalar yapılmışsada şayanı tavsiye değildir.

Feres vebası: — Sudanın zaptı esnasında eski ordular beygirli ve katırlı idi, Bunlarda Fransa ve Cezayirden tedarik olunmuşlardı. Bu hayvanat feres vebasına karşı hassas olduklarında ozamanlar bu hastalık pek çoktu. Esasen selefleri mizin malarya namını verdikleri hastalık, Feres vebası, şibih tifo, piroplazmozdan. başka birşey değildi. İngilizlerin “ Hors-sikenes „ adını takdıkları hastalık halen pek nadir olup Fransız ve Cezayir beygirlerinde kaybolmuştur. Sahal Şimali Afrika beygirlerinde vardır. Arabistanda cüzi ve Berberlerde daha fazlaca bulunur. Arazı rücu olan hâd şekli nadirdir. Tarzı intikali meçhuldur. Vahiz haşaratın çok bulundukları mahallerde görülür. Hastalık kabili intikaldir. Tecrübevi olarak keçiye geçer. Humma umnmî araz, nehayet hali tabii ye rücu görülür. Kelbe de geçer. Fakat cenubi Afrikada olduğu gibi telkîh olunan kelpeler umumî araz gösterir. Hayvan eyi olur.

Şebih tifo: - Hors sikensin aksine olarak soğuk mevsimlerde görülür. Umumi ve müsterek evsafı haiz bulunur. “ Düşkünlük, Humma, munzam tabakanın rengi “ her noktada Fransadaki

şibih tifo hummasına benzer. Bilhassa askerî hayvanlarında pek saridir. Telefâtı pekazdır.

Bakar dangüsü "Dengue bovine" : — Şimdiye kadar yabancı öküzlerde görülmüş, arazi Mısırdakinin aynıdır. Esbabı meçhuldur. Hastalığın ilk günlerinde dem virüsüdür. Tahtelcilt telkihlerle geçer. Koyun ve keçiye intikal eder.

Keçilerde süafi zatürrie: — Sahel ve Bombakoda görülen bir hastalıktır. 1925 de laboratuvarında müteale edilmiş olup her kıtadan Cezayirde "Bon-frida", namile yadolan zatül-cenp ve rıye müşabihidir. Münsap mayı koyun ve keçi için virüsüdür. Bazı senelerde, ekseriya soğuk mevsimlerde mezba-hada girülür.

Keçilerde sarî maraz; — Pek sarî ve münteşir bir marazdır. Musap bir sürüde hayvanatın salim kalması nadirdir. Tabakai munzamma iltihabı münteşir iltihabı tabakai karniye, nadiren takarruh görölür. Hastalık ekseriya bakaratınkine müşabih bir aflatla tevem olur. Bir cinsten diger cinse intanı tecrübevi kolaylıkla husule gelir. Kayhta salim mikrokoklar ve kokküslar bulunurki bu da kayh yapan intan huracalarında tesadüf edilir. Bu kokküsi zeretmekle tabakai munzamma iltihabı husule gelir. Hastalık pasajla intikal edemez.

Yazan;

Döşanbr.

Nakili:

A. Mithat

Dişi esterlerde doğum vak'aları:

Dişi esterler alelumum tabii bir surette (Stérile) olup yavru tevlit edemezler. Buna rağmen müstesna olarak telkih kabiliyetine malik mevzulara da tesadüf olunmakta ve bu nevi vak'alar günden güne bütün hususiyetleri cami olarak artmaktadır.

Umumî zootečni son tabinden bu şekil vak'alar arasında idhalen aşada yazılan yeni hadiseleri zikir ve ilave etmişim.

1 — Trablus ziraat işleri müessesesine bildirilen ve 1922 senesinde müsyü (Pricolo) tarafından (kilinika veteriner) de neşrolunan bir müşahedeye göre: 1916 senesinde dişi bir esterden dişi bir Yavru doğmuş ve bu tevlidi iki müteakip yavru takip etmiştir. Bu iki yavrunun babası merkeb olup birisi 1920 digeri de 1922 senesinde dünyaya gelmiştir.

2 — Doktor - Baytar - (Monpert) tarafından 1916 senesi temmuzunda (Revue de veterinaire) de neşrolunan bu vak'a da (Fasta) ki bir cebel topçu bataryasında ki bir ester 1923 kânunusani (2) de canlı ve hâli-tabiiide müşekkel Erkek bir yavru doğurmuştur. Tekrar mezkûr dişi ester açık ordugâhta Barb ırkından bir ata çekilmiştir. Yavru canlı olarak doğduğu halde aynı tavlada bulunan diger hayvanlar tarafından tepilerek süratle ölmüştür. Mezkûr yavrunun eşkali hariciyesinin tamamen bir Barb tipine benzemekte olduğunu yine müsyü (Monpert) ifade etmektedir.

Neşrolunan yeni vak'alara ilaveten ve 1928 eylül tarihinde (Le Jurnal ofheredity) gazetesinde bir müşahede daha intişar etmiştir. Amerikanın Teksas şehrinde bir merkebe çekilen dişi ester 1920 senesinde koyuduru renkte ve adi bir katırın bütün evsafını Cami dişi bir yavru doğurmuştur.

Ana 1921 senesi agustos ve eylül aylarında tekrar bir merkebe çekilmiş ve 1922 de cenin düşmüştür.

Aynı senenin 25 teşrini evvelinde mezkûr dişi ester bir binek ata çekilmiş ve müteakip senenin 26 eylülünde doru donda alında bir yıldız ve üç ayağında da sekisi bulunan erkek bir yavru doğurmuştur.

Sifat esasında aygır 16 ve doğurduğu zaman ester de 22 yaşında imiş. Yavrunun tevellüdü aralarında baytar mektebi ve ziraat kollejinden müntahap âzalarda bulunan müteaddit zevat tarafından kontrol olunmuştur. Mezkûr dişi ester yeniden aynı ata 1924 de çekilmişse de gayri tabii bir cenin ıskat etmiştir.

1926 da tekrar bir merkebe çekilen bu dişi ester yine cenini ıskat etmiştir. Sözü müze hitam vermezden evel dişi esterlere ait vakalardan başka bizim için ehemmiyetsiz adolunamayan cihetleri hülâsa etmeyi faydalı bulduk:

Dişi esterden 1920 de doğan ilk dişi yavru müteaddit defalar merkebe ve ata ve aynı zamanda 1923 de doğan kendisinin yarı kardaşına (Demıfrere) çekilmesine rağmen telifi kabil olmamıştır.

1923 de doğan ve yukarı da zikrolunan erkek yavru gayet mutenasip 1,43 irtifa ve 440 kilo sikletinde teşekkülâtı hariçiyesiyle tamamen beygire müşabih bir binek atı olmuştur. 1925 temmuzunda bu at bir kısırağa çekilmiş ise de telkih kabil olmamıştır.

1926 da tekrar iki kısrağ çekilmiş bunlardan birisi bir erkek yavru doğurmuşsa da digerinin takibi kabil olmadığından telkih olunup olınmadığı meçhul kalmıştır.

1928 de muteaddit kısraklar bu aygıra çekilmiş ve sıkı bir kontrolla mezkûr kısraklar takip edilmekte bulunmuştur. Alfor baytar mektebi teksiri hayvanat profesörü hocam müsyö Döşanbr tarafından Parısta ayda bir çıkan (Revue de zootechnie) nin kânunu eyvel 1928 nushasında neşr-edilen bu makalede ki vak'alara memleketimizde de tesadüf edileceği muhtemel olduğundan bu gibi fırsatlara rast gelecek meslekdaşların fotoğraflı olarak neşriyatta bulunmaları şayanı arzu ve istifadedir.

Mektebimizde parlak bir imâhan

Kendi hesaplarına Fransada Pastör enstitüsünde iki sene çalışarak bu kere avdeteden yüzbaşı Sadık ve Refik efendilerin imtihanları Askerî Baytar Tatbikat mektebi ilmi encümeni tarafından alenen yapılmış ve muvaffak olmuşlardır, Esasen her ikisi de mektebimizin Bakteryoloji ve İntaniye şubelerinde muavin olarak iki sene bulunmuşlar ve ihtisas imtihanında aliyülala derecede muvaffak olmuş gençlerimizdendir. Kendi keselerinden birçok fedakârlıkta bulunarak Pastür müessisesinde çalışmışlar ve çalışdıklarını alenen ispatetmeğe muvaffak olmuşlardır. Heriki genç ve muktedir arkadaşımıza mesleğimizde muvaffakiyet dileriz. Yüzbaşı Sadık efendinin mevzuu tetanoz toksini ve anatoksin ve hayvanatta antiserum istihsalı ve titrajları. Yüzbaşı Refik efendinin Cemreiaraziye ve vibriyonseptik mikroplarının umumi mütaleası ve teşhisi tefrikileri, Toksin aşı ve Serumları. Her ikisinin müşterek olarak Paris Pastör müessesisinde gördükleri hususiyetten madud olmak üzere:

Elektiao ve ültira filtrasyon usulile Aşı ve serumlarda pıso do Gılo bolin Ö Gılo bolin, ve Serum albomünü tefrik, Anti korla in mütaleası, malleinin sureti istihzarı, Şarbona karşı aşı ve serum ihzarı B. B. G. kültürü ve tatbikatı, Bezretka usulile, ruamda kompilemanın inhıra fı teamülü, çiçekte nero vaksen mevzuları üzerinde parlak izahat vermişlerdir. Bunlardan en mühümlerini mecmuamızda çıkaracağız. İlerde mali cihetten muvaffak olursak bazılarını da Broşör halinde tapettirmeğe çalışacağız.

Yazan : Bakteryolog yüzbaşı

Refik ahmet

Gemrie araziye ve vibriyonu afenî mikropları arasında mukayesevi bir mütalaa ve Teşhisi tefrikileri

Şimdiye kadar gerek bu mevzu üzerinde çalışmış müelliflerin asarı gerekse mevcut Bakteryoloji kitapları tetkikedilirse bu iki mikrop arasında büyük bir müşabehet olduğu göze çarpar. Bilhassa buiki nümunevi mikroplar arasında alelekser mutavassıt nümunelerin de mevcudiyetidir ki bunların arasında kati bir teşhisi tefrikî temini imkanını azami derecede müşkülleştirir.

Bu hsusta derin tetebuat yapmış Avrupa mücerriplerinin bazıları bunların arasında hiç bir fark bulamamış "1., ve ya hutta gerek mikropların şekli ve gerekse bir takım hususi vasatlar ve hayatî teamülleri üzerinde az ve ya çok ehemmiyetli bazı hususiyetlerin mevcudiyetini bildirmişlerdir.

Bu mevzu piratik noktai nazarından alelekser Cemrei araziye Tümörlerinde daima saf halde Cemrei araziye basili bulunmayup bazan Vibriyonu afenî hatta "Perfringens., basilin de mevcudiyeti dolayısıle haizi ehemmiyettir. Gerek Aşı ihzarında gerekse Serum imalinde hakiki Cemrei araziye basili ve intanına karşı maafiye t yeren ve maaf kılan Aşı ve Serum imali matlup ise bu iki mikrobun yekdiglerinden tefriki keyfiyeti pek büyük ehemmiyet arzeder. "2., Meslekimizi pek yakında alakadar eden bu mevzuu tetkik etmek ve bilhassa doğru bir fikir edine bilmek için şüphesizki bir çok Suşlar üzerinde çalışmak

lazımdı. Bunun için Enstitü Pastörün koleksiyonlarında mevcut üç Vibriyonu afeni, iki Cemrei araziye nümunelerile birlikte Profösör "Vallée,, nin laboratuvarından temin ettiğim iki Cemrei araziye Suşu "Chartre,, baytarî taharriyatı mikrobiye laboratuvar tarafından bir koyunların Biradzosu, ve bir Koyunun Tahalinden ayrılmış Vibriyonu afeni Suşu, Bir Cemrei araziye, Londrada "Lister,, Enstitüsü tarafından gönderilen Serolojikman yekdiğerinden farklı dört Vibriyonu afeni, ki Minhayselmecmu 5 Cemrei araziye ve 9 Vibriyonu afeni Suşu temin ederek bunların üzerinde mümkün bütün tetkikatı yapmakla meselenin kespi vüzuh etmesi imkânı hasıl oldu.

1:— Moris Nikol, Meelle: Rafael, Sezari

"Annalles de l'institut Pasteur 1915,,

2:— Çünkü benibile iki ay Cemrei araziye basili zannile üzerinde çalıştırtan bilhassa mutavassıt nümunelerin maafiyet noktai nazarından esas Cemrei araziye ile hiç münasebeti yoktur. Bunu ilerde tecrübelerimizle göreceğiz.

Kültür ve tecrübe hayvanatın üzerinde yapılan tetkikat esnasında enstitü Pastör suşlarından bir Vibriyonu afeni suşunun isporojenes nümunelerinden olduğu ve yine "Chartre,, dan Vibriyonu afeni diye Koyundan ayrılan suşun da gayri virüsü bir Odemasi Yens nümunesi olduğu tezahür etti. Gerekse kalan on iki esas Suş üzerinde yaptığım gerek mikropların eşkalı, Gerekse evsati zeriye üzerinde ki kültürleri ve gerekse hayati teamülleri neticesi yekdiglerinden bariz bir surette farklı üç gurubun mevcudiyeti tahakkuk etmiştir ki bunlarda sıra ile: 1 — Hakiki Cemrei araziye basilleri, 11 — Hakiki Vibriyonu afeni, 111 — Bir de her iki mikrobun evsafını az çok hamil olan mutavassıt nümunelerdir.

Bu mutavassıt nümuneler maruz beş Cemrei araziye suşu arasından zuhur etmiş olup bunlar aynı zamanda Cemrei araziye basili evsafı ile beraber Vibriyonu afeni evsafını da göstermektedirler. Bunlardan biri Enstitü Pastör laboratuvar şefleriüden "M: r Legrons,, tarafından 1910 senelerine doğru Paris hallerinde zephe gelen Cemrei araziye arazını hamil bir hasta Danadan

tefrik edilmiş. Diğerinde Chartre müessesesinden gönderilmiş olandır.

Bunları etraflıca mütalaa edebilmek için şimdiye kadar bu iki mikrobiye tetkik eden mücerriplerin tespit ettikleri farklı noktaları kaydedelim. Ve onları münakaşa edelim :

1 - Şekil: -,, Cemrei araziye basilleri,, cemrei araziye basili telkihile mürt olmuş kobayların keptlerinin sathından yapılan frotilerde kısa basil eşkalını muhafaza ederler. Halbuki Vibriyonu afeni basilleri. telkihile mürt olmuş kobayların keptlerinin sathından yapılan frotilerde uzun flaman şekillerini gösterirler.,,

Pastör zamanından beri malum olan bu keyfiyet bilahara çok münakaşa edilmiştir. Keyfiyetin tahakkuku için her şeyden evvel otopsiyi hayvanın hemen mürt olması anında yapmalıdır. Bundan maksat ölümden sonra Emada bulunan Vibriyonu afeni basillerinin uzviyeti istila ederek Kept ferotilerinde Miaiyülmenşe Vibriyonu afeni flamanlarının tahassuluna müsaade etmemektir. Her ne kadar Cemrei araziye basillerinden şimdiye kadar kept frotilerinde flaman eşkalı veren hiç bir suşa tesadüf edilmemişse de Vibriyonu afenilerin bazan Cemrei araziye basili gibi yalnız kısa eşkalı vermesi benim de taharriyatımda tesadüf ettiğim üze "Wenberg, Segnine tarafından, 1922 de Becker tarafından 1925 de Wagner tarafından, 1920 de M. Ewen tarafından görülmüştür. Mutavassıt numune altında ilk defa olarak evsafını tespit ettiğim, Cemrei araziye diye ayrılan ve Enstitü Pastör koleksiyonunda o nam altında saklanan suş diğer Cemrei araziye basilleri gibi kept frotilerinde kısa eşkal vermektedir. Yedi Vibriyonu afeni suşunun altısı flaman eşkalı vermekte olup yalnız biri mütavassıt preparasyonlarda pek nadiren üç dört batonenin birleşmesi ile flaman eşkalını andıracak şekiller veren fakat heyeti umumiyesi ile kısa basil tarzında görülen eşkal vermiştir.

2 — Kültür evsafı : — Et suyunda, jeloz veyonda, jela-tinde, Mütahassir serumda, Yumurta aklı et suyunda, Ruj nötrlü "Sous acetat de plombe,, lu jelozlarda evsafı hemen ayındır.

Şekerlerden Glikozu, Levulozu, Gatokozu, Matozolaktozu her iki numune de tahmir eder. Buna mukabil Amidon, Ksiloz. Gliserine her ikisi de hücum etmez.

Fakat Sakkaroz, Salisin şekerleri bunları tefrik etmeğe yarar. Hakiki Cemrei araziye numuneleri Sakkarozu hücum eder. Salisin etmez. Halbuki Vibriyonu afenî suşları Sakkarozu hücum etmez, fakat Salisine eder. Esas itibarile bir tane olarak tesadüf ettiğim mutavassıt numune olduğunu izhar ederek her iki şekere de birden hücum eder.

Sakkarozun bu hususiyeti pek çok evvel tanınmış olduğu halde buna hücum keyfiyeti ve bu hususiyeti az veya çok tabiri ihtiyatisile tahdit edilmiştir Salisinin ben bilhassa "Muriyel Robersto,"nın broşürün de tesadüf ettim. O da benim tesbit ettiğim gibi bunun pek vasfı olan bu hassasını bir teşhisi tefriki olarak kayt etmiştir, bu teşhisi tefriki maalesef henüz her tarafı tanımadığından kitaplara geçmemiştir.

Evsatı hususiye: - Glikozlu - kanlı jeloz: "Zaissler," tarafından 1922 de tavsiye edilen bu vasaita bu zatın mutalaatına göre cemrei araziye basilleri yuvarlak, kesif, yeknesak ve ya asma yaprağını andıran şekiller verdiği halde Vibriyonu afeniler bulutlu, muntazam yuvarlak, ortası kesif, kenarları hafif koloniler verdiği kayt olunıyorsa da aynı vasattaki yaptığım mikroskopi tetkikata rağmen mühim bir fark göremedim. Esasen Vanbergin ve Segobenin Aerobiler ve onların emrazda mevkileri hakkındaki yeni malumat namı altındaki kitapta kayt ettikleri üzere bir çok Alman müellifleri tesadüf ettikleri bazı suşların o kadar yekdiglerine yaklaşan evsafına tesadüf etmişlerdirki bunların nomerolarla tasnif edilmiş eşkâlden ve dolayisile guruplardan hankisine ait olacağını tayin edememişlerdir.

Tarazzi sütü: - wolters ve Dehmel tarafından tavsiye edilen bu vasatta bazı müellifler Vibriyonu afenin Sütü bir sünger gibi tahsir ettiğini ve bilahara da alakayı erittiğini buna mukabil cemrei araziye basillerinin geç olarak yumuşak bir alaka vermek suretile sütü tahsir ettiğini zikr eylemişlerdir.

Filhakika alelekser Cemrei araziye basilleri yumuşak bir

alaka vermek suretile sütü tahsir etmesine rağmen zamanla alakanın tekemmüşide husule gelir. Buna mukabil vibriyonu afenî alelekser sünger şeklinde sütü tahsir ederse de yumuşak alaka veren suşlarda vardır.

Aglutinasyon: - "wallée" nin 1923 senesi neşrettiği mesaisine rağmen teşhisi tefriki hususunda mühim bir kıymeti yoktur. Çünkü esasen vibriyonu afenin Serolojik numuneleri son tahariyata nazaran dörtten pek fazla olduğundan bunları bile yalnız tayin etmek müşküldür. Nerde kaldığı Cemrei araziye tefrik için bir teşhis mahiyetinde kullanılsın. Benim her üç numune için Tavşanlarda ihzar ettiğim aglutinan serumlara nazaran mutavassıt numune, Aglutinasyon noktai nazarından gerek Vibriyonu afeninden gerekse Cemrei araziye tamamen ayrı bir hususiyet irae etmektedir. Bugruba ait iki numune Serumları yekdiklerini gayet yüksek bozlarda aglutine ettiği halde vibriyonu afenî ve Cemrei araziye numunelerini ya hiç aglutine etmezler ve yahut müsbet bir netice temin etmekten uzaktırlar. Buna mukabil Vibriyonu afenî aglutin serumları bazan nümunevi cemrei araziye basillerini aglutine ettiği gibi Cemrei araziye aglutinan serumları Vibriyonu afenî basillerini be Aglutine edebilir.

Vibriyonu Afenî, Cemrei Arazide ve Mutavassıt Suşlarının Vibriyonu Afenî anti Serumile Tadili tecrübesi:

Buhususta mukayesevî bir mütalaa yapabilmek için ilk evvela numunevî ve serumun ihzar edildiği Suşla Serumun tadil edici kudretini tayin etmek lâzım geliyordu. Bunun için Vayenbergin tecrübelerinde tatbik ettiği usul veçhile Vibriyonu afenî mikrobunun Buyundaki 24 saatlik kültürünün mutavassıt bir cesamette 400 gramlık bir Kobaya zerk edildiği zaman geceleyin öldüren dozu olan 1-10 c.c.yerine her türlü şahsî mukavemetlerin neticeyi şaşırtmasından içtinap etmek için 1-4 c.c. ile birlikte Serumun 1/10, 1/25, 1/50, 1/100, 1/250, 1/500 dozları birer santimetre mikdarı mayide teblil edilmiş olmak üzere bir saat Laboratuvar derecei hararetinde temesa terk edildikten sonra Kobaylara tahtelcilt zerk edildi.

un11) Serumo 25) 1, 50) 1C. C. miktarları gece öldüren mikdarı nazari itibara alındığı taktirde asgari iki Öldürücü doz olan kültürü mükemmelen tadil ederek noktai telkihde bir odem

bile tevlit etmedi. 350) 1, 500) 1 miktarları kültürün doğrudan doğruya şahit olarak verilen miktarlarla aynı zamanda olmak üzere kobayları öldürdü. Şu halde serum 50) 1 nisbetinde teblil edildiği zaman iki öldürücü dozu tadil etti. Budafa aynı vibriyonu afeni suşleriyle beraber Cemrei araziye basilleri ve kültür evsafiye her ikisine de yaklaşan mütevassıt numunelerin ikişer öldürücü toz miktarı ile Serumun 10) 1, 25) 1, 50) 1 miktarları aynı birinci ameliyede şerait temin edilerek Kobaylara şahitlerle birlikte zerk edildi. 48 saat beklenildi. neticede:

Vibriyonu afeni numuneleri Serumle tadil edilmiş dolayısıyla Kobaylar hayattar kalmış, Cemrei araziye basilleri ise hiç tadil edilmeyerek şahitleri ile beraber aynı zamanda Kobayları öldürmüş, Buna mukabil mütevassıt numunelere ise telkih edilen noktada teşekkül eden oldukça vasi bir ödeme rağmen Serumun 10) 1, 25) 1 santimetre mikaplarla tadil edilmiş ve bu kobaylar hayatlarını muhafaza etmişlerdi.

Şu mütekebil muafiyetlerin kontorulu tecrübesinde görülüyor ki Vibriyonu afeni ve Cemrei araziye basili yekdiglerinden tamamilen ayırdır ancak kendi hususi anti serumlarıyla tadil edilebilir. mütevassıt numuneye gelince hayatı taamüller itibarile Cemrei araziye ile alakadar değildir.

Cemreri Araziye, Vibriyonu Afeni ve mütevassıt numunelerin cemrei araziye anti serumile tadili tecrübesi

Aynı usul bu ameliye için de tatbik edilerek serumun ilk evvela hakiki cemrei araziye suşile tadil edici miktarı tespit edildi. Neticeye göre serumun 5) 1 c. c. Cemrei araziye mikrobunun Gılikozlu Boyundaki 48 saatlık Kültürünün iki toz mortelini tadil ediyordu. Bu defa serumun 5) 1. 2) 1, 1 c. c. miktarlarıyla iki vibriyonu Afeni iki Cemrei araziye iki de mütevassıt numunelerin ikişer öldürücü miktarları yine birer saat temasa terk edildikten sonra Kobaylara şahitlerle beraber virildi.

Neticede Cemrei araziye serumu yalnız cemrei araziye basillerini tadil ediyor buna mukabil Vibriyonu Afeni mikroplarını hiç tadil etmiyordu 1 c. c. serumla iki öldürücü toz miktarında mütevassıt numuneleri alan Kobaylar bir az geç ölmesine rağmen serumun 2) 1, 5) 1 c. c. ları şahitlerle aynı zamanda Kobayları öldürmekten kurtaramadı "1.,

Virüsiet :- Vibriyonu afeni mikropları umumiyetle 100) 1 c. c. bir kobayı öldürecek kadar bir virüsiet gösterirler. Halbuki cemrei araziye mikroplarının en virüsü olan 10) 1 c. c. öldürür. mütevassıt numunelerde virüsiet itibarile cemrei araziye besillerine yaklaşılarak 10) 1 c. c. ancak kobayları öldürüyor.

"1., [Pseudo Charbon symbtomatique ve ya para Charbon symbtomatique.] Namı altında tasnif edilen du gurub mikrobolarla ihzar edilen taze serumlar hakiki Cemrei araziye mikrobolarına karşı hayvanata bir maafiyet vermediği gibi hakiki Cemrei araziye serumu da şu tecrübeye gördüğümüz üzere du mutavassıt numuneleri tadil etmez ve dolayısıyla bu mikrobolardan mütevassıt itibarile hakiki Cemrei araziye anti serumu zerkiyatı hic bir faidei hususiye temin etmez.

CEMREİ ARAZİYE TOKSİNİ

Toksin ihzarı için tetanozda ve Difteri de muvaffakiyetle istimal edilen "W. Park", usulini tercihan kullandım. Malum olduğu üzere bu usulde bir kısım yağlarında ve sairesinde tecrit edilmiş ve kıyılmış dana veya öküz eti iki kısım su ile karıştırılarak 18 saat kadar soğuk bir mahalde terk edildikten sonra 45 derecede bir saat ve galeyan derecesinde yarım saat teshin edilir. Loraut kâadından süzülür. % 2 Pepton ve % 0,5 tuz ilave edilir. 70 derecede kaleviyeti tayin edilir. Kaleviyet derecesi benim tecrübelerime göre Cemrei araziye için "PH 8,2", de Vibriyonu afeni için "PH 7,6", da tesdit edilerek tekrar galeyan derecesinde bir kaç dakika teshin edilir. Bundan maksat kalevii türabi mevadın teridi içindir. Lorakt süzgeç kağıdından tekrar filitre edilerek 100 C. C. uzun tüblere veya bütün müta-ayışı bilahava mikroblar için olduğu üzere kenarı müdevver balonlara faksim edilir. 100 derecede üç gün 24 saat fasıla ile birer saat teshin suretile takim edilir.

Yüz dereceyi geçmeyen bu takım teshinleri esnasında Buyon Kaleviyetinden şayanı dikkat bir surette kaybeder. Cemrei araziye vibriyonu "PH 8,2",da ihzar edilmişse bnnuu PH'nın takimden sonra 7,5-7,8 e düştüğü görülür. Keza 7,9 da ihzar edilmiş Vibriyonun afeni buyonu 7-7,2 ye düşerki tamamen mutedil bir taamül elde edilmiş olur.

Mikrob ekileceği zaman tadiat ile aynı buyonda 24 saat fasıla ile üç defa pasaj yapılarak mebzûl bir neövünema aldıktan ve suşu yeni buyona alıştırdıktan sonra büyük balonlara, Buyon otoklavda dejenere edildikten sonra 45 dereceler arasında soğutulur ve mikrob balonların karına olmak üzere bir pipetle ekilir.

Kudretli bir toksin elde etmek için kültürün etüvde terk edilme müddeti :

Toksin istihsalinde eğer santrifüsasyon kullanılırsa ki en aşağı üç çeyrek saat 6000 devir yapan bir santrifüjde çevirmek lazımdır. 24 saatlik kültür oldukça toksiktir. Eğer Şamberlan bujisinde süzülme istenirse beşinci gün kültür serbest toksinde daha fazla zengindir.

"bitmedi,"

Askerî tıbbî baytarî mecmuası

Sayı : 2

Yıl : 7

Şubat 1929

M. M. V. Askerî Baytar Tatbikat Mektebi ve Hastahanesi
tıbbî baytarî Akademisi tarafından ayda bir defa çıkarılır.

Ankara :

16-Mart-929

Askerî baytar tatbikat mektebi Müdürlüğüne

Aşağıda mukabil tebrikâtının ceridemiz ile neşrini rica ederim efencim .

Bayram tebrikâtını havi meslektaş ve arkadaşlarımdan bir çok mektup ve telgraflar aldım. Ayı ayrı mukabelede bulunmak imkânsızlığı dolayisile bil'umum arkadaşlarıma bayramlarını kutlular, sıhhat ve selâmetle muvaffakiyetler temenni ederim efendim .

By. İş. D. Rs.
Mirliva
A. Vefik

(Askeri Baylar Tarbiyat mektebi Teşrihi Marazî Laboratuvarı'ndan)

(Laboratuvar şefi : Muallim M. Azmi)

Beygirin Emasında Sivri Ecsamı Ecnebiye Vakayii

Yazan

Baytar K. Yüzbaşı Dr. Üveis Mashar

Başmuavin

Ecsamı ecnebiye umumiyet itibarile hayvanatın cihazı hazmisine agdiye ile dahil olmaktadır. Bu keyfiyet hali sıhhatte olan hayvanatta ya bir tesirâtı ruhiye dolayısı ile ve yahut da yemlerini pek acele alıp bel'etmeleri hasebile vakî olur. Yalnız kanatı hazminin muhtelif mevakiinde zaman ile tahassul eden Hasayat bu çerçevenin haricindedir. Tariki ulvii hazmi vasıtası ile (= per os) kanatı hazmiye dahil olan Ecsamı Ecnebiye pek muhtelif olup umumi gurup halinde olmak üzere iki nokta da toplana bilirler :

1 . -- Sivri Ecsamı Ecnebiye .

2 . -- Küt Ecsamı Ecnebiye .

Sivri Ecsamı Ecnebiye den en ziyade zikr edilenler : Dikiş ve Toplu iğneler, tel parçaları, odun kıymıkları, kürdanlar olta iğneleri, Çiviler, mütegassın Ağaç dalları gibi mevattır .

Küt Ecsamı Ecnebiye den en ziyade görülenler: Kum, Taş paçaları, Kömür parçaları, tahta parçaları, taş ve cam yuvarlakları (Mile, Zıpzip) , madeni Paralar, küçük lastik toplar, Kestane, Ceviz, mantar tıplar, küçük süngerler, Yün ve iplik Yumakları, Deri parçaları, halı parçaları, Ayakkabı bağları, yumaklanmış Tenya ve Askaritler. ilh. mevattır .

Muhtelif uruk ve envai hayvaniyenin cihazı hazmisine per os olarak dahil olan bu muhtelif ve müteaddit ecsamı ecnebiyeyi tarzı bel' ve derecei musabiyetleri oldukça tehalüf etmekte ve bu da Akilülluhum , Akilül-haşayiş gibi tarzı tegaddi ile ve dolayısı ile hayvanatın teşekkülâtı uzviye ve teşrihiyeleri ile alâkadar olduğu gibi muhtelif hayvanatın gıdalarını tarzı ahz ve ekilleri ile de yakınan münasebettardır. Bununla beraber Fesadı Zevk gibi ruhi anomaliler ve yahut ihtilâlâtı dimagiye ile alâkadar olan Emraz (Kuduz) da bu hususta büyük rol oynamaktadırlar .

Mevcut istatistikler ve literatürler ve vekayie nazaran bu gibi mevaddı ecnebiyeye en ziyade musap olan Hayvanlar köpeklerdir ve esas itibarile de gerek köpeklerin ve gerekse bu sınıfa dahil olan Akilülluhumun teşekkülâtı bel'iyeleri ve mevaddı gıdaiyelerini tarzı ahizleri Ecsamı ecnebiyenin kanatı hazmilerine duhulü içün en ziyade müsaitkârdır . İkinci dereceyi Domuzlar, üçüncü dereceyi Bakarat (°) ve nihayet Feresiye gelir.

Per os dahil olan bu muhtelif ecsamı ecnebiye kendi evsaflarına (küt, sivri, münferit, müteaddit, büyük, küçük, hafif, sakil, muntazam, gayri muntazam, ... ilh.) , emasında bulunduğu nevî hayvaniye, kanatı hazminin hangi kısmında bulunduğuna göre muhtelif tagayyüratı mucip olmakta , bazen başlı başına sebebi mürdü teşkil ettiği halde bazen de diğer tagayyüratı maraziye yanında tezahuratı müştereke halinde nümayan olmakta ve bazen de hiç bir ihtilâlâtı mucip olmayup ya kanatı maaiyi mürur ederek Gaita ile beraber harice çıkmakta ve yahut emanın her hangi bir kısmında takılıp kalarak ancak diğer bir marazdan ve afetten telef olan

[°] Bunlarda Ecsamı Ecnebiye her zaman Emaya geçmeyüp vaziyeti teşrihiye hasebile aksamı mideviyeler nda takılıp kalırlar .

hayvanatın fethi cesetlerinde tesadüfi olarak müşahade edilmektedir. Bu suretle muhtelif envaı hayvaniye de tesadüf olunan muhtelif ecsamı Ecnebiye vakayii oldukça kesirölup literatürlerde de bunlara ait kuyudat mevcuttur.

Yalnız mevzumuz sadedine nazaran Sivri Ecsamı Ecnebiyenin per os olmak üzere kanatı hazmiye dahil olması en nadir olarak nevî Ferestedir. J O E S T da «per os olarak ahz edilen Sivri Ecsamı Ecnebiyeye en nadir olarak Beygirin emasında tesadüf edildiğini» zikr etmektedir. Esasen bu hususta mevcut literatürler de pek münferit vakayii nadire halinde bulunduğundan bizzat Fethi Cesetlerini yaptığım iki Beygir emasında tesadüf ettiğim Sivri Ecsamı Ecnebiye vakayii literatürler de bir mevkî bulacağımı ümit ederek neşrini muvafık buldum.

Mevcut Kuyudat.

Schöttler (1905) bir Beygirin isnaaşerinde 30 santimetre tul ve 1 sm. kalınlığında, inhinalı bir Çinko Telin mevcudiyetini ve her iki ucu ile cidarı maayı delerek Pankreasda da bir apsenin tahassulunu intaç etmiş olduğunu görmüştür.

Bock (1920) Beygirin emasında (Taş, Çiviler, Tel parçaları, Prinç lavha parçası.. ilh.) 5 litre Ecsamı Ecnebiye bulmuş ve bunlardan bazılarının evsafına nazaran uzun zaman emada bulunmuş olmaları icap ettiği kanaatini serd etmiştir.

Weitbrecht (1920-23) nezfî - iltihabî olan bir emayı rakıka kısmında 6 parça ve 3 - 4 santimetre tullerinde, gışayimuhatiye saplanmış Tel parçaları bulmuştur.

Joest (1026) kendi müessesesi Müzesinde 15 sm kadar tulde mütegassın bir dal parçasının Isnaaşeri teskip etmiş olduğu halde bir pireparasyonun mevcudiyetini zikr etmektedir.

Vakayii Zatiye

I. — Birinci Fırka topçu alay ikinci Tabur birinci Bölük hayvanatından 787 tırnak numaroluve, 1909 tevel-lütlü, 1,56 irtifaında Al - Kadana beygir olup 29-10-1926 tarihinde sancılanması üzerine kıtası baytarlığınca «Suî Hazmı Midiî Maai» teşhisi vaz edilerek tedavi ve tedabiri lazımesi icra edilmiş ise de mevzu sancı arazi içinde aynı günün gecesi mürt olmuştur.

Mezkûr hayvan Fethi Cesedi yapılmak üzere şubemize havale edilmiş ve tarafımdan yapılan otopsisinde :

Haricen Cilt üzerinde ve gerekse Fetehatı Tabiiyeî Hariciyesinde şayanı kayt bir tagayyür ve gayritabiilik müşahade edilmemiş, azayı sadriyeden Kalp de haricen cüzî münteşir, bir ihmîrar, buteyni eyser boş buteyni eymende nim mütehassir koyu renkde kanın memcut olduğu ve aynı zamanda kalbi eymen dahilinde münteşir bir ihmîrarın mevcudiyeti görülmüştür. Her iki taraf Rielerinde cüzî bir fartı Dem mevcut bulunmuştur. Azayı Unkiyede bir tagayyür görülmemiş olup Sebebi Mürt ile alakadar olan Esbabı Maraziye bilhassa azayı Batniye ve daha doğrusu kanatı maaide tezahur etmiştir.

Mide, $\frac{1}{3}$ nisbetinde gıdaı bir muhteviye malik idi, gışayı muhatısı bir tabaka halinde tefellüs ederek bu muhteviyi sarmış bulunuyordu, inhinayı kebirî üzerinde takriben 12 sm kadar bir temezzuk vardı, fakat hafatı temezzukun ve civarı hafat da bulunan muhteviyatın evsafı işbu temezzukun post mortal tahassul etmiş olduğunu gösteriyordu. Kısmı mütemezzikten bir kısım mevadî gıdaıye cevfi batninin yalnız bu kısmına münhasır olmak üzere Batna dökülmüştür.

Emayı Rakıka gazat ile mütevettir olup temamile sulu olan bir muhteviye malikti.

Aver: nim ratıp muhteviyatı gıdaıye ile dolmuştu, bu

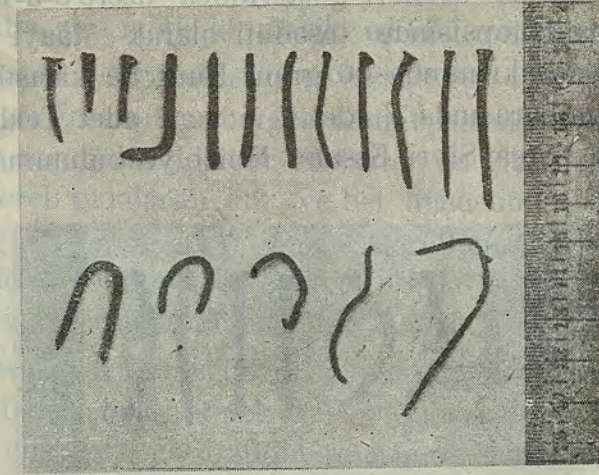
muhteviyat arasında 26 adet kâhil İskilerostomlar bulundu.

Maayi Galizi Batni: gıdai bir muhtevi ile temamilen imtila etmiş olup kısmı mutavassıtına doğru 2 kilo kadar hiç hazm olmamış ve daneleri şişmiş, mütehammir Arpayı ihtiva ediyordu. Gışayı muhatının bazı aksamında post mortal tefessühatla alakadar tefellüsâtı mevziiyeden başka bir tagayyür görülmiyordu.

Maayı Galizi Zahri: Dar kısmında ziyadece ratıp muhteviyata malik olup geniş kısmına doğru 4 kilogram Kum ile cüzî bir muhtevii gıdai vardı. Kolonu Zahrinin dar kısmı ile mideye müşabih geniş kısmı arasındaki işbu Kum yığını arasında 17 adet muhtelif şekil ve cesamette tam ve gayrı tam Çiviler ile Tel parçalarına tesadüf edildi. Bu muhtelif adetdeki Sivri Ecsamı Ecnebiyeden bir kısmı Kum kitlesinin aksamı dahiliyesinde bir kısmı da gışayı muhatiye oldukça yakın olarak mevzu bulunuyorlardı, ve esasen Kum yığını da temamilen saf ince Kum habbelerinden müteşekkıl olmayup aynı zamanda 0,5-0,8 santimetremik'ap cesametine ve beher danesi 1 gram sıkletine kadar varan, beyaz, sencabi esmer, siyah, bazıları mücella ve bazıları da gayrı muntazam zevayalı sutuha malik ufak Çakıl Taşlarını da azami derecede ihtiva ediyordu.

Şekil (1) de görüldüğü üzere muhtelif eşkâl gösteren tam ve gayrı tam Çiviler asgari ve azami 1,5-4 sm. arasında, Teller de inhinaları nazarı itibare alınmaksızın 1,5-5 sm. arasında tule malik bulunmaktadırlar. Gerek çivilerin ve gerekse Tellerin göstermiş oldukları evsafı haciciye hepsinin aynı zamanda ahz edilmeyüp bir kaç defada alınmış olduklarını yani içerlerinde uzunca müddet Kanatı Maaide kalmış bulunanlar ile beraber pek yeni olarakda ahz edilmiş olanlarının mavcudiyetini göstermektedir.

Çivilerin eşkâli gibi Envai da muhtelif olup Resimde vazihan görülmektedir. Gerek Kum kitlesinin ve gerekse işbu Sivri Ecsamı Ecnebiyenin bulunduğu aksamı maaide ve diğer menatıkta cıdarı Maaide ve hatta Gışayı Muhatmin cerhi hiç bir teferruku ittisalına tesadüf edilmedi, yalnız Kum kitlesinin bulunduğu mahalde münteşir hafif bir ihtikan mevcut idi.

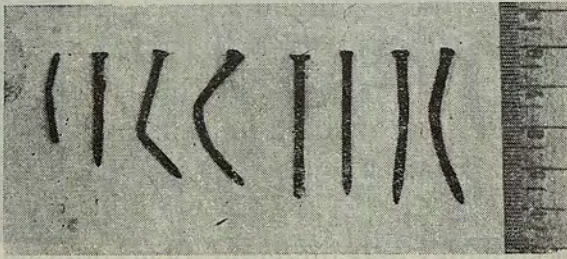

Şekil (1)

Maayı Galizi Zahrinin Mideye müşabih geniş kısmı oldukça yabıs muhteviyatı gıdaiye ile temamilen mümteli bir halde idi ve ekşimsi bir rayiha neşr ediyordu.

Hulasa: Mevzu Terakümü Remlinin oldukça tezayüdü hasebile faaliyeti maaienin haleldar olmasından mütevellit bir Sui-Hazmı-Maaide müptela olmuş ve teşrihi marazî noktai nazarından Terakümü-Remli ve Maayı Galizin İnsidadı Gıdaisi halinde tekarrür eden Afatı Maraziye seriri olarak Sancı arazi ile nümayan olmuştur. Hayvanın Sebebi Mürdü ise siai maaideye tehassul eden gayrı tabii Gazatı Semiyeden mütevellit olarak TESEMMÜMÜ BİNEFSİHİ(AUTOINTOXİKATION) dır.

2. — Mektep seririyatı Hariciyesinin pazardan mübayaa edilmiş Ameliyatı Cerrahiye tecrübe hayvanatından Yağız donda, 14 yaşında, 1,33 irtifaında yerli ve ufak cüsseli bir Beygir olup üzerinde Kursiyer ve Sitajiyer Etibbayı Baytariyeye muhtelif cerrahi Ameliyat dersleri gösterildikten sonra itlaf edilen ve Kursiyer zabitanı baytariye ile Sitajiyerlere sistematik Fethiceset ve Azanın tarzı ihracı usulleri gösterilmek üzere 6-3-1928 de icra olunan otopsisinde tesadüfi olarak Maayi Galizi Zakrinin dar kısmında 50 gram Kum ile karışık gıdai muhteviyat arasında 7 adet Çivi ve 1 adet Telden mürekkep 8 parça Sivri Ecsamı Ecnebiye bulunmuştur.

Şekil (2)

Şekil (2) de görüldüğü veçhile çiviler muhtelif cesa-mette olup asgari azami 3-4 sm. tullerinde ve bazıları düz ve bazıları da muhtelif derecelerde inhinalar göstermektedirler.

Tel parçası ise 2,3 sm. tulinde olup ufak bir inhina göstermektedir. Çivilerin ve tel parçasının gösterdikleri evsafa nazaran Kanatı Maaiye pek de yeni olarak dahil olmadıkları anlaşılmaktadır. Gerek bu Sivri Ecsamı Ecnebiyenin bulunduğu kısmı maaide ve gerekse diğer aksamı maaide cidarın ve gışayı muhatinin cerhî tagayyüratına tesadüf edilmemiştir.

Mevzuda afatı müzmineden olmak üzere Keht ve Kilyelerin iltihabatı müzmineleri görülmüştür.

İşbu vak'alar hakkında mülâhazatı zatiye

Her iki vak'ada per os olarak ahz edildikleri muhakkak bulunan işbu muhtelif cesamet ve eşkâlde ki Çivi ve Telleri mevzularımızın ne gibi bir hisle aldıkları cayı mülahazadır, zira methalde de zikr edildiği veçhile cinsi feresin gıdalarını tarzı ahizleri ve teşekkülatı femmiyeleri bu gibi Sivri Ecsamı Ecnebiyenin Kanatı Hazmilerine duhulüne pek de müsait değildir. Ve zaten bu gibi esasata istinat ederek gıdalarını ahz ve bel hususunda en ziyade acele gösteren ve aport yapan Akilülluhum ve hususiyle köpekler ecsamı ecnebiyeyi per os olarak ahizde birinci sırayı işgal etmekte, mevaddı gıdaiyesini ahizde harekâtı cezbiye yapan Domuzlar ikinci ve müçterre olmaları hasebile tekrar madg etmek arzusuyla kuvvetli lisanının harekâtı devriyesi yardımı ile gıdasını derleyüp (bilhassa merada) bila fütur bel eden Bakarar üçüncü sırayı işgal etmekte bulundukları halde, hassas dudaklarının nazik harekâtı ile hububatını daima seçen ve merada da esnani katıası yardımı ile çayır ve otları biçen Hayliye sınıfı bu gibi gayrı tabii ecsamı ecnebiyeyi tariki femmî ile ahizde en son sınıfı teşkil etmekte ve bu itibarla tesadüf olunan Vekayi kuyudatta münferit nümuneler halinde zahir olmaktadır.

Mevzularımızın bulduğumuz çivi ve telleri nasıl ahz etmiş olmaları keyfiyetine gelince, birinci vakanın kahramanı olan hayvan ecnebi ırkına (Macar) mensup olup yem ve tımar hususunda memurini mahsusası nezareti altında daimi kontrolde bulunan bir askerî hayvandır. Bu itibarla arpasını daima elenmiş ve kırılmış olarak ahz etmekte bulunduğu bu mevaddı ecnebiyeyi gı-

dasına karışık olarak ahz etmiş olması ihtimali oldukça sukut etmektedir, mamafî kuru ot ve samanın bu hususda bir rol oynamak ihtimali vardır, ve her ne kadar bulduğumuz tel parçalarının ot ve saman demetleri bendinde kullanılan ve galvenizsiz ince demirden mamul olup zamanla paslanarak kolayca kabili inkisar bulunan tellerden ibaret bulunduğu aşikâr ise de çivilerden bir kısmının yemliğin tahta aksamını kemirmek suretile alındığı ve bir kaçının da toprak ile oynarken (ihtimal tuz ihtiyacını temin kastı ile) ahz edilmiş bulunduğunu varid görülmektedir. Ve esasen fazla miktarda ki kum ve derundaki ufak taş parçalarının mevcudiyeti de bu noktayı tavzih etmektedir. Yalnız gerek kum ve taşların ve gerekse bu sivri ecsamı ecnebiyenin zamanla ahz edilmiş bulunmaları düşünülürse mevzuun da bu gibi ecsamı ecnebiyeyi per os olarak ahz hususunda ruhi bir anomaliye malik bulunduğu fikrini vermektedir.

İkinci vakanın mevzuu yerli ırktan ufak cüsseli bir beygir olup sahibi tarafından artık gayrı kabili istihdam olması hasebile pazarda satılmış ve mektepçe cerrahi tecrübeleri yapılmak üzere ameliyat hayvanı olarak satın alınmıştır. Otopsi kavaidi gösterilmek üzere icra edilen Fethi Cesedinde tesadüfen bulunan Çiviler ve Tel parçasını tesirâtı cuiye dolayisile müracaat ettiği muhtelif mevattan ahz etmiş olması varit bulunmaktadır. Mamafî bu keyfiyet de ruhi Galetat ile yakından alâkadardır.

Her iki vak'ada da işbu Sivri Ecsamı Ecnebiyelerin cidarı Maa ve Gışayı muhatide teferruk ve ittisal vukua getirmeden Kolonuzahrilere kadar gelmiş bulunmaları Kanatı Hazmide muntazam bir seyir takip etmiş oldukla-

rını ve eger mevzular hali hayatta kalmış bulunsalar idi belkide bilâ arıza Gaita ile harice dökülürler idi. Yalnız birinci vak'ada 4 kilogram taşlı kum ile beraber bulunması Sebebi Mürt ile alâkadar olan Sui hazım ve İnsidadı Maaide müşterek bir rol oynamış bulunmak ihtimalini aşikâr kılmaktadır.

NETİCE :

1. — Mevcut litatürler Hayvanatı feresiyenin Kanatı Maaisine per os olarak Sivri Ecsamı Ecnebiyenin duhulünün pek nadir olarak vukuunu kayıt etmektedir.

2. — Birisi askerî diğeri ahalî hayvanatından olan iki beygirden birincisinde 17 ve ikincisinde 8 adet bulduğumuz muhtelif cins ve eb'atta ki Çivi ve Tel parçalarının bilâ arızai cerhi Kolonu Zahirîye kadar gelmiş bulunmaları Hayvanatı feresiyenin de per os olarak bu gibi sivri ecsamı ecnebiyeyi pek de nadir olmayarak ahz edebileceklerini göstermektedir.

3. — Bilhassa avarızatı cerhiye vukua gelmeden muntazam bir seyir ile Kanatı Hazmiyi geçerek Gaita ile harice dökülen ve nazarı dikkatimizi celp etmeyen vekayîin mevcudiyeti de derhatır edilirse ikinci maddedeki ihtimâl daha zivade kuvvet bulmaktadır.

4. — Mevzularımızın bu Sivri Ecsamı Ecnebiyeyi daha ziyade Yemlik harici mevada müracaat etmeleri neticesi olarak (ruhî tesiratla) almış bulundukları kanaatindeyim.

LİTERATUR

CADIOT, (1925) : Traité de medecine des Animaux Domestique .

CADEAC, C. (1896) : Pathologie Interne. Tomell. p.395.

Joest, E. (1926) : Handbuch der speziellen pathologischen Anatomie der Haustiere. 1. Bd. 2. Auflage.

Kitt, Th. (1911): Lehrbuch der pathologischen Anatomie der Haustiere. 2. Bd. , 4 Auflage.

Bock, (1920): Berliner Tierärztliche Wochenschrift .

Schöttler, (1905): Deutsche Tierärztliche Wochenschrift .

Weitbrecht, (1920-23) : Berliner Tierärztli. Wochenschrift.

[*] Bu literatürlerin orijinalı bulunamamıştır.

15 | Teşrinî evvel | 927 Tarihli

ve 17 numrolu Reköyi de

Medsen Veteriner

Alfordan

Nakleden: Ayak Hasta-

lıkları Muallimi

Binbaşı: Ali

BİLEM İHTİLÂTATI NETİCESİ HUSULE GELEN CERZİ GUDRUFİNİN AMELİYEİ TAMMESİ

1 — Bir aydan ziyade bir müddettenberi nalbant tarafından faidesiz bir surette tedavi edilmekte olan muhtelit BİLEME misap bir Kısrakta ameliyat yapmak fırsatı hasıl olmuştu. Farz ve tahmin ettiğim veçhile pek amik bir surette intişar eden ve lifi tabiatındaki Gudruf kısmı alâkadar edn bir mecami kayhiye karşısında idim. Hastalığın bir daha nüksetmemesi için bir izzet-nefis mes'elesi bildiğim bu hastalıkta renet vasıtasıyla GUDRUFU tamamiyle istisale karar verdim. Bu ameliyede oldukça kolay bir surette muvafak oldum. Ameliyeden biraz zaman sonra salâhîhâl gördüğümden dolayı hayrette kaldım. Ameliyat basit bir şekilde icra edildi. Şifa üç hafta zarfında derhâl vukua geldi ve hayvan hizmete çıkarıldı. Bu ameliyeyi mütaakip Malum olduğu veçhile vasatı olarak altı haftada şifa bulan ve bir çok mahzurlarıyla beraber cidarın bir kısmının kesrini mucip olan icrası gayet uzun ve nazik bulunan cari usulü ameliyeyi tamamen terk ettim ve artık nahiyeyi HUFFİYE vasıtasıyla ameliye yaptım :

2 — Ameliyeyi basitleştirmek için bidayette nisbeten dar boğazlı uzun renetle sonra iki tarafı keskin kapalı boğazlı ve operatöre büyük bir emniyet veren renetle yaptım :

İCABEDEN ALÂT : 1 — GARO, 2 — Muhtelif genişliklerde 7 - 8 adet RENET, 3 — iki yüzlü ve boğazı kapalı bir RENET. Sufeyhatın kaldırılması için muhtelif neveleri vardır. Beygirin cüssesine ve boyuna göre tahavül eden ve uzvun kesafetiyle mütenasip olmak üzere her müdahalei ameliyede muhtelif renetler kullanmak icap eder. Gudrufun aksamı dahiliyesine yetişemeyecek tarzda yapılmış olan kısa ağızlı renetler kullanılmamalı ve sapından itibaren 7-8 santim tulündeki renetleri ameliyede istimâl etmeli.

USULÜ AMELİYE : Ayagın altındaki pislikler temizlenir. GUDRUFUN nahreye düşer olan kısmına tekabül eden kısım ARKBUTAN zaviyesi ve çatalın o cihete isabet eden kısmı inceltir. CİDAR la HİVYENİN ihzarı malum usul üzeredir. Bütün bu ihzarî ameliyatı hayvanı yatırmadan evel ayakta iken yapmak faidelidir. Sonra asabı HUFFİYE Kokain zerkesildikten ve bir muavin vasıtasıyla ayak kaldırılmış olduğu halde hayvan ayakta iken ve yahut bildiğimiz tarzda yatırıldıktan ve BUKAĞILIĞIN üzerine katı nezif olarak bir garo vaz olunduktan sonra CİDAR la ARKBUTAN arasında olmak üzere tırnağın zaviyei halfiyesine mih batma reneti boğaz fethası TABANA müteveccih Yüzü harice gelmek üzere Şiddetli surette sokulur ve renete bir nısıf daire hareketi vererek 30-35 milimetre uzunluk ve 12-15 milimetre genişliğinde katmakış şeklinde birsufeyha kaldırılır GUDRUFUN kısmı halfisi açılmıştır. NÜTUU REDDİ gayri tabii bir surette halfe doğru temadi etmişse bir kaç renet darbasile onu tıraş etmeli, Boğazı kapalı renet kuvvetli surette ve cilde müvazi bir tarzda ve münavebe ile kuddamdan halfe ve halfeten kuddama hareket ettirilmeli, Bu suretle kısmı halfiden itibaren gudrufun tamamı mustaraz tabakat hali-

nde istisâl olunur. Bir kaç dakika zarfında aksamı mütenahhirenin istisali nehayet bulur. Ameliyat esnasında Gözle bakarak ve ya Parmakla yoklayarak içeride kalmış kısımları koparmak suretiyle ameliyenin sıhatinden emin olunmalıdır. Nesçi AZMİYİ Gudruf parçalarından tamamıyla temizlemek için renetin boğazıyla NÜTUU Reddinin Haffei Halfiyesini Kazımalı, FİBRİNİ GUDRUF mukavemet ve salâbeti hasebile aleti katıya dokunarak tamamıyla kolayca kesilebildiği hâlde üst ve altındaki yumuşak aksam bıçağın önünden kaçır. Bundan sonra mih batma renetinin yüzünü idareli kullanmak şartıyla MÜVELLİDİ KARIN kısmı vikayeye ihtimamla dikkat etmek lâzımdır ki: İhtiva ettiği aksam şunlardır: 1 — Nesçi KARNİNİN ince tabakası, 2 — MÜVELLİDİ KARN ensaç, 3 — VESADEİ HUFFİYE ile altındaki nesçi munzam teneddübün sureti ve cidarın tamamıyeti bunlara tabidir. Bazı meslektaşlar Cidarla Hivyenin inceltilmesini faidesiz buluyorlarsa da ben öyle zannetmiyorum. Filhakika operatör düşünmeksizin ve sevki tabii ile elindeki aletini derine değil daha ziyade satha doğru işletir. Bunu operatör tehlikesizce yapabilir. Zira CİLT, Hivye ile incelmış cidar kanatlıdır ve bunların arasında dolaşan bıçağın tesirile kolaylıkla kalkarlar. Üzerinde ısrar ettiğim elzem ihtimamatın aksine olarak evelce inceltilmeksizin ameliyeye başlanırsa haricî salâbetin aleti katın çok sathî kesmeleri müşkülleştirmesinden korkulur.

MÜTAAKİBİ İHTİMAM: Kirezilli su, Lizol, Permananat mahlulü gibi müzadı afenlerle yara temizlenir. Sonra Koton veya Gazla kurutulup üzerine İyodoform tozu dökülür. Gomenol veya başka bir müzadıafenle ıslatılmış Pamuk veya Gaz vasıtasıyla Nezfe mani olacak derecede sıkıca pansuman yapılır. Bundan sonra adi

Javar veya kapalı nalla nallandıktan sonra hey'eti umumiyesiyle muhafız bir sargı konulur . Her defasında insidadi temin eden Koton veya Gazin miktarı tedricen azaltılmak, Dört veya beş günde bir tekrar olunan pansumanın asepsisi temin olunmak için yövmiye ılık Kirezilli su dökülmesi tavsiye olunur . Yeni teşekkül eden aksamı KARNİYENİN Sahana yayılmaması veya yara dahiline girmemesi için deliğin ağzını renet, Föydöşöz veya bistüri ile pansumanın her tecdidinde tımar etmeli, Yirmi günde teneddüp ve ondan sonra hayvan tekrar hizmete dahil olur .

Yazan: Bakteryolog yüzbaşı
Refik Ahmet

Cemrei araziye ve vibriyonu afenî Mikrop-ları arasında mukayesevî bir mütalaa ve Teşhisi tefrikileri

— Geçen sayıdan mabat —

Kültürün PH Dereceleri : Buyon ihzar edildiği zaman PH 1 ansemansan esnasında 6 ve 7 olduğu kabul edilirse ekildikten itibaren 48 saat sonra PH 6,8 dir . Bu PH derecesi dördüncü günü 6,6 ya düşer ve 7 inci güne kadar sabit kalır . Ondan sonra on beşinci gün 6,4 dereceye düşer. 20 inci gün PH 6 ıya düşmüştür .

Filtirasyon usuliyile Pepton martenle ihzar edilmiş Buyonun toksitesi mütalaa edilirse : Kobaylarda : Birinci ikinci günler hiç toksik değildir . Üçüncü gün beş santimetre gibi bir miktar yalnız bir odem yapar. Dördüncü günü beş S. M. öldürür . Fakat Üç S.M. yalnız odem yapar. Beşinci ve altıncı günler 3,5 S.M. kültür filtresi Kobayları öldürür. Yedinci günü yalnız 5 S.M. öldürür . Müteakip iki gün 5 S. M. yalnız bir odem yapar . Ondan sonra tamamiyle tesirsiz kalır .

Şu tecrübeye nazaran terşih ile elde edilecek Toksin en azamî olarak beşinci gün mevcuttur. Beşinci günde süzölmüş ve eyi bir vasatta hazırlanmış bir Kültürün Toksinini Beyaz Fındık Farelerini tahtelcilt 50|1 , Dahili verit 25|1 ve dahili adale ise yalnız 10|1 öldürür .

Kobaylar : — 350-400 gramlık mutavassıt cesamette bir Kobaya bir santimetre mik'abındaki Kültür filtranı Tahtelcilt zerk edilirse yirmi dört saat zarfında noktai telkihte geniş bir odem yaparak Kobayı öldürür.

Tavşanlar : — Pek az hassastır. On S. M. Toksinin dahili Verit zerki iki kilogramlık Tavşanı yirmi dört saatte öldürür. Beş S.M. tesirsizdir.

Vasatta mikrobun neşvüneması esnasında tahassul eden fazla hamızıyetin Glikoz ilâvesiyle husule getirdiğini düşünerek Glikozun yerine başka maddeler ikameyi tecrübe ettik.

Alman müelliflerinden bazıları vasata 0₀, 20 nispetinde taze Kanın ilâvesinin ve bununla beraber de « Kit » in tavsiye ettiği üzere 0₀ 0,2 nispetinde Sülfite de Sud, 0₀ 10 nispetinde « Extrait Globulair », 0₀ 2 Jelatin ilâve ettik. Bu tecrübelerle her ne kadar vasatın hamızıyeti tamamiyle tadil edildi ise de pek fazla bir neşvünema husule gelmediğinden Glikozlu vasatın verdiği Toksinden pek dün bir Toksin verdiler. Taze Kan ilâve ettiğimiz halde iyi bir Toksin alamamamıza sebep her halde ilâve ettiğimiz Kanın Tavşan Kanı olmasidi. Çünkü bazı mücerripler Kanın doğrudan doğruya Koyundan alınıp ve ya bunlara matlup mikrotarda tevzi edilmesini tavsiye ediyorlar. Bu hususu mütalâa eden profesör «Valle» vasata Karboniyeti Kils ilâvesini tavsiye etmektedirler.

Vale bütün mütaayışı bilhava mikroplar için olduğu gibi Cemrei araziye Toksini için de Kept Buyonu kullanmaktadır. Mikrobun neşvüneması esnasında vasatta pek fazla bir Hamızıyet teşekkül ettiğinden Buyona aşu yapmak istediği zaman Karboniyeti Kils ilâve etmiyor. Bu suretle husule gelen hamızıyetin tesiriyle gerek mikrobun virüsiyeti ve gerekse Toksinin kudreti tenakus ediyor. Eğer kuvvetli bir Toksin elde etmek istenirse Boyunun içersine Karboniyeti Kils parçaları ilâve ederek Mikrobun neşvüneması esnasında gerek Buyondaki Maiyeti Karbonlara gerekse bilhassa Keptte

pek mebzul olan Glikojene hücum ederek onu tahmir etmesi neticesi husule gelen muhtelif Hamızatı imtisas ettiriyor. Dolayısıyla Kültürü muzur olacak derecede Hamızıyetten kurtarmak suretiyle kuvveti tenakus etmemiş bir Toksin elde ediyor.

Bizzat kendisinden öğrendiğim usul veçhile Buyona Karboniyeti kilsin ilavesi : — Esasen Vale takip ettiği usule nazaran bir taraftan Vasatı hazırlarken diğer taraftan da o vasatı taksim edeceği kapları 130 derecede yarım saat takim ediyor. Bu esnada tüp veya balonların içine kapların dereceli cesametine göre bir tavla zarı cesamet ve şeklinde Karboniyeti Kils parçaları veya adi tebeşiri keserek içine koyuyor. Ondan sonra hazırladığı buyonun içine koyarak he'yeti umumiye'yi yeniden 110 dereceyi geçmeyen bir hararete takim ediyor.

Aynı usulü ben de tecrübe ettim. O sırada eskiden hazırladığım bir buyon vardı. Bunu yekdiğerine müşabih uzun 100 S. M. I. K tüplere taksim ettim.

Buyonun PH 1 7,2 idi. Her ikisine aynı kültürden aynı miktarda Mikrop zer ettim. Birine minasip miktarda 130 derecede takim ettiğim tavla zarı şeklinde kesilmiş tebeşir parçaları ilave ettim. Diğerini de olduğu gibi etüve terk ettim. Beş gün sonra Kültürleri şamberlan bujisinden terşih ederek PH larına baktığım zaman Karbonat de şo ilave edilmiş olanın 6, 8 - 7, Halbuki Karbonat de şo ilave edilmemiş Kültürün PH'nın 6-6,2 olduğunu gördüm. Görülüyorki Karboniyeti Kils ilâve edilmiş Kültürlerin Kaleviyet derecesi Mikrobun neşvüneması esnasında pek az mahsus bir surette azalmış, Teşekkül eden Hamızıyet, tebeşir parçaları şeklinde koyduğum Karboniyeti Kils tarafından işba edilmiş Buna mukabil şahit olarak tebeşir parçaları ilâve etmediğim Kültür 6 PH gibi Kültürün Toksitesini şa-

yanı dikkat bir surette tehvil eden bir Hamızıyet gösteriyordu.

Vehleten şu neticeye göre bidayette Buyonun Kaleviyeti fazla yapılırsa Kültürün neşvüneması esnasında teşekkül edecek Hamızıyet ancak Buyonun Kaleviyetini tenkis etmek suretiyle Mikrobun üzerine hiç bir tesiri muzır icra edemez. Zaten olunursa da buna imkân yoktur. Çünkü hemen mütaayışı bilâ hava Mikroplar Kalevi vasatta eyi neşvünema vermezler. Bunları tercihan Mutedil taamülde bir Buyona zer etmekle eyi bir Kültür almak mümkün olur. Faraza Vibriyonu afenî üzerinde yapılan bir tecrübeye nazaran Kaleviyet Mikrobun neşvünemasına mani olur. Hamızıyet ise Mikrobun neşvünemasını teshil ederse de husule gelen Toksinin kudretini tenkis eder. Binaen aleyh mutedil bir Buyon kullanmak mecburiyeti vardır. denilmiştir.

İşte şu noktai nazar hemen bütün mütaayışı bilâhava mikroplar için vardır. Maruz noktai nazarin derecesi sıhhatini her iki Kültürün Toksite derecesini hayvanlarda taharri suretiyle tahkik ettim. Bunun için beher Kültür filtresinden aynı sıklıkta malik Kobaylardan birine bir santimetre mikâbı, Diğetine yarım S. M. zerkettim. Karboniyeti Kilsli Kültür filtresinden bir S. M. alan Kobay 40 saatte yarım S. M. alan ise 5 günde mürt oldu. Halbuki Karboniyeti Kilssiz Kültürde ki Hamızın fazlalığından dolayı Kobaylara zerkettiğimiz aynı miktar filtre ancak telkih edildikleri noktada bir hoşkerişe tevhit edebildiler. Kobaylar hayattar kaldı.

Vibriyonu Afenî Toksini

İngiliz mücerriplerinden "Muriel Roberson" bu Mikroplara tahsis ettiği broşöründe hususî bir usul tarif etmektedir "I" Bu zata nazaran eyi bir toksin şu suretle elde edilir :

«b» 1920 XXIII : Journal of Pathology and Bakteryoloji vol .

Vibriyonu afenînin Buyondaki 24 saatlik bir kültüründen $\frac{1}{4}$ veya $\frac{1}{2}$ S. M. I mutavassıt cesamette bir Kobaya dahili adale telkih edilir . Hayvan 18 saatte ölecektir. Ertesi sabah hayvanın ölümünün hemen akabinde otopsisı yapılır. Mümkün olduğu kadar aseptik şeraite dikkat edilerek Kepti bir buvata alınır ve 100 S. M. lık mütaayışı bilâ hava Mikroplar için olan $\frac{1}{2}$, 2 glikozlu buyonu havi tüplere taksim edilir. Buyonun teamülü tamamiyle mutedil olmalıdır . Bir Kobay Kepti bu suretle dört tüpe kabili taksimdir. Kept parçalarının Buyona vaz'ını müteakip tüpler derhal 38 dereceye Konur. 3 saat sonra Buyonda bulanıklık başlar. Nevakit neşvünema bulan Mikroplar Ağlütine olarak tüpün dibine çöker ve buyon berrak kalırsa o anda Kültür santirifüje edilir.

Elde edilen berrk ve sathı işgâl eden mayi Toksin gibi kabili istimâldir. mikropların vasatta Ağlütine olması müsait ve eyi hazırlanmış 000, 2 Glikozlu bir buyonda 22-27 saatte tahassul eder . Eğer vasat Glikozu ihtiva etmiyorsa adi bir Buyonda bütün müteayışı bilâ hava Mikroplar için temin edilen şeraite rağmen 38-48 saat zarfında bir Ağlütinasyon görülür . Uzviyetten pasaj yapıldığı için mi, Yoksa Keptin mevcudiyetindenmi bu usulde eyi Toksin alındığını tetkik etmek için: Zikrettiği şeraitle hazırladığım Buyonu ihtiva eden iki müşabih tüpün birisi yine bildirdiğim usulle telkih edilmiş ve Vibriyonu afenî Ufunei deminden mürdolmuş bir Kobayın Kepti parçalarıyla zerettim . Diğetine de 24 saatlik aynı Buyondaki bir Kültürden ekerek aynı zamanda Aseptik şeraitle sıhhatte bir Kobaydan ayırdığım taze Kept parçalarından aynı miktarda ilave ettim. Her iki vasatta da neşvünema pek mebzuldü. Ağlütinasyon keyfiyeti tahakkuk ettikten sonra her ikisini de santirifüje ettim. Elde ettiğim Toksinlerin tecrübe hayva-

natı üzerinde yaptığım Titrajları bana taze Kobay Kepti müvacehesinde kültürlerden hareket ederek zer ettiğim Buyunun daha yüksek bir Toksin verdiğini gösterdi. Bu Toksinin tecrübe titrajları neticesi.

BEYAZ FINDIK FARELERİ : Dahili Verit telkih edildiği taktirde 50 / 1 S. M. yirmi dört saat zarfında öldürür.

TAVŞANLAR : — Dahili Verit zerkle 4/1 S. M. kültür filtresi iki kilogramlık bir Tavşanı bir çeyrek saatte öldürür. Fakat dakikada 6000 tur yapan bir santrifüjde yarım saat 45 dakika çevrilen bu Kültürün üstündeki berrak mayi-ki Toksin diye kullanıyoruz-pek az miktarda olan Vibriyonu afenî basillerini havidir. Bu keyfiyet, Viyon jelozuna iki S. Metre mikabı fazla miktarda Toksin gibi kullandığımız berrak mayiden zer ettiğimiz zaman, 24 saat zarfında münferit halde Vibriyonu afenî kolonilerinin neşvünema bulmasıyle bit-tecrübe tahakkuk etti. Bunun için santrifügasyon yapıldığı taktirde telkih edildiği tecrübe hayvanında Mikrobun tekessürü neticesi husule gelen bir ufunei demden ziyade doğrudan doğruya Toksinin tesiri mü-talâa edilmek istenirse bunu 25 - 50 bin tur yapan ve bilhassa yağların tasfiyesinde kullanılan santrifüjlerde santirifüje etmelidirki bütü Mikroplardan tamamiyle kurtulunmuş olsun. ve yahut titraj hususunda yalnız Tavşan kullanılmalıdır. Bu taktirde bir çeyrek saat gibi kısa bir zaman zarfında hayvanın ölmesi Mikrobun tekessürü neticesi husule gelen bir Ufunei demden olmayup daha ziyade Toksinin derecei şiddetine göre doğrudan doğruya cümlei Asabiye ve bilhassa Asabi rievîi Midevî üzerine icrayı tesir ederek hayvanı inkıtarı teneffüsten öldürür.

Bu noktayı nazarı itibara alan Avrupa mü-cerripleri Vibriyonu afenî Toksinlerini yalnız Tavşanlarda titre etmektedirlerki, 4/1-10/1 S. M. Toksin iki kilogramlık bir Tavşanı bir çeyrek saat zarfında öldürürse en yüksek bir Toksin gibi kabul olunmaktadır. Aynı sebep dolayısıyla bu Toksinin tesirini Kobaylarda Tahtelcilt zerk ile mütalâa ettiğimden ve Cemerei araziye ile mukayese ettiğimden Şamberlan bujisinden süzdüm.

1 S. M. kültür filtresi mutevassıt bir Kobayı 24 saat zarfında gayet vazih bir Ufunei dem araziyle öldürmektedir. Yani noktai telkihte bütün cideranı batını ve sadrı istila eden vasi ve pek fazla nezfi bir odem ve emayı rakikanın her vakit tesadüf edilmeyen bir ihtikanı Vibriyonu afeniye mahsus evsaftandır. Cemeri arziyede de aynı odem görülürse de o kadar nezfi değildir.

Bu defa keptin hangi maddesinin daha fazla Toksiteyi tezyit ettiğini tahkik ettim. Bunun için aynı buyonlara taze bir aza «Faraza : Kilye, Kept hulasası, 0 / 0 0,2 Gli-kojen ve 0 / 0 5 Safra» ilâve ettim.

Aldığım neticede taze Keptten istihsal ettiğim Toksine yakın Toksin verenin Glikojen olduğunu gördüm. Glikojenin ne miktarının daha fazla teshil ettiğini tahkik için yaptığım tecrübe neticesi 0 0 0, 2-0/0 0,5 nispetinde ilâve edildiği taktirde Toksiteyi artırıcı bir tesir yaptığını gördüm. 0.01 Glikojen ilâvesi müsait bir tesir yapmaz. Kept ilâve edilmeyen ve eyi Toksin alınmak istenen Buyonlara Glikojen 0,0 0,2-0,0 0-5 ilâve edilirse şayanı dikkat surette yüksek bir Toksin alınır.

VAKSİNASYON

Cemrei araziye aşısının ihzarı için intihap edilecek suş haizi ehemmiyettir. Bakardan gelen ve hakiki Cem-

rei araziye olduğu mümkün olan bir suş mutavassıt cesa-mette bir Kobayı 4/1 S.M. olmak üzere Tahtelcilt zerke-dildiği zaman 24 saatte öldürmelidir.

Böyle bir suştan üç suretle aşı ihzar edilir :

1 — TEHZİL SURETİYLE : Karboniyeti Kils ilâve etmeksizin Mikrop zeredilmiş Kept Buyonu 44 - 45 dere-celerde terk edilirse gerek hamızıyetin tesiri gerekse hararetin tesiriyle kültür Kobayları öldürmeyen gayri nümunevî bir hale inkılap eder ki bunun gayri virüsü olan bu şekli sabittir ve mütaakip Kültürlerde baki kalır. Benim yaptığım tecrübeye göre Toloz Aşı ve serûm darülistihzarından getirdiğim bu Aşının yeniden buyona ekilmesiyle elde edilen Kültürün ancak 2 S.M. bir Kobayı öldürmekte idi.

Bu suretle ihzar edilen tehzil edilmiş Kültür aşısı-nın bir S.M.1 bir defada maafiyet vermektedir. Yalnız her suş bu tarzda hezale uğramamaktadır. Bunun için mümkünse birkaç suşla çalışılmalıdır. Hasılı bu suretle teshin Kültürün toksinini de mütevali bir surette teh-zil ederek bir seri hezale uğramış Kültürler elde edi-lirki arzuya veya tecrübeye göre bunlardan bir veya birkaç numune intihap olunarak vaksinasyonda kulla-nılır.

2 -- SANTRİFÜJ USULÜ : Mütesaviyen karıştı-rılmış 24 saatlik, 4 günlük, 8 günlük kültürler 50,000 devir yapan bir Santrifüjörde uzun müddet Santrifüje edilirse Kültürün tamamıyla Mikroplardan tecrit edilmiş mayi kısmı tefrik edilir. Bu Mikrop ihtiva etmeyen mayi Toksinden başka Ağresin ve saireyi ihtiva etmek itibariyle daha fazla virüsü mevadı cami bulunduğundan daha kudretli bir Aşı tevlit eder. Bu suretle tedarik edilen Kültürün mayi kısmı Kobaylarda titre edilir. Gayri muzur olduğu tahakkuk ettikten sonra 5 S.M. miktarı hayvanata maafiyet vermek için zerk edilir.

Formollü Kültür : Yeni muhtelif günlük Külürler alınır. Müsavi miktarda karıştırılarak heyeti mecmua -sına 1000/4-6 nispetinde Formol ilâve edilir. 37 dere -celik etüvde bırakılır. On beş gün nehayetinde Mikrop-ların tamamıyla ölmesi dolayısıyla hastalığı tevlit etmek tehlikesinde azade olarak yine 5 S. M. zerk edildiği taktirde maafiyet veren bir aşı tedarik edilmiş olur . Bunların gayri muzur olması keyfiyeti Kobaylarda tet-kik olunur. Çünkü Virüsü bir suştan hareket edilmiştir. Mamafi istenirse Kobaylara iki defa 4/1 S. M. zerk edilirse onları maaf kılmak mümkündür . Bu son iki uslde muhtelif günlük Kültürlerin alınmasına sebep „Valeye” göre mühtelif günlük Kültürlerin muhtelif ha-vassı ihtiva ettiğidir. Faraza 24 saatlik Kültür Kobayda hoşkerişe tevlit etmemektedir . Halbuki beş günlük Kültür hoşkerişe tevlit eder .

Serom İstihsalı

Şimdiye kadar beygirlerden istihzar edilmişse de bu seromun gerek Bakariyeye Gerekse zerki esnasında Anafilâksi hadisatı husule gelebildiğinden vaz geçilmiş ve bakariyede istihzara başlanmıştır . Beygirlerden istihsal olunan serom maaf havassa malik olduğu gibi yüksek Ağlütinan bir kıymete maliktir. Halbuki Baka-rattan istihsal olunan seromların Ağlütinan kıymeti pek nakıstır .

Eyi bir Serom pratikte kabili tatbik olması için Kobaya yarım S. M. zerk edilirse hayvanı bir öldürücü miktara karşı mahafaza etmelidir .

Yaptığım tecrübeler göre Fransada ihzar edilmiş cemrei araziye seromunun 4/1 S. M. miktarı dört öldü-rücü miktarı tadil etmek suretiyle yüksek bir kudreti maafiyeye malikti .

Netice

1 - Gerek salisin ve Sakkoroz gibi şekerleri tahmir ve gerekse Seromlarla yapılan mütakabil maafiyet tecrübelerine nazaran Vibriyonu afenî ve cemrei araziye basilleri yekdiğerinden tamamiyle farklı iki gruptur .

2 - Cemrei araziye basillerinden bilhassa bir tane-sinin Kobaya telkihiyle Kobayın mürt olması akabında Keptinin sathından yapılan preparasyonlarında kısa eşkal vermesi, Sakkarozu tahmir etmesi ve laboratuvar tecrübe hayvanatı için az virüsî olması itibariyle Cemrei araziye basiline benzemesine rağmen, Salisini tahmir etmesi, Vibriyonu afenî anti seromile tadil olması ile Ufunei dem basiline benzediğinden tamamiyle mutavas-sıt bir numune gibi kabul olunmalıdır .

Müracaat olunan Eserler

Leclainche et Vallée : Charbon symptomatique et gangrène gazeuse chez les bovidés .

Revue gene. M. vét. 1924
P. 357 .

Leclainche et Vallée : Sur la vaccination contre charbon semptomatique avec la soline . Compte rendue et caeemiedde sience 1023 .
176 - 207

M. Nicolle. M. elle=Ra: etnnalles de l'Ynstitut Pas-faele et Cesari
teur 1915 .

Muriel Robertson : Serologikal groupings of vib-rion septigue and theirre la-tjon to the pro duction of toXine ,

Journal Pathology and mic-robiology vol XXIII 1920 .

R. L. Wolters : Zur Zuchtung und differezorung der etvaeroben sporenbildner un-ter besonderer Berüc ksichtigung der Rauschbrand undParadusch-brand bazillei .

Central belaft:Bacteriologie Para-sitenkunde und infektionskrank-herter 21. Aout 1928 .

Weinberg et segnin : Donnée récente sur les micro-bes anaerodie. et leur rôle en pathologie 1927

Yazan Baytar yüzbaşı Doktor
Pertev Hikmet

Kan muayeneleri

On ikinci sahifadan Mabat

Lam Üzerindeki Kan Preparasyonlarına
Ait Hususi Usuller

1 — Sufeyhatı Demeviye preparasyonlarının telvin ve tadadı usulü :

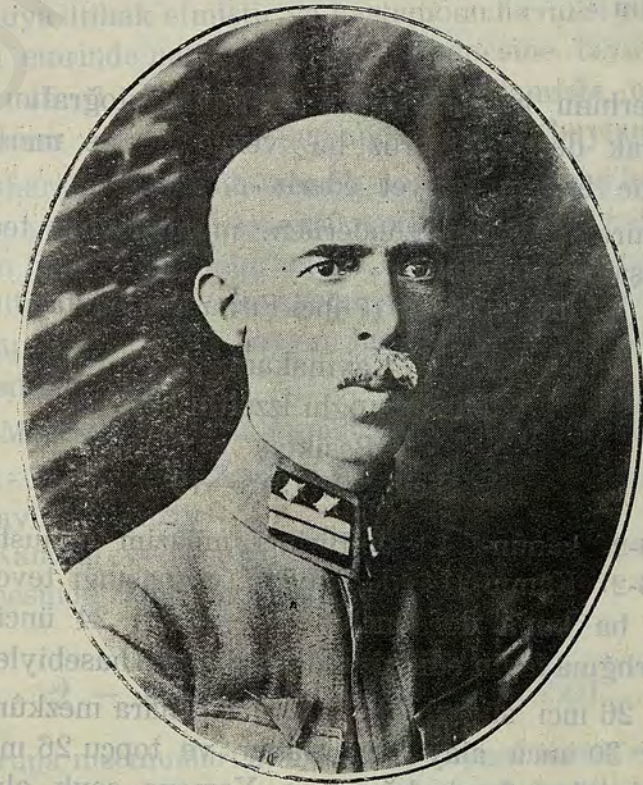
Kan alma ve lama etale etmek diğerlerinden farklıdır, Hususidir. İnsanlarda Eterle eyice temizlenen bir parmağın uç ve ya yan tarafına, Hayvanlarda ise Kıl-ları kesilmiş ve yahut tıraş edilerek Eterle temizlemiş olan Kulağın veçhi dahilisi üzerine 0° 14 "Magnezium-sulfat" mahlulünden bir damla konur. Bu damlanın ortasına bir iğne veya lanset batırılarak Mağnezyüm Sulfat mahlulünün içine küçük bir damla kadar kanın çıkmasına intizar olunur. Kan ya kendiliğinden ve ya hutta hafif bir tazyik neticesi çıkar. mahlulün içine karışan kanın nisbeti $\frac{1}{10} \frac{2}{10}$ kadar olmalıdır. Yeni dokuz veya sekiz kısım Mağnezyüm Sülfat ve bir ilâ iki kısım Kan. Bu suretle mahlûl içine nebean eden Kan ya iğnenin ve yahutta elimizde bulunan lamelin bir ucu ile derhal karıştırılarak Kan mahlûlü mütecanis bir hale konur. Bundan lamelin bir kenarına bir damla kadar alınarak" Âdi Kan preparasyonlarında olduğu gibi" lâm üzerine yayılır. Sallanır ve derhal kurutulur. Yalnız lam üzerindeki bu tabaka tebellür etmemelidir. Bir kadife yüzü gibi parlaklık köstermelidir. Bu suretle kurutulan preparasyon eyice tespit edildikten sonra 50 S. M. Mai mukattara 0° 1 Natrium Carbonicum mahlulünden 1 ilâ iki damla kadar ilâve edilerek mamukattar kalevileştirilir. Bu suyun bir S. M. na bir damla Gimsa ilâve edilmek suretile Gimza mahlûlü ihzar ve lamin üzerine kâmilten örtecek derecede dökülür.

Mabadi var

ŞUÛN

1 - On Yedinci Fırka Baş Baytarı Kaymakam İzzettin Beyin İrtihali

YEDİNCİ KOLORDU BAŞ BAYTARLIĞINDAN ASKERÎ BAYTAR TATBİKAT MEKTEBİ MÜDÜRLÜĞÜNE ATIDEKİ TAHRİRAT GELMİŞTİR :

Onyedinci Fırka baş baytarı iken Zatürrie ve ihtilâlından vefat eden Kaymakam İzzettin Beyin resmini leffen taktim ediyorum.

Mirimumaileyh çalışan, Gayur, Nezih bir meslektaşımızdı. Hastalığına başlıca amil olan fartimesaidir.

Vazife uğrunda hastalanarak ölen İzzettin'in bütün meslektaşlarımızca tanınması ve daimî bir vesilei rahmet olması için fotoğrafının neşr edilmesini çok reca ederim .

Tercümei hâline ait malumatın dairece ita edileceği tabiidir .

Kolordumuz baytarlarının bu husustaki recalarını hey'eti âliyelerinize arz eder ve hürmetlerimle selâmlarım efendim .

..

Merhum kaymakam İzzettin beyin fotoğrafını hüznü duyarak dere ediyoruz bu vesile ile de merhumun ailesine beyanı taziyet ederiz .

Dairei âliyeden gönderilen mumaileyhin tercümei hali aşağıya yazılmıştır .

7 inci Kolordu 17 inci Fırka Baş baytarı

Kaymakam

Mustafa oğlu İzzettin bey

Beşiktaş

Sicil N. 313—19

13-2. kânun- 313 de Birinci milâzim olmuştur .

13-2. Kânun-314 de baytar yüzbaşılığı tevcih edilerek ba kur'a dördüncü ordu süvari 24 üncü alay baytarlığına tayin edilmişse de malûliyeti hasebiyle 5.inci ordu 26 ncı süvari alayına ve bil'ahara mezkûr ordu topçu 30 uncu alay ikinci tabur ve topçu 26 ncı alay birinci tabur baytarlığına ve Yemene sevk olunacak redif taburları mekkâri hayvanatının tedavisine me'mur tayin edilmiştir .

20-2. Kânun324 de sol kol ağalığa terfi etmiştir . 8. inci Kolordu nizamiye 8 inci tabur baytarlığına ve süvari menzil birinci nakliye tabur baytarlığına ve 4üncü ordu birinci menzil müfettişliği baş baytarlığına 16-2

teşrin 330 da bir sene seferî kıdem zammıyl taltif edilmiştir. 16 - 2. teşrin - 330 da binbaşılığa terfian 23 üncü Fırka baş baytarlığına ve harbî umumî seferberliği hasebiyle 43 üncü Fırka baş baytarlığına: 19 - 2. teşrin - 333 de bir kıt'a harp madalyasile taltif edilmiştir. Mezkûr sene zarfında ahvali sıhhiyesi dolayisiyle itfaiye alayı baytarlığına ve 23üncü alay birinci tabur baytarlığına tayin edilmiştir. 23 - Haziran - 337 de İstanbuldan anadoluya iltihak etmiştir. ve kastamonu havalisi kumandanlığı emrinde nal ve mih imalâthanesine tayin edilmiştir. 15 - 1. Teşrin - 337 de kaymakamlığa terfian kastamonu ve havalisi kumandanlığı baş baytarlığına ve bilahara Kastamonu menzil müfettişliği baş baytarlığına : garp cebhesi emrine verilerek birinci kol ordu hayvan hastanesi müdürlüğüne, daha sonra birinci kol ordu altıncı fırka hayvan hastanesi müdürlüğüne ve 7inci kolordu 17 inci Fırka hayvan hastanesi müdürlüklerine tayin edilmiştir .

21 -Mart -927 de istiklâl madalyasıyle taltif edilmiştir.

22 - Ağustos - 928 tarihinde 7inci fırka baş baytarlığına tayin edilmiştir .

22 Kânunu evvel - 928 tarihinde 7 inci kolordu merkez hastanesinde zatürriyeden vefat etmiştir .

2 - Fevkalade nüsha tevzii

Avrupa mecmuaları umumiyetle orijinal mesai eshabına fevkalade nüsha tarzında ayrıca kırk nüsha tap ederek tevzi ettikleri gibi şerefiye namiyle de bir para vermektendirler. Mecmuamız o kadar tekâmül edememiştir. Fakat ilmî encümen tarafından orijinal olup tercüme ve ya muktebisat olmadığına karar verilen mesailer ve nadir vekayi için ayrıca tap edilerek 40 nüsha verilecektir . Her ne kadar şerefiye vermeği de arzu ediyorsakta imkânı malî

hasıl olur olmaz bunu da yapacağımızı ve ayrıca mühim mesailerin tercüme hulâsalârını yaparak ecnebi ceraide göndereceğimizi okuyucularımıza arz eyleriz .

Bu itibarla kıt'at , Hastaneler ve Müessisatta bulunan meslektaşlarımızın tesadüf ettikleri ilmî vekayii tespit eylemelerini ve memleketimizde bulunan hastalıklar üzerinde tetebbuatta bulunmalarını hem mesleğimiz namına ve hem Türk Baytarlığının da Dünya Literatürleri arasına karışmasını temin maksadına matuf olmak üzere memleketimiz namına rica eyleriz .

3 Yeni eserler

İktisat vekâleti ziraat müşteşarı müderris İhsan Abidin beyfendi tarafından ANADOLU ZİRAAT ve YETİŞTİRME vaziyeti[isminde büyük bir eser vücade getirilmiştir . Müşarün ileyhin bir çok eserleri meyanında bu eser de Orijinal mesaiye istinat etmesi dolayisiyle kıymettardır . Mektebimiz heyeti talimiyesine ve kütüphanesine birer nüshası ihta edilmek kadirşinashğında bulunulmuştur . Teşekkür etmekle beraber okuyucularımıza hararetle tavsiye ederiz .

Askerî tıbbî baytarî mecmuası

Sayı : 3

Yıl : 7

Mart 1929

M. M. V. Askerî Baytar Tatbikat Mektebi ve Hastahanesi tıbbî baytarî Akademisi tarafından ayda bir defa çıkarılır.

Bir Katırda Adenokarsinom Vak'ası

Yazan
Necip rıza

Askerî Baytar Tatbikat Mektebi
Cerrahiye muallimi

On birinci Fırka hayvan hastanesi piyade 70 inci alaydan vücut eden 30 tırnak numaralı 1320 tevellütlü-1,37 irtifamda nakliye koşumu çilli kır dişi esterin şerci civarında ve sol tarafta Muayy Müstekim haricinde çocuk kafası hacminde , hududu gayri muayyen, sathı haricisi müteaddit tahaddübat irae eden ve üzerindeki cilde gayri mültesik, altındaki nesce mültesik bir tever-rüm vardı . Hayvanın dereci harretti 38, iştahı na-temam,ağşiyei muhatiye gülguni, tebevül mebzûl idi. Mevaddı gaita tabii kıvamda ve miktarda ise de hini tegavvutta mezkûr teverrüm müşkülât ika ediyordu .

Rektâl muayenede gısayı muhatî maayı müstekimde bir tegayyür tesbit edilememiş . ; ancak teverrüm maayı müstekimin haricinde ki nesci munzam ile iştiraki his ediliyordu .

Kıt'asından göneerilen ahvali marazıyye ihbarnamesinde hastalğın altı ay evvel tedricen teşekkül ettiğ yazılı idi .

Teverrümün ahvaline nazaran selim tabiatla seyr etmeyen bir Adenom vakası karşısında bulunduğumuzu tahmin ettik. Bil'amel ihracı icap ediyordu. Fakat teverrümün hududunun belli olmaması civarındaki adelâtın derununa münteşir bulunması ameliye sahasının vasi olacağını izhar ve maayı müstakimin bundan müteessir ve binaen aleyh ameliye eyi netice verse bile bir nasuru meayı müstakim teşekkülü muhtemel olduğu ve tedavinin uzun süreceğini ve hayvanın da müsin bulunduğu düşünülerek vak'ayı tavzih ile olunacak muameleyi istizah ettik. Bu istizah 14 Mayıs'ta oldu. Cevap gelmeden 3 Temmuz'da teverrümün süflî kısmında cüzi teleyün görüldü ve buradan tecrübevî bir şak yaptım. Teverrümün merkezinden koyu müteaffin en-sacı mütemevvite ile karışık kayh huruç etti; Şakkı mütaakıp günlerde hafatı cüruhta karnebehar şeklinde tenebbütat görölmeğe başladı. Şaktan ithal ettiğim parmağım ile yaptığım muayenede parmağımın serbest hareket edeceği kadar bir boşluk ve bu boşluğun civarında münferit fakat mütaaddit teverrümata tesadüf ettim. Bunlara key ve ifrazatı cerhaviyeye ve kayha mecra temini için şakkı tevsî ettim. Lavaj yapıldıkça teverrümün heyeti umumiyesile hacmen tezayüt ve yeniden gayri tabîî teşekkülâtın zuhurunu gördüm. Hayvanın müsin bulunmasından gudeydatı şerciye'nin höceratı epitelyaiyesinden menşe alan Adeno fibromun

karsinom höceratı ile müşteterek olarak veremi muhtelit halinde gayri kabili ameliye ve tedavi bir seyir takip ettiği kanaatini hasıl ettim .

Bu şekilde hayvanın çürüğe çıkarılması muvafık olmayacaktı. Fırkada bulunan rüfekayı baytariye müvacehesinde radikal ameliye icrası tespit edildi. Ameliye 13 Temmuz 928 de Fırka hayvan hastanesinde şöylece yapıldı .

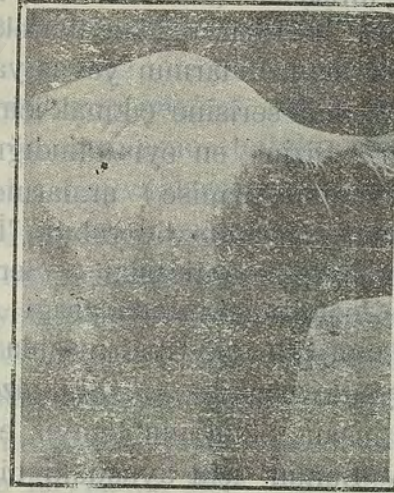
Hayvan bir gün evrî aç bırakıldı ve ertesi günü Klo-ral ile tenvim edildi ; ciheti eymene yatırıldı . Hududu tamamen muayyen olmayan Veremin merkezine cilt üzerinde kutrî ve şakulî bir şak yaptım . Badehu cildi teslih ettim . Verem çengelle harice çekilirken tahtına olan iltisakının parmak , makas , skalpel ile mümkün olduğu kadar ref ve verem istisal edildi . Bu ameliyede meai müstekim zedelenmedi . Teşekkülâtı cedidei viaiyenin kat'ından mütevellit mebzul nefiz geldi . Eviyeye ligatür koymak mümkün olmadı . Demirle key edilerek nefiz tevkîf edildi . (teşekkülâtı cedide ve evramda tahassul eden eviyei cedidenin kat'ı nezfinde demirle key maksadı en mükemmel temin eden vasıtaadır . Böyle ameliyelerde evelden demirin hazır bulundurulması müdebbirane haraket olur .) Veremin istihsalinden dolayı tahassul eden boşluktan cüzi miktarda parankimaî nezif geliyordu . Bunun için cerha içine tamponaj yaptım ve hafatı cüruha takviyeli hayata ve hayatai müteferrika vaz ettim . hayvanı kaldırdım . İkinci günü hayatalar ref ve tampon ihraç edildi . İfrazatı cerhaviye ile müterafık cüzi kayhta mevcuttu . Müteakıben açık cüruh tedavisi takip ettim . Cerha iltiyama müsait bir seyir takibine başladı . Yeni teşekkül eden büzürat gülünî renkte vetahayüh gayet cüzi idi . Bu seyir iki hafta kadar devam etti Cerhanın iltiyam bulacağı tahmin ediliyordu . Fakat ikinci haftadan sonra ameliye yapılan mahallin civarında metastazî huraç tahassulunu gördüm . Apseyi şakkettim .

Müteaffin , sulu , meni renginde mebzul kayh huruç etti . Bu apsenin cevfi kaz yumurtası kadardı . Yeni ve eski cerha civarındaki büzurat gayrı tabîî bir şekil almağa başladı . Yumuşak , müdemmam , mütekayih oldu . (FUNGÖSE=Kemevî büzurat) ve sür'atle neşvü-nema bulur . Bunları bil'amel tekrar ihraç ettim . Fakat bir kaç gün sonra daha muhaccem bir şekil aldı . Civarında müteaddit huracatı metastaziye teşekkül etti . Hayvanda bu zamana kadar tam olan işteha tenakusa ve zafiyeti umûmiye husule gelmeğe başladı . Cerhanın tedavisine muhtelif usullerle devam ettikçe fena bir şekil aldı . Resimde görülen hali buldu . Müteakiben 1 Eylül 928 de zafiyeti umûmiye ve tesemmümü binefsihi ile mürt oldu .

YAPILAN FETHİ CESEDİNDE : Hayvanın haricen muayenesinde zafiyeti umûmiye tamamen aşıkardı . Eyser nahiyei şercie ve ilyesinde 32 santimetre kütunda bir daire halinde insan başından büyükçe bir teverrüm mevcuttu . Teverrümün kısmı merkezisi açık bir volkan krateri şeklinde derunu ve civarı karnabahar manzarasında idi . Büyük bir karha şeklinde olan fethadan bir el ithal edilebiliyordu . Fethai nasurdan mütaaffin , sıçan ölüsü kokusunda meni kıvam ve manzarasında seylanî kayhî vardı .

Hayvan teslih ve batın açıldıkta : muhteviyatı batniye yegân yegân muayene edildi . Yalnız zafiyeti umûmiye arâzından başka bir tagayür görülemedi . Yalnız ukadatı lenfaiyeler bir az muhaccemdi . Cevfi sadride : Rietanın zirvelerinde cüzî ozima mevcut ve kalp yağsız ve hacmen küçüktü . Dimağda bir tagayür görülemedi . Verem tamamen ihraç edildi . Veremi maayı müstakimden yalnız maayı müstakim neşçi adelişi tefrik ediyordu . Maayı müstakim gışayı muhatisinde yalnız hafif bir ihtikan vardı . Teverrüm civarındaki

adelata gayrı mahtut iltisak etmiş ve adelat dumura düçar olmuştu . Neşçi adeli kısmen zayı olmuş ve istihaleye uğramıştı . Bunun yerine şua tarzında müteşir neşçi munzam tekessürü müşahede edildi .

Çıkarılan veremin heyeti umumiyesi 3 , 5 kilo sikletinde idi . Mezkûr teverrümün istolojik muayenesi için bir parçası mektep teşrihi marazî laboratuvarına verildi . ve Üveis Mashar bey tarafından Adenokarsinom olduğu tespit olundu .

Ehlî Hayvanlarda Rüyet Hakim bir hismidir ?

Yazan : E. Nikolas

Türkçeye çeviren: Sıtkı Abdullah

Fizyolojistler, ihtisasları (= Sensations) hakiki ihtisas olmayan bir parça protoplâzmadan mürekkep mevcudattan başlayarak his uzuvlarının yavaş yavaş birbirinden ayrıldığı hayvanat serisine çıkmak için şu neticeye vasıl olmuşlardır; Bizim en iyi tanıdığımız hislerin (rüyet, samia, şamme, lâmise) aralarında daima bir münasebet bulunur; ve hatta bu rabita "İnsan" da bile mevcuttur. Ovio diyorki : ihtisaslar (=Sensations) azalarak gider, ve Jeoloji sahasında aşağı indikçe daha az kabili tefrik olur. Bu keyfiyet insanla ehlî hayvanlar arasında ziyade barizdir. "Önümüzde bir insan varsa biz onun insan olduğunu temyiz ederiz, çünkü onu görüyoruz. Bunun için aynadaki bir hayal bize hakikaten beşerî bir mahluk görünür, ve biz kendimize bakarak kendimizi görürüz. Fakat hayvanlar ve hatta ehlî hayvanlarımız gibi hayvanatı ulviye bile bu tefriki asla yapamazlar. Bir aynanın önüne konulmuş köpek ve ya kedi gördükleri hayale en ufak bir dikkat atfetmez. Onlar için bu hayal ne bir köpek, ne de bir Kedidir. Çünkü kendi müşabihlerinin hakiki mevcudiyetlerini onlar aynı zamanda rüyet, samia ve şammeyin yardımıyla defaten keşfederler. Halbuki son bu iki his aynadaki hayalden bir intiba almamıştır. Bu sebeple kör bir insan rüyetin temin ettiği bütün fevâitten mahrum olduğu halde kör bir köpek, bir kedi ve bir keçi hemen hemen aynı neviden diğer hayvanlar gibi hareket eder ve ilk nazarda onların kör olduklarını fark etmeyiz. İki közünde katarakt bulunan karnarya, eskiden olduğu gibi kafesinde tüneleri üzerine,

yeminin ve suyunu bulduğu küçük kapların kenarına serbestçe sızırır. Yarasalar hissi lemleri sayesinde bütün manialardan sakınarak havada ve karanlıkta hareket ederler."

Meselenin münakaşasına girmezden evvel bu fikri kat'i bir hakikat gibi kabul edelim. Fakat hisler aynı kıymettedirler? Eğer değilse sıraları nedir? (Rochon-Duvigneaud) ile beraber meselenin canlı noktasına giriyoruz.

Mumailayh uzun müddet dakik bir surette hayvanatta gözü ve vazifesini tetkik ettikten sonra kendi kendine sordu: Hayvanların rüyeti hakkında ne biliyoruz? ve şu neticeye vasıl oldu: Hemen hiç bir şey. "Hiç kimse beygirin nasıl gördüğünü söyleyemedi. Onun basarî faaliyeti hakkında salâhiyet sahibi zevatın söyledikleri birbirine zıttır" Beygirin hayatında gözün ifa ettiği rolü asla tamamıyla öğrenmeyeceğiz. Hislere ait fikrimizin ne kadar gayri kat'i hayalâtla meşbu olduğunu ve hayvanda filân veya filân hal karşısında ki hareket tarzını izahta bu fikrin bize ne kadar az emniyet bahşettiğini" bilmemiz lâzımdır. Mumailayh yine soruyor: Kedimize bu kadar suali sormanın faidesi nedir? "hayvanata ait hükümlerimizde ihtiyatkâr olmak. Hayvanat aleminde his uzuvlarının tetkikindeki hakiki ve ulvî gaye, hislerin her birinin nev'in mevcudiyetinde oynadığı rolü tayin etmektir. Ancak bu sayededir ki hayvanat tarihinin en mahrem köşesi tanınacaktır. Eğer hayvanlar bir itibare göre makina iseler, bu makineyi hisler idare eder. Binaenaleyh bu hisleri ve hernevi de ehemiyetlerini bilmek lâzımdır." Şu halde nevilerden her biri için hayatın tabii ve esasî gayeleri nedir? eğer biz bu gayeleri oldukça sarîh bir surette tayin edersek ve onlara giden yolların üzerinde tabii ve ya sunî olarak bir hissin yokluğu dolayısıyla gaye elde edilmezse

bu hissin iptidai olduğunu kabul etmemiz mecburîdir. Bütün hayvanlarda, hatta insanda bile müşterek olan bu gayeler şunlardır: Yiyerek yaşama, Zaman dahilinde nefsini idame etmek, yahut nev'i idame ederek yaşamak.

Her nevi için bu kadar muammyı halletmek iddiası bizden uzaktır. Çok mütevazî olan maksadımız, bir kaç hakikate yakın delil zikretmektir.

Hayvan bir taraftan muvafık bir gıda tedarikine, diğer taraftan da bunu yiyerek yaşamak için kâfi miktarda bulmağa mecburdur.

1 — Kör bir ehlî kuş kümeste kendi haline bırakılırsa gıdasını aramaz ve mahmasadan ölür. Bu keyfiyet cayihî surette seyredip alelekser körlüğü intaç eden tabakai munzamanın gışai iltihabatında çok defa görülmüştür. yem yemeyen hayvan iki üç günde sür'atle ölür. İskandinavya yarım adasında bir ren sürüsünde cayihî surette hüküm süren bir Kerati vak'asında Hayvanların yüzde doksanı müsap olmuş. % 30 u açlık tan ve kazalardan, blhassa iki gözün de müsap olduğu mevzular, ölmüşlerdir. (Bergman).

Bu iki halde rüyet, hiç itirazsız, hakim olan his tir. Kanarye ve diğer kuşlar kör oldukları halde kafeslerinde yaşayabilmişlerse bu bizim iddiamızı cerh etmez. Kapalı bir mahalde tutulan bütün hayvanların tagaddi etmek ve hatta besi kazanmak için hiç bir hisse ihtiyaçları yoktur gibi görünüyor. Çünkü hepsi mebzuliyet içinde bulunmakta ve yalnız açlık hissidirki başlarını eğüp kaldırmağa onları sevketmektedir. Bununla beraber meş'ele kat'i değildir. Hiç olmazsa bütün kuşlar için. (Buytendijk) diyorki: Gözü gören bir tavuk karanlıkta aç olduğu ve hatta ayaklariyle yemini çiğnediği halde bile uzun müddet yem yemeden durur.

Komşularımdan bir hayvan yetiştirici tavuklarına gece öldükten sonra yem verince kümesi eyice tenvir etmeğe mecbur olmuştur. Bir şey yemeden yatan tavuklar ziyayı görünce tünelerinden iniyorlar ve eğer işlerini bitirmeden evel ziya kaldırılır ve ya azaltılırsa başlarını kaldırarak «Koo» diye aranıyorlardı. Meraya bırakılmış gör beygirler ot yerler. Öküzlerin de bu suretle hareket ettikleri muhtemeldir. Fakat vasi Amerika çayır-larında bir kaç sene bırakılmış ve kendileriyle çok meşgul olunmamış bulunan bu hayvanlar kör oldukları zaman ne yapıyorlar? Renlerde görülen hadisat bunlarda da müşahede olunmuş mudur?

Maden kömürü ocaklarında çalışan beygirler dehlizlerdeki en ufak ışıktan istifade ederek istikametini tayin etmeği, kendini yaralamamayı ve ahırını bulmayı bilir. Bu hayvanın samiası ve tırnakları vasıtasıyla lems hissi kuvvetlidir. İstikamet tayininde hakikî bir his olduğu zannedilen şammesinin otunu bulmak için ona yardım ettiği muhtemeldir. Eğer bu hayvanın gözleri bağlansa işini yapmakta yine aynı mahareti gösterecek midir? Zannima göre raylardan istifade ederek, bir boru içindeki su gibi dehlizlerin eida-riyle mahdud olduğu halde neticesiz bir kaç tecrübeden sonra ahırını bulacağı ihtimal dahilindedir. Fakat (Coton) bu tecrübeyi yapıyor ve beygirler otunu bulamıyor. (*)

2 -- Bu müşahedelere (Relier) nin dikkati calip ve fakat az mevsuk olan aşağıdaki müşahedesini de

(*)(Koton) buna az bir ehemmiyet atfediyor. Çünkü münferittir, onun zannına göre maden ocağı beygirlerinde şammenin büyük ehemmiyeti vardır. Fotoğraf cihazının şambr nuvarı gibi bir karanlıkta kırmızı ziya olmadan bir Beygirin dehlizde bir kilo mefre katedip ahırını bulduğunu mumaileyh iddiasına bir misal olarak zikreder.

ilâve edelim : Çiğ kara ciğeri çok seven ihtiyar bir Kedinin bir gözünde tam, diğerinde natemam bir Katarakt mevcut. Hayvan ciğeri kesen bıçağın ve tabağın sesini eyice işidiyor. Fakar ancak tabak gürültü ile zemine konulursa ona doğru gidiyordu . Eğer bir ciğer parçası bıyıklarına temas ettirilmeden burnunun bir kaç santim yakınında tutulursa , Kedilerde şamme kuvvetli olmadığından hayvan bir şey hissetmiyordu . (*)

Kedi izi değil gözü ile gördüğünü takip eder . (**)

Şüphesiz ki bu Kedi gıdasını aramağa mecbur olaydı açlıktan ölürdü . İstikametini bulmak için de daimî surette dik tuttuğu bıyıklarını kullanıyordu .

3 - İki gözünde Katarakt buluaan bir dişi Kobay kafes içerisinde erkek dişi ve yavru diğer arkadaşlarıyla beraber sıkıntı çekmeden yaşıyordu . Sıhhatı iyidi . Ne köpeklerden ne de arabalardan korkuyordu . Gebe kaldı , rahatı yerinde idi . Hayvan bir direğe tespit edilen iki buçuk metre uzunluğunda bir ipe bağlanıp kısa bir daire dahilinde bırakıldı . Yerde mevcut bir parça ottan mada çiğ ve ya pişmiş patates , Lahna , Salata , Şalgam , Havuç yaprağı gibi yiyeceği şeyler

(*)Diğer müşahedelerle de teyit edilen bu keyfiyet (Preciuzo) nm tecrübelerine zıttır . Gışayı nuhami üzerinde parlak rengile göze çarpan bir sath mevcutturki bu sathın hayvanların aşagıdaki sıra üzerine tasnifinde münasebeti vardır : Köpek , Kedi , Tavşan , Domuz (Şammeleri kuvvetli kayvanlar) ; Koyun , Eşek . Katır , Beygir , Keçi ve Bakarat (Şammeleri zaif hayvanlar) .

(**) (Buytendijk) de böyle düşünüyor: Canlı ve mütaharrik bir şikâri kovalayan Kedi , göziyle aldığı intibaa göre hareket eder . (Fabre) de bir vaka zikrediyor : Kırmızı halıkları kavanozları içinden aşırın bir kediden kurtulmak için sahipleri bu hayvanı oldukça uzak bir dağa götürüyorlar . Fakat Kedi tekrar eve geliyor . Bilmeçburiye öldürülüyor . Balıkların tadını alan bu hayvanı zaika ve rüyet hislerinin hatırası sevkemiş , şüphesiz ki şamme ancak talî bir rol oynamıştır ,

dört parçaya ayrılarak dairenin merkezinden itibaren gayri müsavi fasıllarla tevzi edildi . Hayvan günün on iki saatini dışarda geçirmiş akşam üstü tamamıyla boş bir kafese girmiştir . Hergün yemler yenilemiş ve yerleri değiştirilmiştir .

Tecrübenin bidayetinde hayvan 720 gram geliyordu . İple bağlanmasını mütaakip bir iki hareket esaretini ona anlatınca etrafını tanımağa koyuldu . Hiç bir şeyden korkmıyordu . Halbuki yanı başında aynı şerait altında bulunan rüyet malik bir erkek Kobay ipine asılıyor , kendine yaklaşıldığı zaman şiddetle sıçırıyor ve tecrübenin ilk günü gıdasını aramak bile istemiyordu . Şüphesiz kör olan dişi kobay başka bir zihniyete maliktir ve mütevekkildir . Ellerimin harekâtını işittiği halde yakalanmasına mumanaat etmez . Hareketleri ihtiyatlıdır, seri değildir . Burnu yerde gider . Toprağa sürünen vücudile keşfettiği otları yer . Gider, gelir, döner ve yeme rastgelir . Şammesi bir az işine yarar: Takriben on santimetreden havayı koklar . Baş evvela yukarı sonra aşağı gider . Sağı solu arar ; nihayet bulur . Bazen yemin üzerinden geçer onu yuvarlar , durur, koklar, başını arkaya götürür ve yakalar . Fakat rast geldiği yemi asla tamamile yemez . bir kaç defa ısırır ve bırakır . Birinci günün akşamı dört yemide bulmuş, lâkin herbirine azıcık dokunmuştur . Gıdasını gayri kâfi miktarda aldığından ikinci saatten itibaren mevad gaita çıkarmaz . Hepsisi tekrar ağız tarikiyle cihazı hazmiye döner: Hayvan durur, vücudu dairevî olarak bükülür, bir az bekler, Emasına kumanda eder gibi başını uzatır ve birden bire ağzını şercine yapıştırır . Bu suretle cihazı hazmiyenin iki fethası bir biriyle birleşmiş olur ve tecrübeye nehayet verilinceye kadar bu böyle devam eder Müteakiben içtirar başlar . Bunun her tagavvut hadisesinde dört beş defa tekerrür etmesi

gaitanın ağıza teker teker bırakıldığını zanettiriyor. İlk saatlerde yere düşen gaitalar orada kalır ve kurur. İkinci gün kobay 700 gram geliyordu. Birinci yemi çabucak bulmuş, dördüncü saatte ikinciyi, beşinci saatte üçüncüyü ve yarım saat sonra da dördüncüyü bulmuştu. Günün hitamında yamlerden üçü hemen tamamıyla sarfedilmiş, diğerine de cüzi dokunulmuş bulunuyordu. Hayvan dünkü gibi gaitanın içtirarı için küçük istirahat zamanları ayırmıştı. Üçüncü gün sıkleti 680 gram, yemlerden üçüne tesadüf etmiş, birine hiç dokunmamıştı. Dördüncü gün sıkleti 670 gram, dörtyemi de bulmuş, fakat kâmilan yememişti. Beşinci gün sıkleti 650 gramdı. Hayvan dört günde 70 gram kaybetmiş bulunuyordu. Yiyeceği eksik değildi, çünkü kendine verilen şeyleri yememişti.

Bu Kobay bir taş merdivenin basamağına yaklaştırılınca başını uzattı, kokladı, fakat tırmanğa çalışmadı. 10 santim yüksekliğindeki basamağın üzerine konulduğu zaman evvelâ hareketsiz kaldı, sonra başını basamağın kenarına uzattı, boşluğu yokladı ve geri çekildi. Arkasından ittiğim vakit mukavemet etti. Basamağın kenarına tırmanmak için vücudunu geriye atarak ön ayaklarını ilerletti. Alt basamağa hafifçe indi.

Tavşan No : 1. Gözleri görüyor. Kobay gibi aynı şerait altında tecrübeye konulmuştur. Evvelâ ipe karşı mücadele ettikten sonra etrafını yakalamaya koyuluyor. Küçük sıçramalar, bazan büyük hamleler yapıyor; vakit vakit burnu zemini kokluyor. Hayvan hernakadar bakmak ister gibi başını yukarıya kaldırıyor da doğrudan doğruya gıdaya teveccüh eder görünmüyor. Yemini biraz tesadüfen buluyor. Bununla beraber dördünü de yerini oldukça çabuk tayin ediyor, her birinden bir az kemiriyor. İnsanı görüyor ve kaçıyor.

Ertesi günü tavşanın ecfanına iki noktadan hayata konuldu. Şimdi vaziyet değişmiştir. Harekât daha ihtiyatlı, kısa ve sürünür gibi. Burun önünü ve iki tarafını araştırıyor. Vakit vakit hayvan itiyadı olarak yine başını kaldırmıyor. Yemlerin yanından, bazan üstünden tevakkuf etmeden geçiyor. Şamme zahiren hiç yoktur. Uzun müddet kör olan Kabayda görüldüğü gibi aksülamel göstermiyor. Samia bir gün evvelkine nazaran daha barizdir. En ufak hareketlerim bile hayvanın tedbiri mevki etmesine sebep oluyor. Mamâfi kolaylıkla yakalanıyor. Acaba elimden kurtulmağa çalışırken daha fena bir vaziyete düşmektenmi korkuyor? Altı saat sonra her nakadar yemlerden ikisine sürünerek geçmissede hiç bir şey bulamamıştır.

Hayatları alıyorum. Tavşan başının tuvaletini yapıyor. Bir müddet sonra kendisine aynı uzaklıkta ve rüyet sahası dahilinde bulunan bir kırmızı havuç, bir beyaz şalgam ve bir lahna yaprağını görüyor. Lahna yaprağına teveccüh ediyor, aceba bu bir intihap mıdır?

Tavşan No: 2. Birinci Tavşan gibi muameleye tabi tutulmuştur. Gözleri serbestir. Mevkiini süratle, bazan ok gibi tepdil eder. Sıçırar, şetareti yerindedir. Göz kapaklarına hayata koyuyorum: Fevkalâde ihtiyatlı oluyor. İki saat zarfında merkezine bağlandığı dairenin üçte birine müsavi bir kıtai daireden dışarı çıkmıyor. Bir yeme bir çok defa tesadüf ediyor, fakat ancak bir kerre ısıyor. Sürünerek geçtiği diğer yemleri bulamıyor. İhtiyatı elden bırakmıyor. Ancak yeri burnile yokladıktan sonradır ki ağır ağır ırlıyor. Bililtizam önüne konulan iki odun parçasına çarpıyor. Diğer ikisini lâmise aletleriyle tanıyor. Üç saat sonra hayatları kaldırıyorum: Hayvan yeniden hayat bulmuş gibidir. Artık onu sevkeden ne burnu, ne de lâmisesidir. Tekrar kavuştuğu rüyet sahasında manialardan azade olarak serbesce yürüyor.

Köpek No ;1. (*Braque-cinsi*) bekçi vazifesini görüyor. Boyu elli santimdir. Kobay ve Tavşan gibi dairenin merkezine bağlandı. Gözleri serbestir. Bir müddet düşündükten sonra burnile araştırarak vaziyetini öğrenmeğe koyuluyor. Rüzgâr esiyor ve ona bir peynir parçasının kokusunu getiriyor. Peynirin mevkiini anlamış, fakat gözle olduğu gibi katiyetle tayin edememiştir. Çünkü ilk hamlede bir şey bulamıyor. Burnunu sağa sola götürerek ilerliyor. Her adımda hamlesinin istikametini tashih ederek peynire yaklaşıyor. Mutaakiben arkasında ve etrafındaki yemleri de rüyet ihtisasının hiç bir rolü olmadan buluyor. Şammesi sığır dili rayıhasına karşı daha hassastır. Dimağı hizasında tutulmuş çığ bir pilaç kafası onu alâkadar etmiyor. Hiç kokusu olmayan ve gözüne görünmeyecek iki şeker parçası da bir tesir yapmamış, ancak burnuna temas ettirilince lezzetini alarak şekeri bulmuştur.

Ertesi gün Köpeğin gözlerini bağlayarak tasmaşını takıyorum: Hayvan tamamiyle şaşkın ve yan tarafına yatmıştı. Çekildiği vakit yan üstü sürüklenerek ilerler. Burnu hem şamme, hem de lâmise vazifesini görür. Hayvan havayı görültüyle teneffüs eder. Köpeği iki basamaktan ibaret taş merdivene yaklaştırıyorum. Merdivenin üstünde kapıya gitmeden evel bir taşlık vardır. Hayvanın ayakları basamaklara çarparak taşlığa çıkıyor. Orada ihtiyatla hareket ediyor. Aşağı çekiyorum, bir ayağını boşluğa koyuyor ve düşecek gibi oluyorsa da düşmüyor. Başka bir taş merdivenin ikinci basamağına koyuyorum, tekrar yan tarafına yatıyor. Ayağa kaldırıp sesimle davet ediyorum, tasmaşından çekiyorum, burnuna bir peynir parçası tutuyorum ki her halde bunun kokusunu tanıyor,

fakat nefisini muhafaza sevki tabiisi iştihayı tatmin sevki tabiisine galip geldiğinden mukavemet ediyor. Bilekleri boşluğa gelmek üzere ön ayaklarını basamağın kenarına koyuyorum. Etrafını yoklamağa başlıyor. Bulunduğu basamağın altını burnile arıyor. Boşluktan başka bir şey bulamayınca tekrar yatıyor. İki basamak aşağıda durup tekrar çağırdığım vakit yine boşluğa arıyor ve şüphesiz benim sesimden kendisine lüzumu olan vazih malûmatı almış olacak ki iki ayağını başının altından ilerletiyor. Yavaşça iniyor. Yere ayak basar basmaz tekrar aldığı solucan vaziyetini rüyeti iade edilinceye kadar muhafaza ediyor.

İkinci Köpek: vazifesi bekçilikti. Diğeri gibi evin içindekilere yabancısıdır. Fakat gözünü bağlatmak hususunda o kadar sabırlı değildir.

Umumiyetle aynı surette hareket ediyor.

Üçüncü köpek evin Köpeğidir. Eğer köşe bucak hatırında değilse bana ötekilerden fazla bir şey öğretmeyecektir. Kapının iki basamağı önüne getirildiği vakit evvelâ çarpıyor, sonra kokluyor ve ikinci basamağın üzerine, taşlığa çıkıyor. Birinci kata götüren ahşap merdivenin önüne götürüyorum: Başını birinci basamağa yanaştırıp kokluyor. Ayaklarını kenarlara çarparak basamağa çıkıyor. çağırıyorum; hafifçe tasmaşında çekiyorum: İkinci basamağa geliyor. Sonra hiç çağırmadan dördüncüye vasıl oluyor. Aşağıdan sesleniyorum: Merdiveni eyi tanıdığından iniyor. Bu tecrübelerden çıkan netice şudur:

Rüyetten mahrumiyet hayvanların mevcudiyetlerini değiştirir. Onları ihtiyatlı, az faal ve meharetsiz yapar, gıdalarını bulamamağa, hareketlerinden mütevellit kazalara ve düşmanlarının hücumuna maruz kılar. Uzun müddettenberi kör olan kobayla muvakkat bir zaman kör kalan tavşan ve köpeğin mukayesesini

gösteriyor ki körlüğe karşı bir intibak (Adaptation) vardır . Fakat körlük hayvanları daha az korkak yapardı netice onlar için daha meş'um olmazmıydı ? . Kör bir Kobayla tavşan kendi hallerine bırakılsalardı bir gün olsun yaşaya bilirlermiydi ? . Köpek hayatını kurtarabilir ve şammesile şikârını bulduktan sonra onu yakalamak için ölçülmüş , hesaplanmış hamlesini yapa bilirmidi ? . Şüphesiz bütün bu tecrübe başlangıçlarını katiyete isal için bir çok tetkikler lâzımdır . Avcıların kementle ve yahut öldürerek yakaladıkları kör bir Tavşan , Tilki , Kurt , Yaban domuzu varmıdır ? . Bize söylesinler . Yaban Domuzunun ehli Domuz gibi mücehhez olduğu şammesi onu patates tarlalarına ve meşe ağaçlarının altında mantar aramağa sevk ediyor .

(Bulletin de l'académie vétérinaire de France — Novembre 1928) den .

Köpeklerde insülin ve saire tecrübesi hakkında

Yazan
Mehmet Ali

Birinci kolordu kimyakeri Binbaşı

Pariste Bila ecza fabrikası imalâtı fenniye kısmı direktörü Mr: Peno ile baytar kimyaker Mr: Simone nin yaptığı ameliye ile Pankreas guddesi çıkarılmış olan bir Köpeğin 13 ay müşahede vekayini not ederek arkadaşlarıma naçiz bir hizmet emelile ceridi muhteremenize arz ediyorum .

PANKREASI çıkarılmış bir köpek Bila Ensülünü ile tamussıhha olarak 13 ay hiç bir arıza göstermeksizin yaşamıştır .

Tahminen yaşlarında olan bir köpeğe 24—1—924te klorform verilerek ameliyat yapıp pankreası bir anda çıkarılmıştır . Ameliyatın ertesi gününden itibaren Bilâ İnsülini ile tedaviye başlanmıştır . Ameliyat tabii olmuş yalnız bir kaç uzuvda derin cerha ile hayvanın karnında ufak bir fetha husûle gelmiştir. Hayvanın bilâ arıza yaşaması noktai nazarından bu tecrübeyi mümkün olduğu kadar memnuniyetle karşıladık. Tarihî olan bu küçük köpeğin perhiz noktai nazarından üç devreye taksim edilir :

Birinci devre imtidadınca munhasıran et ve insülin vermek ve şırınga etmekle bidayette vezni 7 kilo 700 gram iken onuncu gün 6 kilo 700 gram ve yirminci gün 5 kilo 800 ve 40 kinci gün 5 kiloya kadar düşmüştür. İkinci devre : Et, aynı zamanda günde 50 gram Süt ve Şeker verilerek beraber günde bir yahut iki defa insülin Bilâ şırıngası istimâl edilmiştir . Buşart dahilinde hayvanın vezni 60 şıncı gün 6 kilo ve 100 üncü gün 6 kilo 500 ve 140 ıncı gün 7 kiloya tezayüt etmekle beraber ahvali umûmiyesinde salâh husûle geldiği pek ziyade hissedilmekte idi .

Bu neticeyi bulduktan sonra Mâiyyeti karbon miktarını tezyit ve müteakiben İnsülin ile bu salâhı ızhar etmeye nail olmak için bir çok çareler aradık . Filhakika ağdiye vermek ve İnsülin zerketmek suretile aşağıda gösterilen farkları müşahade ettik .

Köpeğe her iki saatte bir olmak üzere günde altı defa 20 gram Sığır eti 50 gram Süt ile 20 gram ekmek ve 30 gram Şeker yedirildi .

Yalnız akşamları yatacağı zaman 200 gram Et veriliyordu. Her yemekten evvel 1—6 İnsülin Tahtelcilt şırınga ediliyordu . Bu şerait tahtında günde 10 vahdet İnsülin şırınga edilerek Şeker miktarını 180 grama çıkardığımız gün vezni tezayüt etmeğe başlamıştır . Hayvana her gün muntezamen İnsülin şırınga ediliyor ve aynı zamanda bir pravaz şırıngası ile doğru Kalbinden alınan kanda Şeker

mıktarı Folen - Wır usûlile tayin edilerek hayvanda Mâ-
iyyeti Karbonun tahavvûlatı takip ediliyordu .

İşte aşağıda yazılı muhtelif rakkamlar Bila fabrikası
laboratuvarında yılan 13 aylık mesaide İnsülinin calibi
dikkat derecede tesiri hakkındaki tecrübelerimizi meslek-
taşlamıza arz ve izah etmeden geçmeyeceğiz :

1— Et perhizi , İnsülin zerkinden yarım saat evel 50
gıram şeker verilir .

İnsülin bir defa zerkedilmek üzere hayvanın beher ki-
lo veznine bir vahdet sünai tatbik edilir .

Şeker hastalığında insülin den evel ile sonraki şeker mik- tarının 100 de tena- kusu .	100 C. C. Şeker mıktarı		Vezni K.	Tecrübe günleri
	insülin 4 saat sonra yapıldıktan	insülin evel gram		
36,86	2,740	4,340	5	41 inci gün
56,03	1,275	2,900	5	47 » »
42,95	1,700	2,980	5,800	49 » »
47,82	1,320	2,530	6,200	96 » »
38,20	2,310	3,740	6,300	98 » »
58,60	1,490	3,600	6,600	125 » »
64	1,610	3,900	6,600	140 » »
57	1,450	3,400	6,400	190 » »

tesirile sikletine ve aynı zamanda neş-e ve hâlsizliğini za-
yi etmişti . Ameliyatı müteakip hayvanın cerhası iltiyam
buluncaya kadar daima bir sargı ile bağlamıştı . ve her
gün mukannen vakitlerde gıda verilmiş ve İnsülin şırınga
edilerek sikleti tezyit edilmiştir .

Bu küçük köpeğin seriryat tarihinin muhtasar hulâsa
sırbundan ibarettir . ve bu tecrübeler bize hiç bir müphe-
miyet göstermeksizin ziyadesile tenvir etmiştir .

2 — Muhtelit perhiz, İnsülin ve munkasem taam :

Yüzde tenakus	100 C. C. Kanda şeker miktarı						Her ye- mekte insülin ünite miktarı	Her ye- mekte verilen şeker.	Vezin K.	Tecrü- be gü- nleri .
	10 saat	8 saat	6 saat	4 saat	2 saat	0 saat				
63,3	1,250	1,320	1,370	1,164	1,980	3,180	1,66	30	7,500	284
63,4	1,690	2,270	2,450	2,225	3,420	6,140	1,66	30	8	305
71,9	2,050	1,460	1,700	1,800	2,570	5,140	1,66	30	8	306
76	1,130	0,930	1,155	1,685	1,490	3,880	1,66	30	8	326
51,7	1,465	1,475	1,940	2,335	2,840	3,370	1,66	30	8,400	346
49,5	1,990	1,940	1,820	1,860	3,200	3,600	1	10	8,600	376
42,6	1,860	2,080	1,860	1,880	2,150	3,240	1	10	8,500	398

Bu tecrübelerimizin verdiği şu yukarda yazılı olan iki cetvelde görüldüğü veçhile
hayvan yalnız ET ile İnsülin zerki

HULÂSA : PANKREASINDAN tecrit edilmiş olan köpeğin PANKREAS guddesinin noksanlığını mükerrer İnsülin istimal ederek vücudündeki vazife telâfi edilmiş ve hayvan daimî hâli sıhhatte kalmıştır . Burada İnsülin PANKREAASIN göreceği vazifeyi tamamilen ifa etmektedir . Zira muhakkaktır ki Şekerin ihtirakı iki mevadın yardımı ile kaimdir . Birinin menşei Adeli diğerinin menşei PANKREAS idir . Burada İnsülin bilhassa Pankreas yerine kaimdir .

13 aydan sonra köpeğin hayatı hakkında edineceğimiz malûmatı tekrar arz ederim .

Kan muayeneleri

(geçen sayıdan Mabât)

Yazan Baytar yüzbaşı

Dr. Pertev Hikmet

Eğer muzaaf Gimza telvini arzu edilirse (telvin müddetini azaltmak maksadile) 1 sm.k. mamukattara iki damla Gimza dökülür . Bu usulde telvin müddeti iki saat kadardır . Sufeyhatı demeveyenin fazla boyanması lâzımdır . Bu müddetin hitamında lâm üzerindeki Gimza boyası dökülerek üzerine bir kaç damla mamukattar akıtılır . Bundan maksat küreyvatı hamranın renginin parlak olmasını teminden ibarettir . Sufeyhatı demeveye tadadı için en müntahap olanı Fonio usulüdür . Bunun için : boyanmış ve kurumuş olan preparasion immersiyonla $\left(\frac{1}{12}\right)$ muayene edilmelidir . Oküler 3 veya 5 olmalı ve bu adesei ayniyenin üzerine lâm üzerindeki sahai ayniyeyi dörde taksim eder tarzda imâl olunmuş olan Ehrlich Ocularblende takılır . Bunun bulunmadığı yerde bir lamel elmasla haçvari dörde taksim edilerek oküler üzerine konur . ve bu suretle sahai ayniye dört müsavi

kısma tefrik edilmiş olur . (Mamafi buda yapılamadığı taktirde mikroskop sahai basariyesinde mikrop ve ya her hangi bir şey sayılıyorken yapıldığı gibi doğrudan doğruya küreyvatı ve aralarına isabet eden sufeyhatı saymak mümkündür . Hikmet) . Evela sahai ayniyedeki küreyvatı hamra ve bilahara bunların arasındaki sufeyhatı demeveye sayılır . Meselâ bir sahada 53 küreyvatı hamra, 6 sufeyhatı demeveye sayıldı . Bilahara sahai ayniye daima değ ştirilerek 1000 küreyvatı hamra tadat edilir ; ve aralarına düşen sufeyhatı demeveye nisbet edilir . Bu da şöylece olur :

Sufeyhatı Demeveye Küreyvatı Hamra

4	37	ilk sahai basariyede
3	44	ikinci « «
.	..	ilâhiri
16	250	

İşte bu suretle dört ikiyüzelli şer küreyvatı hamra gurubu sayılır . Ve aralarına isabet eden sufeyhatı demeveye adedi yazılır :

Küreyvatı Hamra Sufeyhatı Demeveye

a	250	16
b	250	17
c	250	14
d	250	18
	1000	65

Bunu müteakip muayene olunacak şahsın küreyvatı hamrası Hematimetre ile sayılır . Faraza 7,500,000 geldi . Şu hâlde 1000 küreyvatı hamraya 65 sufeyhatı demeveye isabet ederse bir milimetre mik'abındaki yedi

buçuk milyon küreyvatı hamraya ne düşer diye bir tenasüp yapılır :

$$\frac{1000}{7,500,000} S = \frac{65 \times 7,500,000}{1000} = 485000$$

Bu hesaba nazaran o şahsın bir milimetre mik'abı kanında 487 500 sufeyhatı demeveye mevcuttur .

İnsanların I Milim . M . kanında tahminen 250,000 ila 300,000 Chillinge nazaran

Beygirlerin	«	«	350,000	Hikmete nazaran
			385,174	Weisere «
Öküzlerin	«	«	400,000	Stang, wirth nazaran
			684,638	Arndt «
Köpeklerin	«	«	323,084	Weisere nazaran
			430000	Hikmete «
Koyun	«	«	370,000	Stang, wirth nazaran
Keçi	«	«	600,000	« « «
Domuz	«	«	400,000	Hikmete «
			240,000	Stang-wirth «
Kedi	«	«	256,000 - 760,000	« «
			619,273	Weiser «
vTauk	«	«	48,200	« « «

(Sufeyhatı demeveye muayene ve ta'dadının pratikte o kadar ehemmiyeti yoktur . Çünkü muayene dakik olarak yapılmadığı takdirde , Neticede pek büyük hatalar zuhur eder . Sufeyhatı demeveye uzviyetin haricinde derhal tagayyür ve tagayyüp eylediğinden doğrudan doğruya evride ve ya ciltten alınıp yapılan Kan preparasyonlarında Sufeyhatı demeveyeyi saymak hemen mümkün değildir . Sufeyhatı demeveyeyi , Küreyvatı hamra ve ya beyza gibi pipetle alarak tatad höcresi dehilinde saymak Laker , Van Emden gibi mücerripler tarafından tavsiye olunmuşsa da , Sufeyhat gerek pipetlerin ve gerekse tatad höcresiuin cidarlarına yapışacakları cihatle alınan neticeler ekse-

riyetle hâli tabiinin dunundadır . Bu hususta kullanılacak en iyi usûl , Yukarıda tarif edilen Fonio metodudur .

1926 senesi Berlin seririyatı tıbbiye ve adliyesinde 77 salim ve hasta hayvanat üzerinde yapmış olbuğum muhtelif muayenat ve tecrübeler esnasında sufeyhatı demeveye için berveçhizir hususatı tespit ede bildim .

1 — Kılınik muayenelerinde sufeyhatı demeveye saymak için en iyisi Fonio usulüdür .

2 — Sufeyhatı demeveyenin morfolojik hususatını mütalâa ve tetkik etmek için Pappenheim in panoptik telvin usûlü şayanı tavsiyedir .

3 — Sufeyhatı demeveye ekseriyetle yuvarlak , Beyzidir , Çomakek ta vardır . Bir küreyvei hamranın $\frac{1}{4} : \frac{1}{2}$ si büyüklüğünde olup vasatı olarak 2-3 mikromdur .

Pappenheim telvininde renkleri açık menekşevîdir . Salim Beygirde «dev sufeyhatı demeveyesi = Riesenblutplättchen) müşahede olunmuştur .

4 — Selim Beygirlerde sufeyhatı demeveye miktarı mütehavvildir . Vasatı olarak nisbi 51 sufeyhatı demeveye « 1000 küreyvatı hamraya 51 sufeyhatı demeveye isabet etmektedir .) ve bir milimetre mik'abı Kanda 350'000 sufeyhatı demeveye bulunur .

5 — Sufeyhatı demeveye , Gurm , Nezlei kasabat Zatürrie Zatülcenp, Hemoglobinemi ve melano sarkom vak'alarında tezayüt ve fakrüddemi sarî, Sarî zatülkasabat Zatürrie velcenbi sarî, İltihabı belûm ve iltihabı Emada tenakus eder .

6 — (Hummayı nemşi) li iki beygirde (Thrombopenie = Tenakusu sufeyhatı demeveye) Mevcuttu .

7 — Berayı tecrübe Beygirler zerkolunan adrenalin mahlulünden sonra sufeyhatı demeveye ile beraber aynı zamanda div sufeyhatı demeveyesi de tezayüt etmiştir . Hummayı nemşili bir hayvana yapılan adrenalin

şırıngasıyla sufeyhatı demeviye aynı suretle tezayüt ettirilmiştir.

8 — Salim Köpeklerin bir milimetre mik'abı kanında nisbeti $\frac{60}{1000}$ sufeyhatı hamra ve 430'000 sufeyhatı demeviye mevcuttur.

Bir Tüberküloz ve bir Sarkom vak'asında bu miktar tezayüt etmişti.

9 — Salim domuzların bir milimetre mik'abı Kanında « 1000×51 nisbî » 400'000 sufeyhatı demeviye bulunmuştur.

Yeni yapılan ve havada kurutulan kan preparasyonları Formalin Alkolde « 90 kısım % 95 Alkol ve 10 kısım Formalin » 4-5 dakikada tespit edilir. ve suda iyice yıkanır. Bil'ahara kurutulur. ve lamı üzerine PeroXydase mahlûlü ile « A-Naphtol 1'50' Alkol % 40' 100' 50' 22' 2. bu mahlûlü deima taze olarak yapup kullanılmalıdır. « Örtülünceye kadar dökülür. Beş dakika kadar bırakıldıktan sonra kuvvatlı akan bir su altında yıkanır rve daha güzel telvin için bu lâm. Pyronine mahlûlüle 4 - 5 dakika kadar daha boyanır. ve % 0'5 Metilen bilö mahlûlü maisile 20-50 saniye kadar telvin edilir. Yıkandıktan sonra kurutulur. Muayene olunur. Pero Xidaü mahlûlü protoplazmayı kırmızımtırak ve Pironin mahlûlü ise nüveyi maviye telvin eder. Bu su - retle boyanan preparasyonlar aylarca muhafaza olunabilir.

Çiftlik hayvanatının tip ve cinsleri : ARAP ATI

İngilizceden tercüme eden :
BAYTAR YÜZBAŞI MUHLİS

ARAP atının eski ırkların islâhı üzerindeki tesiri tettebulla meşgul olanlar tarafından iyi tanınmıştır. Evelâ (1603—1625) de İngilterede Kral (Ceymisin) zamanı idaresinde ARAP atları bu memlekete ithal edilmiş ve saf kandaki hayvanatla tesalüp ettirilmiştir.

(1700 ve 1800) senelerinde bir çok şark hayvanları İngiltereye çıkarılmış bulunuyordu. Bu hayvanlar halisüddemlilerin islâhında büyük tesire malik idiler. Bunun için en iyi saf kandaki İngiliz beygirlerini yetiştirmek ve ARAP hayvanlarının Şöhretine vasıl olmak için şahane kısıraklar ikinci (ŞARL) tarafından (1660 -- 1685) senelerinde ithal edilmiştir. Bu günkü (Hakney) kanındaki hayvanlar (1706) da Arabistan - dan ithal edilen hayvanlardan yetiştirilmiştir. (JOZEF OSBORN) nın muvafakatiyle birinci (CEYMİS) zamanından beri şark hayvanatının ecdadından (164) dü İngiltereye alınmış ve istihdam edilmişti. Bunların doksanı ARAP otuz altısı BERBERİYE otuz ikisi TÜRK dördü ACEM ve ikisi gayri malûm hayvanatın ecdadından müteşekkildir. ARAP atları Avrupa hayvanatının islâhında tip olarak asırlarca kullanılmış ARAP ırkından evelâ (PERŞİRON) ırkı husule gelmiş Fransızların büyük bir kıymete malik olan mısıddem hayvanatı ve araba beygirleri bu ırktan hasıl olmuştur. (1522) de 500,000 ve tarihin bildirdiğine nazaran 300,000 heybetli Türk suvarileri Macaristanı istila etmişti. Bu istilada müslümanlar mağlup olarak Macaristandan tardedildikleri zaman gerilerinde bir çok ARAP atları bırakmışlardı. O zaman Macaristan ahır -

larında ARAP atları bulunmuş ve Macaristan ordusundaki hayvan sahipleri halisüddemlere ilâve etmek üzere güzide ARAP atlarını millî haralara getirmeği vâzife edinmişlerdi . Bu haralar (1785) de tesis edilmiş ve o zamandan beri muhafaza edilmişti . Macaristanda millî haralara ilâve olarak en saf kandaki ARAP kısrakları yetiştirmeye mahsus 1550 hara vardı Rusya ve Almanyanın dahi haralarında ARAP atları vardı Fransa hükûmeti (1895) de Cezayiri müstemleke hâline koymuş ve kısrakları elde ettikten sonra 200 ARAP atından hemen hiç hayvan kalmamıştır .

ARAP atının meskeni 15000 mil uzunluğunda 1000 mil genişliğinde bahri sefidin nihayeti şarkıyesine karip şarken Karadenize mümted vasi bir memleket olan arabistandır . ARAP atları bu suretle Türk yada , Acemistanda ve Afrikanın şimâl kısmında bilhassa vadi kısmında çok miktarda bulunur . ARAP atı hakkında eserler tabetmek için ARAP atının menşei bir çok tetkikata vesile olmuştur . Bu hususda Binbaşısı (OPTON) ve (anna Blent) hedeflerine vasil olmak için kat'i ve mucibi memnuniyet malûmat almışlardı . Bu eşhas eserlerinde öğrendiğimiz ahali tarafından yapılmış muazzam beygir haralarının bulunduğu arabistana hesusî seyahatler yapmışlardı . BinbaşısıOpton aylarca bedeviler arasında bulundu . Kendi lisanlariyle bedevilerle görüştü . En iyi Arap atları müteaddit gurupların mevcut olduğu göçebe bedevi kabilelerinin bulunduğu çölde bulunuyordu FİRAT nehrinin şimal ve şarkında vaki ELCEZİRENİN (şamer) ırkının bulunduğu haralar (BİLENTES) tarafından ziyaret edildi .

ARAP atları (KÜHEYL) ırkının kiymettar ve ananata muvafık varisi olan (İSMAIL) neslindendir (ANEZE) kabilesi şeyh Süleymanın sahip bulunduğu

maruf beş kısraktan yetiştirilmiştir . Bu hayvanlardan en saf kandaki ARAP cinsleri meydana gelmiştir . Burk asırlarca evvel hazreti Muhammet zamanında mevcuttu .

(KÜHEYLAN) ve (KÜHEYL) kelimeleri baygire izafe edilmiş hususî bir tabirdir . Bu kelimeler Arap kadınlarının kaşlarına çektikleri rastıktan alınmıştır . (OPTON) yelelerindeki farka bakmaksızın siyah donna malik Aneze kabilesinin en saf kandaki hayvanatını keşfetmek istedi . Bu zat Süleymanın inkıtaa uğramaksızın beş kısrağının sülalesinden yetiştirilen (KÜHEYLAN) ve (KÜHEYL) namındaki hayvanlardan erkek olan evelkisine (KÜHEYLAN) ve dişisine (KÜHEYL) namlarının sureti izafelerini izahetmiştir . Aneze kabilesinden (KÜHEYLAN) ve KÜHEYL) in şecereleri zeval bulduğundan bu beş kısrak (ELHAMZA) namile tevsim edilmiştir .

ELHAMZA namındaki beş kısraktan yetiştirilmiş ARAP atlarından beş büyük familya atidekilerdir :

- 1—KÜHEYLAN ACUZE nesli .
- 2—MENAHI (üç taht familyası vardır) .
- 3—HADBAN (beş taht familyası vardır) .
- 4—CELEUN (iki taht familyası vardır) .
- 5—HEMDANI (iki taht familyası vardır) .

İlk familya en mümtaz Arap kanından husûle gelmiştir ki (ACUZE) ihtiyar kadın demektir . Bu familya uzun ve yakıcı bir seyahatte sahibinin şiddetle düşmanları tarafından sıkıştırılmış olduğu bir yaru kısrağın taydan yetiştirilmiştir ki bu tay doğurduğu yerde bırakılmıştı . Kısrağın sahibi bir çok müşkülattan sonra kendi arkadaşlarına yetişmişti . Yavru kısrağ bir kaç saat sonra anasını takip ederek ordugâha gelmişti . Bir az dikkat edilirse güzide ARAP atlarının yetiştiği beş meşhur Kısrağın bu hayvana (KÜHEYLAN-ACUZE) kelimesinin ne suretle izafe edildiği anlaşılır . Bu beş kısrağla on dört Aygırdan on dokuz familya yetiştirilmek istenilmiştir .

Yüksek meziyette olarak tanınmış (KÜHEYLAN ACUZE) neslinden yetiştirilmiş ARAP atı familyaları atidekilerdir.

1 -- SAKLAVİ (üç taht familyayı havidirki SAKLAVİ CEDRAN, SAKLAVİ ABİRİ, SAKLAVİ ELAPT) olup bunlar en muntahap familyalardandır .

2 -- UBYAN (yedi taht familyası vardır. Yüksek bir kuyruğa malik olduğundan bu nam verilmiştir.)

3 -- DELMAN (dört taht familyası vardır.)

4 -- EBU ERKAP (üç taht familyası vardır.)

KÜHEYLAN ACUZE neslinin ehemmiyet verilen bazı familyaları atidekilerdir :

5- RİŞON, 6- REDBAN, 7- TÜYSAN, 8- MELİHA.

Her birinin taht familyaları vardır.

Amerikadaki ARAP atları büyük bir tarihe malik değildir. ARAP atı namı verilen bir çok beygirlerin Arap cinsinden olmadığına şüphe olmayup şark neslindendir . 1763 de (RENFİR) namında bir ARAP aygırı Amerikaya ithal olunmuştu. RENFİR'in yavrusu ihtilâl harbında Cenral Vaşinkton tarafından istihdam edilmişti. Amerika şecerenamesinin ilk cildi 1760 - 1860 seneleri esnasında dört berberiyeye aygırı ve iki Berberiyeye kısırağıyla beraber kırk iki ARAP aygırının Amerikaya ithal edildiğini müşir bir listeyi ihtiva eder. Onlar senelerce evel ithal edilmiş meşhur hayvanlardı. (RİŞARD) hayvan ressamı (TROY) ile Arabistana iki seyahat yapmışlardı. Aneze kabilesini ziyaret etmişler ve (ALTIN TÜY) namile meşhur olan muhteşem ARAP atlarını Amerikaya getirmişlerdi. 1838 de Amerika bahriyesi komodörlerinden (ELYOT) tarafından vasi miktarda her iki aygır ve kısıraklardan Amerikaya getirmişlerdi.

İngiltere ve Amerikadaki eski senelerdeki ARAP atlarının meşhur hayvanları zikre şayandır. İngilterede Binbaşı (OPTON) nun vefatına kadar ziraat nazırı (HANRİ ÇEPLİN) tarafından saf kandaki ARAP hayvanları muhafaza edilmişti. Bu hayvanların hepsi sa-

tılmıştı. Sir (VİLFİRED BLENT) ve zevcesi ledi (ANNA BLENT) onsekiz saf ARAP kısırağı ve iki aygırı Arabistandan İngiltereye getirmişlerdi. Bunların haricinde (REV. F.F. VIDAL) ve mis (EZERLED DİLLON) nun keza hayvanları vardı.

ARAPHAYVANLARININ EVSAFI : Reis, çok yüksek evsafı ve zekâveti irae eder . Cephe geniş ve fevkalenf hafif mukaardır. Reis diğer cinslerden farklı olarak burna doğru incelmıştır. Ecvafı enfiye ufaktır. Kulaklar narin ve küçüktür. umumiyetle baş meyilli ve yüksek bir ruha maliktir . Boyun mutevassıt tulde ve başı çok lâtif gösterir . Vücut kısa ve umumiyetle viaidir . Zahir geniş ve adalidir. Sağrı ufkî ve hafif meyillidir. Terbiler uzundur. Bacaklar ve ayaklar çok yüksektir . Bundan dolayı ARAP atlarının cesameti fevkalâdedir . Adut ve katan adalâtının inkişafı dolayısıyla yük tahmiline müsaittir . ARAP atı fevkal'ade iyi bir bünyeye malik ve kuvvetlidir . Sür'ate tahammülde meşhur değildir . Halisüddem ve ya Amerikanın tırıs giden hayvanatına pek te müsavi değildir . Bununla beraber ARAP atı kolaylıkla memleketleri aşarak uzun seyahatler yepar . İngiltereye getirilen bir çok ARAP atları beygir Midilli hayvanatının arasında bir irtifada idiler . İSA BİN KÜRTES (ki bu adam bombaya büyük miktarda it - halât yapmıştır .) Asgarî 1'60 irtifai olduğuna hakiki olarak ifade etmektedir . Donlarında AL , KIR , BOZ , DORU, YAĞIZ namıyla bir kaç tenevvuu vardır. Bunlardan YAGIZ donda olanı adi ve en az olanıdır .

ARAP hayvanatının kıymeti mütesalip cinstekilere nazaran fevkal'adedir . Nakliyatta istihdam edile bilecek derecede olan bünyesi , Zekâ ve sükûneti şayanı iş'ardır. Mazide ecdada malik olmağdaki kıymeti lâyuattır . Bundan mada bu gün bile Avrupa hükûmetleri tarafından mütesalip ırkın kıymeti tanınmıştır . 1899 da Fransa hükûmetleri altmış halisüddem kısırağı saf kandaki ARAP hayvanatını kendi hayvanlarıyla tesalüp

ettirdiği buna bir misâl teşkil eder. Bundan maksatları hükûmet haralarında (ANGLO ARAP) aygırlarını istih-sal etmektir. Bu melez aygırlara ekseri havalide adi olduklarından aşağı nazarile bakılıyordu. Bunlardan bir çok aygırlar tasfiyeye uğramıştı. Eski zamanlarda saf ARAP ırklarından (VELSEN, NIVFOREST) hayvanatıle tesalüp ettirilmiş bundan da maksat melez yetiştirmektir. ARAP atlarının sicilleri Amerika nesilnamesi ve büyük Britanya umumî nesilnamesinden ahz olunmuştur.

Çiçek Aşısı - (Neuro Vaccin)

Yazan: Bakteriyolog Yüzbaşı
Refik Ahmet

Şimdiye kadar bildiğimiz usûl veçhile, Doğurmamış dişi danaların cildine vasi mikyasta hacamat yapılır. Bu nevahiye vaksen sürülürdü. Bir hafta zarfında azamî surette teşekkül eden püstüllerden ihtiva ettikleri lenf toplanarak muayyen bir şekilde Gliserinle muamele edilir ve Çiçek aşısı olarak insanlara tatpik edilirdi.

Fakat bu usûlde tedarik edilen vaksen virüsünün malûm olmaması dolayısıyla bazan kâfi derecede maafiyet veremediği bazan ise ciltten lenfle beraber toplanan tali mikropların telkih edilen eşhasta bir takım huracat tevhit etmesi bu usulün bazı mahzurları olduğunu gösteriyordu.

Bunun için kuduzda olduğu gibi sabit ve saf bir virüsün kullanılması imkânının temini lâzımdır. İşte Levaditi (LEVADİTİ) nagoşinin vakseni Tavşanların hûyesine telkih ettiği zaman tevhit ettiği orkitten hareket ederek ültira virüslerin daha fazla Ekdodermden müştak azada daimî bir neşvünemaya mazhar olduk-larını nazarı itibara almış bu orkitten elde ettiği mah-

sulü marazıyı Tavşanların Dimağına telkih etmiş ve vaksenden mütevellit bir intanı Dimağiden onları öldür müştü Bilahara tecrübelerini tamik ve takip eden Leva-diti Tavşandan Tavşana Dimağî pasajlara devam etmiş ve Tavşanların ölme müddetinin bidayette on oniki gün olduğu halde takriben bir iki yüz pasajdan sonra git-tikçe bu müddetin kısaldığı ve nehayet daima 4-5 gün gibi bir zaman zarfında muntazaman Tavşanları öldür-düğünü görmüştür.

Bu pasajlar neticesi sabit bir virüsiyet ahzeden vak-senin Dimağı tamamiyle virüsî bir hale getirmesi do-layısıyla Levaditi bu dimağı aşı makamında kullanma-yı düşünmüş ve buna (NEURO VACCİN) tesmiye et-miştir. Bundan maksat hem sabit bir virüsle telkih edilecek eşhasa daima kâfi bir aşı ile talî avarızın önü nü almaktır.

Filhakika tam bir virüsî Dimağın etsuyuna zeri hiç bir mikrobun neşvünemasını mucip olmaz. Bu virüsün Tavşanlara telkihi yalnız mevziî bir Püstül tevhit eder. Hastalık taammüm etmez Horozların ibiğine telkihi vaksenin aksine olmak üzere pek bellisiz afat tevhit eder.

İlk defa hastahanelerde berayı tecrübe tatpik edilen bu yeni aşı çocuklarda mevziî bir püstül tevhit etmiş ve çocuklar hastalığa karşı tamamiyle maaf kalmıştır.

BU USÛLÜN TERCİH NOKTALARI: - Virüsün sabit olması, Gliserinde 205 gbn muhafaza edilebilmesi ve bilhassa tamamiyle saf olmasıdır. İspanyada dermo vaksenle bazı avarızın husule gelmesi dolayısıyla (GA-LLARVO) tarafından yapılan vasi mikyastaki Noro

vaksen tatbikatı aşının mükemmeliyetini meydana koymuştur .

Yalnız İngilterede ve Hollândada bu aşının tatbikinden sonra (Encephalite Porte Vaccinal) tevlit etmesi neticesi bütün ittihamat Noro vaksene tevcih edilmişse de aynı aşının İspanyada tatbiki hiç bir tagayyür tevlit etmediğinden bu defa İspanyadan kendi memleketlerinde kullandıkları aşından Hollandaya gönderilmiş fakat aynı avarız yine husûle gelmiştir .

Bunun esbabını bir takım müelifler virüse karşı Dimağın fevkalâde hassasiyeti dolayısıyla bu hastalığın husûle geldiğini söylüyorlarsa da bir kısımları da aşı telkihile fevkalâde hassasiyet kazanan mülakkah eşhas dimağının mevziî olarak bazı mahallerde buluna bilen diğer virüsiyetlere karşı mukavemetini kaybetmesi dolayısıyla o virüslerden mütevellit olmak üzere diğer bir hastalığa yakalandıkları tarzında izah ediyorlar ki bu sonuncusu Levaditiye nazaran daha fazla muhtemeldir.

Askerî tıbbî baytarî mecmuası

Sayı : 4

Yıl : 7

Nisan 1929

M. M. V. Askerî Baytar Tatbikat Mektebi ve Hastahanesi
tıbbî baytarî Akademisi tarafından ayda bir defa çıkarılır.

BİRİNCİ MÜSAHABE :

BELEDİYE SALHANELERİ KÜŞADI İÇİN FRANSADA NİZAMAT VE TALİMAT

Yzan :
Muallim M, Azmi

Mezbaha tabiri mefhum itibarile doğru degildir ;
MEZBAH demelidir . Selhhane (= yüzülecek ev)
manasıdır. Her ikisi de tam manayı göstermekten uzaktır.
Ümit ederiz ki ıstılâh komisyonu bu gibi kelimelerin
yerlerine koyacak Türkçe bir tabir bulur .

Mezbahtan maksat : Hayvanat parkı , Kesim ve
yüzme mahalli, Sakatatın muamele yeri, Deri , Boynuz,
Kıl ve Tırnak , Kan muamelesine mahsus yerler , Yağ

eriten mahal, Mumhane... ilh... gibi sıhî, İktisadî ve tüccarî mahiyette büyük ve ya küçük müesseseleri havi bir fabrikadır. Bundan başka mezbah tehlikeli ve mügayiri sıhha menabiin mevcut bulunduğu bir mahaldir. Yoksa mevcut hiç bir mana ifade etmeyen salaş mahalleri değildir. Bu salaş mahalleri için ne mütalaa serdine ve ne de bir müessese addine lüzum yoktur.

Mütemeddin memleketler, Mezbahların bu hususiyetinden dolayı belediyeyi başı boş bırakmamışlardır. Çünkü belediye demek, hususî bir idare ve bütçeyi haiz... bir mahallin ahali tarafından müntahap bir hey'etle o mahal ahali arasında ihtiyacatını temin için akt olunmuş bir şirket mahiyetinde bir müessese dir. Hukuku ahaliyi muhafaza ve himaye ile mükellef olan hükûmetler olduğundan belediyeler daimî surette hükûmetin mürakabesi altındadır. Bundan dolayı belediye salhanelrinin küşadı için bir takım kavanin ve nizamât vaz olunmuştur.

Şimdi biz hiç bir mütalâa serdetmeksizin Fransa hükûmeti tarafından belediye salhanelerinin küşadı için vaz olunan kavanin ve nizamâtı telhis edeceğiz, badehu mütalâamızı serdedeceğiz :

1 — Mezbah valinin emrile açılır. (1864—1— Teşrini evel nizamnamesi).

2 — Belediye reisi valiye müracaat eder. Ziraat, Ticaret ve Nafia nezaretinin ruhsatnamesi alınır (7 Eylül-1870). Bunun için de vesaikı atiyenin ihzârı lâmumdur :

1 — Mezbah inşası lüzumuna dair cemiyeti umumiyei belediyenin bir talebi :

2 — Zabıtname.

3 — Mezbah yerinin iraesi ve haritası.

4 — İnşaat pilânı.

5 — Tahminî inşaat masarifi.

6 — Belediye reisi tarafından ahaliye yapılan ilânname sureti.

7 — Mühendis ve taahhütname iraesi.

8 — Zebih tarifnamesi.

9 — Zapturapt, nezafet ve taharet, yangına karşı tedabir... ilh. masarifi gösterir cetvel.

10— Son üç sene zarfında cinsi cinsine ahali tarafından sarf ve istihlâk olunan lühum miktarı.

11— Oktoruva rüsumuna ait tarife.

12— Belediyenin varidatı.

13— Hıfzıssıhha umûmiye meclisinin raporu.

« Bu vesaik cem ve telfik olunarak valiye belediye tarafından verilir. O da Ticaret ve Ziraat nezaretine gönderir. Fakat mezbah müessesesine Mumhane, Dibağhane, Bağrsak mahalli... ilh.. de dahil olduğundan bu dosya Dahiliye, Nafia, Ticaret ve Ziraat nezaretlerinden müntahap bir komisyon tarafından tetkik edilir. Şurayı devletin karârile Ziraat nezareti ruhsatnamesi ile vali mezbah inşasına emir verir.

Bir defa Mezbah inşa olunduktan sonra hususî emakinden addedilir, Belediye tarafından idare edilir; Hükûmet mürakabe eder; Vali hıfzıssıhha şeraitinin ve mer'i nizamnamenin mevkii tatbika vazolunup olunmadığını tetkik ettirir. »

İşte bir Belediye salhanesi açılmak için umumî bir çerçeve bundan ibarettir. Belediye bu pilânı yapmak için; idare adamları ile beraber mimar, kasap esnafından müntahap zevat, hayvan yetistirenler, Baytar ve Tabip ilh... den mürekkep bir komisyon yapar. Bunlar tarafından esas hututu kararlaştırılan plân, müsabakaya konularak ilân olunur. Gönderilen pilânlar tetkik olunarak birisi kabul edilir. İşte bu kabul edilen plân esasî dosyaya dahil olur.

Husûsî olarak bu maddelerden her birisini tetkik edelim :

1 — Mezbah; sıhhî, iktisadî ve tüccarî bir müessesedir . Gayesi ahaliye sıhhî ve fenni lühüm ve mahsulâtı hayvaniye yedirmek , azamî istifade temin çaresini bulmak , mahsulâtın aynı zamanda pahalılaşmasına meydan vermemektir . Şu halde mezbah hey'eti umûmiyesi itibarile büyük bir fabrika ve müstemilâtı çok bir müesese olduğundan ve aynı zamanda devlet mekanizmasının muhtelif şubelerini alâkadar ettiğinden küşadî emri , doğrudan doğruya muhtelif şubelerin en büyük amiri olmak sıfatı ile valiye mevdu olması icap eder .

2 — a). Mezbah, ilerde ayrı bir müzahabemizde izah edeceğimiz veçhile mühlik ve mugayiri sıhha müeselerden maduttur. Binaen aleyh bulunduğu mahal havayı ifsat eder. Civar mahal sekenesinin sıhhatini ihlâl eder; aynı zamanda lühüm ve mahsulâtı hayvaniye tehlikeli maddelerdendir . Bununla iştigal eden zevatın, eşhasın sıhhatleriyle alâkadardır . Bu noktai nazardan mahallinin tayin ve içersinde çalışan eşhasın sıhhatlerinin muhafazası için iktiza eden tedabirin ittihazı . . Buna göre tesisat yapılması sıhhiye ve muaveneti ictimaiye vekâletinin müdahalesini istilzam eder .

b) . Mezbah mahalli, hayvanatı toplamak , lühüm ve sakatı . . . ilh .. hakkında muamele yapmak ve mahsulâtı ticaret merkezlerine sevk etmek için teshilat ve vesaiti münakalâtı haiz olacak bir mahal olmalıdır . Bu da doğrudan doğruya mahaallin merkezi ticareti ile alâkadardır ; Şehrin tesisatına ve ümran programına göre olmalıdır . Çünkü ; ahalinin sıhhatini ihlâl ediyor diye izbe bir mahalde , şehirle münakalât ve vesaiti olmayan ve ya tesisi güç ve masraflı bir mahalde Mezbah inşası doğru olmaz . Şehrin müstakbel ve hazır bir imar programı vardır . Mezbah mahalli de bu programa muhalif olmamak lâzımdır . Şu halde bu cihetlerden : Belediyenin ve mahallî ticaret odalarının

ve iktisat vekâletinin Mezbah mahallinin tayini için alâkası vardır .

c) . a ve b fıkralarında münderiç hususlardan dolayı Mezbah mahallinin tayini için civar ahalinin sıhhatlerini ihlâl etmeyecek ve vesaiti muhtelif ile şehre ve ticaret merkezine sühuletle merbut olmak ve aynı zamanda şehrin imar politikasına taaruz etmek şartıyla Sıhhiye ve Muaveneti İctimaiye , İktisat vekâleti ve belediyenin müşterek müzakere ve kararile olması lâzımdır . Yoksa ; Sıhhiye ve Muaveneti ictimaiye vekâletinin bu mahalli tayin için kendisine hasr etmesi doğru olamaz .

3 — a) . Mezbahta evvelemirde bir PAY mahalli (Hayvan parkı) lâzımdır .

PAY mahallinde muhtelif mahallerden toplanacak hayvanat meskenlerinin inşası ve Sağlık zabıtasının tatpiki , Bulaşık bir hastalık zuhurunda ittihazı tedabir için lâzım gelen vesait ve mahallerin mevcudiyeti .. ilh için doğrudan doğruya Baytar alâkadardır .

b) . Hayvanların yorgunluklarının izalesi , tesmini ve istirahatî çarelerinin düşünülmesi . . . Gıdalarının ona göre tanzimi için yine Baytar alâkadardır .

c) . Zephölünâcak hayvanların sağlık zabıtası cihetinden muayenei iptidaiyelerinin yapılması ve hali hayatta teşhis olunamayup kesildikten sonra sakatat ve lühüm hakkında yapılacak muamelede hastalığın takarrür ettirilmesi yani zebihten evvel ve sonra muayenelerinin, behemehal teşhisi maraz husûsunda icrası sırf baytarın vazifelerinden birisidir . Bunun için yegâne mütahassıs baytardır .

d) . FRİGORİFİK mevcutsa lühüm ve mahsulâtı hayvaniyenin cins ve nevi sınıfına göre FRİGORİFİK te muhafazası cihetinden tasallüp derecelerinin tayini yine mütahassıs baytarın malûmatı dahilindedir .

e) . FRİGORİFİKTEN tasallüp ve teberrüt dereceleri bozulmaksızın. satılacak mahalle kadar sevki için muktazi vesaiti nakliye ve şeraiti fenniye'nin tayin ve tespiti yine mütahassıs baytara aittir .

f) . Mezbaha merbut Sakatat mahalli , Kan, Ekar-saj, Deri ilh. . mevadın muamelesi için muktazı tesisat ve şeraitin tespiti yine mütahassıs baytara aittir .

Şu halde görülüyorki Gayri mamul hayvandan çıkan mamul et ; Mahsulâtı hayvaniyenin ihzarına kadar cereyan eden ameliyat ve bu ameliyatın icrası için muktazi tesisat ve vesaitin kâffesinde amili fennî Baytar, merbudiyeti dolayisiyle İktisat vekâleti olmuş oluyor . Mezbah ve müstemilâtı fabrikasında vezaif hususunda en ziyade hâkim vaziyeti İktisat vekâleti almış oluyor . Bunun için Mezbah ve müstemilâtı farikada İktisat vekâleti en çok alâkadardır .

4 — Mezbah inşası masraflı ve külfetli bir müessesedir . Bunun için bu masrafı azaltmak ve istifadeyi azamî bir dereceye getirmek için :

a) . Mezbah yanında hayvan pazarı yapılmıştır . Çünkü pazardan alınan hayvanat doğrudan doğruya kesilmek üzere mezbahın içersine veya tesmin ahırlarına sevk olunur yani PAY mahalline gider . Orada baytar nezareti altında husûsî surette tağdiye edilerek hem beslenir ve hem de bulaşık bir hastalık olup olmadığı eyice tetkik olunur .

b) . SAKATAT mahalli yani pazarı ticarete çıkacak ve gayri mamul olarak satılacak aksamdan mada Kan ve Boynuz, Ayak ve Tırnak hatta ahşanın içerisinden çıkacak sefelât muamele mahalleri, Mumhane, Bağırsak fabrikası, Yağhane, Deri fabrikaları mezbahın yanında yapılmıştır . Yani müstemilâtında addedilmiştir . Çünkü bu gibi tesisatın Mezbah yanında olması hasılatın ziyaa uğramamasına hizmet ettiği gibi nakliyeden de azamî tasarruf yapılmasına hizmet eder .

c) . EKARSAJ-müesseseleri de Mezbaha merbut olup müsadere olunan lühüm ve sair sakatat bu müessesede kabili istifade ve mazarratsız bir hale ifrağ olunmaktadır .

İşte bu gibi tesisat sayesinde kasap hayvan mahsûlâtından azamî kâr temin eder . Hiç bir şeyi ziyana uğramaz . Lühüm ve üzerine binecek masarifi de diğer kârlarla korur . Lühüm ve mahsûlâtı hayvaniye en birinci havayıcı zaruriyeden madut olduğundan kasabın hayvanının diğer mahsullerinin azamî istifade temin ederek satmasını nazarı itibara alarak ihtikârına meydan vermez . Belediye bu gibi tesisatı cem etmek sayesinde ihtikârla mücadelesinde hak bulur . İcap ederse hükûmetin müzaheretine istinat ederek esnafı cebreder .

5 — Mezbah inşası külfetli ve masraflıdır ; dedik . Esnafa yapacağı tesisat ile azamî istifade temini çarelerini teemmül etmesi belediyenin vazaifi cümlesinden olmakla beraber aynı zamanda Mezbah için husûsî bir ücret alması iktiza eder . Bunun için hükûmet, belediyenin her tesisat yaptıkça tarifesine zam yapmak için mütealebelerine meydan brakmamak fikrile :

Mezbah inşasında : 1 — İnşaat pılanı, Tahmini inşaat masrafı . 2 — Belediye reisi tarafından ahaliye ilânname suretini . 3 — Bu masrafa karşı zebih tarifesini . 4 — Oktoruva resmini ne kadar arttıracığına dair tarifenin raptını esas ittihaz etmişlerdir . Bunlar hükûmetin muhtelit komisyonu tarafından arizuamik tetkik edilerek ve aynı zamanda üç sene zarfında cinsi cinsine ahali tarafından sarf ve istihlâk olunan lühüm ve mahsulâtı hayvaniye istatistiği ile karşılaştırılarak ahaliye bâr olmayacak ve aynı zamanda havayıcı zaruriye fiyatını arttırmayacak bir hat kabulü lâzımdır . Çünkü : Mezbah inşasından maksat, yalnız belediyenin kâr temin etmesi gayesi esas olmayup halkın sıhhati, Tüccarın menfaati, ahalinin mükellefiyetinin fazla olmamasıdır .

Bu maddede zikrolunan hususlarla dahiliye ve İktisat vekâleti alâkadardır.

6 — Hükûmet daha ince düşünerek : Belediyeyi hayvanatın zaptı raptı, Nezafet ve taharet, Yangına karşı tedabir. .. İlh. .. için masarifi gösterir cetvelle beraber Mezbah ve müştemilâtı tesisatı masraflı olduğundan belediyenin varidatını gösterir bir cetvelin de raptı mecburiyeti vaz olunmuş tur. Bu gibi cetvellerin muhtelif vekâletleri alâkadar ettiği şüphesizdir.

HULASA :

Kül halinde düşünülecek olursa : 1 — Muhtelif vekâletlerin en büyük icra amiri vali olduğundan mezbahın ve müştemilâtının vali emrile açılması ve belediye dosyasının dahiliye vekâletine gönderilmesi lâzımdır . 2 — Lühum ve mahsulâtı hayvaniye için yukarıki izahattan en ziyade alâkası olan iktisat vekâleti olduğundan ruhsatnamenin bu vekâlet tarafından verilmesi muktezîdir . 3 — Mezbah ve müştemilâtında alâka sırasile İktisat vekâleti, Nafia vekâleti , Sıhhiye ve muaveneti içtimaiye vekâleti, Dahiliye vekâleti olduğundan bunlar tarafından muntahap bir komisiyon tarafından tetkikatı iptidaiyesinin yapılması ve badehu tekmiil vekâletlerin mercii Şurayı devlet olduğundan dosyanın oraya sevki icap eder . 4 — Şurayı devlet tetkikatı ile dosyanın gözden geçirilmesi hitam bulduktan sonra İktisat vekâletinin ruhsatnamesi ve valinin emrile Mezbah ve müştemilâtının açılması muvafık olur . Mezbah ve müştemilâtı açıldıktan sonra belediyenin malı ve emakini husûsiyeden madut olur . Belediye tarafından idare edilir . Halkın hukukunun mürakibi belediye karşı vilâyet olduğundan vali lüzüm gördükçe şuaabatı muhtelifesile mezbahın tesisat ve vezaifi muhtelifesine müdahalesi ve mürakabesi en dürüst ve en kat'i bir hareket olmuş olur . Mezbah , yalnız bir vekâlete merbut bir müessese değildir . İfa ettiği vezaif ve hizmet dolayisile

Devlet mekanizmasının muhtelif şubelerini alâkadar eder. Bundan dolayı mütemeddin hükûmetler , Mezbah inşası ve müştemilâtı hakkında haklı olarak pek titiz davranmışlar , esas itibarile hemen bütün kendi teşkilâtlarına nazaren az çok farklı kavanin ve nizamat vazetmişlerdir .

Biz esas olarak bir mütemeddin memleketin nizamnamesini esas tuttuk ve mütalâamızı yazdık. Diğer müsahabelerimizle bu mütalâamızı tevali ettireceğiz .

Beygir yaşlarının tayininde yeni bir alâmet

Ahmet Mithat

Büyük Erkânıharbiye Daire baytarî

Amerikan ve Fransız islah ve teksir mecmualarının son aylara ait nushalarında beygir yaşlarının tayininde yeni bir alâmetin daha tesbit edildiği mes'elesi hali münakaşadadır .

Kanadalı bir zat olan mösyö Galvayn tarafından ilk dafa olarak keşfedildiği söylenen ve kendisince (La signe de Galvanyne = yani Galvayn alâmeti) tesmiye olunan bu alâmetin makarri gene esnanı katianın haricî yani şefevî vecihleridir .

(Sociéte vétérinaire pratique de France) sını aylık bülteninde mösyö Moret tarafından mezkûr cemiyete Galvayn alâmeti hakkında yapılan müracaatın bir (Compterendu)si intişar etmiştir . Mösyö Moret Galvayn alâmeti ile beygir yaşlarının tayinini şu suretle hulâsa etmektedir :

Sekiz yaşından itibaren dişlerin üst kenarlarında ve haricî yani şefevî vecihlerinde ve tam ortalarında , diş etlerine karışık siyah bir nokta belirir .

Bu siyah nokta yavaş yavaş aynı renkte ve gayri muntazam bir hat halinde uzayarak yirmi yaşında dişlerin serbest olan kenarına vasil olur .

Siyah veya esmer olan bu hattın uzayışını takip ederek bir hayvanın yaşını hakikate yakın olarak tayin etmek pek kolaydır .

Bu hattın yukarda , dişin üçte birinde , nısfında . ve dörtte üçünde oluşuna göre ufak mumareseler ile beygir yaşlarının bu alâmetlerle tayini kabildir . Mösyö Moret izahatına devamla bu alâmetle yaş tayininin yeni bir şey olmadığını , Amerikada beygir yetiştiricilerinin bunu daha eskiden bildiklerini ve kendi arkadaşlarından iki Amerikalı ile yaptığı tecrübelerde daima müsbet netayiç aldıklarını zikrederek « Bizzat tecrübe ediniz sizde buna kani olacaksınız » diyerek sözüne nihayet vermektedir .

Alfor baytar mektebi teksiri hayvanat muallimi mösyö (Dechambre) tarafından (La revue de zootechnie) nin birinci teşrin tarihli nushasında bu alâmete dair bir makale neşredilmiş ve kendi zatî mütalâatını ilâve etmeksizin bir anket açılmıştır , mezkûr anketin cevabı olmaktan ziyade mütemmimi olarak kabul edeceğimiz ve aynı mecmuanın şubat tarihli nushasında neşrolunan bir makalede Girinyon ziraat mektebi zootečni muallim muavini mösyö (Malterre) bu alâmet hakkında oldukça tafsilât vermektedir .

Malterre göre (Galvayne) alâmetin yeni olmayup 1914 senesinden evvel Fransız at canbazları arâsında malum bir keyfiyet imiş . Hatta (Düpon) isminde harp malulu olan eski bir canbaz bizzat Maltere bu alâmetten bahsederek bunun büyük harpten evvel Fransız beygir tacirleri arasında malûm olduğunu ve ufak bir tetkikle bu keyfiyetin tahkiki kabil olduğunu söylediği gibi Malter , Döşambr ile 1919 - 1920 ve 1921 seneleri zarfında (Girinyon) ziraat mektebindeki ameli tedrisatları meyanına bu alâmetle yaş tayini idhal ettikleri halde bilahare kat'i ve pratik görmedikleri için terkettiklerini zikretmektedir . Maltere göre bu alâmeti meydana getiren maddenin esası diş etlerinin civarından tahassula başlayan (Tartirik) mısillar olup 10 - 11 yaşlarına doğru dişlerin üzerinde

teşekkül eden kanallarda takaşşur ederek (Galvayn) alâmetini meydana getirirler .

Malterin fikrine göre bu alâmetle yaş tayininde katiyet aramak doğru değildir . Zira her zaman bu (Tartr) lar tezahur etmez , tezahur eden vak'alarda istifade kabildir .

Tartr ve yahut semandan ibaret olan bu alâmet gerek gıda ve gerekse dudakların basit tesirâtı altında intizamını kayp edebileceği gibi çakı ve sair bir cisim ile de kolaylıkla izalesi mümkün ve hamızattan da müteessir olacağından at canbazları tarafından anlaşılması kabil olmayacak derecede muvaffakiyet verecek hilelerin istimaline müsait olacağı ilâve edilerek eger bu alâmeti tesbit eden dişlerin üzerlerinde (yiv , seman , ve tartr) ı gibi üç esastan en sağlamı ve değişmesi pek güç olan yivden istifade edilmesi daha ciddi olacağı ve ihtimal ki bü mes'elenin tavzihî için daha doğru ve istifadeli bir şeklin mevcut olabileceği serdedilmektedir .

EHLİ HAYVANLARDA RÜYET HAKİM BİR HİZMİDİR?

— Geçen sayıdan mabaad —

— Öldürücü kazalardan içtinap ederek yaşamak —
Yazan : NİKOAS Türkçeye çeviren : Yüzbaşı :

SITKI APTULLAH

Hayvanlar yaşamak için harekete mecburdurlar . Rüyetten hareket onları ölüme sürüklemeyecek midir ?.. Tehlikenin daimî surette tehdidi altında bulunmak bu neticeyi vermeyecek midir ?.. Tabii hayatta olduğu gibi bütün hislerine hakim olan hayvanların yukarıda arzettiğimiz şerait altındaki muhtelif hareket tarzlarını gördükten sonra rüyetin hakim bir his olduğuna kat'iyetle değilse bile inanmamız muvafık olmaz mı ?..

1 -- Bizim bildiğimize göre rüuyetten mahrum hayvanların ölüme atıldıklarını gösteren vak'alar nadirdir (Bergman) ın müşahedesini de hatırlayalım :

Keratit neticesinde kör olan Renler kazalardan ve açlıktan ölmüşlerdir.

Kör olduğu için çürüğe çıkarılan bir beygirin körlüğünden şüphe edilmişti. Bir kamçı darbası yiyince hayvan kendini önündeki duvara çarparak yere düştü. Darbanın anî oluşu kör beygirin malum ola ihtiyatkârlığına galip gelmiştir.

Öyle kör beygirler vardır ki sahipleri için büyük bir tehlike teşkil etmeden kırdı ve şehirde arabaya koşulur, yedekte götürülür, yahut gözü gören diğer hayvanlarla birlikte koşulur ve dizginlerle sevk edilir.

Kesif kütleler halinde hicret eden kuşlar tesadüf ettikleri telgraf telleri şebekesi altında bir çok ölümler bırakırlar. Bunlar gösü görenlerle beraber uçan kör kuşların telgraf tellerine çarparak telef olanlardır.

Ayağına ip bağlanmış bir güvercin oldukça geniş bir sokağın ortasına getiriliyor. Sokağı ihata eden az mürtefi evlerin ikisi arasında bir menfez vardır. Uçurulan güvercin 5 - 6 metre yükseldikten sonra bu menfeze teveccüh ediyor. Hayvan ilk vaziyete getirilerek bir gözünün ecfanı iki noktadan bağlanıyor. Ayagında ip olduğu halde serbest bırakılınca bir gözle, iki gözle olduğu gibi hareket ediyor. Sonra iki gözü kapatılıyor. Bu sefer hayvan menfezin kenarındaki eve çarpıp yere düşüyor. Müteakiben karşı tarafta bulunan hangarın tahta cidarına kendini vuruyor.

Bu müşahedelerden ve daha az mukni olup evelce zikredilen tecrübelerden çıkan neticeye göre şahsın nefsinin muhafazasında rüuyet iptidai bir rol oynar ve yine anlaşılıyor ki görmek, cihet ve istikamet tayin etmek tabirleri müttehittir. Rüuyet olmadıkça ne cihet, ne de

istikamet vardır (*) Halbuki gözleri tabii halde olan hayvanlarda bu hisler az çok bulunur.

2 — Müvacehesinde bulunduğumuz bir hayvanı tereddütle yürüdüğünü, başını yüksek tuttuğunu (eğer büyük bir hayvansa), maharetsizliğini, önündeki manilere çarptığını velhasıl tehlikeden korktuğunu ve cihet tayin etmek hissinin azlığını veya hiç bulunmadığını ifşa eden hareketlerini görünce rüuyette derin bir teşevvüşün mevcudiyetini düşünürüz Gözler zahiren sağlam olur ve objektif muayenede bir şey görmesek bile teş hissimizde ısrar eder, marazın sebebinin merakizi asabi-yede ararız bazı vaziyetler ve hayvanın bazı hareketleriyle körlük arasında öyle sunî öyle aşikâr bir münasebet vardır ki bunlar bizim için rüuyetin mühenk taşıdır (**). Seririyatta gözdeki şu veya bu afeti tetkik ile görlük teşhisi koymak mümkünse de tam bir kanaat elde etmek için hayvanın ufacık bir mania yani

(*) Tabii halde insanda gece ancak fark ettiği ziya nispetinde cihet ve istikamet tayin eder. Tam bir karanlıkta, hatta pencereleri kapalı bir odada yarı karanlıkta kalan insan etrafını bildiği halde lâmisesine müracaat etmeden iki adım atmaz. Körlerde rüuyetin yerini tutan his lâmisedir. Samia bazan işe yarar. Hayvanlar, bizim kollarımız gibi lâmiselere malik olmadıklarından onlarda lemis hissi zayıftır. Küçük hayvanların lüzumu taktirinde burun uçlarını lemis uzvu gibi kullanmalarındaki sebep bu suretle kolaylıkla anlaşılır.

(**) Bu vaziyetler bir kaç farkla insanlarda da görülür. Ama ayaklarını yukarıya atarak yürür. Merkezi sıkletini geriye verir. Düşmek tehlikesine karşı hazır durur. Lemsuzvu gibi kullandığı bir baston taşır. Fakat göz mutahassısı teşhis koyarken bunlara bakmaz, temaruz etmesi de muhtemel bulunan hastanın gözlerini subjektif muayeneye de tabi tutar.

tehlike karşısında sakınıp sakınmadığına bakmak zaruridir (***) .

3 — Bütün birbirine zıt müşahedelerden sonra diye biliriz ki : Sağlam gözlere malik hayvanla şahsî şekillerile, beyinlerinde bulunan münasebetlerle tanıdıkları etraflarındaki eşya arasında kolaylıkla büyüler, cihet ve istikamet tayin ederler' eski yerlerini az çok uzun bir müddet ayrıldıktan sonra bile tanırılar.

Köyün diğer hayvanlariyle birlikte mer'adan avdet eden öküzler yerlerine gitmek için kendiliklerinden sürüyü terk eder, hiç kimsenin yardımı olmadan ekseriya dolambaçları da bulunan en kısa yollardan kendi ahırına ve kendi yerine giderler. Mektepten kütle halinde çıkan çocuklar da bundan başka türlü hareket etmezler (X) de doğmuş iki koşum öküzü 8 kilometre

(***) Gran sen bernar hastanesini ziyaret eden bir muharrir 24 Eylül 1928 tarihli (Le Matin) gazetesinde diyor ki: Bu müessesenin efsanevî köpekleri karın tesirile rüuyetlerini kaybettiklerinden vasatî olarak sekiz sene yaşarlar "Eyi bakılan hayvanlar da körlüğün ölümü mucip olması imkansız görüldüğünden bu ameliyeyi ama köpeklerin vazifelerini ifaya gayri salih bulunduğundan çürüğe çıkarıldıkları . . . şeklinde tefsir etmek istemişim. Hastaneden alınan malumat gösteriyorki bu köpekler erkenden on onbir yaşında iken ihtiyarlıyorlar. Kendilerinden beklenen hizmeti - yalnız kör olduklarından değil - fakat zafı dolayısıyla ifa edemiyorlar Bundan başka bir taraftan Alplarda şömendiferlerin yüksek dağ boğazlarında ticareti azaltmasından ve diğer taraftan uzun müddetten beri (Pere) lerin telefonla seyahatların geçişini kontrol edip daha onlar yollarını kaybetmeden kendileriyle meşgul olduklarından dolayı bu köpekler halâşkâr rollerini ifaya eskisi kadar fırsat bulamamaktadırlar .

uzaktaki (Y) panayırında satılmış. Oradan da 6 kilometre ötede bir yere götürülmüş ve beş ay kullanılmış sonra tekrar (Y) ye panayıra sevk edilmişler ve (X) sakınlarından birisi bunları alıp önüne katarak köyüne getirmiş. Hayvanlar köye girince doğrudan doğruya su yalağına oradan ba bilâ tereddüt bir az uzak olan eski sahiplerinin evindeki doğdukları ahıra dönmüşler. Kırılarda hayvanların rüuyet hatırası malûm bir keyfiyet olduğundan bu hadise kolaylıkla izah edilir.

Pazara çıkarılarak satılmayan beygir ve öküzler eger kaçarlarsa kendi kendilerine yerlerine dönerler. Sürü ile gezen beygirler uzun müddet evel, velevki bir kaç saat olsun, bağlandıkları ahırları, kırdan çalışan beygirler koşumlarının üzerlerinden alındığı ahırları, sahiplerinin tarlalarına giden yolları ve tarlalarını tanırılar.

Satılmış ve ya birine verilerek uzak yere gönderilmiş köpekler bazan şehirler katederek, hatta geceleyin avdet etmişlerdir. Bu cinsten çok garip bir sergüzeşt: Geceleyin tirene 80 kilometre mesafede bir mahalle götürülüp bırakılan bir köpek toz todrak içinde, bitkin ve hasta olarak on beş gün sonra eski yerine dönüyor. Kurumuş zemin üzerinde köpeğin şamme hissinden istifade edemediği malûm oluşuna nazaran bu hayvan münhasıran ruyeti sayesinde avdet etmiştir. Tavşanın arkasından koşan av köpeğine rehberlik eden şammesi değil, ruyetidir. Bu köpek (Buitendyk) in dediği gibi, ecdadının sevkî tabiiye merbut olan hareketini tekrar etmekten başka bir şey yapmıyor. Her hangi bir köpeğin uçan güvercini gördüğü zaman havlamasında böyledir.

(Relier) anlatıyor : «Kekliklere ateş ettiğim zaman vurulan olup olmadığımı köpeğim tamamilen fark edebiliyordu. Saçmalar boşa gittise rahatını bozmuyordu. Bilakis yaralanan varsa ki, her halde bunun kopan bir

kaç tüyden, kuşun mütereddit ve ya gayri tabii uçuşundan anlıyozdu, nazarile avı takip ediyor, yüksek bir yere çıkıyor, tevekkuf ediyor, bakıyor ve kayboluyordu. 15 - 30 dakika, bazan bir saat sonra bir veya bir çok keklikle dönüyordu. Dimekki köpek benden iyi görmüştü » .

Kediler daimî evlerini köpekler kadar kolaylıkla bulurlar . Baştan atılmak istenilip torba içinde uzak yerlere götürülen kedilerin sahibinden evvel avdet ederek evde onu istikbal ettiği çok defa görülmüştür . kedi diğer hayvanlardan ziyade bakar, görür ve tefrik eder . Dükkanın camı arkasında bir heykel gibi hareket siz duran kedi önündeki şeffaf duvarın kendini himaye ettiğini bilir . Gözleri açık uyur görünür ; hadekaları oldukça tezayuk etmiştir, sokaktaki her şeye karşı lâkayttır . Onu korkutmağa uğraşan çocuğun hareketleri, nazarlarını gözleyen nazarım, yaya kaldırımından geçen kalabalık bu hayvanı alâkadar etmez. O insanların yerinden oynatamadığı bir devdir. Fakat işte birden bire sonra tedricen başını kaldırıyor; Çünkü kuşlar geçmektedir. Böylece ufkundan çıkıyor ve sonra tekrar düşün - celerine dalıyor

Birden bire başını eğmeğe başlıyor, yaya kaldırımını bütün genişliğince görmek için eğiyor , eğiyor . Bu geçen burnu yerde giden bir köpektir. O giderken kedi arkasından bir kaç saniye gözlerle takip ediyor . . . Bir uğultu dikkatimi celbediyor, bakıyorum; Bir tayare ve derhal kedinin harakâtını tetkik için dönüyorum, benimki kadar süratle ona vazih malumat vermemiştir . Fakat işte nazarları uzakta toplanıyor, hadekaları bir az daha tezayuk eder gibi görünüyor , şimdi demirden kuşu görmüştür, etten ve tüylerden halkedilen küçük kuşlara yaptığı gibi hafifçe başını kaldırarak közlerle onu takip ediyor . . . sonra tekrar eski vaziyetinin alıyor .

NESİL YETİŞTİREREK YAŞAMAK

Buna muvaffak olmak için hayvan eşini arayup bulmağa mecburdur. Zahir bakılırsa kuşları sevk eden şekillerin ve renklerin ruyetidir. Senenin bazı aylarında erkek ve dişi kedileri bir yere toplayan, ses yani samiadır . Bununla beraber bu ses bizim kulaklarımıza az ahenktar gelir halbuki hayvanatta aşk bir mücadele bir kavga olduğundan kedilerin bağrımları da ancak bir harp safhası olabilir . Öküzleri ve keçileri davet eden şamme hissidir. Hırap halindeki dişiler ihşa edilmiş erkekleri, hatta dişileri bile cezbederler . Çiftlikte serbest bulunurlarsa bizzat boğayı ve tekeyi bulurlar . Hadise beygirlerde daha aşikârdır. Fakat şüphesiz şammenin bütün kuvvetini gösterdiği hayvan köpektir . Dişinin mayii o kadar seyaldir ki her tarafa yayılır . O kadar parıltılıdır ki erkek köpek ufkun bütün noktalarında onun arkası sıra koşar . Burnun gısayı muhatfisi buna karşı gıdanın kokusuna nazaran belki on misli daha hassas olduğundan köpek artık kemik için dolaşmaz . Doğruca ve en kısa yollar - dan mayiin geldiği tarafa koşar burada tabiat hakimane emrediyor . Nevi mahvolacağına fert mahvolsun !

Müşahedelerden çıkan neticeye göye şamme köpeklerde mühim bir vazife görür . Fakat diğer hislere hakim bir his değildir . Aksihalde kör bir köpeğin nasıl hareket ettiğini bilmek ve isbat etmek mes'elesi kalıyor . Eger hayvan aşka koşarken gözleri bağlansa sokakların kıvrıntılarına ve tabiatın manialarına rağmen dişiye tesadüf edecek midir ? Eğer ederse gözleri gören rakipleri tarafından mağlup edilecek ve iş işten geçtikten sonra olmayacaktır . Kör köpek üzerindeki tecrübelerimiz bu kadar suallere kuvvetli bir zan ile tastik cevabi vermek için bize müsaade edersede hiç bir maddi hadise üzerinde ısrar edemeyiz .

Şimdi fikrimizi hulâsa ederek rüyet hissinin hakimiyeti neticesine varacakmıyız? . . . Evet, bu an için hayvanların diğer hislerinin tetkikine kadar bu fikri kabul edeceğiz .

(Bulletin de L'académie vétérinaire de France)

(Décembre 1928)

SÜUN

1 - Fen Kurbanlarımızın Senei Devriyei Vefatları .

a). 31 Mart 1929 da Hüdainin mezarını ziyaret .

Asıl umumî ihtifalin 2 Nisan 1929 da şehitlikte icra edilmesi takarrür ettirilmiş olduğundan bu gün yövmü vefatı olması hasabile Hüdainin Eyüpte ki kabrinin ziyareti için bir heyet izamına karar verilmiş ve mektepten Entaniye muallimi Miralay Hasan Tahsin beyfendinin riyasetinde muallim bakteryolog Osman Nuri, Baş muavin Binbaşı İbrahim, muavin Yüzbaşı Sadri, Entaniye baş muavini Yüzbaşı Memduh, Entaniye şubesinde Yüzbaşı Ziya ve Hazim, Daliye muayini Yüzbaşı Doktor Pertev Hikmet, sitajiyer Mülâzim İsmail Hakkı, Zeki bey ve efendilerle dört asker ve iki sivil talebe ve altı neferden ibaret heyete İstanbul Etıbbayı Baytariye Muhadenet cemiyeti namına da kâtibi umumî Üveis Mashar bey iştirâk etmiştir. İhtifal heyeti meslektaşlarının Hüdaiye gönderdiği taze çiçeklerden yapılmış Çelengi hamil olarak 12,48 vaporile Haydarpasa'dan hareket ederek 14,10 da Eyübe muvasalât etmiş ve burada Hüdainin kardaşı Eyüp orta mektep mual-

limlerinden Adnan Fuat bey tarafından karşılanmıştır. Mezkûr mektep talebesi de iskelede heyete iltihak etmiştir .

En önde efrat ve Çelenk, arkada yürüyüş kolu nizamında orta mektep talebesi ve daha arkada ihtifal heyeti olarak muntazam bir merasimle fen şehidinin kabrine gidilmiş, aynı zamanda Eyüp orta mektep müdürü bey de ihtifale iştirâk etmiştir .

Kabri başında muallim Bakteryolog Osman Nuri bey tarafından merhumun hidematı fenniye ve mezayası şahsiyesini şerh ve tepçil eden bir mukaddemeyi müteakip fennî, tarihî, felsefî, ictimai pek kıymetli bir Nutuk irat edilmiştir .

Müteakiben Miralay Hasan Tahsin bey tarafından : "Geçen sene bu gün ebediyete kavuşan aziz HÜDAİ'nin mezarı karşısında duymuş olduğum teessürü bu günde aynı şiddet ve kuvvetle hissetmekteyim. Bu fen şehidi; genç, henüz meyvasını oldurmadan vakitsiz sönmüş bir vücuttur . O meyvasını, yani mahsulü mesaisini kendisini ve kendisi gibi zevilhayatı ifna eden yaman ve biâmân bir marazın şifasına karşı hazırlamakta idi ; ne yazık ki bu kıymetli çocuk da bu uğurda fedayi hayat eden bazı emsalinin akibetine iltihak etti . Teessürümüzü artıran başka sebepler de vardır . Bir defa HÜDAİ gençti; Uzun bir istikbale namzettii; Vatan ve Meslek kendisinden pek çok hizmetler beklerdi . İkincisi o günden bu güne kadar bu mel'un hastalıkla bu katil mikropla yaptığımız mücadelede maalesef bir adım bile ileri gitmiş değiliz . Düşmanı öldürmek için kullanmakta olduğumuz silahlar maatteessür hiçte müessir degildir . Bizimle beraber bütün dünya fen alemi bu meş'um hastalığın karşısında bikarar . . . ve bir aczi mutlak içinde bulunmaktadır .

Fakat merhumun tabutu karşısında geçen sene bu gün yapmış olduğumuz ahtupeymanı unutmuyoruz; Bu za-

lim, bu hunhar Mikrop mutlak zeval bulacak , hayat muzaffer olacaktır ; ve işte o zaman sevgili HÜDAİ'nin ruhu şad olacaktır» .

Nutku irad edilmiş ve müteakiben HÜDAİ'nin mesai arkadaşı Bakteryolog Binbaşı İbrahim bey tarafından:

«HÜDAİ . . . aziz şehit . . .

Mezarının başında kıymetli mesai arkadaşlığını , hayat yolunda sevimli kardeşliğini yad etmek ne hazin, ne elim ; fakat ne mukaddes bir vazife . . .

HÜDAİ . . .

Seni unutmadık ; arkadaşlarının , sevdiklerinin , mesleğinin kâlbinde yaşıyorsun ve hep yaşayacaksın . Makamın nur olsun . . .»

Denilnikten sonra şehidin sınıf arkadaşı bulunan Pertev Hikmet bey arkadaşının hatıratını elemli sözlerle yadederek:

«HÜDAİ ; bize ettiğin son vedam bak senesi oldu . Kâlbimizde enin ve ıztırabın eksilmeden bu gün yine o derdi , huzuru manevinde tekrar için seni çok seven meslektaşların , arkadaşların bizi sana gönderdiler . aramızdan eksilen maddi varlığının verdiği acı ; ruhumuzdaki manevi mevcudiyetini binlerce defa daha takviye etti .

HÜDAİ ! senin büyük mevcudiyetin huzurunda fazla bir şey söylemeyeceğim . Çünkü sana söyleyeceklerimi daha geçen sene yalnız ben değil , bütün dünya söyledi . Şimdi herkes bliyorki ; bu gün şanlı bir teessürün yıl dönümüdür . Bu gün , insan ve hayvanları yaşatmak için canını vern aziz şehidin ruhunu taziz günüdür .

Hepimiz bu kabrin başında toplanarak yine tekrar ediyoruz ; Fennin canlı ölüleri İsiz yer yüzünde değil; artık bütün beşeriyet kâlbinde yaşıyorsunuz . Sana müntesip olmak , sana meslektaş olmak ; sana arkadaş olmak ne şerefli bir saadet . . .»

Hıtabesinde bulunmuş ve nehayet talebeler namına Celâlettin efendi tarafından bir nutuk söylenmiştir :

« Muhterem şehit !

Seni tam bir sene evvel bu gün toprağın şu mütevazı sinesine göz yaşlarımızla birlikte terk ederken aziz hatıranı kâlblerimizde daima hörmetle yaşatacağımızı vademiştik . İşte bu vadi yerine getiren bütün bir meslek aşığı talebelerin namına aziz ruhuna ebedî sükûn temenni eder ve kabrin önünde eğilirim . »

Müteakiben heyeti istikbal eden HÜDAİ'nin biraderi Adnan Fuat bey tarafından bir nutuk irat edilerek ihtifale iştirak eden merhumun hocalarına , arkadaşlarına ve bu heyeti tevkil eden umum meslektaşlarına HÜDAİ'nin ailesi namına teşekkür ettikten sonra talebelerine dönerrk türklüğün fenni hizmeti ve vazife uğrunda feragati nefsinin ve medeniyet yolunda Türklüğün deruhte ettiği ameli vezaifi şerhederek mektep yavrularına vatanî irşadatta bulunmuş ve müteessir değil mütenebbih olmalarını, aynı tarzda çalışmayı bir hedef ittihaz eylemelerini söylemiştir .

Badehu çelenkteki çiçekler kabre serpilerek dua ve fatiha ittihaz edilmiş ve merasime nihayet verilmiştir .

HÜDAİ'nin kabrinden ayrıldıktan sora baytar Yüzbaşı Sami Selâhattinin makberi ve Bilâhare şair Tefvik Fikret merhumun habıgahı da ziyaret edilerek avdet edilmiştir .

b). – 2 | Nisan | 929 da şehitlikte yapılan umumî ihtifal

Mektepçe tanzim edilen program mucibince İstanbulda bulunan bilumum müessesat etibbayı baytariyesi (Askerî baytar tatbikat mektebi , Ali baytar mektebi , Üçüncü Kolordu , Şehremaneti , Pendik bakteryoloji hanesi , Vilâyet ve mezunen gerek teptilhava suretile İstanbulda

bulunan etibbayı baytariye) Askerî baytar tatbikat mektebi kütüphanesinde toplanmışlar, Şehit muallim AHMED in kaim pederi mütekait baytar kaymakam Vehpi beyle şehit HÜDAÎ nin biraderi Adnan Fuat beylerde fen kurbanlarının aileleri namına iştirak etmişlerdir. Heyeti umumiye kütüphanede toplandıktan sonra mektep müdürü Miralay Halil beyfendi tarafından umuma, bu ihtifale iştirak etmek kadirşinashklarından dolayı beyanı teşekkür edilerek ihtifalin başladığı bildirilmiş müteakiben heyeti umumiye merhumların mektep Bakteryoloji laboratuvarındaki mesai mahallerini ziyaret etmişler ve burada şehitlerin mesai arkadaşı bulunan Binbaşı İbrahim bey tarafından atideki nutuk söylenmiştir :

"Bu muazzez şehitlerimiz . . . Muallimim, kıymetli arkadaşım AHMET, refikî mesaim, kardeşim HÜDAÎ . . . laboratuvarımızın şu sakın köşesinde mütevazî mesaileleriyle bize rehper oluyorlar, bizi saye teşvik ediyorlardı. Ne çareki mesaipleri tamam edilemeden bu uğurda hayatlarını feda ettiler. Fakat yine mesaipleri alemleri fennî müstefit etti. Bu mesai neticeleri literatürümüzde neşrolundu. Avrupa alimleri tarafından da şükranla iktibas edildi .

İşte « Ellenberger — Schütz » ün 1927 baytari tebliğat salnamesi bu mesaiyi 935 inci sahifasında hocamız Osman Nuri ve muallimim AHMET beylere ittihafe iktibas etmiştir . Ve bu iktibas şehitlerimizin ölmünden evvel olup sırf fennî kıymeti noktai nazardandır .

Gerçi Ruamin tarzı teşfiyesi , aşısı , seromu bulunamadı . Fakat bu esasa gidecek şaşırtıcı yollardan birisi

tamîk edilmiş oldu . Bu netice şüphesiz müstakbel kâşifler için müfit olacak ; dolayısıyla gayenin tahakkukuna yardım edecektir . . . » Gaye uğrunda , fen uğrunda ölen şanlı şehitlerimizin ruhu şad olsun . . . »

Müteakiben mektep bahçesinde içtima edilerek ortada muallim AHMED in kaimpederi ve HÜDAÎ nin biraderi olduğu halda merhumların yıl dönümlerine meslektaşlarının hatıraî hüznlerini arzeden , birisi Askerî baytar tatbikat mektebi , diğeri Âli baytar mektebi ve bir de İstanbul Etibbayı Baytariye Muhadenet cemiyeti tarafından ihzar edilen , taze çiçekli , yaldız yazılı siyah kurdelaî Çilenkler etrafında gurup fotoğrafleri alındıktan sonra önde Askerî ve Sivil baytar talebeleri elinde çelenkler , iki yanda tek sıra üzere askerler ve arkada şehitlerin umum meslektaşları ve sevenleri olduğu halde muntazam bir ihtifal kafilesi halinde şehitliğe gelinmiş ve burada Harmanlık ilk mektep talebeleri de hocaları ile beraber ihtifale iştirak etmişlerdir . Muallim AHMED in mezarı başında toplanılarak merhumların hocası Bakteryolog muallim Osman Nuri bey tarafından atide sureti yazılı belîğ ve hakayiki tavzih eden hitabede bulunulmuştur :

«Gerçi tabiatın kudreti fayyazanesi . . . beşeriyeti bu dünyada . . . mahlukatın üstünde . . . cismen, aklen ahsen ve ekmel bir nümunei icazibeyan üzere tevlit ve tekvineylemişse de . . . gerçi dimağ insanı zeka ve şuurla tevhiz ederek bu yuce , yuce alemleri . . . kâinatları idrâk ve ihsas edebilmek melekeleri vermişse de . . . gerçi fıtratı beşerde . . . şu dünyanın bedayii günagûnuna meftuniyet ve meclubiyet hislerini inkişaf ettirerek kâffeî lezaîzi cismaniye ve maneviyesinden mütelezviz bir halli tekâmüle getirmişse de . . . vah esefa! . . . Vah esefa ki yine . . . O tabiatın desti kahharı bunca in-

am ve ihsanını kıskanırcasına yalnız . . yalnız nevi beşere münhasır olmak üzere . . onu öyle bir hissi ciğersuz . . onu öyle bir derdi derun . . onu ölüm korkusu ile heman öyle dilhun eylemiş ki . . bu yüzden hayatı beşer ye'sü gamdan hiç bir an azade kalamamış . . mevtin fecî tehdidi kimsede neş'e bırakmamıştır . .

Bu sebeple insanlar ! . . bu dünyaya geleli beş yüz bin senedenberi mevtin karşısında ağlamış durmuş . . bilâ istisna herkes ; sabi , genç . . kâhil , ihtiyar hep . . bilcümle efradı beşer . . . hepsi ölüm için göz yaşları dökmüş . . o derece ki etrafı muhit ; şu bulutları , şu denizleri , deryaları teşkil eden suların bütün zerratı kim bilir kaç defa çeşmi beşerden hunabei tahassür ve iftirak şeklinde tereşşuhla akup durmuş . . güya ki semadan dökülen katratı emtar . . bu dereler , bu nehirler . . bu göller , bu denizler beşeriyetin çâk , çâk olan sinelerinden fışkıran . . hazaini teessüratından tuğyan edip gözlerinden boşanan dümuu matem engizdir . İşte tabiatın bunca bedayii . . bunca ezvak ve huzuzatını ihsas eyleyen . . hayatın bunca aşk ve sefasiyle şirinkâm olan beşeriyet aynı zamanda böyle bir hüznü elem . . böyle yürekleri parçalayıcı bir akibeti fecii düşündükçe bütün ezvak ve eşvaki mübeddeli keduret olmuş . . hayatı beşer her an zevk ve kederin tevalisinden ibaret kalmıştır . Fakat bir cihet var . . bu teessür insanlarda aşkı ulvî yaratmış . . şiir ve edebiyatı doğurmuş . . Mağrânîşin ilk ecdadı beşerden bu güne kadar insanlar kâhi gönlünün şevki şuurunu . . kâhi de yesi hüznünü lisani şiirle beyan etmiş . . alâmu ektarı nağmeler , terenümlerle tahfife çalışmış . . ne mümkün bu teessürat sükûnet bulamamış . . hayatı beşer her saniye iztiraptan kurtulamamış . . hükema , şuara , fuzelâyı edyanın bunca tesellilerine, bunca mevaidine rağmen bu teessür bir türlü tadil edilememiş , beşeriyet ölüm korkusuyla didinmiş durmuş . . hatta bil'akis medeniyetin taali-

si . . hayatın daha rengin ve bedi şekillere inkılâbı nispetinde daha ziyade artmış . . ölüm denilen bu muamma . . bu meçhul karşısında beşeriyetin en büyük felâsefesi , ukalâsı . . hükeması lâlü epkem kalmış . Âdeta tevehhiş la titremiş . . beşeriyet şükufeî hayatın solarak mübeddeli gubar olmasına bir türlü , tahammül edemiyor . Hayatın bu renk , bu şaşaasının sönerek nisyan ve ademe karışmasına kail olmak istemiyor . Sırrı , tasavvufî bir hissi müphemînin tesirile . . hayatın bunca tecelliyatı bediasını görenler . . lezaizinden şirin mezak olanlar . . öldükten sonra da bir tavizi uhreviye nailiyet ümidini beslemek istiyorlar . Heyhat ! . . bunda ne derece isabet var burası meçhul . . tamamille perdepuşu esrar . O halde ne yapmalı ? . . madamki : üdeba , füzalâ , hükema maddi cihetten beşeriyeti . . hele mütefekkirini teselliye medar bir çare bulamıyor . Fakat manevî , insanî ciheti var . İnsanlık cismen değil manendir . aşkı ulvî ! . beşeriyeti teselli edecek yegâne çarede bu . . maaliyat aşkı . bir zevki namütenahi ! . yüksek bir mefkûre uğruna hasrı hayat etmek . . yüksek bir hisle fazilete erişmek aşkı . . işte bu yegâne medarı teselli ! . . Pastörün mezarında yazılı olan şu sözler bize ne kadar da âli bir ifade ile ihtar ediyor . Pastör diyor ki :

Bahtiyardır ! . ol kimse ki kâlbende ulvî bir mefkûre taşır ve o mefkûre uğruna ömrünü vakfeyler . O mefkûre ki :

Muhasin aşkı

San'at aşkı

İlmüfen aşkı

Vatan aşkı

Faziletler aşkı dır.

İşte ruhunda böyle bir sevdayı ulvî mütecelli olan insan bahtiyardır .

Evet; Pastörün senkimezarında yazılı olan şu nussalar beşeriyet için ebedî saadet ve bahtiyarlığın nerede

oldugunu pek yüksek, pek belig bir surette ifham etmektedir. Binaenaleyh bahtiyarlığa.. saadeti hakikiyeye, hayatı ebediye mazhariyet, mahza ve mahza vatanına hüsnü hizmet eylemek.. fikren, ilmen milletin tarakisine çalışmak.. fen ve fazilet aleminde yükselmek... işte bu ne büyük bahtiyarlıktır. Bu gün mezarlarının başında.. onları seven hocalarının.. onların ilmi faziletine meftun olan arkadaşlarının.. kalplerinde büyük, derin birer hissi hürmet taşıyan talebesinin gözlerinden revan olan dümuu tahassürle toprağını ıslattığımız şu fen kurfanları ; AHMET ve HÜDAÎ .. mesleki baytarının yetişmiş iki nevnihali fenni.. senelerce Ruam mikrobuunun müthiş tahribatına karşı bir aşı.. bir serum bulmak ve bu veçhile vatana, insaniyete büyük bir hizmet eylemek emelile uğraştılar. Fakat encam uğraşırlarken.. o biaman mikrobu sümumu kahrile terki hayat ederek şu cayı müthiş ve methuşa yattılar... şimdi bir sene varki onların maddî vücutları.. vücutlarının eczası şu kara toprak altında.. türlü, türlü mikropoların hurdebiniñ pençelerile birer, birer söküldü, dağıldı, işte üzerlerinde biten şu yeşil otlar, nazarımıza çarpan şu rengârenk çiçekler.. onların bakiyei rimadından vücut bulmuş. Öyle değilmi ? Bu otlar bu çiçekler onların dağılıp intişar eyleyen zerratı bedeninden muktebis birer timsali hayat değilde nedir ? Kim bilir.. bir kısmı da şu etrafında uğultularla sanki mevtalara tehlil okuyan şu kara servilerin eczayı müterekkebesine.. kim bilir de usareî hayatlarından havaya uçuşan katratı meyah .. hangi bulutların, hangi denizlerin ter kibine karışmış kim bilir?.. Belki de hangi göz yaşlarına girmiştir. Bu dünyada hayatı şahsiyenin ehemmiyeti yok. Lâyetegayer kanunu tabiat şahsın hayatını nevine feda eylemiş. Güya ki ressamı tabiat her saniye tekvin, tasvir eylediği bir çiçeği, bir hayatı... bir fidanı, canlı bir timsali kemalâtı hayatı tekrar bozuyor,

çiziyor. Onun eczasından yeniden bir hayat vücuda getiriyor. Zira ki malzimeî hayat mahtut... Birinden alıp öbürüne vermek mecburiyeti var. Feci ciheti yeni bir hayatın vücutu bir memata vabeste.. onun için ölüm!.. şaz ve istisnası olmayan bir akibeti mukadder.. buna karşı durmak yok.. her nefis, her hayat mevtin cür'ai sümumu kahrını nuş edecek.. fenayap olmağa mahkûm.. tabiatın hayat için lâyetegayer bu hükmü kanunu pek feci, pek biaman.. ne yapılır ki !.. hayır!.. hayır vücutlar fani.. hayatın lezzeti asıl bunda değil.. iktisabı fazilette.. hissen, ilmen yükselmekte.. vatan ve milletin saadeti uğrunda vakfı hayat ile öldükten sonra da vatanında .. dünyada yetişen ahlâfının hatıratı tevkir ve hürmetinde ipkayı nikû nam etmektedir.

İşte AHMET ve HÜDAÎ seneler geçtikçe.. asırlar tevali eltikçe fen aleminde yaşayacaklar.. ilim kürsilerinde.. derslerde.. kim bilir ne büyük üstatların virdü zebanı, takdir ve teessürü olacak.. ensali atıye onları takdis ve tebci edecekler.. yaşatacaklar fikir aleminde yaşayıp duracaklar.

Bir de tarihe ircaı nazar edelim :

En eski devirlerde bile fen yolunda ifnayı hayat eylemiş fen adamları zuhur etmiştir. Asırlar tevali ettikçe ilmin de, fennin de kahramanları yetişmiş.. tabiatın anasırı kahharanesile çarpışıp durmuştur.

Mevadî kimyeviye ile uğraşan Kimyagerleri;

Elektirik cihazlarla çalışan Hikmetşinaslar,

Rontken, Radyüm tedavisi ile meşgul mütahassis olmak neticesi malûl düşmüş, terki hayat eylemiş bir çok alimleri,

ve hakayıkı ilmiye ve fenniyeyi meydana koyduğu için zamanının.. muhitinin ta'nu teşniine uğrayan.. işkencelere konan.. zindanlara atılan, ateşlerde yakılan dahileri.. nice şühedayı mütefekkirini hep tarih kaydetmiştir.

Hekimi şeker Galile: «kürrei arz mütaharriktir» dediği için zindana atıldı. Engizision mahkemesine verildi.

Mişel Serret deveranı demi keşfü beyan eylediği için asrında hükümferma olan taasubun kurbanı oldu; ateşte yakıldı.

Jordanobruno da dili kerpetenle kopararak tahammülsüz bir zulmü işkence ile ateşe atıldı.

Tababet ve hayatiyat aleminde de pek çok fen kurbanları görülmüştür. Bahusus Clod Bernard ve Pastörün taharriyat ile tababet tecrübe sahasına girdiği günden beri lâboratuvarlarda çalışan bir çok mütahassıslar.... birer kazanın kurbanı olmuştur. Bundan otuz sene evvel Viyanada Doktor Müller ve hasta bakıcısı Vebaya yakalandı. Her ikisi de öldüler. Yine aynı senede Lizbonda zuhur eden Veba hastalığında Doktor (Camara Pestane) Vebadan ölen bir hastanın fethicesetinde mikrobu alarak o da Vebadan öldü. 1903 te Berlinde Koh enstitüsünde Doktor (Sachs) Veba mikrobu ile uğraşırken hastalığa yakalanarak dört günde öldü. Doktora bakan Margraf ta yakalandı; Kurtuldu.

Pastörün şakirdi (Thuillier) Mısırdaki Kolera tetkiki esnasında mikrobu alarak vefat eyledi. Daha da bir çok vak'alar. Gerçi tetbirde kusur olmayorsâ da kaza bazen görblmez oluyor. Mücerribi adeta bağteten bastırıyor.

Mikroplar içinde en bîaman ve en müthiş Ruam mikrobudur. En mühlik sayılan Mikroplar... Veba, Kolera mikrolarından kurtulmak ümit ve imkânı vardır fakat Ruamdan yok. Zaten bu uğurda çalışan mütahassısların en çoğu Ruam mikrobu yüzünden ölmüşlerdir... bu sebeple Ruam mikrobu Bakteryoloji ulema - sının en ziyade içtinap eylediği bir mikrobudur. bazı laboratuvarlar da bu mikrobu bulundurmazlar bile...

Böyle olduğu halde AHMET ve HÜDAİ beyler bu mikropla senelerce uğraştı... Hem de gayet cesurane Kahramanane!..

Frkat yazık.. çok hayf ve teessür ki encam onlarda bu yolda kurban giden ulâma kafilesine karıştı...

Zavallı şehitler.. zavallı fen kurbanları.. Sizlere bin rahmet olsun.. fakat fen aleminde.. Meslektaşlarımızın hatıratı tevkir ve tepçilinde yaşayacaksınız».

Müteakiben umum talebeler namına bir efendi tarafından heyecanlı sözlerle şehitlere arzı ihtiram edildikten sonra duagû hoca efendi tarafından zeminü zemana münasip belîğ bir dua yapılarak fen şehitlerinin ruhları taziz edilmiş ve burada da fotoğrfler alınarak çilenkler mezara serpilmiş ve ihtifale nehayet verilmiştir. O gün ve ertesi gün intişar eden yövmi ceraitte şehitliler hakkında ihtifale ait yazılar yazılmış ve rehitler neşredilmiştir.

2 - Şeyhületibba Doktor Nafiz Paşanın merasimi tedfiniyesine iştirak.

Fen şehitlerimizin ihtifali gününe isabet eden memleketimiz tababetinin büyük ve en kıdemli üstadı Şeyhületibba Muallim Doktor Nafiz paşa hazretlerinin vefatından dolayı tababet aleminin teessürlerine iştirak eylemek üzere Muallim Miralay Besim beyfendinin riyasetinde Askerî ve Âli baytar mektebi tarafından tefrik edilen bir hey'et meslektaşlar tarafından ihzar edilen bir çelenkle iştirakederek arzı taziyyette bulunmuşlardır.

3. Baytarlık dünyasından büyük bir dahinin üfulü

Dresden - Leipzig Baytar mektebi profesörlerinden olan ve asarı güzide , mesaii kesiresile bütün Dünya baytar - larına ilim saçmış ve bu suretle yazdığı asar ile değil yal - nız Alamanyanın ' geniş manası ile bütün dünya baytar - lığının malı olmuş bulunan Profesör Dr. WILHELM ELLENBERGER 81 yaşında olduğu halde vefat etmiştir. Mumaileyhin Teşrih, Ensac, Fizyoloji gibi baytarlığın ve ilmü fennin temelini teşkil eden şua batı mühimme üzerinde ki ciltlerle asarı, keşfiyatı baytarlık dünyasına terk ettiği en büyük varlığıdır. Profesör Schütz ile bera - ber vücade getirdikleri Senelik Baytarî Haberler mecmu - ası elan intişar etmekte (48 senedir) ve bütün dünya baytarlığının bir senede neşr ettikleri mesailerin hulasa - larını ihtiva eden bu büyük Eser her mesai sahibi için bir müraceatgah teşkil etmektedir .

Gerek kitaplarının asıllarından ve gerekse terceme - lerinden bir çok bilgilerimizi topladığımız ba şerefli Dahinin ziyai maddisinden mütevellit dünya baytarlığı - nın teessürüne ve hususiyle onu doguran topraktaki meslektaşlarımızın elemelerine şu kısa satırlarımızla iştirak etmekle okuyucularımızın arzusuna tercüman oluruz (Mecmua) .

Böyle olduğu halde AHMET ve HÜDAİ beyler bu mikropla senelerce uğraşı . Hem de gayet cesurane Kahramanane !

4. — Alamanya Baytar mekteblerinde 1929 Talebe mevcudu .

Berlin	321
Giessen	133
Hannover	402
Leipzig	134
München	231
Yekûn	1221

(Heyeti İdare)

Bu devre zarfında (1929) Taberkulos (soluk) gelmiştir . bu defa çok müddet bu vakayı bilmiş ve yakından bilmiş olduğum bu vakayı mecburiyetine ve mutlak mevcudiyetine binen arza faydalı buldum . Bu hastalık bilmiş ve bilmez diye — nazarı dikkate alınmalıdır .

Beygirlerde KOCH bacilinden mütevellit Taberkulos mevcuttur . Danimarka, Polonya, Alamanya gibi pek çok yerlerde bir çok vakayı izlenmiştir . Bu vakayı klinikine son iki sene zarfında çok Taberkulos vakası gelmiştir . Bunların baytarlar tarafından teşhis edilmiş ve hayvanlar zehiriyle öldürülmüştür . Edranla vakayı teşhis etmiştir .

Mecmuanın yazıcılarından ricası

1 — Makalelerin mümkün olduğu takdirde Daktilo ile yazılmış olarak gönderilmesi.

2 — Yazı arasında geçen ecnebi ve beynelmilel kelimelerin muhakkak surette aslında olduğu gibi yazılması

3 — Tercüme edilen yazıların hangi mecmuanın hangi nüshasından alınmış olduğu ve asıl muharriri ile lisanı aslisindeki yalnız serlevhasının aynen bir kâğıda çıkartılarak makaleye lef edilmesi.

4 — Muhtelif eserlerden cem ve telhıs olunan yazılarda müracaat olunan literatürlerin makale nihayetinde derci.

MECMUA NEŞRİYATINDA BÜZÜK EHEMMİYETİ İHTİVA ETTİĞİNDEN MUHTEREM MUHARRİRLERİNİN BU NOKTAYA RİAYET EYLEMELERİNİ HÜRMETLERİNE TERDİFEN RİCA EYLER EFENDİM.

(Heyeti İdare)

Askerî tıbbî baytarî mecmuası

Sayı : 5 ve 6 Yıl : 7 Mayıs ve Haziran 1929

M. M. V. Askerî Baytar Tatbikat Mektebi ve Hastahanesi
tıbbî baytarî Akademisi tarafından ayda bir defa çıkarılır.

Beygirde Tüberkülos.

Yazan
Baytar Kd. Yüzbaşı
M. Turgut
Berlin Dahilî Emraz Kliniğinde.

Bu devre zarfında kliniğe bir Beygir Tederrünü (Tuberkulos) gelmiştir ; bu defa çok mühim bulduğum ve yakından bilamel takip ettiğim bu vak'ayı bizdeki meçhuliyetine ve mutlak mevcudiyetine binaen bilhassa arzı faydalı buldum . Bu hastalık bizde — belki olmaz diye—nazarı dikkate alınmamıştır .

Beygirlerde KOCH basilinden mütevellit Tüberküloz mevcuttur. Danimarka, Felemenk, Alamanya gibi memleketlerde bir çok vakayi tespit edilmiştir . BERLİN kliniğine son iki sene zarfında dört Tüberküloz vak'ası gelmiştir . Bunların hayatlarında hastalıkları teşhis edilmiş ve hayvanlar zeph ettirilmiş ve ahşasındaki Edranla vakayi teeyyüt etmiştir .

Beygir Tüberkülozunun âmili , marazın seyri , sirayeti diğer hassas nevilerdekinin aynidir ; yalnız bunda Afât yani Edran hususî bir bünye arzeder . Eşkâli ikidir : ya dahilî azada, yahutta Cilttedir .

Ciltte takarrür edince içleri sarımtırak , lüzûcî mayî muhtevi büsreler halinde tezahür eder . Dahilî azadan en ziyade Tahal ve Ukadâtı lenfaiyede tavazzu etmekte olup Rielerde pek enderdir . Edrana gelince , bunların bünyeleri meselâ Sığırlardaki gibi tecebbün etmiş olmayup mütesalliptir ; Edran höcrevî tekessüre mahsus (Proliferativ) şekil ve bünyededir ; âdetâ Sarkom manzara ve halini gösterir ; esasen bundan dolayı bir çok tederrün vakayî Sarkom deye zikredilmiştir . Mektebe bundan evvel gelen musaplarda Afât Tahalde mütekarrir bulunmuş , Rieler , Kasabat , Pilevrular ve diğer aza edrandan salim bulunmuşlardır .

Mektebe son gelen Tederrün musabı , Berlin belediye ağır yük hayvanlarından bir yerli nısfüddemdi . Hayvan seririyata gelmeden iki ay muhtelif tedaviler görmüş fakat tederrün teşhis edilememiştir .

Bu müddet zarfında hayvanda mütereddît iştiha , ara sıra sancılar gibi müphem ârazdan başka ehemmiyetli bir şey görülmemiş ve nihayet kliniğe sevk edilmiştir .

İlk muayene levhası :

Göz gışayı munzamması , Enf gışayı muhatfisi gülgünî, tahtelfek ukadâtı lenfaiye ceviz cesametinde iri , Hañçere ve Bel'um nahiyesi gayri hassas , Nabız 46 ve kuvvetli , darabanı kalbiye hariçten gayri mahsus , Kalp darbeleri vazih , Rielerde kar ve isga menfi , Em'a fa'aliyeti tabîî ; hayvan neş'eli , öyle yemini az yemiş , ara sıra başını yemlikten çıkarıyor , muayene edildiğini his edince yemi ve madgi terk ediyor .

O gün hayvanın bir gözüne Mallein , diğerine Tüberkulin sürülmüş ; ertesi gün Mallein menfi , Tüberkulin şiddetli müspet taamül göstermiştir .

Hayvanın seririyatta bulunduğu müddet zarfında her sabah alınan dereceleri 37,5 ile 38,5 arasında ihtizaz etmiştir , yalnız göze Tüberkulin tatbik edildiği zaman 39,3 e çıkmıştır , ertesi gün yine düşmüştür . Maayimüstekim muayenesinde : Tahalin haşvî sahında fındık cesametinde üç ukde hisedilmiş olup bu ukedat cüz'î mütebarizdiler . Hayvandan kan alınarak askerî baytar taharriyat ve mektep Hıfzıssıhha enstitülerine gönderilmiş ve yapılan kompleman inhiraf taamüllerinde asgarî nispetler bile müspet netice verdiği Profesör Richtersin raporile bildirilmiştir . Şiryani Şezenden alınan kışada yapılan taharriyat menfi çıkmıştır .

Tüberkülin tatbikinden evvel yapılan laboratuvar muayene hulasası : Eritrozit ; 6—7 milyon arasında, Lokosit ; 15,16,21 bin aralarında , Lenfositlerde tenakus , Nötrofillerde tezayüt ve 6 % Eozinofil bulunmuştur . İdrar : sikleti izafiye 1042 , miktar az . Gaita : bir özde vasatî 20 Sklerostom , 3 Askarit yurmurtası görülmüştür .

İcra edilen Tüberkülin tatbikatı : (Tüberkülinin menşe'i Bakardir) Hayvana ; Göz , cüfnî , cildî ve tahtelcilt usullerle Tüberkülin tatbik edilmiştir , zerkler şahitlerle de kontrol edilmiştir ; neticede vazih şiddetli taamüller elde edilmiştir . Tahtelcilt tüberkülin zerkin-den evvel derece 38 idi , tatbikten sekiz saat sonra saatte bir alınan dereceler şunlardır :

40. , 39. 3, 39. 6, 39. 8, 36. 5, 39. 1, 39. 9, 39. 8.

Mevzîi taamül ; 5 × 6 cesametinde , az mütebariz , müvecca , hâr bir ozima arz etmiştir . Umumî taamül ; hayvan yemini yememiş , düşküdü . Beş gün daha hararet tereffuu devam ettiği gibi taamüller de şiddetini muhafaza etmiştir .

Altıncı gün muayenesi : düşkünlük berdevam , ifragat tabîî , ukadatı lenfaiye şişleri zail olmuş , sol Fekki süflî zaviyesi kısmı haricisinde mütesallip ve el ayası cesametinde ve sol gözle ağız arasında tahtelcilt büyük bir dahâmet hasıl olmuştur ; dahâmenin tabiatı sert ve gayri müveccadır ; nabız zaif dakikada 60 , kalp muntazam , rielerin kar , ve isgası tabîî ; teneffüs batnî - dılî , zefir uzunca , teneffüs haşin , dakikada 12 , muntazam , hayvan neşesiz ve iştihasızdır. Bunu müteakip diğer üç gün zarfındaki müşahedelerin gösterdiği neticeye nazaran hayvan sür'atle inhitata giderek zafiyet fazla- laşiyor; bu suretle zephine karar verilmiş buluyordu.

Hayvanın zephinden sonra ahşası Teşrihimarazî enstitüsüne gelmiş, yapılan muayene neticesinde şunlar tespit edilmiştir:

Tahal : Başca afata makar idi, kısmı ulvî ve her iki sathında fındık cesametinde beş Derne tesadüf edilmiştir, maktaları mütecebbin değil, manzaraları gibi sarkomaî ve mütesallip idi, Edran satıhdan az mütebarizdiler .

Rieler : İhtikan ve ekimozlardan başka Edrana benzer tegayyürat göstermiyorlardı .

Ukadatı kasabiye: tavuk yumurtası cesametinde büyüymüş olup maktaları lifî , mütesallip bir kıvam ve manzarada idi, keserken hışırtı sedası vermekte idi.

Nelice: Tederrün bu hayanda kan ve lenfa vasıtalarile seyretmiştir; yapılan kompleman taamülü, Tüberkülin taamüllerinin müspet netice vermeleri, badezzebih görülen vasfî afat beygirin Tederrüne musabiyetini te'yit etmişlerdir. Tahal ve Ukedatı lenfaiye muayenele- rinde Koch basilleri görülememiştir.

Gelen hastalardan bilhassa müzmin eşkâl gösterenlere mutlaka Göze sürme usulile Mallein ve Tüberkülin tatbiki kaidedir; şimdiye kadar çıkan Ruam ve Teder-

rün vekayii bu suretle gayet sıhhatli olarak teşhis edilmiş ve otopsilerde de teeyyüt etmiştir .

Binaenaleyh bu usullerin kabulü sarî Emrazın dikkatletakibi icap eden memleketimizde bilhassa mertebai vücupta olsa gerektir.

D.T.W.Nr.16, sene 1929, S. 247-249 dan aynen türkçeye nakledilmiştir . Dr. Üveis Mashar

(Hannover yüksek Baytar mektebi Hıfzıssıhha Müessesesinden)

(Direktor : Prof. Dr. Miessner.)

Güvercinlerde Enteritis hastalığı . (B. Enteritis Preslaviense.)

Dr. R. Berge tarafından

Güvercinlerde Paratyphus Bakterileri (B. Enteritidis breslaviense) ile vukua gelen intan , bu hayvanaatta husule gelen Emrazı intaniyenin esaslı bir şeklini arz- mektedir Hastalık Almanyanın her tarafında münteşir bir haldedir. Güvercin yetiştiricilerinin büyük düşmanları meyanındadır. Tehlike yalnız telefattan mütevellit yüksek zayıata iptina etmeyüp bilhassa her şeyden evvel intana- maruz hayvanatın teksire gayri salih olmalarıdır. Hastalık biri Had diğeri Müzmin olarak iki şekilde tahassul eder. Had olan şekli tamamiye Septicaemi evsafında olduğu halde Müzmin olan şeklinde ekseriya amilin Kanat ve Bacak Mafsallarında tavazzu ettiği müşahede olunur.

ZINGLE (1913) Almanyada Askerî muhabere Güver- cinlerinde hastalığın mevcudiyetini ilk defa olarak ihpar etmiştir. Kendi muayenelerinde zafiyetle beraber Yu- laf tanesine müşabih açık sarı ukaydatın adalâtı sadri- yede ve münferit olarak Keptte mevcudiyetini görmüş- tür. Esaslı tağayyürat kilyelerde zahir olup kilyeler fazla hacımlı idiler ve sarımtırak sincabî renkte , kesir adette mihrakatla mesturdular . ZINGLE

Kültür ve Seroloji evsafına nazaran B. PARAT.-B. olduğu tebeyyün eden bir Amili Kan ve Azadan teksire olmuştur. Mumaileyh tarafından Güvercinlerde arazi seririye görülmemiştir.

EBERT ve SCHULGİNA (1924) Güvercinlerde üç vak'ada Paratifüs bakterileri elde etmişlerdir. BECK ve HUCK (1925) «Hindi ve Kanarya kuşlarının ufunetide mi nezfi sınıfından Bakteriler vasıtasile cayihî hastalıkları» namındaki mesailerine zeyl olarak bir Güvercinin Kept ve Tahalindeki Caversî mihrakatı nekroziden bir Bakteri şitamı tefrik ettiklerini zikretmektedirler. Bu Şitam Hindilerde, Kanarya kuşlarında bulunan amilin aynı evsafına malik bulunmakta olup BECK ve HUCK tarafından PARACHOLERA namile tevsim edilmiştir.

MEDER ve LUND (1925) genç Güvercinlerde (6--8 haftalık) iki PARATYPHUS vak'ası kaydediyorlar. Her iki hayvan Fethicesette Tahal, Kept ve Kilyelerin teverrümünü arzetmişlerdir. Vak'anın birisinde Kept Kenevir tanesi büyüklüğünde, sarımtırak mihrakatla müteammim bulunmuştur. Amil olmak üzere tefrik ettikleri PARATYPHUSBAKTERİUM kendi Kültür ve Ağlutinasyon evsafına nazaran PARATYPHUS - B. ye teveccuh etmiştir. Güvercinler, bulunan amilin kültüründen ekle ve dahili adale zerkıyata karşı fevkalâde hassas görünmüşler, buna mukabil Tavuklar tamamilen müteasi kalmışlardır.

BECK ve MEYER (1927) Güvercinlerin B. ENTERİTİDİS BRESLAVIENSE vasıtasıyla tahassul eden PARATYPHUS hastalığını etraflı bir surette yazmışlardır. Bunlar Had, Tahtihad ve Müzmin eşkâli maraziye tefrik etmektedirler. Had ve Tahtihad şekiller Septisemik bir karaktere malik oldukları halde Müzmin şeklinde amili marazın aksamı harakiye mafsallarında tavazzu ettiği keşfedilmiş ve böyle hayvanlar "FELCİ CENAH" tezahuratı irae etmişlerdir. Buldukları amili BİYOHEMİ

ve Seroloji evsafına nazaran B. ENTERİTİDİS BRESLAVIENSE olarak kabul etmişlerdir. Fethicesette vasfî alâmat olmak üzere mumaileyhim tarafından Rielerde, Adalatta, Emada, Azayı Tenasüliyyede, nadiren Keptte mihrakiyyüşşekil tagayüratın mevcudiyeti zikredilmiştir. Bu mihrakat bilhassa Adalâtı Sadriye ve Emada nazarı dikkati calip olup uzunca şekilde, sarımtırak renkte ve hububat tanelerine müşabih bulunuyorlardı. Musap Mafsallarda yeni vakayide sarı kırmızımtırak, calihavî, ipliklenen, eski vakayide sarı, cübünî tabiatte bir Netha bulunmaktadır. Ölüm hastalığın had seyrinde 2—4 günde neticelenir. Hastalıkla mücadele maksadile üç Kümede Vaksınasyon vasıtasıyla hususî bir tedavi tecrübe edilmiştir. Fakat intandan vikaye veya şifayi husule getirecek muayyen bir Netice bu vasıta ile temin edilememiştir.

Tetkikatı Zatiye.

Zatî tetkikat müesseseseye son seneler zarfında gönderilmiş bulunan 103 Güvercin üzerinde icra edilmiş olup bunlardan $\frac{22,6}{100}$ vak'ada B. ENTERİTİDİS BRESLAVIENSE ile intanın mevcudiyeti tespit edilmiştir. Bizde intanın her iki şeklini görmeğe muvaffak olduk. Mamafi Had vakayı Müzmine nazaran daha ziyade idi.

Had şekli Maraz.

Tezahuratı seririye.

Had şekli maraz Güvercinlerde Şetaretin tenakusu, İştihanın azalması, mütezayit hissi atış ve İshalin vukuu gibi hadisat vasıtasile tezahür eder. Hayvanlar çepeçevre otururlar, Tüyler ürpermiş, parlak değildir. Mamafi arazi esasiyeyi İshal gösterir, Gaita sulu ve yeşilimtırak mülevvendir. Şiddetli DİARRHÖE hasabile hayvanlar, hususile KLOAKE(KİRİZ) civarı, fazlaca televvüs ederler,

İntanın müteakip devri müterekkîsinde Rieler de afete iştirak ederler ve usreti teneffüsün husulile nümayan olurlar. Hayvanlar vaziyeti iğtidaiyece gerilerler, ölüm tezayüt eden zafiyet tahtı tesirinde 4-6 gün sonra vukua gelir. Mamafi bazan daha erken de tahassul edebilir. Had şekli maraza esas itibarile genç hayvanat duçar olmaktadır.

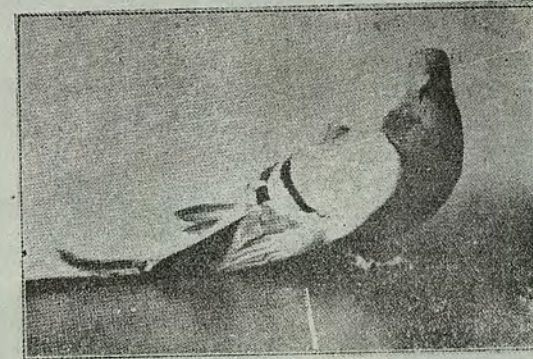
Fethicesette Bulunanlar .

Kadavranın vaziyeti iğtidaiyesi ekseriyetle fena bulunur. Adalâtı sadriye gaip olmuşlardır. Mamafi hastalığın pek seri seyrettiği vekayide hayvanatın vaziyeti iğtidaiyeleri henüz iyi olabilir. Azayi dahiliye alelumum SEPTİCAEMİE lavhası arz ederler. Tahal şiddetle müteverrim olup sucuğa müşabih bir şekil, koyu kırmızı bir renk gösterir, Yumuşak mukavim bir salâbete malik bulunur. Sathı maktada Lübbü Tahal koyu kırmızıdır ve aynı suretle yumuşak mukavim evsaftadır. Kept te müteverrimdir, kırmızı esmer renkte, mukavim salâbetedir ve aynı zamanda küçük Topluğne başı büyüklüğünde beyaz sincabî mihrakat makarrıdır. Kilyeler alelumum az müteverrimdir ve kırmızı sincabî renktedirler. En şiddetli olarak tagayüat Em'ada görülür; bütün imtidadınca haricen kırmızımtırak bir televvün arzeder. Muhteviyatı maaiye mayi halinde, su gibi, olup yeşilimtıraktan sarı sincabiye kadar bir televvün gösterir. Gışayımuhatî Maayı Rakik aksamında ihmîrarîdir, Kiriz gışayımuhatîsi aynı suretle Nezfî münteşirdir. Rielerde muhtelif küçüklükte, Darı tanesi cesametinde sarı sincabî mihrakata tesadüf olunmuştur, Mamafi bunların yanında Had tezahuratı iltihabiye de buluna bilir.

Müzmin Şekli Maraz .

Tezahüratı Seririye .

Hastalığın şekli müzmini Had olanına nazaran başka bir tarzda seyreder. Güvercinler gittikçe zayıflarlar, Adalâtı sadriye gittikçe şiddetli ziyaa duçar olur. Bida-yette mevcut olan iştihaya rağmen hayvanlar tezayüt eden zafiyet tahtı tesirinde yavaş yavaş mahvolurlar. Ekseriya arazi marziyei hariciye yalnız mafsalları

Şekil 1. Bact. enteritidis breslaviense ile intan neticesi Felci cenah. Mafsalı Mirfak teverrimü .

lara münhasır bulunur, Hususile tagayüat Mirfak ve Ayak mafsallarında zahir olur (Şekil 1).

Bu Mafsallar şiddetli mütesehhin, mütebariz ve müteverrimdirler ki bu hal Mafsalların harakâtı üzerine ne kadar büyük bir tesir icra eder. Güvercinler artık ayakları üzerine duramazlar, bükülürler ve yahut mütemadi surette yere otururlar, Eğer Mafsalı Mirfak musap ise kanatlarda tezahüratı felciye halinde nümayan olur. Uçma kudreti ihtilâle uğrar ve yahut tamamen zail olur, Kanat aşağıya sarkar. Güvercinler uçmaya teşebbüs ederlerse lâzım olan kuvvetin mefkudiyetinden yere düşerler ve pek müşkülâtla tekrar kalkıp düzelebilirler (Şekil 2).

Bu hal hafta hatta aylarca devam edebilir , Cerrahî tedaviden sonra muvakkat bir şifa tahassul edebilir . Tamamile şifa ancak pek nadir vekayide müşahade edilmektedir . Kaydedilen bu şekli maraz yetiştiriciler arasında «FÜLUCU ECNAH » namile tevsim olunmaktadır . Mamafi bu isim tamamile doğru olarak intihap olunmamıştır , Zira Fülucu Ecnah yalnız arazi marazi köstermekte olup diğer esbapla da vücade gelebilir (TUBERKULOSE,KÜSÜRÜ MAFSALIYE ilah ..) .

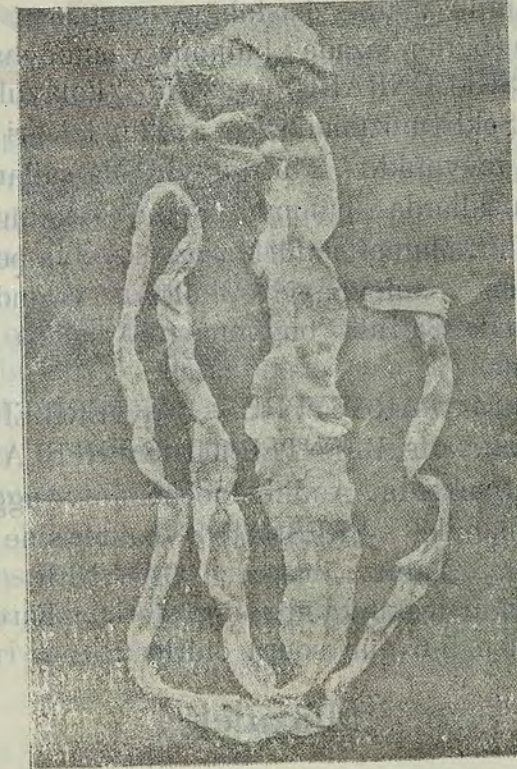

Şekil 2. Bact. enteritidis breslaviense ile intan neticesi Felci cenah Mafsalı mirfak tsverrümü .

Fethicesette Bulunanlar .

Kadavrânın zafiyeti fevkalâdesi en ziyade nazarı caliptir , Adalâtı sadriyenin büyük bir kısmı zayı olmuştur , Bundan dolayı azmı Kas keskin haffesile aşikâr olarak tebarüz eder . Hatta tagayyürat Mafsal - larda tahassul etmişse Ecnah Adalâtı ve Etraf izamı ATROPHİE de gösterirler . Azayı dahiliye nisbî bir teverrüm arzederler . İsnaaşer gışayı muhatisi aksamı kebîresinde beyaz sincabî , Yulaf tanesine müşabih

mihrakatla mesturdur (Şekil 3 e bakınız) , Muhteviyatı maaiye fevkalâde sulu ve yeşilimtirak renktedir . « FÜLUCU ECNAH » vekayiinde azayı dahiliyede umumiyetle hiç bir afatı maraziye görülmez , Yalnız musap olan mafsallar tebarüz etmiş ve şiddetli tesahhun etmiş bulunurlar . En ziyade Mirfak mafsal -

Şekil 3. Bact. entsritidis breslaviense ile intan neticesi isnaaşer gışayı muhatisinde mihrakiyüşşekil tagayürat .

ları düğarı maraz olurlar , Mamafi muayene ettiğimiz vekayide ayak mafsalları hadebî tebarüzler gosteren hayvanat ta mevcuttu . Bu tarzda Afatın takarrür ettiği mafsallar kesildiği zaman ya Muhatî , Mislî , İpliklenen , Zülâle müşabih bir Netha kitlesi boşalır ve yahut muhtevî fazla kayhî , cübünî bulunur . Ecvafı

mafsaliye bu muhteviyatla tamamen memludur, Mahfazai Mafsaliye şiddetle mütesehhin olup gudrufu Mafsalları ekseriya donuk ve haşindir .

Teşhis.

Teşhis Bakteriyoloji muayene ile kolayca temin edilir , Amili maraz hastalığının septisemi hallerinde kanda ve bütün azada bulunur ve sufeyhavî kültür (DRIGALSKI-CONRADİ) vaziyle kolaylıkla tecrit olunur . Şekli müzminde ise Amilin teksiri için Kept en ziyade muvafıktır . Mütegayyir Mafsallarda kültür teşhisi Mafsallarda bulunan Netha veyahut kayhtan mümkün olur . Mamafi amili Marazı ekseriya pek az ihtiva ettiklerinden sufeyhavî kültür vazından mada aynı zamanda Safralı buyyona (50%) da zer'etmek tavsiye olunur .

Amili maraz PARATYPHUS BAKTERİLER gurubuna ait olup hakikatte B. ENTERİTİDİS BRESLAVIENSEye teveccüh etmektedir . Amilin biochemie ve agglutination evsafı tamamen BRESLAU bakterisine tetabuk etmektedir , Yalnız bazan GASSNER sufeyhası üzerinde yığın teşkil kabiliyeti gösterir , Fareler amilin tağdiyesinden 5-6 gün sonra ölürler .

Mücadele .

Hasta hayvanatın vesaiti devaiye ile muameleleri maksatsız görülmektedir , Bu ancak mevziî Mafsalları hastalıklarında varit olabilir . Fakat burada da netice az ümitvardır ; Zira Bakterilerin tamamî imhası ekseriya temin edilemez . Bundan başka Mafsallarda bu gibi cerrahî müdahaleler esas itibarile tehlikelidir ; Çünkü memnuniyetbahş olmayan ihtilâlat kolaylıkla vukua gelebilir ; Tasallübü Mafsalları . . . İla . . . netayiç vaki olur .

Vaki olarak ancak tehlikeye maruz kümelerin sağlam Güvercinlerini bir Aşı (Ahır için hususî) ile telkihata tabi tutmak mümkün olabilir . Mamafi hastalıkla mücadelede en ziyade Hıfzıssıhha kavaidine ehemmiyet vermelidir . Ahırların ve içinde bulunan levazımâtın , uçma tahtasının , yem mahallerinin esaslı bir surette tathirat ve dezenfeksiyonu şartı evveldir . Yem çanakları , su kapları hayvanat tarafından telvis edilemeyecek bir tarzda olmalıdır . Hastalığın zuhurunda hastalar derhal salimlerden tefrik edilmeli , telef olan güvercinlerin kadavralarını gayri muzur bir tarzda imha (Yakmak suretile) edilmelidir . Amili marazın daha ziyade tevessü ve intişarına mani olmak için bilhassa hasta hayvanat gaitalarının imhasına atfı ehemmiyet lâzımdır . Yeni mübayaa edilen Güvercinlere fazla dikkat etmeli , en eyisi bu hayvanları hususî bir mahalle koyup bir müddet müşahade altında bulundurmalıdır . Hasta Güvercinler kat'i olarak teksirden men' edilmelidir .

Amili marazın Luhumu tesmim eden guruba ait bulunması hasebile ENTERİTİDİS e musap Güvercin etlerinin insanlar tarafından sarf ve istihlâki tehlikeyi muciptir ve bundan dolayı bu gibi etlerin sâhâi ticarete sevki gayri muvafıktır .

Literatür .

1. BECK und HUCK : Enzootische Erkrankungen von Truthühnern und Kanarienvögeln durch Bakterien aus der Gruppe der haemorrhagischen Septikaemien (Paracholera) . C. f. B. 1925 , 1. ABT. , Orig. , Bd . 95 , S. 330 .
- 2 . BECK und MEYER : Enzootische Erkrankung der Tauben durch Bakterien der Paratyphus Enteritis-Gruppe . Zsch. für Inf. - Krankheiten 1927 , Bd . 30 , S 15.

3. EBERT und SCHULGINA: Über Paratyphus und Typhus bei Vögeln. C. f. B. 1924, 1. Abt., Orig, Bd. 91, S. 426.

4. MEDER und LUND: Paratyphus bei Tauben. D. T. W. 1925, S. 377.

5. ZINGLE : Untersuchungen über eine Taubenseuche mit Paratyphus-B. Bazillenbefund. Zsch. f. Inf.-Krankheiten. 1914, Bd. 15, S. 268.

Tababeti baytariyede iptali hissi Acezî ve istimali.

Doktor HACKL ve NECIP RIZA.

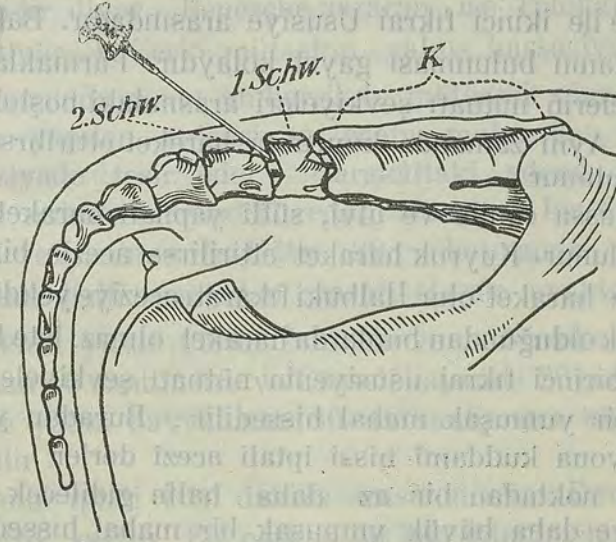
Acezî iptali his (Extradural, Epidural, Sacral Anaesthesi) hayvanatta kısmî halfîi bedenî hissiyetinin iptali için istimal edilir. Bu da miktarı kâfi müptıl his mahlulün Acez nahiyesindeki mayî nühai şevkisinde (Hiatus sacralis) harici dura olarak şırınga yapılmakla elde edilir.

Bu usul evvela tababeti beşeriyede tatbik edilerek leh ve aleyhinde bir çok beyanatta bulunulmuştur. Buraya enjeksiyon yapılacak mahlul miktarı hakkında dahi mütebayın efkâr mevcuttur. Turuku bevliye mütehassıslarının ve cerrahların şimdiye kadar söyledikleri mütalâat yekdiğerine mütebayındır. Bazıları Acez iptali hissini tamamen red ve bazıları ise hiç olmazsa katana yapılan iptali hissini buna faik olduğunu beyan ederler.

Beygirlerde Extradural usul Berlin kliniğinde (Pape Retzen, Pitzsche) tarafından muhtelif hayvanatta tecrübeten tatbik edilmiştir.

Bakaratta ise Viyana kıbale kliniğinde tatbik ve mükemmel fevaidi tespit edilmiştir. Hannoverde Bakar kliniğinde Profesör Götze aynı suretle tatbikatta bulunmuş ve bu hususta gayet nafi beyanatı vardır. Son

zamanlarda Viyanada Beygir kliniğinde sancılı hayvanatta tatbik edilmiştir. Umumî olarak söylenebiliyor ki Bakaratta sureti tatbiki daha sühuletli ve pratikte sahai istimali beygire nazaran daha emin ve kesirdir. Meselâ; Götze diyorki : Modern tababeti baytariyede icabı takdirinde bu usulü tedavi katiyen ihmal edilmez. Kanatı Aceziye yapılacak mahlul Novokain ve Totokain gibi hissi iptal eden edviye iledir. Enjeksiyon yapıldığı mahalden neş'et eden azaya ve civarına ademi hissiyet intişar ederek buranın da hissiyetini iptal eder.

Bakarattın iptali hissi acezisinde noktai bezil ve iğne tarzı ithalinin şematik vaziyeti (Götze).

Son fıkrâi acezî ile ilk fıkrâi Ususiye arasından zerkedilen mayî duranın haricinde kalır. Çünkü Dura burada nühai şevkiye mültasıktır. Katan nahiyesinde ise dahili dura (Intradural) enjeksiyon yapılır. Bundan dolayı acezî olana (Epi, Extra dural) harici acezî denir.

İki türlü iptali hissi acezî (S.Anae). tefrik edilir. Biri ulvî diğeri süflîdir. Fakat hayvanatta kuddamî ve halfî demek daha doğrudur.

Kuddamında yapılan Acez iptali hissinde hayvanın etrafı halfiyesi yukarı kaldırılarak mayiın kuddama seyri teshil ve mahlul miktarı tezyit edilmek suretile fazla bir kısmını hissiyetinin iptali temin edilmiş olur. Şayet iptali hissi matlup cihet hayvanın kısmı halfisine ait se o zaman mahlul miktarı az yapılır.

Bakaratta (S. Anaes.) için son fıkrai acezî ile birinci fıkrai Ususiye arasındaki boşluk intihap edilir. Diğerleri yani halfî (amik olanı) nın intihabı (ekseriya pratikte buraya enjeksiyon maksada kâfi gelir) birinci fıkrai Ususiye ile ikinci fıkrai Ususiye arasındadır. Bakaratta bu noktanın bulunması gayet kolaydır. Parmakla fıkrai Ususiyelerin nütuatı şevkiyeleri arasındaki boşluk hissedilir. Aynı zamanda kuyrukta hareket ettirilirse daha sehil bulunur.

Bilhassa canibî ve ulvî, süflî yapılan hareketle çabuk bulunur. Kuyruk hareket ettirilirse acezle birleştiği mahalde hareket olur. Halbuki fıkraatı aceziye yekdiğerine mültaşık olduğundan bunlarda hareket olmaz. İşte burada acezle birinci fıkrai ususiyenin nütuatı şevkiyeleri arasında bir yumuşak mahal hissedilir. Buradan yapılan enjeksiyona kuddamî hissi iptali acezî derler.

Bu noktadan bir az daha halfe gidilecek olursa ikinci ve daha büyük yumuşak bir mahal hissedilir ki burası birinci ile ikinci fıkrai Ususiye arasındaki noktai telkih olup halfî yani ikinci noktai intihaptır.

Telkihten evvel bu noktadaki eş'ar refedilir ve Mahalli telkih alelusul dezenfekte edilir. Alet olarak siterilize edilmiş bir Rekor şırınga ve iğnesi kullanılırki iğnenin tulü takriben 4-6 santimetre ve kutru 1,5 milimetredir.

İğne noktai intihaptan batırıldığı zaman tahminen iki ilâ dört santimetre kadar batmış olmalı birde iğne batırılırken şakulî değil kuddama doğru mail olmalıdır. İğnenin batırıldığı zaman iğneden kan gelirse bu takdirde iğneyi çekerek yeniden batırmak lâzımdırki mayi

kanat dahiline gitsin ve maksat hasıl olsun. Şayet iğne batarken sert bir yere tesadüf ediyorsa noktai intihap yanlışdır. Birde şırıngada bulunan mahlulün hîni zerkinde kolayca çıkması lâzımdır. Bu noktanın kolayca bulunması için zebih ve ya itlâf edilecek hayvanatta tecrübe ederek meleke hasıl edilmesi lâzımdır. Beygirde bakaratta olduğu gibi noktai intihap kolayca bulunmaz. (Enjeksiyon ayakta ve ya yatmış olarak yapılır). Mup-tılı his olarak Totokain ve Novokain aynı maksat için istimal edilir. (Götze ye nazaran ikisinin de iptali his hassaları müsavidir diyor. Benesche nazaran ise Totokain daha kuvvetlidir.) Zerki mütaakip yalnız hassasiyet değil aynı zamanda asabı muharrik te müteessir olur. Kuddamda yapılan enjeksiyon asabı muharrike üzerine daha ziyade tesir eder. Harakâtteki ademi intizam mahlul miktarile tebeddül eder. Muayyen bir doz kat'i olarak söylenmez. Götze 20 hayvanda yaptığı tecrübeye halfî noktadan vasatî olarak ayakta duran bir bakara yüzde yarım Totokain ve ya Novokain mahlûtundan 10 santimetre ve Cüsseli hayvana 20 santimetre küp ve yatan hayvanatta 30-40 santimetre küp şırınga edilir. Hissiyetin iptali 7-10 dakika arasında olur. Devamı bir bir buçuk saattir. Bu narkoz bir kaç gün bir biri arkasına bilâ arıza zerk edilebilir.

Halfî amik zerkte Ferç, Mihbel, Şerç, Maayımüstakim, ve civarı, Zenep ve kaidesinin hissi iptal olunur. Maayımüstakim felce duçar olduğundan tagavvut yoktur. İkınma ve takabbuz kuvvetli tenakus eder. Hini tevlitteki takabbuzat her vakit tevakkuf etmez.

Amik noktada zerkiyat berveçhizir mevad için tatbik edilir.

1 — Güç tevlitte yani hali tabiî vaziyetlerdeki ısr-reti tevlitte (Mecrayı mihbeliyenin çabuk tevessü et-

mesi için) yapılır Bunun sebebi kıbaleye ait ameliyatın temiz, çabuk ve kolay yapılmasına yardım içindir.

2 — İltivayı rahimde... 3 — Meşimenin ihtibasında... 4 Rahim sukutunda... 5 — Mihbelde ve unku-rahimde küçük ameliyat yapmak için hissin iptali lâzım geldiği zaman. 6 — Rahmin istisalinde... 7 — Akametın muayene ve tedavisinde... İlh...

Kuddamî olan iptali hissi Acezî yukarıda söylendiği gibi son fıkrâi Acezî ile ilk halkâi Ususî arasında yapılır. (Götze) göre arka ayak yüksek zeminde bulunmalıdır. Enjeksiyon 60-150 santimetre küp yapılrki mahlûl Totokain ve Novokain yüzde bir kullanılır. Enjeksiyondan sonra (7-10) defa hayvan yere yatar. İptali hissi müstarez olarak sonuncu fıkrâi kataniyeye kadar devam eder. Ferç, Mihbel, Şerç, Maayı müstakim, Etrafı hal-fiye, Sedye, Husye, Kadip, Gulfe hissiz olur.

(Götze) yaptığı bir çok tecrübelerde bu enjeksiyondan hiç bir ziyan görmemiştir. Kuddamî iptali acezî yukarıda zikredilen hissi iptal olunan mahallerin ameliyelerinde tatbik edilir.

Acezî iptali his pratik noktâi nazarından tıpkı baka-ratta olduğu gibi beygirlerde dahi Berlin, ve Viyana kilniklerinde tatbik edilmiştir. Bu usulün tedavi noktâi nazarından emrazı dahiliye ile iptali hissi icap eden cerrahî ameliyelerde tatbiki muvafıktır. Bu usulün evvelâ kabiliyeti tatbikiyesi olup olmadığı Berlin kilni-ğinde tecrübe edilerek güzel neticeler alınmıştır. Son zamanlarda Viyana tıbbi baytarî kilniğinde sancılarda tatbik edilmiştir. İki noktâi nazardan faidesi vardır.

1 — Maayımüstekimin kolayca muayene edilmesi kabil olur (Batnın tazyiki tenakus ve adalât rehavete düçar olur.)

2 — Maayımüstakime fazla miktarda mayı ithal etmek ve burada uzun zaman durmasını temin etmek üzere kullanılır. Maayı müstakimde Kolonlarda ve

Averde tekâsûf eden mevadın yumuşayarak kolayca harice çıkmasına sebep olur. Bilhassa diğer vasıtarın bertaraf edemediği rükûdetlerde eahai tatbiki vardır.

Pratikte kabiliyeti tatbikiyesi saricî kilniğimizde de tecrübe edilmiştir. Şişman hayvanatta telkih noktasının bulunması güçtür. Enjeksiyon yukarda bakaratta tarif edildiği gibi kolay zerkedilmez. Kuyruk kat'ı ve ya ameliyeleri. Maayımüstakim sukutları, şerç ve civarındaki teşekkülâtı cedide bu usulü zerkin fevkalâde faideli sahai tatpikidir. Bizde mahlûlü yüzde bir ve 15 gram miktarda zerkettik. Badehu ayakta yavaşasız duran beygirde kuyruğa yapılan müdahalâtı cerrahiyede hissiyetin zail olduğunu gördük Tecrübe devam edecek alacağımız netice yine gazetede yazılacaktır. Bu hususta hayvanatı sagirede dahi tecrübe yapacağız ve neticesini yazacağız. Bahusus hassas köpeklerde kuyruk ameliyelerinde (lüks ve ya tedavi noktâi nazarından) tatpiki faideli olacaktır.

Literatür

BENESCH (1926); Anaesthesierungsmethode am stehenden Rind für das Albrechtsensche Verfahren der Sterilitätsbehandlung. W. T. M. No : 3.

GÖTZE (1928); Erfahrungen mit der Sakral und Lumbalanaesthesie beim Rinde. D. T. W. No : 15.

GRATZL (1929); Die Verwendung der ep. Anaesthesie bei den sogen. Koliken des Peferdes. W.T. M. No : 9.

Urfa Vilayet resmî gazetesinin 13 Mayıs 1929 tarihli nüshasında (Hamdaniye; memleketin en iyi ve asıl damızlığına Baytar Cerkahî mütahassısı Yüzbaşı V A H T İ bey tarafından Voronof gençlik aşısı yapıldı) serlevhası altında Başmekale olarak intişar eden aşağıdaki yazı meslekdaşları alakadar edeceğinden aynen iktibas edilmiştir (Mecmuası).

Feresiyyede Voronof gençlik aşısı tecrübesi.

Yazan

Baytar Kd. Yüzbaşı Vahtî

Fırka 14 hayvan hastanesi Mütahassısı

Değil Urfanın bütün memleketin en iyi damızlıklarından olan «Hamdanî» bu cins ve asıl aygır ufak tefek hastalıklardan dolayı altı aydır tahtı tedavimde idi. Bu dafa sefat zamanının gelmesi üzerine aygırın kısırakları isteksiz aşıladığı ve aşılamadığı sahibi tarafından anlatıldı. Bu husus nazarı itibare alınarak tedavi edildi ise muvaffakiyet olmadı.

Yirmi yaşına yakın bulunan ve on beş seneyi mütecaviz Urfanın bütün asıl kısıraklarına aygırlık yapan Hamdanî artık vazifesini yapamıyacak hale gelmişti. Kabiliyeti telkihiyesinin amili olan husyelerinin nesci hücrevisindeki hüceyratı halaliyenin harabiyet ve inhi-lâli neticesi bu yüksek vazifeli gudde cevheri hayatı-sini artık yapamaz olmuştu.

Eski fizyoloji ülamasından «Bronsekuvar» tarafın-dan vaktiyle genç husye usaresi ile yapılan gençlik aşısı ve son dafa profösör Voronof tarafından yapılan aşıları derhatır ederek bu gençlik aşısını hamdaniye de tatbik etmeği teemül ettim.

Askerî baytar tatbikat mektebinde muavin bulun-

duğum zaman Doktor Voronof tarafından Tıp fakültsin-de hey'eti müderrise huzurunda bu aşı yapılırken gör-müş ve ayrıca mektebimiz haricî ve cerrahî kliniki şe-fi Doktor Hackl Bey tarafından koyunlar üzerine ya-pılmıştı.

Voronof tarafından genç maymunlardan ihtiyar in-sanlara husye aşılama ile tatbik edilen bu aşı ayrıca koyunlarda da mühim menafii iktisadiyeyi temin edi-yordu. Altı aylık ila bir yaşında bulunan bir erkek koyunun (Toklu) ihtiyar hayvan husyesile aşılama sırasında tüylerinin sür'atla uzadığı, sikletinin arttığı, kabiliyeti telkihiyenin kudretle tezahur ettiği, koçluk evsafını kı-sa bir zamanda kazandığı görülmekte idi. Fransız bay-tarları Tunus ve Cezayir gibi müstemlikâtta bu Voronof aşısını uruk ganemiye üzerine tatbik ederek genç hay-vanın vaktinden evvel teşekkülat ve mahsulatlarını id-rak ettirerek âzamî derecede iktisadî menafî temin et-mektedir. Voronof aşısına Amerikada da hüsnü kabul gösterilmiş ve büyük çiftliklerde yapılmıştır.

«Hamdanî» gibi müstesna bir mevzuun elimde bu-lunması çok mühim bir fırsattır. Uruku feresiye üze-rinde memleketimizde ilk tecrübeyi yapacağım dan da çok memnundum.

Senelerdenberi memleket cins, asıl at ve kısırakla-rının ve halen bir çok arap atı meraklılarının hatta Bü-yük Gazimizin yanında bulunan arap atlarının babası bulunan bu yüksek evsafı ırkiyeli damızlığın senelerce damızlık yapabilmesini temin etmek gibi kıymetli bir netice almak beni teşvik etti.

Temiz ve genç bir aygır tedarik ederek muayene ettikten ve Ruam olmadığını da tebeyyün ettirdikten sonra 5 Mayıs pazar sabahı ameliyata karar verdim. Hamdanînin sahibi de aşya muvafakat etmişti ameli-yatı yapmak üzere ihzaratta bulunarak meslektaşların

huzuriyle hastanemiz ameliyat salonunda ameliyatı muvaffakiyetle yaptım .

Bilvesile firkamızın askerî hastanesi operatörü, memleketin genç ve güzide doktoru Necati Bf. ye gerek ameliyatta bana muavenetlerinden ve gerekse asepetik usu ile ameliyatın yapılması için hastaneden yardımlarından dolayı teşekkürü vecibe adederim .

Hamdanî hastanemizde ve müdavatım altındadır , ahvali sıhhiyesi eyidir . Aşıdan muvaffakiyet elde edeceğime kaniim . Alınacak bu muvaffakiyetli netice diğer ihtiyar bir çok cins ve asıl damızlıklardan bu aşı sayesinde uzun zaman istifade edileceği kanaatini tevhit edecektir .

Bızırın İstisali Ameliyesi

(Clitoridectomy)

Yazan
Walther Lehmann

Türkçeye çeviren
Sıtkı Abdullah

Her yaşta ve her ırkta görülen Cünunugilmet, kısraqları ahırda ve ya hizmette haşarı ve hatta işe yaramaz bir hale koyar. Cünunugilmet (Nymphomanie) seririyatta marazî bir hal teşkil edersede arâzı muhtelif sebeplerden mütevellit olduğundan teşrihî ve patholojik mahiyeti böyle değildir .

Kısrağın cihazı tenasülündeki asabî ihtilâlâtı tedavi için yapılan Mib yazın istisali ameliyesinden başka CADİOT tarafından 1895 de Bızırın istisali , Bızırin guddesinin refi tavsiye edildi. Cadiot bu usul ile vak'aların üçte birinde şifa , üçte birinde muvaffakiyetsizlik ve üçte birinde de arâzın tahaffüfü neticesini elde etti . Bilahara Mauri, weber, Hellingsworth, Schimmel, Nielsen, Selmer, white, Gautier ve Römer meseleyi ele alarak Mib yazla

Bızırın istisali ameliyesini ekseriyetle aynı zamanda yaptılar .

Cerrahî müdahale aşağıdaki aletlerin mevcudiyetini iktiza ettirir :

Cooper makası, bir düğmeli Bistüri, uzun kollu iki pens.

Kısrağın umumî iptali hisse tabi tutulmadan bir ya tağa yahut ameliyat masasına yatırılır . Fazla asabî kısraqlara ameliyeden 15 - 30 dakika evvel tahtelcilt 50 santigram Morfin zerkedilir . Ameliye sahası temizlendikten sonra bir muavin Fercin şefetanını tazyik ederek Bızırın harice çıkartır . % 5-10 nispetindeki Kokain mahlulünden bir kaç damla damlatılarak Bızırın hissi iptal edilir . Operatör Bistüri ile gışayı muhatiyi şak ve makasın bir darbası yahut bir kaç Bistüri darbasiyle Bızırın refeder . Umumiyyetle burada nezfın ehemmiyeti yoktur . Cerha müzadı taaffün bir mahlulle yıkanır , Ameliyeden sonra tedavi lüzumsuzdur . Ameliye hayvan ayakta iken iyice zaptedilmek yahut bir travaya konulmak suretile de yapılabilir .

Th . Schmidt Bızırın etrafında gışayı muhatiden halka şeklinde bir parça kaldırıyor ve sonra Bızırın ref ile cerhayı keyyediyo . Badehu Humzuyeknimihadidle ıslatılmış bir tampon tatpik ederek bunu bir kaç hayata ile tespit ediyor . Tampon , teşekkül eden nesic tarafından atılınca kadar orada kalır .

Müellif 16 hasta hayvanda Bızırın eb'adını zikrediyor . Müşahedesine nazaran Bızırın guddesi ve hufresi salim hayvanlara nispetle daima daha büyüktür .

Bızırın istisali ameliyesine tabi tutulmuş 54 kısrağın 10 tanesinde tam bir şifa görülmüştür (%18 , 52) . Şifa ikisinde derhal birinde 10-20 gün, birinde bir ay , birinde iki ay, diğerinde de üç ay sonra teessüs etmiştir . Mütebakî hayvanatta arâzın kaybolduğu tarihler hakkında kat'i malumat almamıştır .

Diğer 20 hayvanda (% 37 , 04) yalnız araz tahaffüf etmiştir . İkisinde bu hal ameliyeyi müteakip görüldü . Fakat beş hafta sonra hastalık öyle şiddetle nüksetti ki hayvanların ikisi de kasaplığa ayrıldı . Altısında arâzın tahaffüfû iki üç hafta sonra müşahede edilmiş, sekiz vak'ada da tarihler katiyetle tespit olunamamıştır .

24 hayvanda (% 44 , 44) ameliye hiç bir netice vermemiştir .

Bızırın istisalisinden üç ay evvel aygır tarafından açılmış haşarı bir kısırakta zephedildiği vakit Rahminde Cenin bulunmuştur . Bızırın kesilmesi yüklü olan Rahim üzerine bir tesir yapmadığı gibi gebelik te kısırağın haşarılığını ve huysuzluğunu tashih etmemiştir .

Velhasıl CLİTORİDECTOMİE kolay ve ihtilâat yapmayan bir ameliyedir . Münferiden ve ya Mibyazın istisalile müşterek olarak yapılabilir .

(Revue generale de medecine veterinaire 15-Janvier 1929) dan terceme .

Baytarî İlk Rontken Fotoğrafı

Yazan :
Dr. Martin Weiser

Türkçeye çeviren
Sıtajiyer Mülâzım
Şevket Kemal

Acaba hayvanatın ilk defa Rontkenini almağa kim muvaffak oldu ?

Her zaman hatıra gelen bu suale maatteessüf sarîh cevap vermek mümkün değildir . Yalnız müteattit tarihlerde baytarî Rontken üzerinde çalışmakla tanınmış Profösörlerin mecmualarda muhtelif tarihlerdeki mesailerini nazarı mütalâaya almak icap ediyor . Bu meyanda :

1 — TROSTER (1896) senesinin haziran nüshalı

tıbbî baytarî mecmuasında diyorki : Rontkene müteallik haber ve keşiflerin gazete ve neşriyat sütunlarına geçtikten ve ticarete istifadeye başlandıktan sonra üç aylık at cenini üzerinde fotoğraf tecrübesi yaptım .

2 — EBERLEİN (1896) senesi fenni tedavîi baytarî aylık mecmuasında diyorki :

Sol arka ayağında amik cerhalı bir at cerrahî kılınığında bir tecrübe zımnında Nisan ayında öldürülüyor . Profesör Nester in muhalefetine rağmen ayağın Rontkenle Fotografisini almağa muvaffak oldum .

3 — HOB DAN ve JAHN SON (1896) senesinde baytarîye aylık nüshasında şöyle diyor : Evvelâ Profesör HOB DAN iştirak mesaisiyle ROW LAND, SİD N AN muhtelif avarızattan dolayı muztarip olan kedilerin müteaddit radyoskopilerini elde etmeğe muvaffak olmuştur .

4 — WİLE EDWARDS (1896) COMPTES haftalık mecmuanın Temmuz ve ikinci Teşrin nüshasında berhayat hayvanî uzviyetlerde , müstahasatta ve kemiklerde Rontken şuanı tetkik etmiştir .

Daha büyük ihtimâlle kabul edilir ki EBERLEİN ilk Rontken fotoğrafisini 1896 senesinin Nisan ayında bitirmiştir . TROSTER ve HOB DAN aynı tecrübeyi yapmışlar ve temmuz ayında neşretmişlerdir . Belki HOB DAN dan sonra EBERLEİN fotoğrafı bitirdi . Bunların hangisinin evvel yaptığı bilinemez .

Pasteur müessesisinde Malleinin sureti ihzarı.

Yazan
Refik Ahmet

Pasteur de takip edilen tarzı arz etmeden evvel bu usulün basitliğini ve eski usulle arasındaki farkı daha iyi taktir edebilmek için yine Fransız usulü olan eski resmî Mallein ihzarı usulünü de kısaca kaydedelim :

NOCARD ve ROUX tarafından tespit edilen bu usulde mallein ihzarı için kullanılacak suşun muayyen en yühsek bir virüsiyete malik olması icap ederdi .

Bunun için eldeki müntahap Ruam nümunesi mail Gliserinli jeloza üzerine zer edilir . Elde edilen 48 saatlik kültür 30-50 C. C. mâi fizyolojide müstahlep yapılır . Bir saat tavazzua terk edilir. Üstteki mayiden 5 C. C. Tavşanın veridi dahiline zerk edilirdi . Matlup olan virüsiyet , bu 5 C. C. 48 saatlik kültür müstahlebinin mütavassıt cesamette bir Tavşanı 48 saat zarfında ufunei demi Ruamiden öldürmesi idi . Eğer elimizdeki nümune bu kadar virüsî ise derhal ufunei demben ölmüş Tavşanın kanından 5-10 damla % 4 Gliserinli etsuyuna zer edilir . Hayvan eğer münasip zamanda ölmemişse Kanı bu defa Gliserinli jeloza ekilir , ve birinci kültürden esas Mallein ihzar edilecek vasata ekilirdi .

Nümune kâfi derecede virüsî değilse o zaman Tavşandan Tavşana pasaj yapılarak Tavşanı 48 saatte öldürünceye kadar virüsiyetinin tezyidi temin edilir . Nehayet 0/0 4 Gliserinli etsuyuna mikrop ekildikten sonra bir ay etüve terk edilir . Her hafta balonlar sallanmak suretiyle gıçası düşürülür . Bu suretle mebzul bir neşvü-nema alma keyfiyeti teshil edilmiş olurdu . Sonra kültürler 100 dercede yarım saat teshin edilerek itlâf edilir ve hamam maride $\frac{1}{10}$ nisbetinde teksif edilerek ham Mallein ihzar edilirdi .

Bu gün Pasteur de takip edilen usûl çok daha basitleştirilmiştir: Pasteur müessiselerinde bu işle meşgul olan ve halen bu müessisenin direktörü Doktor ROUXnun yeğeni Mösyö MONMON ameliye esnasında Ruama yakalanarak vefat ettiğinden bu hususta icap eden ameliye azamî bir surette ihtisar edilmiştir . Bu usûlde eskidenberi müntahap bulunan suşun her Mallein ihzarı esnasında virüsiyetinin kontrolü ve teştidı yoktur ,

Yalnız senede bir defa bu suştan Kobaya telkîh edilir . Kobayları öldürüp öldürmediği tahkik edilir . Öldürüyorsa hiç bu hayvandan mikrobu tefrit etmeyerek yine eski suştan hareket olunur ve balonlara Mallein ihzarı için 48 saatlik kültürlerden zer olunur .

Mallein ihzar olunan lâboratuvarda suşlar Patatesli jelosta muhafaza olunmaktadır . Ötedenberi Ruam basili Patatesli vasatlardan pasaj yapıldığı taktirde virüsiyeti kat'iyen zayi olmadıktan başka bil'akis tezayüt ettiğine dair neşredilen müşahadat malumdur .

Mallein ihzarı da yine Gliserinli Patates suyunda yapılmaktadır . Bu vasat aynı zamanda Et yerine Patates konulması dolayısıyla iktisat noktai nazarından da calibi dikkattir .

Bir kısım Patates eyice ayıklanarak ufak parçalar halinde kesilir . İki kısım su derununa konur Teshine başlanır . Patates ezilecek bir hale gelinceye kadar teshine devam edilir . Ondan sonra üstündeki mayi aktarılır ki Nişadan pek zengindir . İçine müsavi miktarda Difteri toksininin istihsalinde kullanılan mutedil Pepton Marten mahlûlünden konur (Bu Pepton mahlûlu şu suretle tedarik olunur : 200 gram Domuz midesine 10 gram saf Hamızı kılorma ve bir litre su konur . Sırlı birtoprak tencere içinde 48-50 derecede 15 saat teshin edilir . Sonra hamız müvacehesinde hazmolunmayarak fazla kalan Pepsinin tahribi için hararet 80 dereceye kadar çıkarılır ve söndürülür . bir hafta bu toprak tencereler içinde alâhalihi terk edilir . Sonra sifon tertibiyle mayiin bilhassa orta tabakası aktarılır ve 80 derecede hamızıyeti Sud mahluliyle tadil edilir) Mayiin heyeti mecmuasına %4 nisbetinde Gliserin ilave edilir . Kaleviyeti mutedil bir şekilde tespit edilir . 120 derecede yarım saat tersip edilir . Tersipten sonra pamuktan tersih edilir . Sonra

ufak yarım litrelik Ferenbah balonlarına tevzi edilir . 110 derecede takım edilerek mikrop ekilir . 48 saat sonra gısa teşekkül etmeğe başlar . Bir ay sora mikrop kâfi derecede neşvünema bulmuştur . O zamak 110 derecede otoklavda kültür takım edilir . Tekrar % 4 nisbetinde Gliserin ilâve edilir . Hamam maride hacminin $\frac{1}{10}$ irine kadar tekâsûf ettirilir süzülür .

Bu suretle % 80 nisbetinde Gliserinli bir hulasa elde edilmiş olur ki bu ham Malleindir .

Süzülmeyen ve terşih kâğıdının üstünde kalan kısım ya atılır ve yahut iktisat yapmak istenirse üç misli mai fizioloji ile karıştırılır . İçine beher litre için bir yumurta akı ilave edilerek Otoklavda 110 derecede tersip edilir . Yine Lorant kâğıdından süzülür . Süzülen mayi berraktır . Flakonlara taksim edilir 100 derecede takım suretiyle takım edilir . Bu da Göz taamlarında kullanılmak üzere $\frac{1}{4}$ Mallein mahlulü olmuş olur .

Fransız ordusunda kullanılan Mallein $\frac{1}{4}$ nisbetinde teblil edilmiştir . Bu mahlul Cüfün edimmesine zerk suretiyle kullanılır . Bu usûl ilk defa 1914 senesinde Başbaytar ROHR tarafından şiddetli bir Ruam istilası esnasında tatbik edilmiştir .

Kullanılacak şırınga : 1 santimetre mikabının 0,1 derecatını gösteren Pravaz şırıngasıdır . İğnesi de incedir . Miktarı zerk 0,1 C.C. tur . Zerk tercihan sabahleyin sabahleyin yapılmalıdır . Taamül 24 - 36 saatte bütün şiddetile görülür . Ecfanın teverrümü ve ozimavî bir şekil almasıyla beraber göz kapakları arasından kayh akar . Salim hayvanatta geçici bir ozima tevlit eder .

Bakaratta VALLEE ye göre gısayı munzamı ayın bir çok defalar Tüberkülinin tesirine tabi tutulursa yeni telkihata karşı hassas kalıyorlar . Mallein üzerinde tetkik edilen tecarüple tahakkuk etmiştir ki mükerrer defalar zerk muahhar zerkiyata karşı hassasiyeti ar-

tırır . O halde aynı beygir üzerinde mükerrer Mallein zerkiyatı yapılacak ise noktai zerk değiştirilmelidir .

Suşların virüsiyetinin muhafazası için kullanılan Patatesli Jeloz sureti istihsalini ber tafsil arzettiğimiz Patatesli suya % 5 Jeloz ilâvesiyle ihzar edilir .

Ge- - -

Muhtelif haberler

1 - Sınıfı ihtiyata nakil

Ankara U. By. Dp. Md. Mrl. Nurettin (B. 2-311) ,

Ankara Sr. ve aşı evine memur Kay. Mehmet Ali (B. 8-313) , As. By. Tat. Mp. kadrosunda Kay. M. Remzi (B. 13-313) ,

Fırka 41 Hv. Hs. Md. Kay. Sezai (2 317) ve Kars müstahkem Mv. Başbaytarı Kay. Kadri (10-318)

Beyler mektep ve ordunun muhtelif kıtaat ve ve - zaifinde, uzun seneler, temiz bir nasiye ile memlekete meşkûr hizmetler ifa ettikten sonra sınıfı ihtiyata nakl olmuşlardır .

Miri mumaileyhimin hizmeti ber güzidelerini şük - ran ile yad ederiz .

2 - Başmuavinlerin birinci devre mesai konferansları

Olbaktaki nizamnamesine tevfiakan Askerî baytar tatbikat mektebi Başmuavinleri kendi şubei ihtisasları dahilinde olmak üzere her sümestre için bir mesai yapmakta olduklarından bu kerre ihzar eyledikleri süljeleri Encümeni ilminin kararı ile mektep kütüphanesinde münakaşalı konferans halinde umuma arzemişlerdir . Bu mesailer sırası düştükçe mecmuamızla neşrolunarak enzari nmumiyeye vazedileceğinden burada kısaca malûmat vereceğiz .

A - Birinci konferans Bakteriyoloji Başmuavini Binbaşı İbrahim bey tarafından « BOTRİYOMİKOZ »

üzerinde verilmiş olup mumaiyleh Botriyomikoz hakkındaki kuyudat ve efkârı muhtelifiye gayet vazih ve etraflı olarak cem ve izah etmişlerdir .

Disküsyona Muallim Kaymakam Osman Nuri, Muallim Binbaşı Neip Riza, Başmuavin K. Yüzbaşı Üveis Mashar beyler iştirak ederek kendi şubei ihtisaslarına dair bazı nokatı işaret etmişlerdir .

B — İkinci konferans Teşrihimarazî ve Teftişiluhum Başmuavini K.Yüzbaşı Dr.Üveis Mashar bey tarafından « Beygirin Emasında sivri ecsamı ecnebiye vekayii » üzerinde mektep Otopsi masasında tespit eylediği birisi sivil diğeri askerî hayvana ait olmak üzere iki vak'ayı ve bu münasebetle bu bahis üzerindeki mevcut nadreyi zikrederek hayvanatın bu mevadî tarzı ahzları üzerindeki mütalâatı zikretmiştir . (Bu vekayie ait yazı mecmuanın 2 inci sayısında bulunan çivilerin resimleriyle beraber intişar etmiştir) . Disküsyona Muallim Miralay Hasan Tahsin, Mektep Müdürü Miralay Halil, Mütahassıs Dr. Hackl, Muallim Binbaşı Necip Riza beyler iştirak etmişlerdir .

C — Üçüncü konferans; Bulaşık hastalıklar Başmuavini Yüzbaşı Memduh bey tarafından « UYUZ » üzerinde verilmiş olup mumaiyleh Uyuzun enva ve muhtelif hayvanattaki eşkâlini ve tarzı tedavilerini bilhassa Uyuz tedavisinde Muallimi Miralay Hasan Tahsin beyfendinin direktifi dahilinde bizzat tatbik ettikleri « Kreolin tethinatı » üzerinde tevakkuf ederek izahatı mufassala ve netayici hasenesinden bahsetmiştir .

Disküsyona Miralay Hasan Tahsin, Kaymakam Osman Nuri, Kaymakam Osman, Binbaşı İbrahim ve K. Yüzbaşı Üveis Mashar beyler iştirak etmişlerdir .

D — Dördüncü konferans; Vezafibaytariye Başmuavini K. Yüzbaşı Mazhar bey tarafından « Mezbahe ve-

zaifi baytariyesi » üzerinde verilmiş olup mumaiyleh bu husustaki uzun mebahisin esaslı nokatını gayet mücmel ve muvazzah olarak cem ve izah eylemiştir .

Disküsyona; Miralay Hasan Tahsin, Miralay Halil Kaymakam Osman, K. Yüzbaşı Üveis Mashar, Yüzbaşı Memduh beyler iştirak etmişlerdir .

E — Beşinci konferans; Emrazi Hariciye ve Ameliyatı Cerrahiye Başmuavini K. Yüzbaşı Rifat bey tarafından « Haysala kesirleri » üzerinde verilmiş olup mumaiyleh mektep seririyatında tesbit ettiği vekayii literatürlerin kaydettikleriyle tavhit ve mükâyese ederek ve bu husustaki nazariyatı da cem ederek zatî vekayie müstenit mesaisini takdim etmiştir .

Disküsyona Kaymakam Osman, Mütahassıs Hackl, Binbaşı Necip Riza beyler iştirak etmişlerdir .

F — Altıncı konferans; Kimyayıtlılı Başmuavini K. Yüzbaşı Medenî bey tarafından « Autointoxication » üzerinde verilmiş olup mumaiyleh umumiyetle tesemmümatın enva, esbap, ve netayicinden ve hususile Temessül, muzadı temessül keyfiyetlerinden bahsettikten sonra hayvanatta ve bilhassa feresiyedeki Otoentoksikasyonlardan literatür ve kitapların kaydettiği esasat dahilinde müfit malûmat vermişlerdir .

G — Yedinci konferans; Hıfzıssıhha ve Ağdiyei Hayvanat Başmuavini K. Yüzbaşı Dr. Saim bey tarafından « Hayvanî gıdalara arız olan Küfler ve bunların neşvünema ve tesiratları » hakkında verilmiş olup mumaiyleh umumiyetle Küflerden, Küflerin taksimatından, hayvanatta en ziyade muzır avakip husule getiren envaından ve neşvünema tarzlarından bahsettikten sonra memleket dahilindeki mahsulâtı gıdaiyeden tedarik ettiği muhtelif Küf nümunelerini canlı misal halinde göstermiştir .

3 — 15 inci Fırka hayvan hastanesinde Nalbandî kursu

Fırka 15 Başbaytarlığından bildirildiğine göre Merzifonda bulunan Fırka hayvan hastanesinden hastane müdürü Şemi beyin nezaretinde Yüzbaşı Hayri efendinin gayretile üçüncü devre Nalbant kursu hitama ederek hey'eti baytariye ve mümeyyize huzurunda imti-hanları bilcira 9 Nalbant onbaşı ve 28 Nalbant Neferinden ibaret 37 Nalbanta icazetnameleri tevzi olunmuştur. Nalbant Efradının yetişmesi hususunda yakinen alâkadar olan Sitajiyer baytar Behçet efendinin mesaisi de Fırka Başbaytarlığınca kaydedilmektedir.

Askerî tıbbî baytarî mecmuası

Sayı: 7 ve 8 Yıl: 7 Temmuz ve Ağustos 1929

M. M. V. Askerî Baytar Tatbikat Mektebi ve hastanesi
tıbbî baytarî Akademisi tarafından ayda bir defa çıkarılır.

D. T. W. in 34 üncü sene, 51 inci Nr.
ve 18 12 1926 tarihli nüshasının 884-
887 sahifasından sahibi mesainin 96 Nr.
ve 10 1 1927 tarihli müsaadesile aynen
türkçeye nakl edilmiştir. Dr. ÜVEİS
MSHAR (*).

Bakarin paratüberkülozu.

Rrof. Dr. H. Miessner tarafından.

Bakarin paratüberkülozu ilk evvel 1895 senesinde Dresden de Yohne ve Frothingham tarafından Oldenburg da bulunan Baytar Harms in gönderdiği altı yaştaki bir İnek Emasında tespit edilmiştir. Kaşifler Dekak gışayı muhatisinin aşikâr tesellihununu görmüşler

(*) Baytarlık dünyasını son seneler zarfında yakinen alâkadar eden ve Bakarat sürülerinde oldukça zayıf vücutta getirmekte olan Paratüberküloz hakkındaki bilgilerimizin azlığını ve muhtelif memleketlerdeki zikredilen derece intişarını nazarı itibare alarak daha 4 1 1927 tarihinde Profesör

ve buradan yayma suretile yapılan Preparatlarda toplu bir halde, Hamıza mukavim çomakcıklara tesadüf ederek bidayette bu amilleri Tuyur tederrün bakterisi ve yahut Tüberküloz bakterisinin bir tenevvuu olarak kabul etmişlerdir. Bunu müteakip hastalık 1904 te *Markus* tarafından *Holland* ta, *Lienaux* ve *Van den Eeckhout* tarafından 1905 de Belçikada, *Borgeaud* tarafından 1905 te İsviçrede, *Matthis* tarafından 1906 da Fransada, *Bongert* tarafından 1906 da Berlin mez-bahında, B. *Bang* tarafınaan 1906 da Danimarkada, *M'-Fadyean* tarafından 1907 de İngilterede, *Mayer* tarafından 1908 de İsviçrede, *Medows* tarafından 1908 de Hindistanda, *Miessner* ve *Trapp* tarafından 1909 da Alman-

Doktor MIESSNER e müracaat ederek işbu mesainin Türkçeye nakline müsaadesini rica etmiştim. Sarih gayem memleket serveti milliyesini her hangi bir gün tehdit edebilecek olan - ve belki de etmekte bulunan? - bu hastalık hakkında meslekdaşlarıma etrafıca malumat verebilmek ve dolayısıyla memleket Bakaratının diğer emrazı müstevliye arasında bir de Paratüberküloz noktai nazarından vikayelerinin lüzumunu hatırlatmaktır. Profesör MIESSNER 10/1/1927 tarihli resmi mektubu ile müsaadesini bildirmekle beraber hastalığın Türkyada mevcudiyet ve derecei intişarına dair malumat istiyordu. Bunun üzerine bir çok memalik gibi bizde de hastalığın buluna bilmek ihtimaline mebni bu husustaki materyalin vürudunu beklিয়েerek neşriyatı talik etmiştim. Lâkin geçen zaman zarfındaki Bakarî materyalin yok decek derecede mektebimize ademi vürudu- halen orduda bulunmamasından- zuhurata tabi olan ferdi lâboratuvar tetkikatının buna kâfil olmaya-çağını müeyyet olduğundan hastalık hakkındaki neşriyatı arz ederek bu suretle nazarı dikkati celb ile materyal hususunda askerî, mülkî bütün meslekdaşların yardımını ricaya karar verdim. Bununla beraber müzmin ishal arazı gösteren Paratüberkülozun Vebayıbakarî ishal devrinin arazı seririsi ile de karıştırılması ihtimaline mebni mücadelede bulunan etibbayı Baytarîyenin bütün vekayide Emayı rakıkayı da muayene etmeleri lâzım geldiğini ve bu suretle Vebayıbakarî ile teşhisi tefriki yapılması icabeden emraz meyanına Paratüberkülozun da ithal edilmesini teklif ederim. Binaen aleyh daî şüphe olan ve yahut şekil (3) te olduğu gibi Maayı rakıkada fazla teshhunat gösteren vekayiden alacakları Ema parçalarını $\frac{10}{100}$ Formolde tespit ederek lâboratuvarımıza göndermek lutfunda bulunacak meslekdaşlara muayene netayicini bildirmeğe -müsbet veya menfi- amade bulundugumu ve ancak bu suretle Paratüberkülozun memleketimizde mevcudiyet ve derecei intişarını tespit edebileceğimizden şimdiden teşekkürü bir veci-be addederim (Ü. M.).

yada müşahede edilmiştir. *Bang*; *Jersey* uruku Bakariyesinde hastalığın vasi bir mikyasta mevcudiyetini ihbar etmiştir.

Araz :

Hastalık seriri olarak müzmin bir ishal şeklinde seyreder. Hayvanat az ve ya çok ishal gösterirler. Gaita adeta fışkıran bir su gibi kısmen bilâ arzu yüksek bir kavis yaparak cereyan eder. Bazan tekrar tabii bir şekil alır. Fakat bu tabii hal artık tevakkuf etmeyen, dermansızlık ve ölümü intaç eded ishalin zuhuruna kadar ancak devam edebilir. Bu esnada hayvanlar iyi bir iştahaya rağmen zayıflarlar, sütleri kesilir. Eş'ar dikleşir, parlaklığı zail ve yekdiğerine girift olur. Atış tezayüt eder. Hayvanın aksamı batniye ve etrafı halfiyesi ve bulunduğu mevki civarı sefelâtla televvüs etmiştir. Hastalık ishalin tahas-sulundan sonra aylarcada devam edebilir. Umumiyetle İnekler birinci ve yahut ikinci tevliidi müteakip musap olurlar. Süt miktarı bunun üzerine derhal tenakus eder.

Teşrihi marazî :

Fethicesette bilhassa Dekakta ve Seddadei Dekakî Averî civarında, bazan da Em'ayı rakikanın aksamı vasia-sına münteşir olmak üzere Maayırakik gışayı muhatisinin şiddetli tesahhunu görülür. Mecrayı Maai haricen Meriye müşabeket gösterir. Aver ve Maayı müstakîmin aksamı halfiyesi de afete iştirak eder. Gışayı muhatinin kendisi katmerlenmiş, telâfîfi dimağiye müşabih olmuştur. Yahut kütananın gışayı muhatîsine benzemiştir. Bu aksama ait ukadatı lenfaviye büyümüşler mukavimce bir salâbet almışlardır. Gışayı muhatiden ve ukadatı lenfaviyeden yapılan frotilerde bir çok adette, hamıza mukavim, kısa, Tüberküloz bakterilerine müşabih çomakcıklar görülürki

ekseriya fazla müçtemi kütleler halinde bulunurlar. Hastalığın ilk devirlerinde tağayyüratı Maaiye makroskopik olarak gözden kaçabilecek derecede hafif olabilir. Gışayı muhatinin muhtelif aksamından ve ukadatı lenfaviyeden müteaddit frotiler yaparak teşhisi temin mümkün olur. Burada antiforminle muamele usulünü tatbik etmek şayanı tavsiyedir.

Gışayı muhatinin nescî makta prepartlarında az ve ya çok derecede vasi olan ve kısmen şibih epitelyai höceratı uzmayı muhtevi bulunan irtişahat mihrakları görülür. Bu mihrakatın içinde kesir adette, toplu bir tarzda mevzu, hamıza mukavim çomakçıklar bulunmakta olup 1909 senesinde *Miessner* ve *Trapp* tarafından da müşahade olunmuştur. Pratik teşhis için makta prepartlarını ihzara her zaman ihtiyacı katî yoktur. Zira gışayı muhatiden yapılan frotilerde Paratüberküloz basillerini teşhis, hususile *Antiformin* le muamele yardımile, mutlak emin netice ita eder. Nesçî maktalar ihzarına nazaran daha süratli ve basittir. Diğer bütün uzuvlar tağayyürattan azadedir.

İntikal Tecrübeleri :

Bang, *Miessner* ve *Trapp* bir çok vakalarda Paratüberkülozlu gışayı muhatî aksamını eklettirerek ve hatta gışayı muhatiden yapılan hulasaları tahtelcilt ve dahili verit zerkederek marazın nümunevî lavhasını vücade getirmeğe muvaffak olmuşlardır.

Tarzı İstilâsı :

Muşap hayvanların muhteviyatı Maaiyeleri ile mütemadi bir surette Paratüberküloz bakterileri itrah olunacaklarından bu suretle hayvanın cıvarı, cilt, hususile sedyeye nevalîsi ve etrafı halliye televvüs edecektir. Bundan dolayı hasta

Analardan yeni doğan Danalar daha ilk haftalarda Paratüberküloz bakterilerini almak fırsatına malik bulunmaktadır (*Trapp* ve *Miessner*). Hastalık bidayette uzun müddet hafî seyreder. Bu zaman hayvanat haricen eyi görünürler. Uzviyet gebelik ve tevlit dolayısıyla zaif düştüğü bir vakitte zahire çıkar, eğer hayvanat daha evel zephedilmemiş bulunurlarsa ekseriya 0,5 - 1 sene içinde telef olurlar. Ekseriyetle erkence zepholunan Öküzler, Boğalar ve gebe kalmayan Bakarat eğer kendileri Paratüberküloz bakterilerini alacak olurlarsa nadir olarak aşikâr surette hastalanırlar. İstilâya maruz hayvanat arasında her sene 2 - 3 ve ekseriya en eyi ana hayvanat ve süt inekleri hastalıktan mürt olurlar. Hastalığın müteakıp intişarı birinci derecede ahırlarda vukua gelir. Sonra hayvanat mer'alarda Paratüberküloza musap ineklerin gaitaları ile de sirayete maruz kala bilirler. İntan aynı suretle münten sularla, hususile hasta bakaratın gaitasile televvüs etmiş bulunan mer'alardaki su mahallerinden de vukua gelir. Paratüberküloz bakterilerinin menşei hakkında hiç bir fikir serdedilememektedir. Çayırarda, diğer mevadî gıdaiyede, hatta sularda saprofit olan hamıza mukavim çomakçıklar bulunmakta ise de bunlar Paratüberküloz bakterileriyle tetabuk ettirilememektedir.

Amili Maraz :

Bu asrın ilk on senesi zarfında *Twort* ve *Ingram* gibi müdekkikler ölmüş Tüberküloz bakterileri ve yahut *Timothee* bakterileri ilâve edilmiş, yumurta vasatı zer'i üzerinde amili marazı teksir etmeğe muvaffak olmuşlardır. Bu gün teksir için muvafık vasatı zer olarak *Timothee* bakterilei $\frac{20}{100}$ ve muakkam Bakar seromu $\frac{10}{100}$ ilâve edilmiş $\frac{5}{100}$ Gliserin Ağar kullanılmaktadır. Yumurta vasatı zerleri Tüberkülin ilâve edilmiş Gliserin - Patates bizde eyi netice vermemiştir.

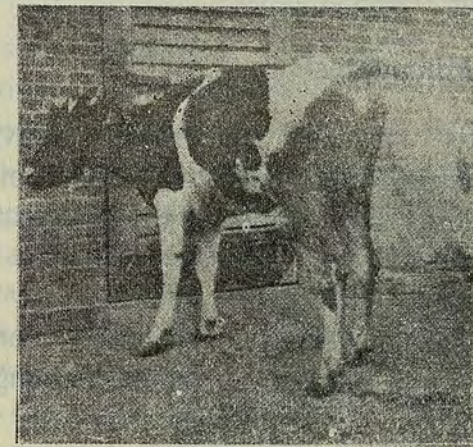
Tüberküloz bakterisi için istimal olunan Gliserin-Serum vasatı zerleri üzerinde neşvünema husule gelmemektedir. Kültürlede neşvünema pek yavaş başlar. Evvelâ altı hafta sonra hafif bir neşvünema müşahade olunur. TWORT ve INGRAM tarafından böyle bir kültürle bidayette beş Bakar, bir kısmı tariki femmî, bir kısmı dahili verit, bir kısmı da dahili batın intana maruz bırakıldılar. Bunlardan ikisi gışayı muhatî maaideki nümunevî tagayyüratın tahassulile müterafık müspet netice ita etmiş olup diğer üç hayvanda, ihtimal erkence itlâf edilmeleri dolayısıyla tagayyürat göstermemişleadir, *Twort* ve *Ingram* sun'î olarak intana maruz kılınan Danalardan tekrar Paratüberküloz bakterileri teksir etmişler ve üçüncü generasyon ile yeniden beş Danayı intana maruz bırakarak altı ay ve daha fazla zaman sonra itlâf etmişlerdir. Bunlardan dört vak'ada nümunevî Paratüberküloz bulmuşlardır. Küçük tecrübe hayvanatına intikal ettirmek için müdekkiklerin münten Em'a ve Lenf ukteleri ile yaptıkları tecrübeler muvaffakiyet vermemiştir. Hususile Kobaylar Tüberkülozun aksine olarak Paratüberküloz intanına karşı gayrı hassas bulunmuşlardır. *Twort* ve *Ingram* ın saf kültürle Güvercin, Tavuk, Tavşan, Kobay, Fare ve Siçanlarda yaptıkları tecrübeler de aynı suretle neticelenmiştir.

Bundan dolayı Paratüberkülozun gışayı muhatîde kolaylıkla kabili teşhis bulunan hususî Paratüberküloz bakterileri tarafından tevlit edilen *Sui Generis* (=beşlıbaşına) bir hastalık olduğu neticei katiyesi tebellür etmiştir.

Paratüberkülozun İntışarı:

Paratüberkülozun Almanyadaki intışarı maalesef kabul edildiğinden fazladır. Hastalık için has olan müzmin ishal ekşeriya iğtidadaki hataya atfedilmektedir. Neticesiz

tedaviden sonra da zebih bıçağına sarılır. Gışayı muhatînin mikroskobî frotiler yardımı tahtında etraflı bir muayenesi icra edilmez, hususile gışayı muhatînin kesretle vukua gelen yalnız az derecedeki kalınlaşması nazarı dikkate alınmaz. Bu esbaptan dolayı hastalık bizzat baytarlık alemince az malumdur ve nazardan kaçmaktadır. Ben bu düşünceyi 1907 iden 1910 senesine kadar *Bromberg* müessesesinde yaptığım müşahedata ve 1920 senesindenberi *Hannover* Baytar mektebi alisi hıfzıssıhha müessesesinde topladığım görgülere istinat ettirmekteyim. Şarkî Prusyada o zaman dört mıntıkada ve *Posen*, *Westfahlen* de Paratüberkülozu tespit mümkün olmuştu. Teşvikim üzerine *Oldenburg* da hastalığın vaziyeti üzerinde etraflıca taharriyatta bulunan *Fortmann* evelki müşahedatında farkedemediği kendi mıntıkası dahilinde 9 Paratüberkülozlu sürü bulmuştur. Bundan başka ben şarkî Prusyada bir çiftlikte hastalığı büyük bir intışarda olduğu halde tespit etmek fırsatını bulmuştumki burada da bilâ şüphe senelerdenberi fark ve takdir edilmeksizin seyretmiş bulunuyordu. Bunlardan başka bu seneler zarfında Dr. *Berge* ile beraber şarkî

Şekil 1: Paratüberkülozlu İnek. Sulu mayi halindeki gaita bila arzu uzun kavisler tarzında tarh olunurken.

Prusyadan gönderilen materyaller üzerinde yaptığımız müşterek mesai neticesinde muhtelif manatıkta daha 25 sürüde Paratüberkülozun seyretmekte olduğu meydana çıkarıldı.

Bu suretle Paratüberkülozun hakikaten fazla derecede intişar etmiş olduğu neticei kat'iyesine vasil olunmaktadır.

Memaliki ecnebiyedeki müelliflerin verdikleri malumat ta bu hususu teyit etmekte ve oralarda da bu illet oldukça vasi bir sukette seyretmektedir. Meselâ *Twort* ve *Ingram* İngilterede zayıatı senevî olarak $\frac{1}{100}$ tahmin etmektedirler ve bu zayıatı 10 milyon mark (5 milyon lira) hesap etmektedirler.

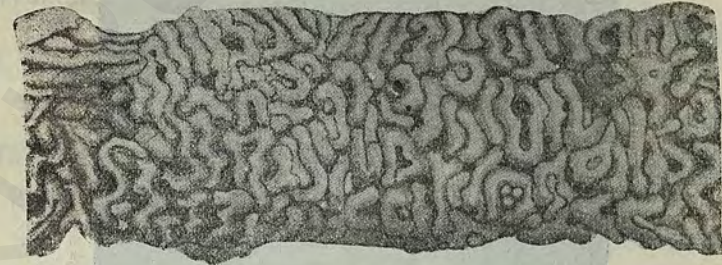
Şekil 2: Bakarin tabii gışayi muhatîi maayi rakıkisi.

İlletin Mücadelesi:

Hastalıkla mücadele için bütün tedavi vasıtaları şimdiye kadar işe yaramamışlardır. Umumiyet itibarile de Paratübeküloza karşı bir şey yapılmamakta, bahusus hastalığın mevcudiyeti makamâtı resmiyece de gayri malum bulunmaktadır.

İshalli bakarat yövmiye namütenahi Paratüberküloz bakterilerini itrah ederler. Bu suretle hastalığın müteakip intişarına hizmet ederler. Bunun için hasta ve şüpheli hayvanatın bir an evvel tathiri kat'i bir lüzum halindedir. Zira bu gibi hayvanatın uzun zaman alikonulması

hem tezayüt eden zafiyet hasebile maddî zararı mucip olur ve hem de hastalık bu musaplar vasıtasile mütemadî bir surette tevessü ve intişar eder. Aynı zamanda iyi bir ahır hıfzıssıhhasına, ahırların muayyen zamanlarda izalei afeniyeleri, yataklıkların tebdili... İlh. itina etmelidir.

Şekil 3: Bakarin Paratüberkülozlu gışayi muhatîi maai rakıkisi

Hastalığın mücadelesi için erkence ve emince bir teşhisin büyük bir kıymeti vardır. Maalesef buistikamete doğru da Tüberkülozda olduğu gibi aynı güçlükler mevcuttur. Bununla beraber bütün bakteri hamillerini temizlemek mümkün olmayup bu keyfiyet Tüberkülozda olduğu gibi açık bir surette Paratüberkülozlu olan Bakarata, yani gaitalarile Paratüberküloz itraheden ve ekseriya seriri tezahürat gösterenlere, hasredilmek mecburiyetindedir. Bu istikamette bizim vasi bir surette tatbik ettiğimiz tetkikat ve muayeneler göstermiştir ki Antiforminle muamele yardımile Amilin gaitalarda teşhisi çok kerreler mümkündür. Tabiatile mikroskopta görülen münferit hamıza mukavim çomakçıklar teşhis için kâfi olmayup yalnız bunların müçtemi olarak mevcudiyetleri nazarı itibare alınmaktadır. Bu hadisat göstermiştir ki hasta hayvanat mütemadi bir surette Para überküloz bakterileri itrah etmeyip bu keyfiyet bilakis zaman zaman vukua gelmektedir. Bundandolayı şüpheli hayvanatta ve gaita muayenesinin menfi zuhur ettiği vekayide 1-2 ay

sonra ikinci bir gaita muayenesi icra edilmelidir.

Şekil 4: Paratüberkülozlu İnek. Şiddetli zaîfiyet ve gaita ile aksarı halfiyenin televvüsü.

Gaita muayenesi yanında Tuyur Tüberkülini ile ve yahut Paratüberkülinle Tübekülin tetkikatı da teşhis için yardımcı bir vasıta olarak istimal olunur. Bizim tetkikatımıza nazaran, ki *Bang* de buna iştirak etmektedir. Tuyur Tüderkülini muvafık gelmektedir. Tabii Paratüberkülin daha eyidir. Hem de kısmen tahtelcilt kısmen de aynı olarak tatbik edilmelidir. Büyük bir sürüdeki tecrübelerimiz ve müşahadatımıza nazaran (ki *Erichsen* tarafından şarki Prusyada tatbik edilmiş ve hususî bir Doktora mesâisi olarak neşrdilmiştir) berveçhizir mücadele pilânı tanzim

edilmiştir. Tabii bu pilân bilgilerin tezayüdile daha tashihe muhtaç bulunmaktadır.

Mücadele pilânı:

- 1 — Seriri olarak musap ve şüpheli olan bütün hayvanatı telkih ve gaita muayenesine tabi tutmak.
- 2 — Müspet Paratüberkülin teamülü, yahut Paratüberküloz bakterilerinin teşhisinde bu Bakarata imha etmek.
- 3 — Şüpheli ve yahut menfi taamüllü ve gaitada Paratüberküloz bakterilerinin bulunmadığı vekayide telkih ve gaita muayenesinin 6 hafta sonra tekrar edilmesi.
- 4 — Madde 3 te zikredilen hayvanatın müspet taamül ve yahut müspet gaita muayenesi zuhurunda imhaları.
- 5 — Bütün sürülerde muayenenin bir sene sonra tekrar edilmesi. Bu esnada zuhur eden müzmin ishallerin iş'arı.
- 6 — Danaların müteferrik ve Paratüberkülozdan ari olarak yetiştirilmesi.
- 7 — Mümkün olduğu derecede genç mevaşi ve süt hayvanatının müteferrik meralara sevkı.
- 8 — Yataklık samanlarile mücehhez ahırların zaman zaman esaslı bir tarzda tathir ve izalei afehiyelerinin icrası.

Teşhisi Tefriki:

- 1 — *Ema Tüberkütozu*: — Bu güne kadarki bilgilere nazaran Ema Tüberkülozu Bakaratta nadiren vukua gelmektedir. Aynı zamanda bu hastalıkta umumiyet itibarile az miktarda Tüberküloz bakterileri itrah olunmakta ve bunların mikroskobî teşhisleri hiç bir zaman mümkün olmamaktadır. Bununla beraber Tüberkülozlu hayvanat *Bovotüberkulin* (=Bakarî Tüberkülin) ile taamül vermekte fakat Tuyur Tüberkülini ve Paratüberküline karşı az alâka göstermektedirler.

2 — *COCCIdiosis* : — Koksidiyozis müreccahan genç hayvanatta tahassul eder (kırmızı ishal). Koksidiler bilâ müşkilât gaitada teşhis olunurlar.

3—*Emrazı Tufeyliye*: — Metazoik Parazitler müraccahan genç hayvanatta rol oynarlar. Burada da Tufeylât yumurtalarının teşhisi kolayca mümkün olmaktadır.

4 — *Diât Hatası* : — Alelumum hatalı tağdiyenin tebeddülünden sonra ishal zail olursa tahassul eder.

5 — *Tuyur Tüberkülozu*: — Daha bidayette *Johne* ve *Frothingham* Paratüberkülozun Tuyur Tüberkülozunun hususî bir şekli olduğu ihtimalini serdetmişlerdi. Lâkin şimdiye kadar illele dakik bir surette meşgul olan bir çok kâşifler hususî bir *Bakteium* e malik *sui generis* (=başlıbaşına) bir marazı sari olduğunu kabul etmişlerdir. Paratüberküloz bakterisinin teksirinden evvel Tavuklarda yapılan intikal tecrübelerinin menfi zuhur etmesi ve Amilin teksirinin gayri mümkün olduğu zannı *Twort - Ingram* tarafından elde edilen kültürle yapılan intikal tecrübeleri her bir şüpheyi izaleye kâîi gelmiştir. Saf kültürler hususî bir vasatı zer'e lüzum göstermektedirler. Manzarai hariciyeleri Tuyur Tüberkülozu bakterileri ile hiç alâkadar bulunmayup hatta bu kültürlerle üçüncü generasyonda da Paratüberkülozun nümunevî lavhasını tevlit etmektedirler. Mamafî bir çok muayeneler, hususile son zamanlarda *Thomsen* ve *Plum* tarafından yapılan tetkikat Bakaratta Tuyur Tüberkülozunun tahassulunu göstermektedir. Şimdiye kadar yapılan muayeneler hayvanatı ehliyemizde Tuyur Tüberkülozunun pekte nadir olmayarak tahassulunu iş'ar etmektedir. Hatta *Junack* e göre Domuz Tüberkülozunun $\frac{25}{100}$ ini teşkil etmektedir. Son zamanlarda Bakaratta *Abortus* ile müterafık olan Tüberkülozî Rahim hastalıkları vekayinin bir çoğunda Tuyur Tüberküloz bakterileri bulunmuştur. *Plum* 145 Rahim Tüberkülozunda 6 defa Tuyur Tüberküloz bakterilerini telkihi tecrübevî vasitasile

bilâ şüphe tespit etmiştir. Fakat bütün bu vekayide Tüberküloz yalnız Rahme münhasır olup hiç bir zaman Emanın müsabiyeti görülmemiştir. Rahim gışayı muhatisinde Nohut cesametinde kayhî muhteviye malik caversî ukeydat görülür. Bunların derununda Tuyur Tüberküloz bakterileri fazla miktarda bulunur. *Placenta* (= Son) nümunevî *Abortus - Bang - Bakterisi* ile düçarı intan olmuş bir ineğin Meşimesini andırır. *Plum* un fikrine göre Tuyur Tüberküloz bakterileri tercihan Bakaratin Rahmi mahmülünde yerleşirler.

6 — *Diğer hamıza mukavim bakterilerle intan*:

Bir çok defalar amilin diğer hamıza mukavim bakterilerden olduğu ihtimali serdedilmiştir. Biz de muayenelerimizde kısmen suda, kısmen de gıdada hamıza mukavim bakteriler müşahede ettik. Mamafî Saprofit olarak malum olan muhtelif hamıza mukavim bakterilerle yapılan esaslı tetkikat bunların *Antiformin* mukavemetinin daha az olduğunu göstermiştir. *Paratüberküloz* bakterileri $\frac{50}{100}$ antiformin mahlülünde uzun müddet dayandıkları halde İdrar, Ot, Süt ve *Smegma* da bulunabilenler daha $\frac{20}{100}$ Antiformin mahlülünde yarım saat zarfında inhilâl etmektedirler.

Son zamanlarda ileri sürülen, Ema muhteviyatında ve Ema gışayı muhatisinde ekseriyetle Tüberküloz bakterilerine müşabih uzviyatı sagirenin mevcudiyeti ve teşevvüşata meydan verdikleri, iddiasına karşı gelmek üzere Hıfızıssıhha müessesesinde *Kröger* 50 Bakar üzerinde Gaita ve Ema gışayı muhatisini muayene etti. Bunlar *Hannover* mezbahından tedarik edilen 27 salim ve 23 Tederrünlü Bakara ait bulunuyordu. Zephi muteakip derhal bağlanan *Duodenum* (İsnaaşer), *Jejunum* (Saim), *Ileum* (Dekak), *Caecum* (Aver) ve *Rektum* (Maayı-müstakim) kısımlarından parçalar alınmış ve lâboratuvarda muayene edilmistir. Bütün kısımlar Antiforminle

muameleden evvel ve sonra hamıza mukavim bakteriler üzerinde muayeneye tabi tutulmuş. Bundan başka Ema gışayı muhatîsinden maktalar yapılarak bakteri noktai nazarından telvin edilmişlerdir.

Bu muayenede elde edilen netice :

1 — Saprofit olarak Bakar gaitasında bulunan gübre bakterileri salim ve mariz hayvanat gaitasında da bulunmaktadırlar.

2 — $\frac{50}{100}$ Antiformin muamelesi (12 saat) gübre bakterilerini daima halletmektedir.

3 — Tüberküloz bakterileri hiç bir vakada gaitada teşhis edilmemiştir.

4 — Salim olan hayvanatta Ema gışayı muhatîsinden yapılan frotillerde ve antiforminle muameleden sonra yapılan muayenelerde Tüberküloz ve daha doğrusu Paratüberküloz bakterileri tipinde hamıza mukavimbir bakteriye hiç bir vakada tesadüf edilmemiştir. Nesçi makta preparasyonlarında da aynı suretle hiç bir hamıza mukavim bakteri teşhis edilmemiştir.

5 — Müteammim aza Tüberkülozuna ve açık Rie Tüberkülozuna musap Bakaratta Ema gışayı muhatîsinde hiç bir vakada hamıza mukavim bakteriler bulunmamıştır.

6 — Gışayı muhatîsinin karhavi tagayyürat ile mütearık olan iki Ema Tüberkülozu vakasında mikroskopik ve nesçi muayenelerle gışayı muhatide Tüberküloz bakterileri bulunmuştur.

7 — Ema gışayı muhatîsinde tagayyür olmadığı halde Masarika ukadati lenfaviyesinin Tüberkülozu vekayinde Tüberküloz bakterileri ve yahut bunlara müşabih olan hamıza mukavim bakteriler hiç bir zaman Ema ve gaita da bulunmamışlardır.

Hülâsa takip edilen muayeneler neticesinden tespit

edilebilirki Tüberküloz bakterileri yalnız pek nadir olarak ve o da ancak gışayı muhatî maainin Tüberküloz tagayyüratı karhaviyesine musap Bakaratta bulunabilmektedir. Bunlar Paratüberküloz bakterilerinden uzunlukları, ekseriya ikişer ikişer yan yana bulunmaları ile tefrik olunurlar ve ek seriya Cübünî olarak görülürler.

Zabıtaî baytariye mücadelesi :

Paratüberkülozun daimî mütezayit intişarı ve serveti idareye müteallık ehemmiyeti zabıtaî baytariye mücadelesinin şayanı dikkat bir meselesini teşkil etmektedir. Bu güne kadar mevcut bilgilere nazaran kendi sürülerinde müzmin, gayrikabili şifa ishal (*Paratüberküloz*) seyreden mal sahipleri daha ilk ishalin tahassulunu gösteren hayvanatı derhal satmaktadırlar. Zira onların görgülerine nazaran bu gibi hayvanat süratle zayıflamakta ve kıymetten düşmektedirler. Bu gibi hayvanat ekseriya yeni süt verenlerden olduğundan tacirler tarafından süt ve yahut teksir hayvanı olarak tekrar başkalarına fruht edilmektedir. Bu suretle illetin sirayetine kapı ve yol açılmaktadır. Bu itibarla vekayile yakinen alâkadar olarak, hususile umumî teksir manatığında, hükümet tarafından bu illeti sariyeye karşı tedabir alınmalıdır.

Materyalin yeniliği ve bu husustaki bilgilerin azlığı hesabile mücadelei resmîyenin bidayette esasen istilâ altında bulunan manatika hasredilmesi ve mal sahiplerinin de mesaili müştereke için yardımcı olarak alınmaları şayanı tavsiyedir. Sonra istilâya maruz sürülerde arazi seririye, gaita muayenesi ve telkihatı teşhisiye neticesi hasta ve yahut şüpheli zuhur eden hayvanatı tecrit ve zphetmelidir.

Memaliki ecnebiyede de Paratüberkülozun zabıtaî

baytariyece mücadeleye tabi tutulması bir çok defalar serdedilmiştir. İngilteredeki büyük zayıat dikkatten hariç bırakılmamalıdır. İsviçrede ve Amerikada hastalığı etraflı bir surette tetkik eden K. F. Mayer bu husustaki fikrini berveçhizir izhar etmektedir.

"Fazla münteşir olan ve kesretle tahassul eden bu hastalık vasıtasile millî servete gelen büyük zarar zabı tıai sıhhiye tedabiriyin canlanmasına hak vermektedir. ...

Literatür :

BANG, B: Chronische pseudotuberkulöse Darmentzündung beim Rinde. B. T. W. 1926, S. 759. Bongert: Die tuberkulöse Infiltration der Darmmukosa beim tuberkelbazillen hervorgerufen wird. D. T. W. 1906, S. 241. Borgeaud: Contribution a l'Etude de l'Enterite Chronique des Bovides. Schweizer Archiv f. Thlkd. 1905, Bd. 47, S. 221. Erichsen: Die Paratuberkulöse der Rinder, ihre Diagnose und Bekämpfung. Inaug. - Diss. Hannover 1926. M' Fadyean: John's Disease: A Chron'c Bacteriell Enteritis of Cattle. Journ. of Comparative Pathology 1907, P: 48, Fortmann: Die Paratuberkulose des Rindviehs im nördlichen Oldenburg. Inaug. - Diss. Hannover 1925. John u. Frothingham: Ein eigentümlicher Fall von Tuberkulose beim Rinde. Deutsche Zsch. f. Tiermedizin u. vergl. Path. 1895, Bd. 21, S. 338. Junack: Über das Vorkommen von Geflügeltuberkelbakterien beim Schweine. Zchr. f. Fleisch- u. Milchhyg. 1913, Jhg. 23, S. 457. Kröger: Über das Vorkommen säurefester Stäbchen im Kot und Darm gesunder sowie tuberkulöser Rinder. Inaug. - Diss. Hannover 1926. Liénaux u. van den Eeckhout: Contribution a l'Etude d'une Enterite Tuberkulöse special et de la Diarrhe chronique du Boeuf. Annales de Med. Vet. 1905, pp. 65 et 125. Markus: Eine spezifische Darmentzündung des Rindes wahrscheinlich tuberkulöser Natur. Zschr. f. Tiermedizin. 1904: Bd. 8, S. 68. Matthis: Lesions de la Diarrhee chronique des Bovides. Bulletin de la Soc. des Scien. Vet. de Lyon. 1906, Nr. 2. Meyer, K. F.: Über die durch säurefeste Bakterien hervorgerufene diffuse Hypertrö-

phie der Darmschleimhaut des Rindes. Arbeit. aus dem Inst. zur Erforschung der Inf. Krkht. in Bern aus dem Laborat. des Schweis. Serum- u. Infinst. 1908, Heft 2. Meyer, K. H. Über den Nachweis der Erreger der Paratuberkulose im Kot und Züchtung der paratuberkelbakterien mit hilfe des Antiformin verfahrens. Inaug. - Diss. Hannover 1926. Miessner: Der infektiöse Darmkatarrh des Rindes. Bericht auf dem IX. internat. Tieraerztl. Kongress im Haag. Sept. 1909. Miessner u. Kohlstock: Immunisierungsversuche beim chronischen infektiösen Darmkatarrh. B. T. w. 1912, S. 450. Miessner u. Trapp: Der chronische infektiöse Darmkatarrh des Rindes. Mitteil. D. Keiser Wilhelm Inst. f. Landwirtschaft in Bromberg, 1910, Bd. 2, S. 219. Plum: Geflügeltuberkulose bei Säugetieren. Meddelelser fra d. kgl. Vet. og Landbohøjskoes. 1925: Bd. XCIII. Twort u. Ingram: A Monograph on John's Disease. London, 1913, Verlag Bailliere, Tindoli and Cose.

Ön ve arka ayaklarda kat'iveter ameliyesi ve ikisi arasında mukayese.

Yazan : Ayak hastalıkları ve Nalbandi

Muallimi Kaymakam

Ali

Üç sene evvel Beşiktaş fayton arabacılarından Kürt Hasan ağanın al donda dokuz yaşında, 1,40 irtifanda yerli atının takavvüsü recilden gayri kabili istihdam bir hale geldiğini ve dolayisile At kasaplarına satılmak istenildiğini arabacılardan birisi hikâye etmişti. Hayvanın tavı tetiği yerinde lakin bir ayağının kusurlu olması habesile çalışmadığından ve arabacısı tarafından da çalıştırılmadığından düşünün bir fiala satılacağını öğrenmiştim.

Çok zaman geçmeden bir tesadüf neticesinde bu adamla karşılaştım. Hakikaten kasapların yirmibeş lira verdiğini ve kendisinin de 30 liraya vereceğini fakat pek kıymetli olduğundan satmadığını hikâye etti. Bir defa görmeliğimi de ayrıca rica etti. Hayvanı gördüm. Citten derlitoplu, düzgün bir fayton hayvanı idi. Acıdım ve güzel bir muayeneye karar verdim. Arka sağ ayağında Takavvüsürecil mevcuttu. Dört aydanberi kullanılmaz bir hale geldiği mal sahibinin izahatından anlaşıyordu. Filhakika ademi istinattan mezkûr ayağın tırnağı müte-rekkî bir ökçedarlığına maruz kalmış adeta nahiyeyi huffiye çerçivesi ikkil nahiyesi dairesine nazaran pek darlaşmış ve ökçeler de yekdiğerine hemen mülâsik gibi sıkışmış görünüyor ve daralmış olan bu tırnak yalnız sünbükten istinat alabilmekte olup istinat aldığı mahalde ziyâ karnî ve bunun aksine ökçelerde de tırnağın uzayarak yükselmiş olduğun görülüyordu. Bu kağılık ve Topuk mafsallarında iltisak yok ve lâkin Topuk mafsalsının kuddama doğrö bariz bir inhirafile takavvüsürecil meydana çıkmıştı. Evtar, serbest olup birer birer teirik etmek mümkündü. Binaenaley bunlarda da iltisak yoktu. Topallık: mukaddema mebaz nahiyesinde evramı azmiyenin tahassulundan ileri gelmiş, neticede Takavvüsüsécile müntehi olan marazî hal meydana gelmişti.

Evtarı kabızalardan Sakibenin takavvüsün hüsulünde mühim vazifesi olduğuna kanat getirerek ameliyata karar verdim. Hayvan sahibinin muvafakati alındı. İcap eden fennî nal tarifim vechile çaktırılarak hayvanı alelusul hazırladım. Umumî tenvim usulile tenvim ederek (Kloral kullandım) yatırdım. Fennin icabatını tamamen tatbik suretile Sakibenin kat'ı ameliyesini yaptım. Sargı sarıldıktan sonra hayvanı kaldırdığımda ayak vayizeti tabiiyeye takarrüp etmişti. Ertesi gün avlu dahilinde hayvanın hafif gezdirilmesini tavsiye ettim. Tavlada istediği zaman hafif

yatıp kalka bilmek üzere yatak üzerinde serbest bulunma gibi vüsayaları da ihmal etmiyerek tevali edecek mürakabelere terkettim. Uzun müddettir çalışmayan bu ayaktaki tırnak ziyade kurumuş olduğundan zevaidatı karniye küçlülle kaldırılabilmişti. Ökçe darlığının temadisine meydan bırakmamak ve tırnağın halı tabiiye geçmesini temin için lapalar tatbik edildi. Evramı azmiye tahassul eden mebaz nevahisine de İktiyol pomatası mükerreren tatbik edilerek istirahat zamanından istifade ciheti teemmül edildi. Hayvan bir buçuk ay istirahatte kaldı.

Arasıra mürakabe devam etmekle beraber birinci ay nehayetinde ameliye yapılan mahalli muayene ettiğim zaman mevziî hararetin mürtefi ve henüz iltihap tamamen zail olmadığından mevziî olarak veterin kalınlığı hisediliyordu. Bu kısma bol vazelinle tılâ ve masaj yaptırdım. Gezdirmeye zamanı fazlalaştırıldı. Ahvali umumiye günden güne farkettil. Bir buçuk ayda tamamiye eyileşti. Aynı hizmete yani fayton arabasına koşturuldu. Fakat 10-15 gün kadar hayvan bu ayağını sakınarak kullandı. Hatta nevima topallar vaziyette yürüyüş yaparak çabuk yorulduğu anlaşıyordu. Bunun böyle olması tabii idi. Çünkü uzun müddet çalışmamış olan bu ayakta bir dumrun mevcudiyeti muhakaktı. İşte hizmete başlar başlamaz bu noksanlığı ziyadesile hissettirdi. 10-15 gün sonra vaziyeti tabiiye başladı. Kocunma, sakınma kalmadı. Demek ki: 15 günlük sayı mütemadî ile iktisabı kuvvet etti. Her şey tabii cereyanetti. Artık hayvan üç senedir mütemadiyen bilâarıza çalıştı ve elyövmdede çalışmaktadır.

Bu ameliyeden alınan netice ikidir:

1 — Takavvüsürecil ameliyesi, hayvanı maddî, manevî kıymetinden düşürür zihabına cevap olarak bu hayvan Bilâkiş gaip ettiği kudreti kazandı. Eski hizmetine geçti. Aynı hizmette maddî kıymetini de iktisap etmiş oldu. Çünkü: eşinden aşağı kalmadı.

2 — Takavvüsürecil ameliyesi : Arka ayaklarda yapılsa her halde ön ayaklardan daha iyi netice alınmakta olduğu ve hayvanatın maddî ve manevî kıymetlerine de büyük bir zarar iras etmediği müteaddit tecrübelerle anlaşılmaktadır. Şuda tabiidir ki hayvanın malûliyetinin ameliyata müsait olması şarttır.

Reiste bir kesri azım vak'ası.

Yazarı: Muallim Binbaşı

Necip Rıza

Birinci Fırka, Topçu alay karargâhı hayvanatından doru donda, on yaşında bir erkek Katır, Hariciye klinigine 9/Eylül/ 929 tarihinde (iki saat evel vazife esnasında arabada koşulu iken resi üzerine sukut ve Burnunun her iki fethasından mebzul Nezif geldiği beyanile) vürut etti.

Yapılan *Inspection* da resin sağ tarafında azımı cephide sekiz santimetre kutru müstarazında, on beş milimetre kadar umkunda bir huire ve enf üzerinde gayri tabii çıkıntılar, Enften evelce gelen nezlin Koagüle olmuş, cilt üzerinde yapışmış asarı, bir az usreti teneffüs, vücudün muhtelif nevahisinde hafif cerha asarı görülüyordu. Yürümekte bir tagayyür yoktu. Derecehararet 38, nabız 45, teneffüs 19 idi. Ahvali umumiyesinde şetaret vardı. Ağşiyei muhatiye cüzî hasif, enf üzerinde rotansiyonlardan mütevellit cüzî ozima vardı. Azımı Cephideki inhifaz (kesir mahalli) cevfi hüccaciye pek yakın olduğu halde sağ

gözde bir tagayür yoktu. Yalnız Enf üzerinde bir santimetre kutruna cilde münhasır bir cerha ve üzerinde Koagüle olmuş cüzî nezif vardı.

Yapılan Palpasyonda azımı Cephî üzerinde (sağ tarafta) adedi tayin edilemeyecek kadar parçalı (*Communitiv*) kıymık gibi olmuş, parmak tazyikinde inhina eden ve hafif çıtırdılar işidilen bir kesir görüldü. Azımı Enfinin kısmı mütavassıtında yuların Burun üzerine temas ettiği noktada yapılan Palpasyonda dahi aynı vaziyet görülüyordu. Azımı Cephîi eymen ve Enfide tam, basit ve mütefettit kesir olduğu anlaşıldı. Hayvan sukut ettiği zaman Enfin fetehatının her ikisinden mebzul nezif gelmiş, bilahara tevakkuf etmiş olduğundan bu noktadan müdahaleye lüzum görülmedi. Usreti teneffüs cüzî mevcuttu. Fakat bu da müdahaleyi müstelzim değildi. Meksur parçaların bulunduğu mahalde Cilt üzerini Müvellidülhumuzalı su ile tathir ettikten sonra iltihabın önüne geçmek üzere *Asetate de plombe* la pomat yaparak tıla ettim ve küsurda 24-48 saat zarfında Ozimanın teşekkülü nazarı itibara alınarak şayet ozima teşekkül ederek teneffüse mani olursa icabında Hazişır-yanışezen yapılmak üzere hayvanı müşahede altında bıraktım. Müteakip günlerde ayrıca bir tagayür görülmedi Hayvanın iştilhası tam, derecehararet 37,5, nabız 40, teneffüs 15 te seyre devam etti. Enf üzerindeki cerha hoşkerişe altında iltiyam buldu. Mütaakip günlerde hayvan bilâ müdahale istirahatate terkedildi, Yirmi gün sonra yani 20 eylülde meksur izam üzerine yapılan tazyiki usbuide inhina görülmedi. Tamamen civarındaki kısma iltisak etti. İndimal mükemmelen vaki oldu. Yalnız azımı Cephideki iltiyam, kesir vaki olduğu zamanki şekilde ve ebadda inhifaz halinde ve Enfteki ise bir santimetre kadar bir çıkıntı bırakarak iltiyam buldu. Azımın kesrinin her ikisinde dahi mütefettit olması, yekpare bulunmamasından tahtelcilt bir manivelâ ile azımı doğrultup iltiyamın inhiraftız vaki

olmasına mani olunamadı. Bu müddet zarfında hayvanın muhtelif nevahisinde tahassul eden cruh ta iltiyam bulmuştu. Hayvan bir az daha klinikte istirahat bırakıldıktan sonra 5/Teşrin evvel/929 da vazifei asliyesini görmek üzere kit'asına iade edildi.

Askerî Baytar Tatbikat Mektebi Cerrahiye Kılınğı mesaisinden
Klinik şefi: Muallim Binbaşı NECİP RIZA ve Mutehassis Dr. HACKL.

Havsala Kesirleri.

Yazan:
Kd. Yüzbaşı Rıfat Şükrü
Cerrahiye Başmuavini

Umumiyet itibarile küsuruazmiye hayvanatı ehliyede seriryatı hariciye noktai nazarından pek büyük bir kıymeti haiz bulunmaktadır. Küsuruizamın tedavi noktai nazarından ait olduğu nevi hayvaniye, takarrür ettiği nahiyye eşkâl ve hayvanın bünyesine göre muhtelif tarzı muamelelere tabi tutulmak mecburiyeti vardır. Esas itibarile küçük hayvanatta vukua gelen küsuruazmiyede nisbetten selim ve emîn bir iltiyam neticesi alındığı halde hayvanatı kebrede bu nispet çok azalır.

Kesir vak'aları karşısında hastaya müdahale etmeden evel kesrin şekli, hayvanın sinni, bünyesi, kesrin takarrür ettiği mahal nazarı itibara alınarak **Sübjektif** bir düşünce ile muhakeme iktiza eder. Yalnız **Objetif** rüyet kâîi değildir.

Bundandolayı müdavi baytarın evvelâ küsuruizam hakkında mükemmel malûmatı olmak ve bu malûmata istinat ederek yapacağı muhakeme ile hastaya müdahale lâzım olup olmadığını evvelden tespit etmek icabeder. Bir de adlî noktainazardan küsuruizamın ehemiyeti mahsusası vardır.

Seririyatımıza yirmi sekiz ay zarfında gelen muhtelif hayyanata ait kesir vekayii hayvanatı feresiyede cerrahî noktainazarından oldukça mühim bir mevki işgal etmekte ve tesadüf edilen muhtelif nevahi kesirleri arasında da bilhassa Havsala kesirleri nazarı dikkati celbetmektedir.

Havsala: — Almanca **Becken**, Fransızca **Bassin** denilüp çukur kap, lenger, leğen manasına olduğu gibi teşrih lisanında dahi Havsala tabir olunur. Latince yani bey-nel mil el kullanılan ıstılahı fennîsi **Pelvis**dir πέλις, πύελος kelimelerinden müstaktır ki eviyei kebreyi ihata etmesinden bu namı almıştır. Fıkaratı kataniyenin sonuncusunun kanburlaşması (**Kyphose**) zannedilerek bu isim verilmiştir. Bu kemik esasen Harkafa, Ane, Verek olarak üç kısma ayrılır. Bunların hepsinin birleşmesinden tahassul eden boşluk cevfi havsaladır (=**Pelvis**). Azma da bu isim cevften alınmıştır. Her hayvanda Fıkaratın nehayetini halka şeklinde ihata eder. Vücudü hayvanide etrafı halfiyenin muallâk bulunan kısmına havsala izamı denir.

Havsala izamının teşrihi: — havsala izamı: — Musattah izamın en hacimlisidir.

Tarafı kuddamîde kavsikittî gibi tarafı halfide de her iki taraf izamı ve Acezle ittihat ederek Havsala namı verilen cidarı azmiyi ve kavsi havsaliyi teşkil ederler.

Havsala izamı Acezle Fahiz izamı arasında Âliden esfle ve kuddamdan halfie maildir.

Ceninde ve gençlerde yekdiğerinden müteferrik olduğu

görülebilin, ihtiyar hayvanatta ise hepsi yekdiğerile gayet sıkı bir surrette iltisak ettiklerinden basit bir azım zannı veren üç azımden müteşekkildir. Bunlarda 1-Harkafa, 2-Ane, 3 - Verek namı ile tevşim olunurlar. Havsala yalnız bedenle olan sıkı irtibatı ve etrafa verdiğı istinadın salabeti itibarile değıl velâde noktai nazarından da fevkalade ehemiyeti vardır.

Ceninde ve gençlerde yekdiğerinden müteferrik olan ve ihtiyar hayvanatta ise basit bir azım zannını veren bu üç azım, teşğıline yardım ettikleri cevfi hokkının merkezinde bir gudrufla birleşirler.

Havsala izamından Harkafa : — Yukardan aşağı ve önden arkaya ve içerden dışarıya eğri, yassı, müsellesî ve bu üç kemiğın en büyüğüdür. Önde Acezete kabül eder ve havsalanın kısmı kuddamısını teşkil eder. İki vecih, üç hafe, ve üç zaviyesi vardır.

Vechi haricî veya ulvîsi : — Bir taraftan diğeri tarafa mukaar olmasından dolayı bir çukurluk gösterir ki buna hufrei harkafii haricî namı vermişlerdir. Nehayetleri kısmı mütavassıt nazarın daha fazla geniş olarak kısmı kuddamı, mütavassıt, halefi diye üç kısma ayrılır; kısmı mütavassıtta Fahzin resinin dühulü için Cevfi hokki denilen geniş bir cevfi mafsali vardır.

Nahiyei halfiye; Verek ve Ane ile müşterek olan kısımdır ki Sukbei beyziyeyi havıdır.

Veçhi dahilî ve ya süflîsi : — Müstarazan mukkaar olup aşıkâr surette iki kısma taksim edilmiştir. Birisi haricî olup emles ve bazı telematı viaiye ile mücehhez olup insanın "Hufrei harkafii dahilî" sine tekabül eder. Diğeri dahilî olup haşin ve halmeli ve müsellesîdir. Zaviyei halfiyesinde sathı sayvaniyi arzeder ki bu bir sathı mafsali müteharik olup gayri muntazam, kuddamdan halfe, hariçten dahile az çok münhanî ve Acezin sathı müşabihine tekabül eden bir sathıdır. Bu sath az çok

insan kulağına müşabih olduğundan "Sayvan" namını almıştır.

Hafat; Hafei kuddamiye ve ya "Kanzaai harkafii" hafıçe mukaar olup İrtikâzatı adaliye için bir şefei haşini hamildir.

Hafei hariciye; Kalın ve mukaar olup telematı viaiye ile çizilmiştir. Safilen sukbei muğaddiyei azmı arzeder.

Hafei dahiliye; İki kısma taksim olunur. Birisi müstakim, ince ve sert olup mafsali Harkafii Aceziyi geçer. Diğeri mukaar, kalın ve emles olup Selmei Verekii kebiri teşkil eder.

Zevaya; Zaviyei hariciye, kalça zaviyesi "Şevki harkafii kuddamii ulvî" kalın, geniş ve yassı olup ikisi ulvî, ikisi süflî dört hadebeyi hamildir.

Zaviyei ulvîi dahilî; Sağrı zaviyesi ve ya "Şevki Harkafii halfii ulvî" şevki aceziye doğru tereffu eder. Bir hadebe ile nehayet bulur.

Zaviyei dahilî ve ya Anî; İrtifakı Verekii Aninin menşeiini tesis etmek üzere mukabil tarafta ki müşabihi olan zaviye ile karşı karşıya gelerek iltisak ederler.

Zaviyei halfî ve ya hadebei verekî; Aliye doğru ayrı bir meme şeklinde olup safilen hafesi keskin bir kanzaa ile temadî eder.

Ane : — Havsala izamının en küçüğü olan azmı Ane havsala döşemesinin kısmı kuddamisini teşkil eder. Ve Verekle beraber beyzî, geniş bir fethanın muhitinin teşkilüne yardım eder ki bu fetha (fethai müseddede, fethai beyziye, fethai tahtı Anî ve ya fethai Verekii Anî) isimlerini alır. Ane bu fethayı ihata için iki şubeye taksim olunur. Birisi kuddamî ve ya muallâkî, diğeri dahilî ve ya irtifakîdir. Ane üstten alta yassı olup tavsifi için iki vecih, üç hafe, bir zaviye ve iki nehayet arzeder.

Verek; — İnsanlarda oturak azmı dahi tesmiye edilir. Zira küut vaziyetinde beden bunun üzerinde istirahat eder.

Bu harkafa izaminin mütavassıt hacımlısıdır. Harkafa ve Anenin halefinde takriben kuddamî halfî istikamette ufkiyen fakat canibî istikamette mailen mevzudur. Üstten alta yassı ve gayri muntazam zuerbaatılada şekli olup iki kuddamî zaviyeleri sukbei beyziyeyi ihata ederlerki bunlara bazı kerre azmın şubeleri dahi tesmiye edilir. Mütalâa için iki veçhi, dört hafe, dört zaviye nazari dikkate alınır.

Vücu; Ulvisi, emles ve az çok müstevî olup cevfi havsalinin döşemesinin teşkilinde medhaldadır.

Süflîsi; İrtifak civarında küçük hadebecikler ve huşunetler arzeder.

Hafat; Kuddamîsi: kalın ve mukaar olup halfen sukbei beyziyeyi ihata eder.

Halfîsi; Müstakim ve mailen dahil ve kuddama müteveccih olup mukabil azmın müşabih hafesile "kavsi vereki" tesmiye edilen geniş ve büyük bir selme teşkil eder. Bütün imtidadınca müzayyık ye haşin bir şefe veçhi süflî cihetine doğru tebarüz eder.

Haricî; kalın, mukaar olup "selmei verekiye hufeyre" yi teşkil eder.

Dahilî; İrtifakı havsalinin kısmı verekişini teşkil etmek için mukabil Ane ile birleşir.

Zaviye; Anenin zaviyesi hafei dahiliye ile hafei kuddamiyenin iltisak noktasıdır. Yani iki şubei azmın dirseklendiği mahaldir. Az çok bir noktası kuddamiye teşkil eder.

Nehayat; Haricî ve muallak olan muhaccedir. Bu kısmen cevfi hokkinin terkiibine dahil olur. Dahilî veya verekişi gayet incelmıştır. Verekle erkenden kaynar ve fethai beyziyenin muhiti dahilîsini teşkil eder.

Havsala kesirlerinin nispeti hakkında malûmat ve istatistikler: — Havsala kesirleri bilhassa hayvanatı kebirede en çok vaki olan kesirlerdendir. Birinci derecede

kasaba kesirleri, ikineî derecede de Havsala kesirleri gel'r.

1 — *Barkte* on sene zarfında 280000 hasta beygirden 3473 kesri azım bulmuştur. Bu tespit ettiği 3000 kesri azımdan 1800 ü yani % 60 etrafta 1000 i yani % 30 bedende ve Fıkaratı kataniyede, 200ü yani % 10u reiste idi. Nevahiye birer birer taksiminde:

3000 kesri azmın	557	vakası	Kasaba	% 18
"	491	"	Havsala	" 16
"	404	"	Birinci süllam	" 13
"	239	"	Kubere	" 8
"	237	"	Fıkaratı unkiye	" 8
"	210	"	Muştulyet	" 7
"	87	"	Fıkaratı kataniye	" 3
"	75	"	Fıkaratı zahriye	" 2,5
"	72	"	Adut	" 2,5
"	70	"	Mirfak	" 2,5
"	68	"	Adla	" 2
"	59	"	Fahiz	" 2
"	53	"	Azmı ikilil	" 2
"	52	"	Azmı kadem	" 2
"	52	"	kıhıf	" 2
"	43	"	vetedi	" 1,5
"	35	"	kitif	" 1
"	33	"	cephî	" 1
"	32	"	fekki alâ	" 1
"	31	"	"	" süflî " 1

2 — Berlin baytar mektebi seririyatı hariciyesinde 1895 - 1902 seneleri zarfında gelen 7000 hastanın 308 kesri azım vakası tedavi edilmiştir. Bunlardan 103 havsala, 43 ü Reis, 38 i birinci süllam, 21 i Fıkarat, 14 ü Kitif 14 ü Adut, 13 ü Kasaba, 13 ü Azmı ikilil, 12 si Fahiz, 9 u Azmı kadem ve semsemanî, 5 i Zint, 4 ü Adla, 4 ü Ku-

bere, 3 ü Muştulkadem, Azmı Acez, li Mebaz, li Rikbe, l Ritfa, li Azmı Kas idi.

— 3 *Cadiotya* nazaran (Alfort seririyatı) beygirde 159 etraf kesrinden 32 Kasaba, 30 Havsala, 24 birinci sül-lâm, 17 isi Kubere, 15 i Muştulyet, 13 ü Adut, 9 u Fahiz ve Zint, 5 Kitif, 4 ü Azmı ikilil, 3 ü Mebaz, 2 isi Azmı kadem, li Adut ve Kâaba isabet ettiğini görmüştür.

4 — Kopenhag seririyatına 1896 - 1900 senesine kadar 69 kesriazımlı beygir vürüt etmiştir. **Mörkeberg** bunlardan 31 i Havsala, 15 i Birinci, ikinci, üçüncü Sül-lâma, 7 si Reiz izamına, 5 i Adlaa isabet ediyordu.

5 — Beygirde beden ve Fikarat kesirlerinden 979 kesirde 491 i yani % 50, 15 i Havsalaya aittir (**Barkte**). Köpeklerde ise gayet nadir olur. Havsala kesirleri ekseriya basit yani tahtelcilt olur. Muhtelit olanı Harkafanın zaviyei hariciyesinin ve azmı Verekin hadebesinin kesridir ki bunlarda dahi muhtelit kesir nadir olur. Ekseriya Havsala kesirleri bir parçalı olur. Fakat parçalı ve mütefettit kesri de tahassul edebilir. Bunlar ekseriya transport ve cer hayvanatında ve evvelce Havsala kesri geçirmiş olanlarda görülür (bir esterde üç defa Havsala kesri görülmüştür). Bir beygirde dahi **Huth** dört defa Havsala kesri tedavi etmiştir. Bir tayda Harkafanın unkunda ve azmı Anenin şubei müstarazasında ve Verekin canibi şubesinin aynizamanda kırıldığı görülmüştür (**Lothian**). Bir Poney beygirinde zaviyei Harkafiyei hariçî ve unku Harkafî, zaviyei dahiliyei Harkafiyenin kesri görülmüştür (**Weston**).

Jabelot, Augustin, Multipke de Havsala kesirlerinden bahsederler. **Leani** bir hayvanda üç Havsala azmının birden kesrini tespit etmiştir. **Frick** de bir köpekte müteaddit parçalı Havsala kesrini gördüğünü yazıyor.

6 — Mektepte bulunduğum 28 ay zarfında 1927-1929 nisanına kadar Beygir, Kedi, Köpek ve Güvercin

olmak üzere 26 kesir vak'asına tesadüf ettim. Bunlardan 7 isi Havsala (beygirde), 7 isi Kasaba 4 dü birinci Süllam, 2 isi Kubere, 2 isi Fekkisüflî, l i Muştulyet, 2 isi Adut, li Azmıcephiye isabet ediyordu.

Esbabı: — Havsala kesirleri büyük hayvanatı ehliyede bilhassa beygirlerde sert zemin üzerine düşmekle, koşarken bir yere çarpmakla, bazen ise binek hizmeti esnasında yalnız alelade dönerken kaymakla, ağır yük tahmil edildiği esnada tahassul eder. Avrupa şehirlerine asfalt yapıldıktan sonra Havsala kesirleri tezayüt etmiştir. **Trasbot** bir binek beygirinde hareket esnasında azmı Harkafanın kısmı mutavassıtında kesir vak'ası görmüştür. Sert arazi üzerine hayvanı yatırmak da havsala kesirlerine sebep olabilir. Buradaki sebep sikleti hayvanının sukut esnasında bir mahalle toplanmasındandır. **Stockfleth** bukağılığından tutulup ayağı kuvvetle yukarı kaldırılan bir hayvanda Havsala kesrinin tahassul ettiğini görmüştür. Harkafanın zaviyei hariciyesinin kesri bazan darbe ve bazan da hayvanın yere düşmesi ile tahassul eder (bu kesirde cildin mecruiyeti ekseriya müşterektir). Zaviyei harkafî haricinin kesirleri çok defa muhtelit olur. Halbuki diğer Havsala kesirleri ekseriya basit olur (Cilt altında mestur bulunur). Bir kısırakta azmı verekin kesri ile mihbel tesakkubu görülmüştür. Sahrada iki arka ayağı ile çifte atan bir hayvanda azmı harkafanın her ikisinin birden kısmı mutavassıtının kesirlerinin tahassul ettiği ve nezfi dahilinin de iştiraki görülmüştür (Kilyenin birisi tamamen demle ihataedilmiştir).

Bir müellif bir beygirde her iki zaviyei harkafî haricîde tayyare bombasından mütahassıl Harkafa kesri zikreder.

İneklerde Havsala kesri hamil ve tevhit esnasında kuvetli müdahalat ve takabbuzat ve süratli dönmelerle tahassul eder. Cima esnasında kaymak ve çarpmakla dahi

husule gelir. **Maier** bir inekte çarpmakla sol tarafta azmı Anenin şubei müstarazasında ve aynı zamanda sağ tarafta cevfi hokkinin kesrini görmüştür. Diğer bir inekte Sağ tarafta azmı Ane ve diğer üçüncü vak'ada sol tarafta Harkafa kesri müşahedesi vardır. Bizatihi tahassul pek azdır (şaha kalktığı zaman). Fakat elyövm bunun da bizatihi olduğu nazariyesi kat'i olarak kabul edilmemiştir. Bakaratta osteomalâsi ve beygirde Melânosarkomun esbabı müheyyie olması düşünülüyor.

Havsala kesirlerinde esbabı müheyyie **Osteomalacie** ve hariçten vaki olacak her hangi şiddetli vahzevî tesirattır. Adalatın kuvvetli takallüsü de sebep olabilir. Meselâ: **Trasbot** Hipodrmıda harakât yaparken ve **Stockfleth** İhsa esnasında ilh.. Havsala kesirlerine tesadüf etmişlerdir. Alelade sebep ise yere düşmesi bahusus buz ve karda Asfalt yollarda kaymasıdır. Bakaratta tevlit esnasında, köpeklerde vurmakla da tahassul eder.

Havsala kesirleri muhtelif olur. Çatlağı nadirdir. Ekseriya basit ve tam kesir olur. Fakat bazan Aynı zamanda bir kaç azımda birden kesir olduğu da vakidir. Muhtelit kesir enderdir. Eviyei kebirenin ve Peritonun temezzuku çok olur.

Havsala kesirlerinin eşkâl ve taksimi — Alelumum küsuratı izamda olduğu gibi Havsala kesirleri de basit ve muhtelit olur (Tahtelcilt, yalnız azmın inkisarı bir de cildin cerhası ve meksur azmın hariçle teması); fakat ekseriyetle basit kesri olur. Bazı vekayide o da münhasıran azmı harkafanın zaviyei hariciyesinin kesrile, azmı Verekin hadebesinin kesrinde muhtelit kesir olur.

Havsala kesirlerinin eyice mütalâası için iki gruba taksimi muvafıktır.

a). Kavsi Havsalinin şeklinde tebeddül olmadan vaki olan Havsala kesirleri.

b). Kavsi Havsalinin şeklinin tebeddülünü mucip olan Havsala kesirleri.

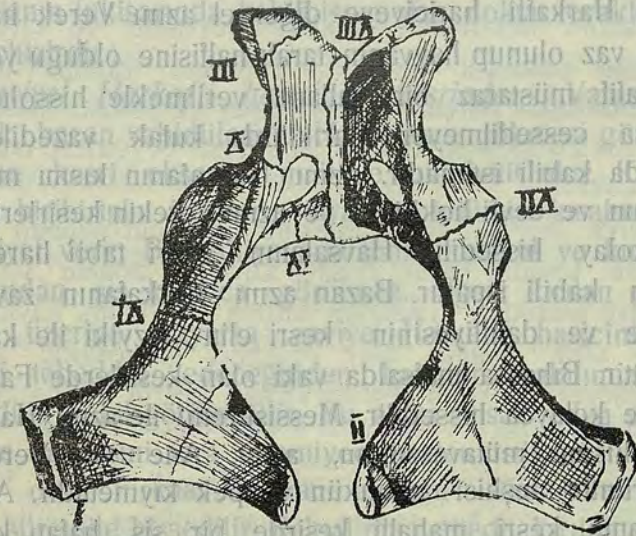
Havsala kavsinin şeklinde tebeddül olmadan vaki olan Havsala küsuratı şunlardır:

1 — Zaviyei Harkafii haricinin, II - Zaviyei Harkafii dahilinin, III - Hadebei Verekinin, IV - Azmı Anenin müstaraz şubesinin, V - Azmı Verekin canibî şubesinin.

Kavsi Havsalinin şeklinin tebeddülünü mucip olan Havsala kesirleri ise:

VI — Azmı Harkafanın kısmı mütavassıtı, VII — Cevli malsali veya Hokkî. Azmı Anenin sukbei beyziyenin etrafını ihata eden şubei müstaraza ve aynı zamanda Azmı Verekinin canibî şubesile beraber olan kesrinde IV ve V. Azmı Vereki ve Anenin müşterek kesrinde VIII dir.

İşte Havsala küsuratının eşkâli bunlardan ibarettir. Bunların hepsinin tedavî ve enzarı maraz noktai nazarından derecei ehemmiyetleri ayırdır. Enzarı maraz da izah olunacaktır.

Beygirde Havsala kesirlerinin şematik vaziyeti. (Möllere göre).

Araz : - İlk araz olarak ani bir topallığın husulüdür. Bu topallık bazan ref'i (zaviyei Harkafii haricinin kesrinde),

bazan istinadî ve bazan de muhtelit topallık halinde bulunur. Bundan başka bir de sallantılı hareket nazara çarpar. Tarafı hareket ettirirken tebit ve takrip eder. İstinat tam olmaz. Hatta bazan tamamen tarafı halfisi üzerine sukut eder. Bazı müstesna halâtta da hiç topallık mevcut olmaya bilir. Kabili rüyet olan tagayürü Havsala, kesri havsalanın hakikî arazıdır. Ekseriya yekdiğeri üzerine katlandığı (zaviyei Harkafîi haricinin kesri) kırılan azmın dahile doğru çökmesi; Şercin civarında şiş bulunması (Azmı Verekin kesrinde), Mafsalı Fahzide şiş (Cevfi hokkînin kesrinde), Batında şiş (Azmı Anenin kesri). Bazı Havsala kesirleri ise kabili rüyet bir düzlük husule getirir (Mafsalı Harkafa ve azmı Verek hadebesinde). Bazan da Havsala ve Sağrıda her türlü teşekkülatı mütagayyire mevcut değildir (azmı Ane, Verek ve Harkafanın kısmı mütavassıtında). Fırkaatı azmiye hayvanın hareketi esnasında ve elin tazyikile kabili cesdir. Bir el zaviyei Harkafîi hariciyeye, diğer el azmı Verek hadebesine vaz olunup hayvanın tarafı halfisine olduğu yerde hafif hafif müstaraz bir sallantı verilmekle hiss olunur. Bilhassa cessedilmeyen kırıklarda kulak vazedilerek isgalarda kabili istinadîr. Azmı Harkafanın kısmı mütavassıtının ve cevfi hokkînin ve azmı Verekin kesirlerinde daha kolay hissedilir. Havsalanın gayri tabii hareketi nadiren kabili ispattır. Bazan azmı Harkafanın zaviyei hariciye ve dahiliyesinin kesri elin tazyiki ile kabili harakettir. Bihassa mafsalda vaki olan kesirlerde Fahzin tahrikile kolayca hissedilir. Messisüremî ile azmı Harkafanın kısmı mütavassıtının, azmı Ane ve Verekin tagayürünün teşhisi mümkün ve pek kıymetlidir. Azmı Harkafanın kesri mahalli kesirde bir şiş, hafatı kesir bazan sertlik, çukurlaşma, fırkaat, gayri tabii hareketle kabili ispattır. Mihbel tarikile muayene dahî aynı neticeyi verir. Bundan başka azmı Verekin canibî olan muhtelit

kesirlerinde şiş, nezif ve mihbelin tesakkubu görülür. Rontgenle muayene bilhassa köpekte kesrin nevini ve mahallini mükemmelen teşhise hizmet eder. Arâzı umumiyesi ekseriya humma (hummayı imtisası) nadiren Havsalanın sukbei beyziyesi yakınında azmı Verekin kesrinde Şiryani müseddedin ve Harkafa zaviyei hariciyesinde Şiryani İlyevînin temezzuku ile gışayı muhatîde fakruddem arazi nümayan olur. Bir de asabı Müseddedin mecruh olmasından mukarrip adalâtta dumur görülür. Havsala kesirlerinde ihtilâlât olmazsa ekseriya tagayyüratı umumiye görülmez. Bunun aksine mafsalı Harkafîi Fahzide kesir olursa ve ya kuvvetli nezif tahassul ederse humma görülür.

Havsala kesirlerinde münferit araz. - Havsalanın bir tarafının kesrinde ekseriya arazi muayyene izhar eder. Bundan dolayı hususî teşhis güçtür. Bazan bu arazi hususiye noksan bulunur, bunlarda umumî araz görülür. Havsalanın inkisarında kabili ispat olan nokta tevakkuflar berveçizirdir :

Zaviyei Harkafîi haricinin kesrinde:- Vahim bir topallık, bazan vahidülcanip Havsalanın çökmesi görülür. Buranın kesri ekseriya mail ve mütefettit olur. Kırılan parça biribirinin üzerine kayar ve tulûnün kılalmasına sebebiyet verir. Bu nahiye adalâtının mebzul ve kuvvetli olmasından şiş kolayca görülmez. Eğer kırılan parça kendi üzerine kayarsa zaviyei Harkafîi haricinin de mevkii tebeddül edeceğinden hariçten bakılınca bu tebeddülü şekil görüle bilir. Bu azma iltisak eden adalât lâyıkile vazifesini icra edemeyeceğinden istinadî topallık aşikâr olur. Fırkaat hayvan ayağını istinad ettirirken messi süremile hissedilir. Rektal muayenede kırılan azmın parçaları ve hatta şişlikler ele bile çarpar.

Mafsalı Harkafîi Fahzînin kesri:- Bunun kesrinde yüksek derecede istinadî topallık gözükür. Fakat kesir

çatlak halinde ise hayvanın yürüyüşünde fevkalade veca vardır. Hatta üç ayak üzerine yürür. Ribatı müdevver koparsa gayritabii görülür. Mafsalı mebaz harice doğru kıvrılır Havsalanın şeklinde şayanı kayt bir tebeddül görülmez. Harakâtı münfailede (PASSİV) fırkaat işitilir. Maayı müstakime yapılan lemiste teverrüm görülür. Ekseriya kesr olunan mahalde hissedilir. Böyle hayvanın nabızı kuvvetlidir. Hayvan terler. Sırtını kanburlaştırır, karnını çeker. Ekseriya derece hararetin tereffuu görülür (1 veya 2 derece). Mafsalı Harkafii Fahzînin kesrinde Sağrı adalatında süratle dumur teşekkül eder. Bu dumur kesrolan tarafta pek aşikârdır. Kesrin sağ veya solda olduğu böylece de anlaşılabilir.

Ane kesri: - Ufak bir sukut ve kaymayı mütaakip anı zuhur eden topallıkla belli olur. Bunda adalâtı mukarribenin ve yahut Şerç ve kanatı Mağbeni civarının teverrümü görülür. Böyle hayvanatta ya Maayımüstakimden ve yahut mihbelden sukbei beyzanın ve civarının muayene edilmesi lâzımdır. Hayvana yapılan canibî harekatta izam parçaları, teverrümât ve fırkaat hissedilir. Londrada kısıraklarda ki azmi Ane kesri beygirlere nazaran daha çoktur.

Verek kesri: - Ya hadebesine ve yahut şüabatı canibiyesine tesadüf eder. Burayı kuvvetli adalâtı Aceziyei Verekiye setreder. Ekseriya kırılan parçanın kaymasını mucip olur. Ayagın ileri ve geri gitmesinde adalei zatürreseyni Fahzînin tesirile kırılan kesrin de harakâtını mucip olur.

Verekin mukabiline tazyik edilecek olursa fırkaat hissedilir. Fakat her zaman fırkaat işitilmez. Canibî olan şubei Verekiyenin kesrinde Mihbel tarikile dahi muayene edilebilir. Kuvvetli kesirlerinde Şerçte ve Acan nahiyesinde şişlikler görülür. Topallık çok kuvvetli değildir.

Harakât küçük, sürükleyerek, sağrıyı çökerterek ve tarafı salibî atarak yürür.

Enzar: — *Zaviyei Harkafii haricînin:* — En ziyade bunun kesrine tesadüf olunur. Enzar müsaittir. Meksur parça adalâ tarafından çekildiği için iltisak tam olarak iltiyam olmaz. Asla hayvanın harakâtına bir nakısa iras etmez. Bu nevi küsurun şifası 6-8 haftaya muhtaçtır. Eğer kesir muhtelit olursa (cilt açılmış) hariçten vaki olacak intandan dolayı bu müddet uzar. Muhtelit kesirde bu azmin işencî olması ve kanla mesamatı azmiye meşbu olduğu zaman mikropların burada tevazzuatına ve kolayca Nahresine sebep olabilir.

Zaviyei Harkafii dahilîde: — Enzar müsaittir. Hayvanda ekseriya topallık göstermez. Mafsalı Harkafii acezînin erbitaları vasıtasile meksur izamı yerinde tesbit ettiği için muntazam bir Kallüs teşekkül eder. Bunun için yalnız istirahat kâfidir (6-8 hafta).

Azmi Harkafanın kısmı mütavassıtının: — Bunun şifası basittir. Büyük bir tebdili mevki bırakmaz. Yapılacak tedâvi askıya alıp istirahatledir. Ancak 3-4 ayda iltiyam bulur.

Mafsalı Harkafii Fahzînin kesrinde: — İltiyam dahi olsa enzar gayri müsaittir. Her halde topallık bakî kalır. Tedavi için istirahati kâmile lâzımdır. Fakat neticede hayvan her halde total kalacağından tedavi maksatsızdır.

Ane kesrinde: — Eğer ihtilât etmez, neziif husule gelmez, intan tahassul etmezse bahusus şubei müstarezasının kesrinde takriben 6-8 haftada yalnız ahır istihzâ ile bertaraf olur. Bu azmin kesrinde askı cihazı her vakit şayanı tavsiye değildir. çünkü batın adalatının gerilmesi münkesir azmin hareketini mucip olur.

Verek kesrinde: — Bu kadar hafif araz gösteren bu kesrin enzarı o kadar müsait değildir. İltiyam 3-4 ayda hasıl olabilir. Ekseriya iltiyam bulsa dahi ayagını

sürerek yürür. Hadebei Verekiyenin kesrinde bu mutlaka vakidir. Basit olan kesri ahır istirahatile iltiyam bulur. Mütefettit ve muhtelit kesirlerinde hayvanın mezbahaya sevkî daha evlâdır. Vereki kesirlerinde vukubulduğu mahalle göre enzarını koymak ve ona göre tedavi yapmak icap eder. Çünkü hayatı için tehlikeli vekayi olduğu gibi iltiyam bulunduğu halde ilerde gayri kabili istihdam şekilleri de vardır.

Havsala kesirlerinde tedavi — bir çok kesirlerinde bir an evvel hayvanın mezbahaya sevkî iktiza eder. Şayet tedavisi tecrübe edilecekse ancak istirahati kâmile yaptırılacaktır. Eğer kesir zaviyei harkafiyei hariciyede ve basit ise yalnız bir az zaman istihdam etmek kâfidir. Muhtelit olan kesrinde ise kemali itina ile Asepsi ve Antisepsiye riayet etmek ve muntazam direnaj ve bazan bilamel münkesir parçanın çıkarılması icap eder. Havsala kesirlerinde kesrolan taraf layıkile istinat edemez. Vücudun sikletini istinat ettirmek üzere askıya alınır. Bu muamele mutlaka lâzımdır. Çünkü hayvanın yatmasına mani olmak iktiza eder. Yahut kırılan parça yerinden kayar. Havsala kesirlerinde talî olarak sukbei beyzanın kırılmamasına bilhassa dikkat etmek lâzımdır. Aksi takdirde Şıryan zedelenir, nezfi dahiliden hayvan mürt olur.

4-6 hafta sonra hayvan askıdan alınır. Tecrübeten bir az yürütülür. Burada dikkat edilecek nokta topallığın tahaffiif edip etmediğidir. Alınacak neticeye göre hayvan askı cihazına ya tekrar vaz edilir veya edilmez. Fakat burada nazarı dikkati celbe mecburum. Şöyle ki askıdan alınan hayvan ilk defa yürütülürken topallığa dikkat edilecek bir nokta vardır. O da yürürken istinat edip etmediğidir. Hayvanın istinadı farketmiş yani eyileşiyorsa salâh anlaşılır. Yoksa yalnız topallığa, sallantılı hale bakılmaz. Çünkü uzun zamandır askıda bulunan hayvanda dumuru adalî de teşekkül etmiştir. Bu hal intizamı hare-

kâtı bozar. Topallığın salâha mütemayil olmadığı hissini verir. Halbuki hayvan bir kaç gün yürütülürse bu hal zail olur.

Mihanikî topallığın hayvanın hareket ettirerek geçirilmesi iltiyamı tehir edeceğinden dolayı bu nahiye adalatına Masaj ve Friksiyon yapmak suretile adalâtı faaliyete getirmek daha muvafıktır. Her gün tekrar edilen Masajla adalâtın tagaddisi temin edilmelidir. Topallık ekseriya adalâtın dumur ile beraber zayi olur. Buradaki dumur esasen ademi faaliyetten mütevellit dumur (**İNAKTİVİ-TÄTSATROPHİE**)dir, Havsala kesirlerinde bu nahiye soğuk sargılarla tedavii bilma tatbiki muvafık değildir. Hatta muzurdur. Çünkü bunların hini tatbikinde hayvan hareket ve askı ile kendisini mecruh edebilir. Bu sargılar hiç bir zamanda kesrolan mahallin vecamı teskin edemez.

Müşahede — 1927-1929 senesi nisanına kadar 28 ay zarfında mektep seririyatına berayı tedavi gelen muhtelif hayvanata ait 26 kesir vak'asından 8 izi (beygirde) Havsala kesridi. Bunlardan da en ziyadesi zaviyei Harkafiyei hariciyeye aitti. 7 vak'anın 4 dü zaviyei Harkafiyei hariciye, 2 isi azmı Vereke, 1 de Azmı harkafanın zaviyei dahiliyesine aitti. Bunlardan sıra ile beş vak'ası seririyat kaydından ihraç ve iki vak'ası bizzat tarafından tedavi ve takip edilmiştir.

Zaviyei Harkafîi haricî kesri vak'ası — 1- Fırka 1, Topçu alayı 1 den al beygir, sol gözü kör, sinmi 10, irtifai 1,38, yerli.

Otomobil çarpmasından sukut neticesi sağ zaviyei harkafinin kesri (Keri basit, tam). Beynelavam Elmacığı kayık tabir olunan sağ zaviyei harkafîi haricinin çökmesi aşkâr bir surette görülüyordu. Hayvan yürütürüldükte mütavassıt derecede ref'i bir topallık göstermekte idi. Elle muayenesinde meksur parçanın adalât tarafından

çekilmesinden mütevellit zaviyei Harkafî hariciyenin inhiyafı vardı. Muhtelif usullerle yapılan muayenede fırkaat hissedilmiyordu.

2 — Muhafız süvari bölüğünden, doru, ağır beygir, (Macar), sinni 11, irtifai 1,56. Sağ zaviyei Harkafiyenin basit ve tam kesri. Tavla zemininin çimento olmasından ve hayvanın nali bulunmasından ayakları kayıp sukut neticesi sağ zaviyei Harkafî çökmüş olup hayvanda refî bir topallık görülmekte idi. Fırkaat gayri mahsus (birinci vak'adaki şekilde) idi. Hayvan boks dahilinde istirahatate terkolundu. ve 6 hafta 4 gün sonra taburcu edildiği zaman topallık hissedilmiyordu. Bir ay istirahatten sonra hafif hafif istihdamı tavsiye edildi.

3 — Üsküdar'da Bülbülderesinde arabacı Şerif ağanın yerli doru kısırağı, sinni 9, irtifai 1,37. Mezkûr hayvanın muayenesinde sol zaviyei Harkafiyeyi hariciyenin içeri doğru çökmüş vaziyeti ve hayvanda refî bir topallık görülmüştü. Klinikte alkonulmayup tavlada istirahatata terkedildi. Bir buçuk ay sonra birkere muayene edilmek üzere gönderilmesi tenbih edildi. 6 hafta sonra hayvan hizmete sevk edildi.

4 — Piyade alay 3 ten doru brygir, Yerli, sinni 11, irtifai 1,37. Sağ zaviyei hariciyenin basit kesri. Gözle muayenede sağ zaviyei Harkafî haricinin içeri çökmüş olduğu, yürütüldükde muhtelit bir topallığın mevcudiyeti gözükmekte idi. Derecei hararet 38,2, nabız tabîi idi. Hayvan 6 hafta sonra şifayap oldu.

5 — Üsküdar-Şile posta araba hayvanı. Çilli kır Esp, sinni 10, irtifai 1,41, yerli. Bu vak'ada karlarda yokuş aşağı inerken kayıp düşme neticesi husule gelerek o zamandanberi topallamakta idi. Hayvan vak'adan 4 gün sonra berayı muayene ve tedavi mektebe getirildi. Haricen bir şey görülemedi. Yalnız yürüyüşte emniyetsizlik ve etrafı halfiyesini güçlükle attığı görülüyordu. Elle yapılan muayenede sağ zaviyei harkafî dahilinde fevkalade hassa-

siyet ve veca mevcuttu. Sürem tarikile yapılan muayenede şayanı ehemmiyet hiç bir şeye tesadüf olunmadı. Derecei hararet 37,8, nabız 46, teneffüs 15 ti. İştihâ yerinde, fili tagavvut ve tebevül kolaylıkla icra olunmakta idi. Ahvali umumiyede başkaca şayanı kayıt bir şey görülmedi. Nahiyenin adalâtı ilyeviye ile fevkalade mümteli olmasından fırkaatta işidilmiyordu. Kendi tavlada kısa bağlamak şartile istirahatate terkolundu. Bir buçuk ay sonra tekrar muayeneye getirmesi tenbih edildi. 6 hafta sonraki muayenede tarafı halfide istinadın fevkalade metin ve dönüşlerde hiç bir müşkülâta tesadüf edilmediği görülmekte, bir hafta sonra yani yedinci haftası hizmete sevk edildi.

6 — Üsküdar'da Çavuşbaşı çiftliğinden yarış hayvanı. Doru kısrağı, sinni 8, irtifai 1,40, nısfuddem Arap. Sahibinden alınan malumata nazaran mezkûr hayvan yarışa hazırlanmak üzere çalışırken seri bir çıkışı mütaakip anien topallamağa başlamış. Gözle muayenede haricen bir şey görülemedi. Yürütürüldüğü zaman sallantılı ve yüksek derecede muhtelit bir topallık gösteriyordu. Bir el Harkafanın zaviyei hariciyesi hizalarına ve bir el de azmı Verec üzerine konularak tazyikle mukabil taraftan hayvanı yavaş yavaş sallamak suretile yapılan muayenede fırkaat işitiliyordu. Messisüremi yapındı. Azmı Verecin irtifakı anîi vereki civarından kırıldığı tamamilen tespit olundu.

Derecei hararet 38,3, nabız 49 du. İştihâ mevcut, idrar tabîi, tagavvutta bir az müşkülât mevcuttu.

Hayvan boksa konuldu. Askiya alındı. Ertesi günkü derecei hararet 38, nabız 46, iştihâ iyi, idrar tabîi tagavvut yine hafif derecede müşküldü. Mütaakip günlerde derecei hararet ve nabız tabîi, idrar ve tagavvut kolaydı. 6 hafta askıda bırakıldı ve altıncı hafta hayvan dışarı çıkarılıp bir az gezdirildi. Elan sallantılı yürüyüş mevcut olduğundan fazla tahrik edilmeden tekrar askiya konuldu. Sekizinci hafta nehayeti hayvanın yürüyüşünde

bir az fark meycuttu. Onuncu haftada yürüyüşte salâbet görülmekle sürem tarikile yapılan muayenede kallüs his olunuyordu. On birinci hafta hayvan şifayabân taburcu edildi. Yalnız uzun müddet askıda durmaktan mütevellit yürüyüşte tarafı halfide bir az gayrı tabîlik (apışapış yürür gibi) hissediliyordu. Bilahara sahibinden yapılan tahkikata nazaran hiç bir arıza kalmadığı ve eskisi gibi metin ve kuvvetli yürüdüğü anlaşıldı.

7 — Fırka 1, Topçu alay 1, 9 zuncu bölükten Yüzbaşı Arif beyin bineği, doru ağır kısarak (Macar), sinni 7, irtıfai 1, 56.

Sahibinden alınan malûmata nazaran kışın don bir havada tavladan çıktığı esnada arka ayakları kayıp düştüğü ve hayvan kaldırılınca sallantılı bir yürüyüş gösterdiği söylendi. Haricen muayenede bir şey görülemedi. Yürütürüldükte tarafı hafif de sallantı müşahede olundu. Bir el zaviyei Harkaffi haricî, bir elde Verec istikametinde vaz edilip mukabil taraftan bir hareket verildikte fırkaat işidiliyordu. Sürem tarikile yapılan muayenede sol tarafta Verecin şubei canibisinde kesir hissediliyordu. İştihâ natamam, derecehararet 37,5, nabız 46, ağşıyei munzam- ma gülgünü idi. Rektal muayenede nabız haysalı müteserri idi. Mesanenin idrarla dolu olduğu görüldü. Hayvan tebevül ve tagavvutta müşkülât çekmekte olduğundan idrar tabiiden pek fazla olarak sonda ile harice alındı. İhtibası bevil Mesanenin felcinden münbaisti. Bu hal 38 saat sonra bertaraf oldu. Hayvan geldiği gün askıya konuldu. Huysuzluğu dolayısıyla askıda müşkülâtlı tutuluyordu. Başında ürkmemesi için daimî bir nefer bulunduruluyordu. Ertesi günü idrar tekrar sonda ile alındı. Derecehararet 37,5, nabız 41 di. Hayvan bir az daha yemeğe başladı. O gün kolaylıkla tebevül etti. Tagavvutta da o kadar müşkülât gözükmüyordu. Yalnız askıdan fazla ürkdüğünden çok fazla çabalayordu. Askıyı

çıkardık ve boks dahilinde yatmamak üzere kısa bağlamakla iktifa ettik. Bir buçuk ay sonraki muayenede sallantılı yürüyüşün haylıca zail olduğu görülmüyordu. On beş gün sonra yapılan Rektal muayenede kallüs hissedilmiyordu. Fakat sallantıdan, topallıktan eser kalmamıştı. Yalnız uzun müddet yürümekten mütevellit adım atışlarda acayiplik vardı. Bu kesirden mütevellit değildi. Hayvanın uzun zaman hareketsizliğindendi. On beş gün hafif hafif gezdirildikten sonra hizmet edebilir kaydile taburcu edildi.

Literatür

- 1 — Bayer - Fröhner (1908): Tierärztlichen Chirurgie. S. 454.
- 2 — Frick (1921): Spezielle Chirurgie. S. 90.
- 3 — Guttman W. (1914): Medizinische Terminologie. S. 973.
- 4 — Hamdi A. (1922): İlmî teşrihi tatbiki - Hayvanatı ehliye. S. 52.
- 5 — Hilmi M. (1923): Teşrihi tavsifi Feres.
- 6 — Ischekke (1908): Die Krankheit der Knochen S. 95.
- 7 — Koch A. (1898): Handwörterbuch der gesamten Thierheilkunde und Thierzucht Bd. I S. 177.
- 8 — Müller - Frick (1922): Spezielle Chirurgie. S. 454.
- 9 — Necip Rıza (1924): Cerrahii umumî Cilt I. S. 183.
- 10 — Şems-ttin Sami (1902): Türkçe - Fransızca lügat S. 244.

Muktebesat :

1- Yumurtaların bazı kusurlarından nasıl iştinapedilir?

Muharrirleri

Halnan, Dilon-Weston

Türkçeye çeviren

M. Sıtkı

Fena koku ve lezzet. — Tagdiyedeki hatalardan mütevellit olabileceği gibi bakterilerin ve küflerin istilasından nakliyatı yahut anbarlarda keskin kokulu mevalla beraber bulunmaktan da olabilir. Tavukların soğan, kolza, şalgam ve yagi fazla balık tozu itasının yumurtaya balık lezzeti vermesi muhtemeldir. İşbain en umumî sebebi yumurtanın bu maddelerden intişar eden rayihaya maruz kalmasıdır. Yumurta kokuyu kabuğunun mesamatile alır.

Cambridge de yapılan tecrübeye tavuklara portakal yedirerek yumurtaya portakal lezzeti geçirmenin imkânsız olduğu, fakat sımsıkı kapalı bir vaziyette bir sandık deri-nunda yumurtaların portakallarla beraber bir kaç saat tutulması yumurtaların kuvvetle işbasına kâfi geldiği görülmüştür. Reçineli ağaç yongalarıyla yahut küflenmiş bir madde ile ambalaj, yumurtaların atılmasını mucip olacak derecede vazih bir işbaa sebep olur.

Küfler. — Kabuğun mesamatından giren bakteriler veya küflerin tesirile yumurtalar küflenir ve çürür. Yumurtaların "black spot," denilen tagayyürü gözle görülür siyah lekelerden ibarettir. Bunun sebebi Cladosporium nevinden bir mantardır ki sporları hububatın samaniarında bulunur. "Penicillium," lar ve "Mucor," ların istilası yumurtayı süratle istihlâke gayri salih bir hale getirir.

Netice olarak şunlar tavsiye edilmiştir:

1.- Yumurtalar sıhhi şerait dairesinde elde edilmelidir. Folluklar için temiz ve kuru maddeler kullanılmalı ve sık sık değiştirilmelidir.

2.- Yumurtaların ambalajı için saman kullanılmaktan vaz geçmelidir.

3.- Yumurtaların muhafazasında müstamel müberrit-hanelerde portakal, soğan ve küf kokan maddeler depo edilmemelidir.

2—Yumurta kabuğunun kalınlığına tesir eden esbap.

Muharrirleri

Taylor, Martin

Türkçeye çeviren

M. Sıtkı

Kabuğun kalınlığı yumurta nakliyatında ve kuluçka için büyük bir ehemmiyeti haizdir.

Çok ince kabuklar nakliyatı kolaylıkla kırılırlar, follukta ise tavuğun altında fevkalade bir tebehhura maruz kalarak az bir kısmı civciv çıkarır. Kabuğun teşekkülüne tesir eden sebepler marazî, gıdaî ve irsîdir.

1929 da Ward ve Gallagher mecrayi beyziye iltihabının bünyece ve şekilce gayri tabii yumurtalar teşekkülüne badi olabileceğini gösterdiler.

Müteaddit tecrübelerden anlaşıyorki ağdiyede madeni maddelerin ve bilhassa kalsiyumun müstehi ve kabili temessül şeklinde kâfi miktarda bulunması kabuğun zafiyeti için bir sebeptir. "Wheeler," e göre B vitamininin eksikliği bu noksanı tevlit eder ve kabuğun tehassülünde ne magnezyum ne de stronsiyum kalsiyom kadar kıymeti haiz değildirler.

Büchner, Martin, Pierce ve Peter diyorlarki: Fosforiyet, kibritiyet ve lebeniyeti kalsiyom kabili istifade değildir. Yalnız karboniyeti kalsiyom işe yarar. Buda Midye kabuklarında, kireç taşında mevcuttur. Güneşte büyüyen tavukların yumurtasının ziyanın bütün tesiratından (Ultra-violet şuaatı, güneş şuaatı) mahrum kalmış tavukların yumurtasına nazaran daha ağır olduğunu Hughes, Payne

ve Latshaw zikrediyorlar. Dikkati celbetmek lâzımdır ki ince kabuklu yumurta yumurtlayan tavukların yavruları da ekseriya bu kusurla malûldur.

3 — Vahidülhusye bir köpekte husye kanseri.

Muharrirleri Türkçeye çeviren
Lamoureux, Lebeau M. Sittka

Mevzu yedi yaşında, kısa boylu bir Pekin köpeğidir. Vahidülhusye olan hayvan muayenede şu arazi gösteriyor: mağmumiyet, kalpte zafiyet ve ademi intizam, nabız küçük ve haytî, tekayyü, batnın intifahı, hararetin tenez-zülü, Batnın lemsinde mesane hizasında mevzu sert, kürevî bir kitle hissediliyordu. Şerç tarikile muayene prostatın başîkâr bir fartı nümüvvünü gösteriyor, cihazı bevlînin muayenesi hasayatın ademi mevcudiyetini bildirdiriyordu. Sonda inhinayi havsaliyi güçlûkle geçiriyor, mesaneye zahmetle giriyor ve idrarın çıkmasına müsaade etmiyordu.

Bununla beraber sahibinin verdiği malûmata nazaran hayvan 24 saattan beri tekayyü etmekte ve bütün mesaisine rağmen tebevül edememektedir. Küçük yaşından beri tanıdığımız hayvan bu zamana kadar hiç bir vazifevî ihtilal göstermemişti. Bundan başka mükemmel beslemiş bir vaziyette idi. Bütün müşahadatımız ve aldığımız malûmat bize “mesanenin veremi” teşhisini koydurdu. Hayvan haleti nézide olduğundan sahibine köpeğini feda etmesini tavsiye ettik..

Otopside gördük ki: boş ve salim olan mesane hindi yumurtası kadar büyümüş bir husye tarafından tazyik edilmişti. Uzun nescî muayenesi husyede “Cancer encéphaloide,” in mevcudiyetini gösterdi. Eğer teşhis vahim arazın zuhurundan evvel konabilmiş olsaydı cerrahî müdahalenin mesut neticeler vereceği çok muhtemeldi.

(Recueil de médecine vétérinaire - Juillet - 1929) den.

Muhtelif haberler:

1 — Üçüncü Kolordu kumandanı Ferik Şükrü Nailî.

Ve fırka 1 Kumandanı Mirliva Alâettin Paşa
hazaratının Mektebi teşrifleri ve Mülâzım
Sitajiyerlerin İmtihanları.

Alî bayta mektebi 1928 mezunlarından olup ikinci Mülâzım olarak bir senelik sitajlarını askerî baytar tatbikat mektebinde ikmal eden **Cenap , Zeki , Şevket , İsmail Hakkı** efendilerin Millî Müdafaa Vekâleti Baytarlık İşleri dairesi fen şubesi müdürü Miralay Ali Rıza bey efendinin huzur ile ve heyeti muallimin ve müme-yize müvacehesinde icra kılınan imtihanlarında muvaffak olmuşlar ve birinci Mülâzımlığa terfi ederek Ankara askerî Serom ve Aşı evine tayin olunmuşlardır.

Meslekimize karşı büyük bir teveccüh lutfunda bulunan üçüncü kolordu kumandanı Ferik Şükrü Nailî paşa hazretleri Mülâzım sitajiyerlerin imtihanlarında bulunmak arzusunu göstermişler ve seririyatı hariciye ve Ameliyatı cerrahiye imtihanı günü 6/7/929 da Fırka 1 kumandanı Mirliva Alâettin paşa hazretleri ve Kolordu, Fırka erkânı harbiye reisleri Miralay Kamal, Kaymakam Ekrem bey efendilerle Kolordu ve Fırka Başbaytarları Miralay Bekir Fuat ve Kaymakam Mustafa Razi beyefendileri de birlikte alarak mektebi teşrif buyurmuşlar ve bütün teferruatına kadar imtihanı hazır bulunmuşlardır. Yapılan muhtelif ameliyatı büyük bir alâka ile takip etmişler ve imtihanın hitamından sonra umum mektep lâboratuvar ve seririyat aksamını teftiş ederek şube şeflerinden izahat almışlar ve pek ziyade mahzuz olmuşlardır.

Mektep kütüphanesinde ihzar olunan öğle yemeğini heyeti idare ve mualliminle birlikte yemek lutfunda bulunmuşlardır. Bu esnada Mektep Müdürü Miralay Halil beyefendi bervechizir hitabe ile meslekî ihtiramatı arzemişlerdir :

“ Çok muhterem ve aziz kumandanlarım ;

Zatsamilerinin lutfen mektebimizi teşrif buyurmaları cümlemizi ihya ve ıftiharlara gargetmiştir.

Büyük ve mübeccel kumandanlarımin teveccüh ve himayesine mazhariyetimiz mektebimiz heyetinin kalblerinde azim bir meseret tevlit ile tarakki sahasında daha seri ve emin adımlarla tealisini temin etmiş olacaktır. Alicenap ve büyük kumandanlarımin minnet şükranımızı ve büyük bir şevk , heyecanla dolu derin ve pek derin hörmetlerimizi takdim ederken bu günün mektebimiz tarihinde unutulmaz tarihî bir an olduğunu huzuru devletlerinizde eğilerek kemali samimiyetle arzeylerim efendimiz.,

Muhterem Kumandan Paşa hazretleri de mesleğimizi şu büyük sözlerle taltif buyurmuşlardır :

“Arkadaşlar ;

Baytarlığın şu devirde tarakki ettiğini daima işitiyordum . Fakat burada üç saat aranızda geçirdiğim vakit zarfında vaki olan sıkı temasımla bu kanaatim teeyyüt ve takviye buldu .

İffet ve sadakat ile temeyyüz eden ve vazifeyi namus bilen Miralay Halil bey biraderimizin idaresi altında çalışkan ve güzide arkadaşlarının teşrikimesailerile bu müesseseden daha fazla tarakki beklememiz bir haktır . Gördüğüm intizam dolayısıyla cümle arkadaşlara memnuniyetimi beyan eder ve muvaffakiyetler temenni ederim.”

2 — Bir Müşerrihin vefatı .

Berlin Baytar mektebi âlisi Teşrih müderrisi Profesör

dir ki bu da bir farktır. 1850 de Müsyö (Valles) merakizin kâffeî âfatından müstakil olarak iptidâî bir nevritin mevcudiyetini isbat etti. Hayvanatı iptidaiyede nevritin kesreti teşrihi marazi taharriyat ile de isbat edilmiştir. (teşrihi maraziye müracaat).

Nevritler; mevziî ve ya umumî olur; mevziî olanlarda âfat cezi asabın bir kısmına münhasırdır. Diğerlerinde ukaydatı şevkiye ve ya ukaydatı dimağiyeye kadar intişar eder, mih bazen kurunu kuddamiyenin âfatını yahut mukabil cüzurun istihalesile beraber hubulü halefiyenin bir tasallübünü gösterir. İltihabı kesirülasap (Polinevrites) ise bir çok cüzü'da ya ayrı vakıt yahut mütevali husule gelen iltihabatı asabiyeden ibarettir.

Esbabı -. nevritin esbabi muhtelifdir. Mevziî esbap meyanında radlar mühim bir rol ifa eder; rudu ya dogrudan doğruya asabı zedeler yahut rat ve ya sukut neticesi asabın tahtındaki sert uzuv meselâ azım ile zedelenir, cüruhta nevritin esbabındandır. (sukut, darbe, vahze, yırtılma)

Asabın tazyığı alelâde ya beynelasabî verem (nevrom) yahut asabın muhitinde husule gelen tasannuat (muhtelif evram) fartınümüvve düçar olmuş ve sertleşmiş hubulü lenfaviye nedebatı azmiye (cals), cismi ecnebî, tufeylât (larves hypodermies) avamili hikemiyeden harka, incimat avamili kimyeviye (müstahzaratı zeybakiye, kâviyat) ve ya basit tahribat ile mihanikî surette nevritler husule gelebilir. Her hangi bir asaba karip azanın bazı iltihabı asaba da geçer (iltihabı simhak, fileğmon, huraç) meselâ asabırâci, hanek, lisan, belum veya hançerenin iltihabı neticesi iltihaba düçar olur. Fakat bu şekil mevziî nevritler intaniyyüttabiadır. Esasen nevritlerin umumî sebebi menşei intanî ve ya semmîdir.

İntanî olan nevritler -. İntanî olan nevritlerde

asabın iltihabı mikrop ve ya toksinlerle husule gelir. Gurm, hummai tifoidî, zatürriei sariye, marazı cima nevritler ile ihtilât edebilir; kornaj ve muhtelif fülûç husule gelebilir. Madeniyat (tesemmümü üsrübî, zeybakî "hydrargyrisme,, yahut nebatîsümum (latyrisme, argothysme) nevritin husulüne sebep olur. Binefsihî (menşei diskirazik tesemmüm (gut, diyabet, ekzama, kaşeksi) gibi emrazın seyrinde ekseriya polinevrit görülür. Tuyurda polinevrit avitaminözden dahi ileri gelmektedir. Mamafih ekseriya cümlei asabiyei merkeziye ve sahayasının âfatına asabı muhiye de iştirak eder.

Arazı -. afetzede olan asaba göre tezahüratı pek muhtelifdir. Mevziî ve ya umumî olsun kaffeî âfatından bazı tezahürat görünür. Had nevritte ilk araz şedit bir vecadır, bu veca malûl asabın şubat ile iştirak eden nahiyede ve asabın tulinde pek aşikâr olur. Evca en ziyade muhtelit âsabın maberinde tezahür eder. İptali his asabın afetinin bir nişanesidir.

Hastalığa göre kötürümlük (empotans) malûl asabın emri altında bulunan adelenin meilûç olmasiledir. Felç ya tam olur (paralysie) yahut gayri tamdır (parasie) bu hal ya tekallüsat, maas (crampe), in'ikâsatın tezayüdünnü müteakıptır, yahut değildir. Bu alâmatı mütekaddime henüz musap olmyan elyafı muharrikenin kabiliyeti nakliyesiyle izah olunur. Mevziî iltihabatı asabiyede nadir olan ahyatı asabiyeinin bidayetten itibaren afetzede olduğu esbabı umumiyeden mütevellit iltihabatta ve bilhassa iltihabı sehayayı dimağide kesirdir.

Teşevvüşatı itidaiye (t. trophique) pek mütenevvidir; bazan indifaatı huveysaliye, karahatı cildiye, teşevvüşatı ifraziye (fartı tearruk, ademi tearruk, teyebbüsü cildi, sukutu eş'ar) müşahede olunur. Ev'iyei muharrikenin teşevvüşü (teberrüt, daüzzerka) en mühimmi dumurü adeledir; bu hal adele ve merakize merbut elyafı asabi-

yenin afetinden mütehassıldır. Bunlar istihaleye uğrayıp maddei muhattata tahrip olunmuştur. Harap olan elyafın terk etmiş olduğu boşlukları imlâ eden mahsulâtı şahmiye ile mahlût ve ya gayrimahlût beynennesiç âfat vardır.

Teşhis - . **Mevzî nevritin teşhisi;** ihtilâlâtı hissiye, muharrike ve nahiyenin teşevvüşâtı itidaiyesile anlaşılır. Had nevritin bidayetinde şedit evca vardır. Bazan had risye ile tahlit edilir. Menşei dimağî olan nevritlerde ekseriya nısıf felç vardır. (hemiphegie); mütenazır olan teşevvüşât umumiyetle (medullaire) mihî afeti beyan eder.

Tedavi - . Tedavileri güçtür, mümkün olabilen yapılır. Hastalığı husule getiren esbabı ref etmeli, musarrifat, ceryanı galveni (électricité galvanique) tatbik edilir. Felç ve ya dumurü adalı görüldükte soğuk ve sıcak duşlar, masaj, yağurma (petrissage), ceryanı faradî ye (faradisation) müracaat olunur.

Bu vesaitten maada arsenikiyeti istiriknin 1:5 santigıram büyüklere, 1;3 santigıram küçüklere tahtelcilt zerk olunur. Dumurü adalîde; nokta veya hatvarî key yapılır. Vecanâk olan nevritte sıcak su keseleri tatbik ve dahilen bromür ve sülfonal verilir.

Fülûç (Paralysie)

Takallüsâtı adaliyenin iptaline felc (paralysie), tenakusuna nim felc (parasie) namı verilir. Hayvanlarda âsabı muhitiye vasıtasıyla hareket eden kitlei adelât civarında kesretle müşahede olunur. Menşei muhiti olan mezkûr fülûç bir ve ya bir kaç âsaba münhasır olmak üzere mevzî ve ya umumî olur. Hastalık ekseriya rudut neticesi husule gelir. Mafsalısudgî fekkî civarında veçhin raddı, yatarken ve ya hizmet esnasında bir yere şiddetli çarpmakla

âsabı fevkalkittin cerihadar olması, iltihabatı adeliye, ve ya temezzükâtı adeliye gibi afâtta iltihap merkezinden geçen asap dahi afetzede olmasile felç husule gelir. Adelei fevkaşsevkiyenin iltihabında asabı fevkalkittiyenin felci kesretle vukua gelir. Pisvası kebir adelesinin iltihabında asabı fahzîi kuddamî felce dıçar olur. Fülûç; muhiti teğayyüratı adeliye ve asabiye ile olmakla beraber, asabın menşe ve merkez nahiyesinin afâtıle de husule gelebilir; meselâ: evramı dimağîye, asap mesirinde husule gelen evram, fileğmon, huraç, nedbei azım (cals) tufeylât (hypoderme), emrazı intaniye, tesemmümü dahilî, (dijital ile husule gelen felci veçhî) tesemmümü binefsihî, emoğlobinüri felçleri mucip olur.

Arazı - . Asabı muhitiyenin felcinde umumî araz: — Meflûç asapla müteharrik adelenin vazifesinin inhızaflı, (kötürümlük) nahiyenin hassasiyetinin iptali, tedricen tezayüt eden teşevvüşâtı itidaiye bilhassa dumurü adeli (amyotrophie) kabiliyeti intibahiyei mün'akisenin iptali. Bu fülûç elektrik ile olan istikşafıta teğayyüratın derecesine göre mukavim ve ya batî faradik tekallüsâtı adaliye görülebilir, ve ya hiç görülmez. Vücudun bazı nahiyesinin manzarası (felci veçhî) bazı topallık evsalı (felci fahzî) bir tarafın vaziyeti (p. du radile) muhtelif fülûcun arazını ikmal eder. İntanî, semmî; cerhî, raddî, fülûç bütün ve-hametile derhal zuhur eder. Yalnız (müzmin iltihabı asap, verem) müzmin olanlarda araz batî olarak tekâmül eder.

Tedavi - . Tedavi evvelemirde felçleri mucip olan afâtı imhaya matuf olmalıdır. Messlâ asabı tazyik etmekte olan nedebat, evramı istisal ve mezkûr asabı tahriş eden huracı bezletmelidir. Hastayı mevaddı semmiyenin tesirinden kurtarmalı, intan ile mücadele etmelidir. Mamafih bu şekli tedavî de her zaman kabil değildir, ve ya tesiri yoktur.

O halde ahvale ve araza göre vesaiti tedaviyeye müracaat etmelidir. İyodu potasyom muhallil hassasından dolayı enzife ve tasallübü ensiceye karşı verilir. Tekallüsata adeliye; tahtelcilt istriknin mürekkebatı zerkile, masaj ile friksiyonlarla (küülü mükeffer) tahrik edilir.

Duşlar, galvanî ve ya faradî elektrik tedavisine de müracaat olunur. Ejelektrik tedavisinde müsbet kutup mellûc asabın tahrik ettiği adele üzerinde kutpumenî ise cezi asabın bulunduğu nahiyeye konur. Ceryan 4-5 dakika devam eder ve her gün tekrar edilir.

Adelenin yeniden ihyası için munaffit, iktiva, tahtelcilt terementi ruhu (huracı tesbit) tatbik edilir. Eğer felç tam ise büyük hayvanlar bir askı cihazına konur.

Gözü tahrik eden asabın felci

(*La paralysie des nerfs moteurs de l'oeil*)

Sebebi — . Ekseriya dahili kühf bazen 3-4-6 tinci çift asabın harici kühf âfatından ileri gelir. (Bu asabın civarındaki küsur, gözün umkunda veremi azmî ve evram) asabı muharrikei aynın felci esnasında cüfnü ulvî sukut ederek eçanın heyeti umumiyesile tebaudü, açılıp kapanması gayri mümkündür. Kürrei aynın harice inhina edip nısfı haricisi halife aşağıya mütemayildir. Mütebait bir şaşılık vardır. Asabı muharrikei hariciyei aynın felci mütekarip bir şaşılık husule getirir. Bu felçler mutat olan esbabına binaen şifası gayri mümkündür.

Asabı sem'inin felci — . (*La paralysie du nerf acoustique*) Bu asabın felci albinoz olan hayvanlarda vilâdî bir hali marazıdır. Bazen cismi şibih münharifin (trapèzoïde) tagayyüratı ve üznü dahilinin iltihabı neticesi husule gelir.

Asabı sem'inin kısmî dehlisinin felci — .

(*La p. de la portion vestibulaire du nerf acoustique*) Köpek, domuz, tavşan, kuşlarda üznü mutavassıt ve üznü dahilinin iltihabı neticesi müşahede olunur. (domuz vebası = peste porcine; tavşanda koksididen mütehassıl iltihabı gışayı nühami) (nahrei sahra = *La cari du rocher*) üznü dahilinin enzifesi, kühfın raddı ve dimağçenin iltihabı dahi bir olabilir. Asabı sem,îi muzaafın felci sağırlığı mucip olur.

Kâifei hayvanatta vahidülcanip felce müptelâ olanlar başını hasta cihete mütemayıl tutarlar. Enfin nihayeti salim cihete müteveccihdir, sağlam cihete yürüyüş nadirdir, hasta cihete ve dairevî hareketlerde sukut görülebilirse de umumiyetle sukut salim cihetedir. Küçük hayvanlarda bundan başka yuvarlanma (fıçı gibi) hareketleri görülür (güvercin devvarı (*tourne du pigeon*)). Kuşlarda gıdanın ahzi güçleşir, hattâ bazen imkânsız olur. Hastalığın tekâmülü felcin esbabile tehallûf eder.

Felci veçhî. — (*La p. faciale*) Menşesine göre muhtelif araz gösterir. Alel'ade rudut ve evramdan husule gelir. Daima vahidülcanip olup mütekarip vecih adelatının tesirsizliğile anlaşılır. Üst şefe ve enfin ucu sağlam tarafa çekilmiştir. Alt dudak gevşek olup hastalığın mukabil tarafına inhıraf etmiştir.

Gıda dişler ve haddeyn arasında teraküm eder, femden az çok salya akar, eğer asabı veçhî guddei fekkiye maberinde radda duçar olmuş ise hasta cihetin gözü daima açık olup yaşarır.

Eğer felç dahili sudğı ise (*Intratemporale*) hasta cihetin gözü aşağı ve dahile müteveccihdir. Menşei basaltı ise felci veçhî umumiyetle etrafın mütesalip nısfı tulânî felcile refakat eder. Menşei dimağı olanda felci veçhî vücudun aynı tarafının felci nısfı tulânîsile iştirak eder.

Vahidülcanip olan felci veçhîde gıdanın ahzi güçleşir,

eğer hareketsizlik zülcanibeyn olursa bu hal daha vahimdir. O halde hayvanlar gıdayı dişlerle alırlar ve içerler; su içerken ise başlarını mültekayı şefetana kadar sokarlar.

Menahir ve ecvafı enfiyenin felci. — (La p. de la fosse nasale et des naseaux) Ya felci veçhile beraber yahut başlı başına olabilir. Bu halde istirahatta gürültülü ve biraz yürümek ve çalışmakla seri usreti teneffüs ve kornajı enfi zuhur eder. Bu hastalık ekseriya beygirlerde görülür. Mamafih bakaratta dahi nadir değildir. Mr. (Bru) bu hayvanlarda tardidat neticesi müteaddit vekayı görmüştür. Bununla beraber ârazi umumiye de görülür. Felç cihetinde dört adet esnanı katıyanı koyu ve siyah renkte televvünü ve ekseriya içtirar için ağza gelen mevaddı gıdaiyenin madğ edilmiş olmasına rağmen harice tardı gibi araz vardır.

Tedavî. — Menşei muhiti olan felçler 5:6 haftada şifa bulurlar. Bazan bilâ tedavî iyi olurlar. Menşei merkezî veya dahili sudğî olanlar pek vahimdir. Felçi basalai müterakkîye merbut felci veçhî gayri kabili şifadır.

Asabı müphemîn felci. — (Le pa. du nerf vague) Bu asabın felci nadirdir. Yalnız asabı racı şubatîle tahdit edilen cüz'î kısmı intanî bir hastalık (durin) yahut tesemmümü dahilî (saturisme la thyrisma) neticesi felce duçar olur.

Arazi. — Bel'um, meri, hançerenin âsabı hissiye ve harekiyesinin teşevvüşatından ibarettir. Bundan maada usreti beli, kels, içtirarın adem veya suubeti, merinin insidadı, batî ve müşkül teneffüs ârazi meyanındadır. Sun'î olarak süal davet edilemez. Eğer ihtilâlâtı devam ederse cismî ecnebî ile husule gelen iltihabatı kasabat verrie, yahut inkıtâ teneffüs neticesi mürt vukua gelir.

Asabı fevkalkitfinin felci. — (Pa. du nerf sus

scapilaire) adelei mübaidei adut ile adelei fevki şevkî ve bilhassa tahtı şevkinin dumurile mümeyyездir. Tarafı mezkûr bidayette devamı az bir topallık ile başlar. hareket ve istinat esnasında zaviyei kitfiye şiddetle harice tebarüz eder, dirsek cidarı sadırdan uzaklaşır. İstirahatta bacak tabii olan amudiyetinden biraz kuddamda bulunur. Bu topallık omuz ve kol adelâtının temezzukile husule gelen topallığa müşabihdir.

Cerhî iltihabı. — adelâtta nahiyei mezkûre müteverrim ve vecanâktır. Asabı fevkaşevkinin felci vekayın nıfında şifa ile nihayetlenüp bu vekayı hayvanın ayağından istifadesine mani değildir.

Felci dafirei adudiye. — (P. duplexus brachiale) Ekseriyetle mevzii esbap dolayısıyla tekevvün eder. (buracı gurmî, sarkom melânik, sukut, kitfin raddı) Eğer felç tam olursa ayak ruhsuz bir kitle gibi yürüyüş esnasında yeri çizerek sürüklenir. İstinat esnasında mefasıl vücudun sikleti altında eğilir, bütün etrafta hassasiyet tenakus eder; bazan temamile de zail olur.

Eğer felç hafif ise adelâtı mirfak seriüzzeval raasata makar olur.

Felci kûbere. — (La pa. du radiale) Ekseriya yatmış ve mütesalip vaz'iyette tesbit edilmiş beygirlerde görülür. Şedit ve mümtet sayı adeli veya şiddetli cer neticesi rudut, cûruh, küsur, ve evramdan ileri gelir. Asabı kûberî tarafı kuddamîsinin basıtalâna ve bilhassa mirfak adelâtına elyafı asabiye verdiğinden asabı mezkûrun felci vücudun sikletini taşıyan hasta tarafın zafiyet ve kuvvetsizliğile zahir olur.

İstirahatta zaviyei kitfiyei adudiye pek açıktır. Dirsek rikbe, topuk zaviyeleri bükülür, ayak yerde sümbük yahut zılın kısmı kuddamisile temas eder, yürüyüş zahmetlidir.

Ayak yerde hissiz olarak sürünür. Eger istinada muvaffak olursa mefasılı süfliye şiddetle bükülür ve hayvan düşebilir. Mamafih hassasiyet nadiren mütenakıstır.

Felci kübere umumiyetle 2-3 haftada şifa bulur. Bazan daha ziyade imtidat eder.

Dafirei kataniyei aceziyenin felci. — (La pa. du plexus lombo-sacré) Beygirde bazan görülür. Dafirei mezkûrenin felci nihâyeti halfinin tedricî dumuru, ayağın harice tebaudü ve birdenbire kalkması ve istinat esnasında hanebin gevşekliği ve inhitatı ile tezahür eder.

Dişilerde gebeliğin son aylarında kablelvelâde bir felcihalefi (paraplegie ante partum) görülür. Bu halin bazı müelliflerce hamil neticesi semmiyüttabia olduğu (auto-intoxication de gestation) kabul edilir.

Lâkin mahmul rahmin dafirei kataniyei rahim üzerine icra ettiği tazyik ve cer ile husule gelen tâbin akibeti olarak zuhur eder. Bu hal bilhassa ikiz olan gebelikte görülür. Felç tedricen ilerler, hayvan bidayette yorğun, zaif görünüp zahmetle yürür, Bedenin kısmı halefisi titrer, yatar fakat güçlkle kalkar ve nihayet kalkmıyarak daima iddicâi vaziyette kalır. Hassasiyet tamamdır, vezaiîi kebire teğayyür etmez. Bazı defa teşevvüşatı muharrike etrafı halafiyeden birisinde pek aşıkârdır. Bu felci halefi ekseriya istirahat ve yatmaktan bir kaç gün sonra zail olur.

Dişilerde aynı felç badelvelâde dahi görülür (P. post-partum) bu da gerek ihtikamî nühadan (cong. médullaire), gerekse ihtikamî havsalâden (cong. pelvienne) ve ya vaz'ı hamil esnasında havsalanın raddı neticesi husule

gelen afatı cerhiye; bilhassa dafirei kataniyei aceziyeyi afetzede eder, ve cidarı asap malûl olur. Bu felci halefi, cez'i halefinin vazifesinin haleldar olmasile anlaşılır, yürüyüş güçleşir, adelân mukarribi fahiz tesirsiz kalarak hayvanın etrafı halefiyesi gayet mütebait bir vaz'iyet alır. Ahvali selimede şifa bir kaç günde vukua gelir. Ahvali vahimede araz temâmile tezahür eder, cez'i halefi inhitata duçar olur hasta oturmuş köpek vaziyetini ve yahut bir yere uzanmış bir vaziyette kalır. Hassasiyet tenakus etmiştir, eger felç imtidat ederse yatmaktan mütehassıl yaralar husule gelir ve bazan hayvan intanı kayhiden helâk olur.

Tavşanda ekseriyetle vaz'ı hamilden 15 gün sonra husule gelen bir badelvelâde felç vukuu görülür, bu halde kısmı halefi birdenbire felce duçar olur. Ema, mesa-ne dahi mefluçtur. Şedit bir intifahi batın husule gelir. Hasta 3: 4 günde helâk olur.

Asabı seddadenin felci - . (La pa. du nerf obturateur) usreti tevellüt ile (dystocie) müterafik vaz'ı hamilden sonra görülür. Ânenin temezzukuna müptelâ hayvanatta veya asabın maberinde bir veremin (melanoz) ve yahut muhaçcem bir veremi nedbîi azmın (cal) bulunmasile tezahür eder.

İstirahatta taraf hattı mutavassıttan hariçte kalır, mafsalı harkafîi fahzî bazen ziyadece bükülmüş bir vaziyet alır. Yürüyüşte adımlar kısadır, ve tarafın nihyeti mütebait bir hareket yapar. Hasta güçlkle geri hareketini ifa eder. Ayaklar güçlkle geride toplanır. Bu halde keza yekdiğerinden mütebait bir vaz'iyette kalır. Felcin

zuhurundan bir kaç gün sonra adelei mukarribi fahzin dumurü görülür (abducteure de la cuisse).

Asabı fahzının felci- (La pa. du nerf femoral) Beygirde emoğlobinnürinin seyri esnasında ve ya sonra görülür. Bazan diğer esbabı cerhiye ile zuhur eder, temezzuku adele, evram, huraç, veremi azmî, adelei zür-rüüsüselâsei fahziyenin dumurü aşikâr surette his edilir. Bu halde topallık pek vasfî olup istinat esnasında mafsali semane ve hanep şiddetle inhitat eder bükülür.

Askerî Baytar mektebi bulaşık hastahklar kliniği mesaisinden:

Laboratuvar şefi: Muallim miralay

Hasan Tahsin bey

Uyuz hakkında tedabir, korunma Seraiti ile zabıtai sihiyesi

Yazan : K. Yüzbaşı

Memduh

Başmuavin

İnsanların ve bütün hayvanatı ehliyenin bulaşıcı bir cilt hastalığı olan uyuz: Zatiülcilül mafsaliye şubesinin Ankebutiye fırkası ve akar sınıfından bir tufeyl tarafından tevliededilir. Akarların tevazzuatları ve hastalığın mütalâasının teshili maksadile iki kısma tefrikedilmiştir ki birincisi: Edimme dahilinde ve ya cildin sathında yaşayanlar "**Gale Sarcoptique**," (cerbi sarkoptî) diğeri: Gudedatî düheniye ve ya cürabatı şariye derununda yaşayanlar "**Cale démodécique**," (cerbi cürabî) dir.

Hayvanatın ecnasına nazaran muhtelif sarkopt tenev-vüleri tavazzu ederek uyuzu husule getirirler. Bunların ekserisi insanlara ve diğer hayvanata sirayet ettiği gibi bir kısmı da yalnız o cinsi hayvaniye münhasır bulunur.

Akarlar tavazzu etikleri ejnası hayvaniyeye nazaran muhtasaran şu tasnife tabi bulunurlar:

Sarcoptes scabiei var. equi Bu cins beygirin merkebin, katırın sarkopt uyuzunu husule getirirler.

Sarcoptes scabiei var. cabrae İnsanlarla keçilerde had şekilde bir uyuz tevlideder.

Sarcoptes scabiei var. ovis koyunlarda "Noir-museau," namı altında tavsifedilen bir maraz tevlideder. İnsanlarda az tesadüfedilir.

Sarcoptes scabiei var. cameli develere mahsus bir hastalık olup Afrikada ve develerle temasta bulunan insanlara bu uyuzun sirayet ettiği görülmektedir. Had bir şekilde seyrederek.

Sarcoptes scabiei var. Aucheniae Lâmalara mahsus bir uyuz olup "Delafond ve Bourguignod," insanlara sirayet edebileceğini isbat etmişlerdir.

Sarcoptes scabiei var. Suis Domuzların sarkoptu olup umumiyetle selimdir. İnsanlarda az devamdebilen bir uyuz tevlideder.

Sarcoptes ocaiei var. canis Köpeklerde demokseksler vasıtasile ve kesretle vukua gelen bir uyuz tevlideder. İnsanlarda da görülebilir.

Sarcoptes scabiei var. Vulpis Tilkilere mahsus bir uyuz olup bir vak'ada avladığı tilki derisile avcı uyuzla yakalanmıştır.

Sarcoptes scabiei var. Leonis Arslanlara mahsus bir uyuz olup siyanen insanlara da sirayet eder.

Sarcoptes minor var. Cati: 1861 tarihinde "Fürstenberg," tarafından ve "S. notoedres," 1862 tarihinde "Bourg. ve delaf.," tarafından mütalâa edilmiştir.

Birincisi muhtelif akilüllühüm ve kadıma envaında yaşar. Yine bunların bir tenevvüü farelerde Burun, Kulak ve Kuyruğun kuşurıla müttasif bir uyuz tevlideder. Bu Akarlar Epitelyommun şayanı dikkat bir tekessürüne saik olurlar.

İkinci nevi bilhassa Kedilerde yaşar. Had şekilde seyreden bir uyuz tevlideder. "Thibierge," uyuz bir Kediden bir aileye sirayet etmek suretile fahiz ve bacaklara inhisareden istilâi bir uyuz vak'ası görmüştür. Bu gibi vakayi Avustoralyada da müşahade edilmiş ise de ekseriyetle insanlara sirayetinde hiç bir vehamet arzetmez. Onbeş gün kadar bir müddet nihayetinde kendiliğinden zail olur.

Sarcoptes scabiei var. Cuniculi Tavşanların fevkalâde sari bir uyuzu olup insanlara sirayet edebilir. Kümes hayvanatına sirayet vaki olmaz. Maraz baştan başlıyarak Burnuna, Dudaklara, Cepheye, sayvanın veçhi haricisine Mirfaklar ve Mebazlar hizssına kadar sirayet eder. Müstesna vak'alarda bütün vücudu istilâ edebilir. Kollar sukuteder. Mültehep ve mütahassin cilt üzerinde nezfi koyu ve yapışık ifrazatla, sincabimtırak kuşurun tahassülü görülür. Hakke çok fazladır. Uyuz, Tavşanları pek zaif düşürerek bilâhara ölümüne sebeb olur. Tedavileri için: tüyleri kırılır, ılık su ile sabunlanır ve Elmerih pomadı tatbikedilir. Yahut $\frac{5}{1000}$ Polysulfur de potassium mahlûlüne batırılmış pamukla delekât yapılır. (sabunlamadan sonra).

Tavşanların psoropt ve yahut Kulak uyuzu: Burada amil olan tufeyl **psoroptes communis var. Cunikuli** dir. Tavşanların mecrayı semi haricilerinde yaşar. Mamafi mecrayı semi dahiliye sirayet ederek iltihabını mucibolmakla aşikâr bir surette teşevvüşatı dimağiyeye sebeb olur. Bu şekilde teşhisi maraz pek kolaydır. Tavşanlar mükedder, başlarını ya aşağıya ve ya bir tarafa çevirmiş olarak tutarlar. Kulaklar daima mail bir vaziyettedir. Mecrayı harici sarı ve bazı defa kanlı bir kayh kitlesile doludur. Bu mevaddın muayyenesinde Akarlara ekseriyetle tesadüfedilir.

Bu şekil uyuz daha sari olup beygirlere geçebilir.

Binaen aleyh en doğru hareket çok hasta ve mütaammim olanlar itlâf, mütavassıt derecedekiler tefridedilerek kulakları dahili $\frac{3}{100}$ sıcak kretil mahlûlile lâvaj yapılır ve 2 kısım maddeî şahmiye, 1 kısım Trementi ruhile mevzii dezenfekte icra edilir.

Gales des aiseanz

Kümes hayvanatında iki nevi uyuz hüküm sürer: birisi "Sarcoptes Mutans," tarafından tevliedilen "Gales des Pattes," diğeri "Sarcoptes Laevis," tarafından husule gelen "Gale Déplumante," uyuzdur. Birinci şekil: Tavuk, Hindi, Süğlün, Keklik ve uçucu küçük kuşlarda tesadüf ediiip Tufeyl ayağın harşeleri altında yaşar ve mevzii kalır. Umumiyetle Ruskulkademin veçhi dahilisi parmakların kalm, sinhi ve isfenci şekilde kuşur ve oyuklarla mestur olduğu ve bu kuşurun altında mestur bulunur.

Kuşlar güçlükle yürürler ve tünekte tutunamazlar. İtihabatı mafsaliye neticesi parmağın sukutu dahi vaki olur. Kuşlar zafiyete ve binnetice inkihal dolayısıyla mürdolurlar.

Tedavi için dezenfekte, tefrit. Şafî olarak ta Elmerih pomatası Pero balsamı, $\frac{1}{20}$ Krezot pomatı kuşur temizlendikten sonra tatbik edilir. Bilahara gliserin ve ya Vazelin tıla edilir.

"Gale du Corp," ve ya "Gale déplumante," Tavuk, Güvercin ve kuşların bilhassa çiftleşme zamanında kolaylıkla sirayet eden bir uyuz olup Tufeyli Tuyurun tüyleri kaidesinde yaşar. İptida Makzere civarından başlıyarak diğeri nevahiye (Fahiz, Zahir, Batın da sonra Baş ve Unka) süratle tevessü eder. Tüyler dökülerek Cilt vasi ve ya oldukça büyük bir kısımda çıplak kalır. Bu nokta hizalarından bir tüy koparılıp muayene edildiğinde evsafı tabiiyesini muhafaza ettiği görülür. Yalnız cilde

mürtebit nokta hizasında tüylerin kanalının bidayetinde beyazımtırak kitlevî bir edimme sufeyhasına tesadüfedilir ki bu kısım Mikroskopikman muayene edildiği takdirde "Sarcoptes laevis var. Gallinae," tufeylatına tesadüf edilir. Bu nevi uyuzda Tuyurun zayıfladığı ve yumurtlamadan kaldıkları görülür.

Corioptes symbiotes var. Bovis:- 1862 "Verheyen," bu cins bakaratta vahameti az bir uyuz tevli eder. Cilt üzerinde yaşadığı gibi gudedi düheniye dahilinde de bulunur.

Orduda bizi en ziyade alâkadar eden beygirin uynzu olup mezkûr hayvanatta "Sarkopt, Psoropt, Koriyopt," namile üç cins mevcuttur.

Akarlar: 0,25 milimetreden, adi bir lüple hatta çıplak bir gözle "Psoropt," görülebilecek kadar bir cesamete malik, müdevver ve ya beyzi tufeyllerdir. Her birisinin evsafı hususiyelerine ait tafsilâttan sarfınazar ederek yalnız tedavi ve tedabir için ehemmiyeti haiz olan devri neşvünümalarile mukavemetlerinden kısaca bahsetmek faideden halî degildir.

Erkek tufeylât mukareneti cinsiyeyi mutaakip telef olurlar. Dişiler beşerenin dahilinde rostrlariyle hafrettikleri 12-15 milimetrelilik mizabeler derununda 15-20 kadar yumurta yumurtlarlar. Bu yumurtalar 3-7 gün zarfında inficarederek sürfelere, badehu şüfeyre ve daha sonra kâhil tufeyl haline gelir ki bu edvar 15-20 günde tamam olur.

Mukavemetlerine gelince:- Muhiti haricîde ve yabis bir mahalde 3-4 günde telef olan tufeylât, Cild üzerinde yabis havada 14 gün, ratıp hava temasında ise 3 hafta yaşayabilir. Muvafık derecei hararet 14-30 derecedir. 34 derecede buruşur ve teyebbüs ederler. Ciltten yere düşenler 16-20 derecede 3 hafta 1-10 derecede

1 hafta 1-5 derecede 3 gün hayatta kalırlar. Büyeyzatin kabiliyeti hayatiyeleri daha fazla olup aylarca devam eder.

Müzaddı tufeylât edviyenin kuvveti:- 1906-1907 senelerinde "Herituyng, müller. hanri," taraflarından yapılan muhtelif tecarip neticesinde zirde muharrer neta-yiç elde edilmiştir:

Eşsâmı devaiye Akarların müddeti mukavemeti

A - Sülfürler :

$\frac{10}{100}$	Polisüfür de Potasyüm	24 saatten fazla
$\frac{10}{100}$	Monosülfür de Potasyüm	" "
$\frac{10}{100}$	Kibriti Kils	" "

B - Arsenikiyetler :

Meşbu bilâma hamızı Arseniki 10 saat

C - Krezil

Saf adi Krezil 2 dakika

$\frac{25}{100}$ Krezilin müstahlebi maisi 10 "

$\frac{25}{100}$ Lizol 10 "

D - Benzin

İtri Trementi 15 "

Zeytikat 25 "

Petrol 1 saat 30 dakika

Petrol (Züyutu sakile) 24 saatten fazla

$\frac{5}{100}$ bilâma hamızı Kibriti 15 dakika

Sureti sirayet :

Kâhil haline gelen mülakkah genç dişilerin bilâvasıta ve bilâvasıta diğer bir uzviyete tavazzuu ile vukua gelir.

Bilâ vasıta sirayet; tufeylâtı hamil olan her bir hayvan mücavirinde bulunanlara temas etmek suretile Akarların doğrudan doğruya intikalile vaki olur.

Bilâvasıta sirayet ise; Cerpli hayvanat ve bunların yüzülmüş derisile, bilcümle eşya ve malzeme: (Münten ahırlar, yemlikler, yataklıklar, bölmeler, çul, belleme, koşum takımları, tımar edevatı) Cerpli bir hayvanda istimal edildikten sonra diğer hayvanata tatbik edilmek suretile ve yahut bu gibi hayvanata bakan eşhasın elbise ve sair eşyasile sirayet vukua gelir.

Keza ahırlarda dolaşan kedi, köpek ve kümes hayvanatının ayak ve vücutlerine bulaşan kuşur ve mevadı maraziye ile ve ya açık bir mahalde kılırları kesilen bir hayvanın tüyleri rüzgârlar vasıtasile diğer hayvanat ve eşyası üzerine düşerek vasıtai sirayet olurlar.

Araz: —

Beygirlerde her üç nevi tufeylin ilk sirayetinde intiha-bettikleri nevahi sureti taayüş ve morfolôjik evsafına nazaran ayrı ayrıdır. Meselâ: En fazla tesadüf edilen Sarkop-ların intihabettikleri nevahi; Rêis, Kavsihicaci, Üzün, Şefetan, Unk, Cidağo, Zahir ve Sadırdır. Bunlar: Beşerenin tabakai karniyesi dahilinde iskânedeler. Buna mukabil Psoroptlar; Yele, Kâkül, Zenep, Nahiyei tahtı fekkiye gibi uzun kıllı nevahiyi, Fahizlerin veçhi dahilileri ve Sedye gibi de vücudün mahfuz aksamını tercih ederler. Bunlarda Sarkoptlarda ki cihazı madık yerine birer cihazı mas kaim olmuş ve hortumlarını edimmeye kadar nüfuz ettirerek gıdalarını tedarik ederler.

Koryoptlar ise; Her iki tenevvüün en küçüğünü teşkile-der. Ciltteki haraşı ile tagaddi ederler. Tavazzu ettikleri nevahi en ziyade tarafı halî bukağılık mafsalı olup buradanda etrafı halîye ve kuddamiyenin kısmı mütavas-sıtlarına kadar intişaredebilirler. Yazın kaybolurlarsa da

kışın tekrar zuhurederler Her üç tenevvüün "**Delafond** ve **Bourguigon**," a nazaran 8 - 10 gün diğerlerine göre 2-4 haftalık bir devri tefrihi müteakıp mütekâsif, parlak ve sarı renkte mışlı muhtevi küçük ve münferit huveysalât husule gelir.

Akarların gerek ifrazettikleri zebip ve gerek bizzat yapmış oldukları mihanikî taharruşat dolayisile asabı muhitiyenin tenbihi neticesi hōceratın fartı tekessürü ile mevsuf cildin beşeresinin bir iltihabını hasileder ve şiddetli bir hakkeyi mucibolmasile hayvan nahiyei marizasını temasedebileceği her noktaya sürter. Dışlerle kanatacak derecede kaşınır. Bu suretle iltihap Cismi huleymiye kadar imtidadederek ecirbei şariyeleride aietzede etmekle Eş'arın sukutunu mucibolur. Bilahara büsrelerin üzerleri temevvü-teden hōceratı beşereviye ve mayii iltihabiden müteşekkil bir kabukla setrolunur. Daha sonra. cildin alâstikiyeti zayi olarak tesehhunu ve bir takım iltivaatı husule gelir. Bu kıvrımların çatlamalarile ve ya sürtünme, kaşınma neticesi olarak de küçük nezifler tahassuleder.

Her üç nevide de hemen aynı şekil mevcutsa da en fazla Sarkopt cerbinde, Psoroptlarda nispeten az, Koryoptlarda ise daha azdır. Yalnız Psoroptlar hayvanın mecrayı Sem'i dahilisinde mevzii kalarak muannit bir şekilde uzun zaman devamde bilir.

Teşhis: —

Seriri ve mikroskopî olmak üzere iki şekilde teşhis vazolunur:

1. — Seriri olarak, hayvanın kaşınması, mevzii huvey-sallarla kılların sukutu ve bilhassa diğer nevahi veya hayvanata sirayeti ile. Nahiyei mariza kaşınacak olursa hayvan dudaklarını uzatarak oynatır, unk ileri meyleder, ve hoşlandığını gösterir bir vaziye alır. Velhasıl teşhisi seriri arazi maraziye ile vazolunur.

2. — Mikroskopikman teşhis, tufeylin mikroskop vasıtasile teharrisi olup bu usulde bazı ehemmiyetli noktalar mevcuttur. Kedi, köpek gibi ciltleri narin hayvanatta Akarlar her vakit görüle bilir. Fakat Zülhafirat gibi ciltleri kalın hayvanatta her vakit mümkün olamaz. Akarlar cildin derin aksamına nüfuzettiklerinden görüle bilmelerini kolaylaştırmak için evelâ vücutlarını bir çul ve ya çuvala örtmek lâzımdır. Akarlar faaliyetlerine gece başladıkları hakkında bir kanaat mevcuttur. Ziyayı şemsin tesiri inkâredilemez. Fakat hararetin de büyük tesiri vardır. Nitekim gece çalışan Cerpli ameleler o kadar kaşınmadıkları halde gündüz yatağa girmekle kaşıntı tezayüt etmektedir. Binaenaleyh hayvanatı bir iki saat örtü altında bırakmakla hem hararet hem de karanlık temin edileceğinden muvâfık olur. Bundan sonra bir bistüri ile yeni teşekkül eden pilâklardan tercihan sahai marizanın etrafından ve edimmeden de bir kısım alınmak suretile bir Petri kutusuna kazınır. Ağzı kapatılır. Akarlar mevcutsa yapılacak doğrudan doğruya muayene ekseriya maksadı temineder. Bunun için kazınan kısımdan bir parça alınarak lâm lâmel arasına vazolunup etrafı parafinlenir. (Akarların harice çıkmalarını men için) bir etüvde beş on dakika bırakmakla yahut halif bir hararete arzedilerek 3 nümerolu objektifle (A. imm.) muayene edilirse Akarlar hareketlerle derhal göze çarpar.

Bu suretle görmek mümkün olamazsa kazınan mevat $\frac{10}{100} \frac{15}{100}$ nisbetinde Sut yahut Potas muhrik mahlülü dahilinde bırakılır. Kitaplarda bir iki hatta beş altı saat kadar bekletilmesi muharrer ise de lâboratuvarımızda yaptığımız bir çok preparasyonlarda 15 20 dakika zarfında kuşur mahlülü mezkûrda erimekle Akarların meydana çıkmalarını tamamilen temin etmektedir.

Muayene, keza A. imm. olarak 3 nümerolu objektifle

muayene edilir. İcap ederse 7 nüméro ile katiyeti temin edilir.

Preparasyonları muhafaza etmek isteyorsak Sut ve ya Potas dahilinde Akarlar da bilahara inhilâl edeceklerinden bu hususta iki kısım Kloral bir Hamızı leben ve bir kısım hamızı fenik karıştırılır. Kuşurun üzerine damlatılarak lâmel kapatılır. Etrafı parafinlenir.

Teşhisi tefriki:

1 — Kehle ve tavuk biti gibi haşaratın tavazzuu ile tahassul eden kaşıntı ve kılların sukutu Uyuzu andırırsa da kaşıntının daimî ve fazla olması eş'arda büyevezatin ve cil üzerinde kehlelerin mevcudiyeti iltibası refeder.

2 — Trikoitonlardan mütevellit ve en ziyade baka-ratın reislerinde tahassul eden Erpes Tonzoran iptida kıl-ların sukutu ile müdever ve mahdud nokta bilahara bun-ların yekdigerele birleşmesinden vasi mıntikalar teşkil ederek Uyuza benzerse de bunda hakke ya hiç yoktur ve ya pek azdır. Beygirlere ancak iskânı müsterek neti-cesi sirayet ede bilir Bilhassa mikroskoplâ teşhisi kat'i vaz edilir.

3 — Aknelerde Uyuza müşabih huveysalların tahas-sulu ve eş'arın sukutu görülürse en ziyade mevsimle alâkadar olması sirayetini ademi mevcudiyeti ve hakkenin mefkut ve ya pek az bulunmasila tefrik mümkündür.

4 — Uyuzla karıştırılacak en mühim hastalık Ekza-madır. Bir çok esbap tahtı tesirinde tahassul eden Ek-zama seriri olarak uyuza çok benzer. Sirayetini ve Mik-rooskopik muayenede akarların ademi mevcudiyeti tefrikini temin ederse de ciltleri kalın Cerpli hayvanatta Akarlar her vakit görülmediginden bilhassa münferit vakalarda Ekzama ile uyuzun kat'i teşhisi tefrikisi pek müşküldür. Binaenaleyh bu gibi vekayide hastalık Ekzama da olsa Uyuz gibi nazarı itibara almak daha makul bir tedbir-

dir. Esasen tedavi noktai nazardan aralarında pek te fark olmadığı gibi bilahara tevellüt edecek sirayet mehazirin-den içtinap edilmiş olur.

Tedavi:

Eskiden bünyevi emrazın tezahuratı cildiyesi ile karıştı-rılır ve ahlâtın tağayyürü sebep zannedilerek tedavi da-dahili ile teşviyesine gidilirdi. Hali hazırda amil ve safahatı maraz malûm olduğundan tedavisi için bir çok edviye mevcut olup bunları iki gurup tahtında arzedeceğim:

1 — Gaz ve buharatla tedavi.

2 — Pomat, Losyon ve mahlutatla tedavi.

A Gazla tedavide (Kükürdün) ihtirakile Akarları şöfeyre ve hatta yumurtalarını mahvü helâk eden Bilâma hamızı kibriti gazından istifade edilmektedir. Bu usul evelen 1659 senesinde **Glaubert** tarafından beşeride tatbik edilmiş ve bilâhara (Lepink, Henri, Nüller, Kolle) taraf-larından fenni tedavii baytariye ithal edilmiştir.

Bu usulü tedavide (tedavi höcreleri) namile ahşap ve ya çimentodan yapılmış konpartimanlarla müvellidi Kib-rit cihaza ihtizyaç vardır,

Tedavi höcreleri: -

Sabit ve ya kabili nakil bir surette inşa edilen ve gazatın harice kaçmasına mani ola bilecek şekilde imti-zaçlı tek ve ya derunu bölmelere münkasem barakalar-dan ibarettir. Her bir bölmenin ayrı bir kapısı ve muka-bil tarafta katı nakıs şeklinde bir penceresi vardır. (iki kapısı olması şayanı tercihtir.)

Hayvanın başı pencereden dışarı çıkarılır ve (yaka-lık) tabir edilen bir muşamba ile gazatın çıkmaması için etrafı ihata edilir. Küçük bir mentez kalırsa o da bal-çıkla sıvanarak kapatılır. Bölmenin cidarında hariçten bir

cam kapakla örtülü bir dolap bulunur. Buraya bir mum konur. Hayvan höcreye ithal edildiğinde bu mum yakılır. Bölmenin havayı dahilisinin gazla hali işbaa geldiğinde ($\frac{4-5}{100}$) mum söner. Yahut havası tahliye edilerek içerisinde İyot - İyodu Potasyüm - Nişasta mahlülü bulunan ampuller hücreye konarak uçları kırılır. Gaz bu ampuller dahi-line hücum eder. ampuller sallanır, kesafet ($\frac{4}{100}$) ü tecavüz etmişse siyah olan ampul muhteviyatının rengini izale eder.

Müvellidi kibrit cihaz

Kükürdün yanmasına mahsus madenî bir ocak ve gazatı hücreye sevkeden bir vantilâtörden ibarettir.

Usulü ameliye :-

Hayvan bir gün evel yıkanarak kuşuru izale ve iyice kurutulmuş olduğu halde ferdası gün başı dışarda kalmak üzere hücreye ithal edilir ve hayvana ait malzime de beraberce konur. Badehu kazanın altı yakılarak havanın beher metro mikâbına (150 - 200) gram Kükürt ihrak edilir.

Yahut.

Bilâma hamızı kibriti gazı (- 8) derecede temeyyü ettiği için çelik bidonlar dahilinde mayii istimal edilir. Bidonun ağzı höcrede hususi olarak açılmış bir lâstik ve ya kurşun boruya raptedilerek musluğu açılır. Mayı bilâma hamızı kibriti gaz haline gelerek höcreye dahil olur, Mayı in soguk günlerde gaz haline gelmesini teshil için bidon + 40 dereceyi geçmeyen sıcak bir su kabı üzerine vazolunur. Şayet bu dereceyi geçerse infilâk etmek teklikesi mevcuttur. Bu müddet 2-3 dakika kadardır. Mamafî bidonun sarfettiği mayı altınbaki terazi ile

tain edilir. Höcre dahilinde gazın kesafeti: Gaz höcre-sinin dereci harareti ve hayvanın kıllarının kesilüp kesilmemiş olmasına nazaran değişir.

Dereci hararetin tesiri pek çoktur. 17 dereceden aşağı bulunacak olursa gazın tesiri azdır. Halbuki 22-27 derecede bulundurulmuş hücrelerde gazın tesiri iki misli tezayüt eder. Höcre dahilinde hayvanın bulundurulması da aynı şeraite nazaran 1-3 saat arasında tahavvül ettirmektedir. Gaz kesafetinin matlup dereceyi bulması için 450-500 gram So_2 kâfidir.

Hayvanın höcreye ithalinden evel ve sonra yapılması mühim bazı şeraite tabi bulunması lâzımdır:

- 1 — Vücudunun tamamen kuru bulunması.
- 2 — Vasi cerha mevcutsa seddedilmesi.
- 3 — İthalden 24 saat evel aç bırakılması.
- 4 — Ameliyenin nihayetinde: evelâ kapının açılarak gazatın ihracından sonra hayvanın başının içeri alınması.
- 5 — Gaz tesirine maruz kalmamış olan reis aksamına muzadı tufeyl bir devanın mükemmel bir surette tatbiki.
- 6 — Temiz bir ahıra çekilerek iyi bir tağdiyeye tabi tutulması.

Fransız baytarları bir defa höcreye ithali kâfi adde-diıyorlarsa da bu ameliye haftada bir defa olmak üzere iki üç hatta dört defa tekrar edilmelidir.

Asarı fizyolojiye ve tesemmümat: —

Gazı kibriti ile yapılan tedavide hayvanların gözle-rinde bir kesafeti tabakai karniye müşahade olunur. Rüyet mefkut bulunursa da bilahara zail olur. Keza doru hayvanatın donları kılların bakır rengini ahzetmesile tahavvül eder ve uzunca bir müddet devam eder.

Sıcak günlerde ve ziyayi şemse maruz bulunan veya dereci harareti kırkı tecavüz eden bölmelere yahut marazî olarak şerç ve ferici açık bulunanlarla mebzul

gıda ahzını müteakip yahut vücudü ıslak olduğu halde ithal edilen hayvanatta hafif ve umumî alâimi tesemmümiye görülür. Gerek bu gibi vekayi ve gerek hayvanın höcre dahiline kazaen düşdüğü hallerde teneffüsün usret ve süratı nabzın keza teserruu ve ispazmozlar tahassul eder. Bu gibi zamanlarda hayvan hemen harice alınarak fast yapılır. Mukavvii kalp edviye ita, hamizat inşakı ve sadrın tarafeynine yabis friksiyonlar ve sinapizim tatbik edilir.

Saf kreolin buharile tedavi: —

Saf kreolin buharile tedavi de bilâma hamızı kibriti gibi kullanılır. Hatta fiatının ucuz ve madenleri bozmaması ve tesmim gibi mahzurlarıda olmadığından hayvanın başını dışarda bırakarak ayrıca tedaviye almak ta icap etmediğinden şayanı tercihtir. Yalnız gözlerde hafif bir iltihap yaparsada bilahara zail olur.

Burada dikkat edilecek yalnız bir nokta vardır: Kreolini kaynatırken kap dolu olduğu takdirde ıstıal etmek tehlikesi vardır. Bunun için kapalı bir ahıra hayvan ithal edilir. Derince bir kap dahilinde yarısını veya üçte ikisini geçmemek şartile kreolin konur. Odun veya kömür yakılarak ısıtılır. Bir metre mikâbı için beş gram saf Kreolin kâfidir. Bu suretle birer hafta fasıla ile üç dört: münteşirse beş defa ameliye tekrar edilir.

Chlorpiquration: —

1919 senesinde **Bertran** ile **Dasonvil** tıp akademesine verdikleri lâyhâi fenniyyede Akarların itlâfı için Kloropikrinin bilâma hamızı kibritiye faik olduğunu bildirmişlerdir. Kükürtleme usulünde olduğu gibi hayvanlar tedavi höcresine ithal edilir. Baş yine dışarda bırakılır ve höcre dahiline beher metre mikâbına mukabil 20 gram Kloropikrin sevkedilir. Burada dikkat edilecek nokta

Kloropikrinin şiddetli kâvi olmasından hayvanların üzerine gitmemesini temin etmektir. Hayvanlar höcre dahilinde yarım saat bırakılır. Hayvanatı höcrelerden harice çıkarak eşhasın yüzlerine birer hami gaz maskesi takmaları lâzımdır.

Resin uyuzunu tedavi için

Kloropikrin	2,5	gram.
Vazelin	100	"
Pomat	halinde	tatbik edilir.

On beş gün sonra aynı ameliye bir kere daha tekrar edilir, Kloropikrinasyonu: bir kaç noktai nazardan kükürtlemeye tericihi lâzım geldiğini yine aynı müellifler dermeyer etmektedirler. Zira: Bilâma hamızı kibriti bi-donlarının naklinde ıstıal etmek tehlikesi mevcut olduğu gibi her vakit tedarik etmekte mümkün olamayabilir. Saniyen vakitten kazanılmaktadır. Kükürtlemede bir hayvan iki saat höcre dahilinde terk edildiği halde Kloropikrinde aynı tesir yarım saat zarfında temin edilmektedir. Üçüncü olarak bu hususta kullanılacak tesisat diğerine nazaran daha iktisadî olup höcreyi ısıtmak külfeti yoktur.

Pomat, mahlûtat ve losyonlarla tedavi:

Mualecenin tatbikinden evvel yapılması lâzım gelen bazı hususat mevcuttur: Kolların kesilmesi. Yalnız bazı müellifler tarafından kesilmemesi iddia edilmekte ve mahzurlar zikredilmektedir. Bu hususta takip edilecek tarz maksat ve zamana göre tahalûf edebilir. Mamafî umumiyet itibarile her halde kırılması edviyenin az sarf olunmasını ve tesirini de teshil edeceğinden daha muvafıktır. Bilhassa müteammim uyuzlarda kırmak lâzımdır. Kesilmeden tedaviye alınan Cerplerin uzun zaman devam ile nüksettiği görülmektedir.

Mamafi; cildi narin hayvanlarla, ahvali sıhhiyesi ve mevsimin müsait bulunmadığı ve ya uyuzlu hayvanatın fazlalığı karşısında kırılmasından sarfınazar edilebilir.

Kırmak ve kırkmamak meselesinden ziyade haizi ehemmiyet olan nokta kırma zamanında haraşif ve kılların etrafa dağılarak uyuzun intişarına sebep teşkil etmesindedir. Binaen aleyh: kırma ameliyesi, zeminine müzaddı intan bir mayi ile ve ya hiç olmazsa su ile ıslatılmış talaş ve ya ot dökülen kapalı bir mahalde icra edilmelidir. Bilahara bu talaş ve otlar yakılmalıdır. Aynı zamanda kırma makinelerini iki hayvanda bir izalei intana tabi tutmalıdır. Olabilirki Farsenin de nakline sebep olabilir.

Sabunlama: —

Reis, Boyun ve tarafı kuddamî bir kısım; sağrı ve tarafı halfî bir kısım; Beden bir kısım olmak üzere hayvanın vücudü üçe taksim edilir.

Birinci kısma: ilk defa Arap sabunu ince bir tabaka halinde tılâ edilir.

(Arap sabunu mütagayir bulırsa terkihi kimyevisinde tahassul eden eçsamı muzır tesirile vahim cilt hastalıkları hatta ölümü de tevlit edebileceğinden saf bulunması lâzımdır. Eyi bir arap sabunu ince bir tabaka haline getirildiğinde şeffaf ve kokusu kendisine mahsus olmalıdır. Gayri şeffaf ve ya esmer siyah bir renk gösteren ve fena kokan arap sabunu katiyen kullanılmamalıdır.) Arap sabunu bulunmadığı takdirde adi sabun da kullanılabilir. Sabun hayvanın üzerinde 24-48 saat bırakılır. Sabunlama ameliyesi, hem Arap sabununun anti Psoroptik hassasından hem de haraşif ve kuşurun yumuşayarak temizlenmesini temin edeceğinden lâzımdır.

Edviye tatbiki: —

Sabun: Ilık su' saplı ve yumuşak bir fırça ve ya fanilâ

ile güzelce yıkanır ve kurulanır. Hastalığın derecesi intişarı ve mevzuun ahvali nazarı itibara alınarak bütün vücutta bir defada ve ya kısımlara tefrik edilerek muhtelif zamanlarda, ihzar edilen bir tertip tatbik edilir. Meselâ: birinci kısma, bir hafta sonra ikinci ve mütaakip hafta üçüncü kısma tatbik edilir. Bu zamanlarda gözlerin etrafı, kulakların iç ve dış tarafları, çene altı çukurluğu ve yular yatakları Acan nahiyesi ve apış aralarile Zıfler ihmal edilmemelidir. Bu şekil üzere (3-4 hatta 5-6) defa edviye tatbik edilir. Yalnız iki edviye tatbikten sonra hayvanlar ılık sodalı su ile yıkanmalı ve her edviye tatbikinde hayvanın ahır ve bütün temas eden eşya ve malzimenin tathirâtı fenniyesi icra edilmelidir.

Daha iyisi yular ve örtüleri ikişer tane bulundurarak edviye tatbikinden sonra evelce tathirâtı ikmal edilmiş teçhizat kullanılmalıdır.

Bu hususta son derece dikkat edilmek lâzımdır. Aksi takdirde mualecenin hiç bir faidesi görülmez ve intanı mükerrer devam eder gider. aynı zamanda hayvanata verilecek gıda tanzim edilerek ahvâi umumiye daima nazarı itibarda bulundurulmalıdır.

Tatbik edilecek edviye ya pomat şeklinde, ya mahlûl halinde ihzar edilir. Fakat pomatlar her hususta şayanı tercihtir. Zira Akarlara tesiri diğerlerinden geri kalmadığı gibi imtisas olmak tehlikesi az ve hayvanatın üzerinde hami bir vazife görerek üşümelerine mani olduğu gibi cildin yumuşak kalmasını da temin eder.

Pomatalar:

Muaddel Elmerih pomatası

Soufre sublimé ou Précipité . . . 180 gr.

Carbonate de potasse . . . 90 gr.

Axonge 720 gr.
 Huile de cade 100 gr.
 Savon mou 25 ga.
 Ben Maride karıştırılır. Bilâhara Arap sabunu ve kat yağı mahlûtü pomata ilâve edilir.

Pommade sulfo-petrolée

Fleur de soufre 200 gr.
 Huile de petrole 100 gr.
 Carbonate de potasse 100 gr.
 Axonge 700 gr.

Huile crésylée

Huile blanche 800 gr.
 Crésyl 100 gr.

Pommade sarcoptolée

Crésyl 100 gr.
 Alcool 50 gr.
 Goudron minéral 20 gr.
 Vaséline où grasse 1 litre
 Vücudâ iltisak eden merhem bir fırça ile her gün dağıtılmak üzere delkedilir.

Huile de cévadille

Semence de cévadille 100 gr.
 Fleur de soufre 60 gram
 Alun calciné 40 "
 Huile d'arachides 1 Litre
 Ben maride iki saat eyice karıştırılır ve yumuşak bir fırça ile tatbik edilir.

Benzine 260-500 gram
 Petrole 250-500 "
 Huile d'arachides 500 "

4-6 Gün cilt üzerinde bırakılır. Bilâhara (Marsey) sabunu ve sıcak su ile yahut karbonat de sudlu kalevi bir su ile yıkanır. Karbonatdö potas faide temin etmediği gibi aynı zamanda cildi rakik hayvanatta taharrüş yapmasından kullanılmamalıdır.

DELMER mahlutu

Krésyl pur 20 gram
 Huile d'arachide 100 "
 Savon mou de potasse 10 "
 Eau 180 "

Losyonlar: — Sulu ve Alkollü mahlûlâtın cildi kurutma ve çaldamasına sebebiyet vermesidden bilâhara sufeyhat tarzında tefellüs ettirir. Binaenaleyh edviyenin tatbikinden sonra cildi yumuşatmak için şahmî bir madde tılâ etmek lâzımdır.

Créyilli losuyon "Henri,"

Crésyl 25 gram
 Carbonate de soude 20 "
 Esu 1000 "

32-40 derecei harârette istimal edilmelidir.

Barej banyosu

Monosulfure de sodium 5 gram
 Chlorure de " 5 "

Carbonate de	7 "
Esu	20 Litre

Dekazu mahlûlü

Crésyl	20 gram
Acide arsénieu	1 "
Polysulfure de potassium	10 "
Carbonate de soude	10 "
Eau	100 C. C.

Javel mahlûlü

Eau de javel	40 C. C.
Savon mou de potasse	20 gram
Eau	1 Litre

Pisin banyoları

$\frac{52}{1000}$ nisbetindeki krezil mahlûlü ile imlâ edilen havuzların derununa hayvanatı ithal etmektir.

Crésyl	1 Parti
Alcool	6 "

Yahut katranlı mevat istimal edilir. Ekseri kitaplarda ve memleketimizin her tarafında tedarik edileceği emniyesile nebati katran tertiplere dahil olmaktadır. Nebati katranın cilt vasıtasile imtisas ve tesemmüm hasıl etmesi fazla olduğu gibi fiatı da yüksektir. Binaenaleyh madenî katran bulunduğu takdirde tercihan kullanılmalıdır.

Goudron de houille	100 gram
Ssvon noir	1000 "

Crésyl	100 "
Alcool	200 "

Yahut $\frac{2}{100}$ Créolin $\frac{3}{100}$ Crésyl mahlûlü karıştırılarak

Yahut Formalin tertibi: — T

1 { Tabac	1 Kilô
1 { Eau	15 Litre
1 { Yarım saat kaynatılır.	
2 { Savon noir	1 Kilô
2 { Eau	10 Litre

1,2—Nümerolu kısımlar yekdiglerine karıştırılır ve üzerine 1 kilô Formalin ilâve edilir. Formalin buharatına dikkat etmelidir. Bu tertip bir defada tatbik edilir.

Bunlardan başka "Peru balsamı, Sitraks," da muvaffakiyetle kullanılırsa da fiatının pahalı olmasından hayvanatta o kadar kullanılmaz. Yalnız lüks ve kıymetli köpeklerle tatbik edilir. Bilhassa köpeklerdeki Cerbi Cürabîde (Radyo) muvaffakiyetle istimal edilir.

Uyuz mahdud nevahiyede bulunduğu zaman sıbğı iyot mükemmel bir edviye olarak kullanılır.

Hulâsa Cerbin tedavisinde tufeylânın imhası ve marizların iskân ettirildiği mevakıla temas eden eşyaların tathiri lâzımdır. Hayvanata tatbik edilen edviye, yalnız Akarlar üzerine müessir olup yumurtalarına tesiri yoktur. Binaenaleyh birer hafta fasıla ile edviye tatbiki; yumurtaların inficar ederek sürfe haline gelmeleri (3-7) gün zarfında vaki olduğundan edviye tatbikinde sürfe haline gelmiş olacaklarından imhaları temin edilmiş olur.

Edviye tatbikinde hayvanatın cinsi, ırkı ve derecesi sıhhatı ile marazın sahai intışarı nazarı itibara alınarak

ona göre bir tertip kullanılmalı ve bilhassa tağdiyelerine ihtimam etmelidir.

Küçük hayvanat için: havuzlar ihzar ve mahlûller burada hayvanata tatbik edilir. Hayvanat son edviye tatbikinden üç dört gün sonra sodalı su veya sabunla yıkanır. Cilt katılaşmış ise bir maddei şahmiye tılâ edilir. İltihap tehassul etmiş ise (Oxyde de zinc) li bir pomata veya kireç suyu ile keten yağından ibaret bir müstahlep tatbik edilir.

Hakke ve huveysalâr tamamen zail olur, cilt tekrar yumuşak ve elastiki bir şekil alarak kıllar neşvünüma bulmağa başladığı takdirde şifanın ka'fi olduğu tezahür eder. Nüksü maraz vakı olmak tehlikesine karşı da altı hafta müşahede altında bulundurmak lâzımdır.

Kliniğimizde, cerpli hayvanatın tedavileri pomat ve losyonlarla temin edildiği gibi muhterem hocam "Miralay Hasan Tahsin,, Beyfendinin cerpte kreolinin tesiri hakkındaki irşat ve direktifleri ile Kadıköyünde arabacı Mustafa Efendinin fayton beygirlerinde katan ve sağrılarını istilâ eden cerp, evelâ arapsabunu ile tılâ ve 24 saat sonra yıkanarak kuşurundan tatuir edilmiş ve kreolin buharile tedavi bahsinde zikredildiği vechile tedaviye tabi tutulmuştur. Birinci ameliyeden itibaren büsrelerin tehassülü görülmemiş ve hakke zail olmuştur. İhtiyaten bir kere daha tatbik edilmiş ve aradan bir ay geçtiği halde nüksü maraz vakı olmamıştır.

Şu suretle hem kısa bir müddet zarfında tedavi edilmeleri hem de bulunduğu yerin ve bütün teçhizatının beraberce tathiri temin edilmiş olmakla diğer edviyeye şayanı tercih olması icap etmektedir.

Muafiyet: — Uyuz Afrikayı cenubî memleketlerinde çocuklarda kesretle müşahede edildiği halde kâhillerde enderdir. Şu şekil müktesep bir muafiyetin mevcudi-

yetine hamledilmektedir. (G. Füller 1924) keza teşhisimsiz ile Uyuz müsapların uzviyetinde bir antikorun mevcudiyetini bildirmektedir.

Millî mücadele esnasında Eskişehir civarında Belpınar köyü ahalisinde müşahede ettiğim vechile köy ahalisinin yarısından ziyadesinde artık kendilerini iz'ac etmeyen müzmin bir Uyuz mevcuttu; Halbuki çocuklarında hakke ve ifrazatla müterafık bir şekilde seyrediyordu. Muhterem hocam Hasan Tahsin beyfendinin yemen de kendi devesinin de Uyuz mütaasi kaldığını görmeleri her halde bir muafiyetin tahassulünü izah etmektedir.

Zabıtai Sıhhiyesi

Hali seferde

Ordu hayvanatını bilhassa hali seferde Ruamdan sonra tehdit eden hastalık Uyuzdur. Hayvanat hali hazaarda ekseriyetle fazla teması bulunmadığından Uyuz vukuatı zuhur etse de yapılacak tedabirle münferit ve ya mahdut eşhası hayvaniyeye münhasır kalırlar. Halbuki sefer halinde:

1 — Daimî surette tebdili mahal ;

2 — Ahaliden devri tefrihte ve ya mevzii olupta kıllarla mestur olan nevahide kalarak göze çarpmayan Uyuzlu hayvanatın mübayaa suretile ithali ;

3 — Menzil teşkilâtı ve kıta hayvanatının ahali hayvanatı ile fazla temasları ;

Sebebi asliyi teşkil ettiği gibi ; icabatı seferiye dolayısıyla hayvanatın lâıyıkile tağdiye edilememeleri ve bakımlarındaki noksanıyetle çayır mevsimlerini hizmetle geçirmeleri de Uyuzun tevazzu ve intişarında tali rol ifa ederler. Bir kıta dahilinde mevcut bir kaç Uyuzlu hayvan, kıtaatın müçtemi olmaları ve yekdiğerile fazla temasları Uyuzun

süratle sirayetine sebep teşkil eder. Nitekim harbiümumide husule gelen Uyuz neticesinde pek çok telefât verilmiş ve bir çok nakliye taburları bu yüzden hayvansız kalarak vazife görememişlerdir.

Binaenaleyh: esbap olarak zikredilen üç madde ile tali sebepler daima nazarı dikkate alınarak tedabiri tahaffuziye icra edilmelidir.

Birinci sebep için: mevsim müsaitse kıta hayvanatını açıkta konaklatmak, müsait değilse ikamet itihaz edilecek mahalle kıta baytarları daha evvel giderek o mevkide emrazı sariye olup olmadığını yerli hayvanatını muayene ve yapacağı tahkikatla anladıktan ve imkân olursa tathirâtı fenniyesi yapıldıktan sonra hayvanatı ithal etmek lâzımdır. Mevsimin müsait olmadığı ve emrazı sariyenin mevcudiyetinde şüphe hasıl olduğu takdirde Bakariye ahırlarına ithal etmek muvafık bir tedbir olur.

Ahaliden mübayaa edilen hayvanata gelince: bunları kıta hayvanatından mümkün olduğu kadar ayrı kollar halinde istihdam ve daimi kontrol tahtında bulundurulmalıdır.

Menzillerde ise: teşkil edilen kollar ve münferit vazifede kullanılan hayvanatın zabitan ve efradına korunma şeraiti anlayaabilecekleri bir tarzda izah edilerek emrazı sariyenin bulaşmamasına gayret edilmelidir.

Zabıtai Sıhhiyesi

Umumi

1 — Bir kıta dahilinde Uyuzdan şüphe edilen bir hayvan zuhuruunda derhal tefrit edilerek muayenesi icra edilir ve mücavirinde bulunanlarda da tedabir icra edilir.

2 — Uyuz zuhur eden ahır dahili, yemlikler ve yan tahtalar $\frac{4-5}{100}$ nisbetinde Hamızı fenik ve ya Kresil, $\frac{5}{1000}$ (evvelâ kaynar su ve fırça ile eyice temizlendikten sonra)

Süblime mahlûlü ile dezenfekte edilir. Mezkûr muzadı intan mahlûlâtı kireçle karıştırarak badana tarzında tathirat yapmak daha muvafık olur.

3 — Hastalığın zuhur ettiği ahırda, hastalara ait olan ve olmayan bütün teçizat ve edevatı timariyenin dezenfeksiyonu yapılmalı ve hayvanata ondan sonra tatbik edilmelidir. Keza tımarlarda hayvanların vücutlarını $\frac{1-2}{100}$ nisbetindeki krezil ve ya kreolin gibi muzadı intan bir mahlûle batırılmış gebrelerle silmeli ve tımarlardan sonra da 4-5 saat mahlûlâtı mezkûre dahilinde edevatı timariye bırakılmalıdır.

4 — Uyuzlu hayvanat tımar edilmez. Tedavi bahsinde zikredilen tertiplerden bisrisile tedaviye alınırlar.

5 — Uyuzun bazı eşkâli insanlara da siaayet edeceğinden tedavi ve bakımları esnasında ellerin tathiratının icrası ihmal edilmemelidir. Hatta: insanlara sirayet şekli olmasa bile diğer hayvanat için bir vasıtai nakil hizmeti göreceğinden bu gibi hayvanata bakan eşhas hususî olmalı ve hayvanatla temas müddetinde ayrı bir elbise iksa ettirilmelidir.

6 — Hastalar tamamen şifayap olduklarından ve şüphelilerde 90 gün müşahede altında bırakılmalıdır.

7 — Son derece zaif ve müstevli bir uyuza müptelâ beygirleri ve küçük hayvanatın itlâfı, bakaratin zephi (kabili ekilseler) en doğru bir tedbirdir.

8 — Yular, koşum ve semer gibi kösele ve keçe aksamı ihtiva eden teçizatın bir çok muzadıntan maddelele tagayyürü ve ya amik nokatına nüfuzu gayri mümkün olabileceğinden bunların tathirinde kreolin buharına "kaynarken üstüne tutmak suretile", maruz bırakmak her cihetle şayanı tercihtir.

Hülâsa :

Bir kıta dahilinde Uyuz vakasının zuhuru Ruamdan

sonra korkulacak bir hastalık teşkil eder. Zira Fevkalâde tekessüre malik olan uyuz tufeylâtı sühuletlede sirayet eder. Bu suretle “epizootik” bir şekil iktisap ederek bütün bir ordunun hayvanatının müsabiyetine sebep ve binnetice harekâtı harbiyeyi ehemmiyetli bir surette işkâl ede bilir.

Binaenaleyh: bir ahır dahilinde tek bir vaka da zuhur etse mümkün olduğu takdirde bütün o ahır hayvanlarına edviye tatbik edilmelidir. Velhasıl uyuz; sirayeti kolay tedavisi zahmetli aynı zamanda uzun zamana mütevakkıf bir cilt hastalığı olup iyi bir şekilde tedavi edilmesse zafiyeti umumiye neticesi mürt olmalarına hiç, olmazsa etrafında daülfiller ve ya cildin tesehhunünü mucip olarak çirkin bir manzara baki kalmasına sebebiyet verir.

Şu neticeye nazaran: Eyi bir tedavi ve tedabiri sıhhiye ile katî bir tefrit lâzımdır.

Müracaat edilen eserler: -

- 1 — Précis de parasitologie “par; E. Brumpt” 1927
- 2 — Les maladies du cheval par F. Breton et E. Lorieux” 1924
- 3 — Medecine et chirurgie Canines “P. J. Kadiot-F. Breton” 1924
- 4 — Les Maladies du Mouton par “G. Moussu” 1923
- 5 — Dictionnaire Vétérinaire par “P. Cagny - et H. J. Gobert” 1904
- 6 — Refet beyin emrazı sariyesi.
- 7 — Tıbbî baytarî mecmuası Cilt 3. Sayı 10.
- 8 — “ ” “ ” 2. “ ” 5.

İnsanda bir ruam vak'ası

Profesör:
D. Klingmüller

Türkçeye nakleden:
Cerrahî kliniği

Mevzu 1927 senesi yazında her gün Ruama müptelâ bir beygirle mer'adan süt nakleden on altı yaşında bir köylü kızı idi. Aynı senenin birinci teşrininde hastalık sağ Adudunun veçhi ünsisinde mavimtirak kırmızı bir ukte ile başladı. On gün zarfında tavuk yumurtası büyük lüğünde oldu. Ensizyon yapılarak bir fincan miktarında kayh ihrac edildi. İkinci teşrin bidayetinde on dört gün zarfında sağtarafında azmı terkovanın azmı kasla iltisak ettiği mahalde aynı şekilde bir ukte daha tahassul etti. Bu ukte iki defa ponksiyonla tahliye edildi. Bادهu ukte karha halini aldı. Birinci kânun nihayetinde sağ tarafta Fahzin haricinde aynı surette bir ukte teşekkülü görüldü Şubatın ortasında (1928) sol tarafında Adudun veçhi ünsisinde daima haçmını tezyit eden kırmızımtirak mavi renkte bir ukte daha teşekkül etti. Vasserman teamülü iki defa menfi idi. Hastanın rakip olduğu beygirden Ruam teşhis edildikten sonra kızın hastalığının da Ruam ola bileceği düşünöldü. Mart bidayetinde kızın kanı Ruam noktazarından muayene edildi. Pozitif çıktı, 3 Marttaki muayenede Kalp: Rie, Enf, Ağz, Hançerede tagayyür yoktu. Ciltte azmı kas nahiyesinde beş mark (bir gümüş mecdiye) büyüklüğünde, düz, sathî, tahtelcilt münteşir bir karha mevcuttu. Karhanın karı hasif ve lüzucî bir

mayile mesturdu. Üzerinde kayh gayet cüzî idi. Cıvırı dairen madar takriben bir santimetre kadar kırmızımtırak mavi renkte ve şekli seririsi iltiyama yüz tutmuş Cilt tüberkülozu (Skrophuloderma) şeklinde idi. Sol tarafın Adudunun veçhi ünsisinde bir tavuk yumurtası büyüklüğünde kırmızımtırak mavi, yumuşak bir teverrüm vardı. Şak edildiği zaman 10 santimetre küp kirli fare rengine demevi kayh tahliye edildi. Sağ tarafın Adudunun veçhi dahilisinde iki santimetre tulünde cüzî maviye meyyal-kırmızı renkte, Keloit şeklini andırır bir nedbe görülüyordu ilk ukte bu idi. Sağ tarafın fahzinde mafsalı Harkatî Fahzînin bir az safilinde üç mark büyüklüğünde (gümüş mecdiyeden bir az küçük) oldukça mahdut bir karha vardı. Karha yarım santimetre umkunda ve cıvırı bir santimetre kadar kırmızımtırak mavi idi. Buradan alınan kayhta % 4 Gliserin-Ağarda yapılan zerde Ruam basilleri tekessür etti. Kobayda yapılan tecrübede üç gün sonra Husyelerin teverrümü görüldü. Ve kobaydan yapılan kültür pozitif çıktı.

Hastaya beyneladale yarım santimetre küp % 40 nisbetinde Tremmenti ruha enjeksiyon yapıldı. İkinci zerkte karhalar tedricen küçükdü. Temizlendi ve sathileşti. Sekiz şırınga yapıldı. Bunların beşi adale arasına üçü Veridedir.

Dört ay sonraya kadar yapılan Adatavşanı zerkıyatı pozitif. Mutaakiben başlıca karhat, civarındaki salim ensacla beraber kat ve ihraç edildi. Cerhai ameliye takayyüh etti. Fakat daha çabuk iltiyama mütemayildi. Gümüş mürekkebatlı merhem ve Nitrat darjanla altı ay

tedavi edildi. Hasta, hastahaneyi terk edebilecek hale geldi. Yedinci ayında (hastahaneye dühulünün) Mallein kuvvetli Pozitif. Nedbelerde iltihap ve tagayyür yoktu. Tahtelcilt bir miligram yapılan Mallein de kırk sekiz saat sonra kırmızı takriben beş santimetre genişliğinde bir şiş hasıl oldu. On birinci ayında (7 / Şubat / 1928) Mallein tecrübesi kuvvetli pozitif. Müteakip senede hastanın muayenesinde bir tagayyür ve arazi maraziye görülemedi.

Yaraların süt serumu ile tedavisi (Traitement des plaies par le Lactosérum)

Muharrirleri Türkçeye çeviren
Coquot, Degois, Lesbouyries *M. Sıtkı*

Cerha tedavisinde süten istifade hakkındaki Gastel in mesaisini takiben Dr. H. de Rothschild, Mazé ve Degois aynı maksatla laktosérum istimalini düşündüler. Degois in müşterilerinin beygir ve öküzlerinde yaptığı ilk tecrübelerden sonra süt serumu *Alfort* baytar mektebi cerrahî seririyatında ve diğer hayvanlarda kullanıldı.

Tedavi edilen hayvanlardaki yaralar, gerek intan amilinden ve gerek cerhanın nasur tabiatında olmâsından dolayı muzadı teaffün maddelere mukavemet etmişlerdi. Bir çok müşahedeler arasında intihap edilmiş bir kaç misal laktosérumun cerha tedavisindeki büyük kıymetini gösterir.

1. — Cıdarı batnîde, hattı ebyaz üzerinde huraç bulunan bir inekte yatmaktan mütevellit teharrüş neticesi huleymî manzarada, nezfî kayhî, geniş bir yara husule gelmişti. Key ve muzadı teaffün maddeler hastanın halini islâh etmiyordu. Laktoséruma müracaat olunduğu zaman üç gün sonra cerhanın manzarası tamamen değişmişti sathı düzdü ve tekayyüh etmiyordu, on iki günde teneddüp etti.

2. — Hâd sui hazmı maaî neticesi âveri tesakküp eden bir kısrığın mirakı eymeninde mebzulen tekayyüh eden fistüllü bir cerha baki kalmıştı. Fistülün tevsii ve bir ay mütemadiyen muzadı teaffün maddelerle temizlenmesi hiç bir müneddip tesir yapmadı. Laktosérum

sekiz günde tekayyühü durdurdu, üç kaftada nasuru kapattı.

3. — Ekyasındaki papillomu istisal edilmiş bir beygirde muzadı teaffün maddelerin ve iktivanın tesir etmediği bir sıra yaralar kalmıştı.

İki günde bir süt serumu ile yapıldı gasiller bir kaç günde şifayı temi netti.

4. — bir beygir altı aydan beri katan nahyesinde fena kokulu müteaddit fistülleri havi bir cerha arz ediyordu. Yara eyice tevsii edilerek laktosérumla tedaviye alındı. Üç günde tekayyüh ve fena koku kayboldu: Ezrarı lahmiye muntazamdı şifa üç haftada elde edildi.

5. — Asabı mutavassıtı ve zindîsi kesilen bir köpek cerhanın hayatlarını kopararak geniş bir yara tevlit ediyor. antiseptik tedavi ve serom tedavisi müsait netice vermediğinden laktosérum kullanılıyor. Bu suretle tekayyüh duruyor ve yara bir haftada kapanıyor,

6. — Uzun bir gaita nasurunu hamil bir dişi köpekte antiseptikler, seromlar faydasız kalmıştı. Kollodyonla tespit edilerek laktosérum kompresleri kullanıldı Bunun neticesi olarak yaranın manzarası birdenbire değişmiş ve fistül on beş günde kapanmıştır.

7. — Aynı mesut neticeler unkunda gудde nasuru bulunan bir köpekte elde edildi.

8. — Bir köpek kavgadan sonra ekyasında gışayı kâzibi bir cerha arz ediyor.

Antiseptik lāvajlara rağmen tekayyüh çoğalıyor. Süt serumu ile daimî pansuman nescin harabiyetini durduruyor ve ince bir ezrarı lâhmiye tabakası ile teneddüp başlıyor.

9. — Bir köpeğin mirakındaki fistüllü, gayri müteharrik, kül rengi, ziyadesile mütekayyih bir cerha muhtelif muzadı teaffünlerle bir ay müddet neticesiz olarak tedavi ediliyor. Laktosérumlu kompresler tatbiki iki günde

yanarın manzarasını değiştiriyor. ve iki haftada şifa husule geliyor.

10. — Buna benzer neticeler kuşlarda ve tavuşanlarda da elde edildi.

Sureti umumiyede denebilirki süt seromu tekayyühü süratla azaltır ve tabiatını (difteriya tekayyüh), kokusunu (karhavi yara) değiştirir. en derin ve en muavvec nasurları kolaylıkla doldurur; şu şartlaki evelce nasurlar tevsi edilmiş olsun. Süt seromunun tahtı tesirinde cerha hafifçe hubeybî bir manzara alır ve serian teneddüp eder.

R.H. de Rothschild ve Manzé sütün şafi hassasını iqtiva ettiği uzvî-madenî maddelere ve gaygırı uzvî emlâha atfediyorlar. Valdenin uzviyetinde tesbit edilmiş fizyoloji nispetler dahilindeki terkibi madenîsi ile süt, genç uzviyetlerin büyümesine ve çalışmasına lâzım bütün madenî unsurları ihtiva eder. Binaenaleyh rüşeymden muhtelif ensaca kadar bütün teşrihi anasırın tamiri için faydalıdır.

Şu halde sütteki madenî maddelerin büyük bir kısmını havi olan lactosérum, tamir ve termim vezailini ifaya ziyadesile müsteit görünür. Terkibi sayesinde (litrede 5gr. lactoprotéine, 52gr. süt şekeri, 8gr. anasırı madeniye) sütün melik olduğu tazyiki hulûliyi muhafaza eder ve uzviyetin bütün ahlâtile mütecanîsdir. Havassı sayesinde cerha hizasında, cerh veya intan ile harap olmuş ensacın teceddüdünü kolaylaştırır. Tahsir edici, muhammız ve mürci olan muzadı teaffünler mikropların tekessürünü azaltırlar, fakat bazen ensacın hayatıyeti için muzurdırlar. Bunun içindirki 1908 de R. Ptít münten yaraların tedavisi için tabii beygir seromunu tavsiye etti. Leclainche ve Vallée, 1912 de kesirülmüadil seromlarla pansuman yaptılar. Wright kuvvetli bir mahlûl ve P, Delbet dahi esası Klorumagnezyom olan "Hücreyi muhafaza edici" bir mahlûl teklif etti.

Laotosérum yalınız; harap olmuş veya tagayyür etmiş ensacı tamir etmekle kalmaz, aynı zamanda höceratı muhafaza edici bir tesire de maliktir.

(Bulletin de L'académie vétérinaire de Franse - Juin - 1929

Muhtelif haberler:

1 — 30/Ağustos/929 da Terfi eden Meslektaşlar.

A — Kaymakamlıktan Miralaylığa terfi edenler:

Baytar Kayınakam Hüseyin bey 313-B11

B — Binbaşılıktan Kaymakamlığa terfi edenler:

Baytar	Binbaşı	Reşat	efendi	327-9
"	"	İbrahim	"	326-11
"	"	Haydar	"	323-11
"	"	Sadettin	"	323-16
"	"	Hamit	"	325-19
"	"	Tahir	"	325-22
"	"	İbrahim	"	325-24
"	"	İbrahim	"	326-7
"	"	Mehmet	"	327-3
"	"	Hamit	"	327-8
"	"	Abdülkadir	"	327-11
"	"	Muhittin	"	327-13
"	"	Ali	"	328-8
"	"	Emin	"	328-7
"	"	Abdüsselâm	"	328-9
"	"	Lütfü	"	328-11
"	"	Cemal	"	325-3

C — Yüzbaşılıktan Binbaşılığa terfi edenler:

Baytar	Yüzbaşı	Aehmet Zühtü	efendi	334-9
"	"	Asım	"	333-2
"	"	Eşref	"	333-3

"	"	Ali	"	334-34
"	"	Lütfü	"	334-40
"	"	Ahmet Hilmi	"	334-42
"	"	" Cemal	"	334-10
"	"	İsmail Enver	"	334-3
"	"	Süleyman Sırrı	"	334-5
"	"	Sabri	"	334-11
"	"	Hasan	"	334-13
"	"	Veli	"	334-17
"	"	Kâzım	efendi	334-18
"	"	Mehmet Emin	"	334-20
"	"	Halil	"	334-22
"	"	Mustafa Tacettin	"	334-23
"	"	Mehmet Akif	"	334-24
"	"	Şahabettin	"	334-28
"	"	Ahmet Mithat	"	334-29
"	"	Mustafa Şevket	"	334-30
"	"	Bekir	"	334-33
"	"	Ahmet Zahit	"	334-35
"	"	Necati	"	334-36
"	"	Yusuf	"	334-43
"	"	Hasan Basri	"	334-44
"	"	Ahmet Ziya	"	334-45

Bu suretle 30 / Ağustos / 929 defterinde bir Kaymakam 18 Binbaşı, 26 Yüzbaşı ki ceman 45 meslekdaşımız birer derece terfia mazhar olmuşlardır. Bunu ordumuzda mesleğimizin derecesi inkişafı için büyük bir delil olarak kabul eder ve dolayısıyla terfi eden meslekdaşlarımızı samimi kalbimizden tebrik ederken bu vadiye büyük fedakârlık göstererek ordu zabitan ve Ümerası arasında mesleğimizin de aynı hak ve müsavattan azamî derecede istifadesini temine muvaffak olan meslek amirlerimiz de arzı şükranı bir vazife biliriz. (Mecmua).

2- Yüksek baytar mektebinden Askerî baytar olarak neş'et eden 929 mezuniarı

Yüksek baytar mektebinde askerî baytar olmak üzere tahsillerini ikmal ile imtihanlarında muvaffak olarak diplomalarını ahzeden Nurettin, Sadettin, Osman Zeki, Muhi-ttin, Celâlettin, Saddettin, İlhami efendiler ikinci mülâzim olarak Askerî Baytar Tatbikat mektebinde nizamî olan sitajlarına başlamışlardır Meslek hayatına yeni atılan bu gençleri tebrik eder hayatı tahsiliyede olduğu gibi hayatı memuriyede de muvaffakiyetler temenni ederiz (Mecmua).

3- Bulundurulması lâzım bir eser

Kitt, Th. Lehrbuch der allgemeine pathologie für Tier-aerzte und Studierende der Tiermedizin. 6. Auflage von Ferdinand Enke Stuttgart. 1929

Profesör Dr. Kitt bu kerre bir çok yeniliklerle umumî Emraz kitabının altıncı tabını sahai intişara vaz-etmiştir. Eser yalnız bir talebe kitabı olmayup aynı zaman-da ilim dünyasına hediye edilmiş hakikî bir literatür mecmuasıdır. Çünkü muhterem üstat bütün şuaabatı ilmiyei emrazın temelini teşkil eden Teşrihi marazînin esasatı hakkında kısa ve selis cümlelerle okuyucularına malûmat sunarken eserini uzun senelerin tatbikî ve tecrübî tet-kikat ve keşiflerine istinat eden zatına mahsus orijinalite-lerle tetviç etmiştir. Bu itibarla kitap yalnız muhtelif asarı mevcudeden cem ve telhis suretile meydana getirilmiş bir hulasai ilmiye olmayup doğrudan doğruya bütün

mebahisi şumullü tetkikat ve mesaii zatiyelerile işba edilmiş bir eserdir. İşte Patoloji ustasının en büyük muvaffakiyetide bu mühim şubei ilmiye hakkında talebelere klasik bir kitap bahşederken aynı çerçeve dahilinde ilim erbabına da bir muracaatgâh temin etmek kudretini göstermesindedir.

Unutmamak lazımdır ki bu yüksek eseri tab'î deruhte eden *Verlag Ferdinand Enke* tarzı tertip ve tab'î hususundaki hüsnü sanatı ile kitaba okumak zevkini teşdit edici bir zinet vermiş ve bu suretle de baytarlık dünyasının yegâne kitabı olan bu umumî emrazın tâbii olmak şerefine mazhar olmuştur.

Bu büyük eseri tababeti baytariye ve onun her hangi bir şubei ilmiyesi ile alâkadar olanlara ve olmak isteyenlere en har olarak tavsiye etmeği bir vazife bilirim. Kıymeti 45 mark (22,5) liradır.

Dr. Ü. Mashar

Askerî

tıbbî baytarî

mecmuası

Sayı : 11 ve 12

Yıl : 7

Teşrinisanî ve Kânunuevvel — 1929

M. M. V. Askerî Baytar Tatbikat Mektebi ve hastanesi tıbbî baytarî Akademisi tarafından ayda bir defa çıkarılır.

Köpekte enteresan bir fıtıkmağbenî

Yazan :

Dr. Hackl ve Necip Riza

1928 senesi 28 birinci teşrininde haricî kliniğine beş yaşında beyaz ve uzun tüylü mütavassıt büyüklükte (Spitzhündin) bir köpek vürüdü. 3 senedir sağ mağben tarafında bir teverrüm tahassül ve burada tedrici olarak hacmı tezayyüt ettiği ilâve edildi. Köpeğin ahvali umumiyesi iyi idi. Şayanı zikir bir tagayyür görülmedi. Hayvanın derecei hararet, nabız ve tenefüsünde dahi bir tagayyür yoktu. Sağ tarafın mağbeni civarında bir küçük insan yumruğu hacminde müdevver bir teverrüm vardı. Teverrümün sathı haricisi düz ve üzerinde bir tagayyür yoktu, Teverrümün üzerindeki cilt mütaharik fakat bizzat veremin kaidesinde hareket mevcut değildi Veremin kaidesinde aşikâr hissedilen bir habil mevcuttu

ki bu habil batın cevline gidiyordu. Veremin mukave-
meti kısmen gayri vazih, mütemevviç kısmen ise sertti
Veremin reddi mümkün değildi. İltihabî araz yoktu. Bu
klinik arazına göre takribi bir teşhis yapıldı. Fitkimağ-
benî ile müterafık Adeno kistom denildi. Hayvan sahibi
hayvanın hemen ameliyesini talep etti. Ameliye müstacel
görülmediğinden iki gün sonra sırasının geleceği bildi-
rildi. Fakat hayvanı 10 gün sonra berayı ameliye getirdi.
Bu müddet zarfında hayvanın sancı ve kay ettiğini işti-
hasının madum olduğu cihetle getirmediğini ilâve etti.
Bu araza nazaran hastalığının Fitik olduğu ve Fitkin
tazayyuka düçar olduğu nazarı itibara alındı. Hayvanın
ahvali umumiyesi sahibinin anlattığı gibi devam ettiğin-
den derhal ameliye yapılmasına karar verildi.

Teverrümün üzerindeki cilde yapılan şakta veremin
yalnız bir fitik olduğu katıyyetle anlaşıldı. (Tahtelcilt sedye
nesci halitabiide idi.) Kisei Fitkiyenin veçhi dahilisi kaidei
vereme kadar serbest bırakıldı. Bu anda Fitkin Fitkırahrâmî
olduğu ve derununda cenin bulunduğu tahakkuk etti.
Veremin reddi tekrar tecrübe edildi. Mümkün olmadı.
Halkai Fitkiye dar ve periton kalınlaşmış ve yağlı idi
ve muhteviyatı tamamen cessediliyordu. Fethai Fitkiye
mütefettik kısmı tazyik ettiğinden ret mümkün olamıyordu.
Bundan dolayı fethai Fitkiye harice ve kuddama doğru
bir santimetre kadar şakkedildi. Yine reddi Fitik mümkün
olmadı. Şakkin tevsii nezfe sebep olacağı düşünülerak
fazla şaktan içtinab edildi. Rahimde iltihap arazi yoktu.
Yavru dahi mürdolmuştu. Fitkinreddi mümkün olmamasın-
dan Yavrunun Mihbelden alınması müşkül olacağı cihetle
Rahme şek yapıldı. Rahmin şakkından evvel Rahim
siterilize edilmiş gazla civarında setredildi. Rahmin üze-
rine müstakim olarak üç santimetre kadar bir şak ya-
pıldı. Buradan yavru harice alındı. Rahimde siyah, koyu,
rayıhasız, lüzuci bir mayi mevcuttu. Bu mayi mümkün

olduğu kadar pamukla harice alındı. Badehu Rahme
hayatai Ema konuldu.

(Ema dikişi ve badehu teyel dikişi). Yavru alındıktan
sonra Fitkin reddi nisbeten kolay oldu. Çok kalınlaşan
Periton (kisei Fitkiyei dahiliye) kaidesinden rapt ve
kısmen kat ve badehu batna reddedildi. Fethai Fitkiye
dört ipek sütürle dikildi. En sonra cilde sütür konuldu.
Müteakiben cerha üzerine aseptik bir sargı vazedildi.
Müteakip tedavi usul dairesinde yapıldı. 12 gün sonra
tamamen şırayap oldu. Hayvanın iştihası mevcut ve de-
recei hararet, nabız, teneffüs normal ve ahvali umumisi
eyi idi,

Mütalâa :

Yavru mükemmelen neşvünema bulmuştu. Eğer hay-
van sancı arazi görüldüğü zaman getirilmiş olsaydı
ağlebi ihtimal yavru sağ olarak çıkarılacaktı. Vakia bize
gösteriyorki Rahmi ihtiva eden Fitkimağbeniden yavru
mükemmelen neşvünema bulabilir. Sancı arazi (yukarda
yazılan) ise tevlit esnasında tahassül eden kontraksi-
yondan münbaisti. Ahvali umumiyenin tagayyürü ile kay
Rahmin bir kısmının fethai Fitkiye ile tazayyuka düçar
olmasından mütevellitti.

Ortasından basit ve tam olarak kırılan kitif kemigi .

Yazan: Baytar kd. Yüzbaşı Vahdi

Süvari Fırka 14 hayvan hastanesi Cerrahiye Mütihazası.

Mevzu: 14 üncü süvari fırkası üçüncü alay birinci bölükden, doru At, beş yaşında, yeni musul mubayası...

Sebeb: alay manevrasında, düz arazi üzerinde muhtelif yürüyüşler le harakât yaparken hayvanın topalladığını gören süvarisi zabıtine haber verir ve doğruca hastaneye sevk edilir.

Süvarisinden alınan malumat: sürâtlî ile giderken birden fark ettik, hayvan topallamaya başladı tarlada köstebek çukuru yoktu, çifte yemedi, düşmedi....

İlk muayene:

Bila vasıta: hayvan muztarip, çok terlememiş, durur iken kırık olan tarafı yere bırakıyor fakat istinat edemirordu?... üç ayakla yürür iken ön sol kolu muâllakta imiş gibi sallanıyordu... kitif üzerindeki adalat bir küçük bohça gibi mütebarizdi... kolun dikkatli olarak muayenesinde, kıllarında ve cildinde âsarı rad ve tagayyür görülemedi....

Bil vasıta: malul taraf, ileri geri, içeri dışarı, dairesi bütün harekâta kolaylıkla müsâitti... kitfin kırılan kısmı üzerinde bohça gibi mütebariz olan adalata el ile tazyik edilerek, taraf içeri dışarı hareket ettirilecek olursa kırılan hafatı azmiyyenin bir birine temasından vâzih ka rakır işidilmekte idi...

Teşhis: ön sol kitif ortasından basit ve tam kırık. Hayvanı itlafa karar vererek ertesi günü öldürdük.

Otopsi: kırık taraf cildi yüzüldükten sonra; nesici munzamı tahtel cildi sarı penbe, kitif üzerindeki adalat ve sıfakat koyu kırmızı müteverrim di... bunlar tabaka tabaka kaldırıldı... şevki ahreminin halef ve kudamındaki hufreyi şevkide iskan eden adalatın kırık azım kenarlarıyla temasta bulunan elyafı ve ensacı parçalanmıştı, arasında ibrevi bir kaç küçük kemik parçasına tesadif edildi.

Kırılan Kitfin Şeması (noktalı kısım Şevki Ahremiden kopan parçanın mahallidir). (*)

(*) Makaleye merbut olan fotoğraf hafif olduğun için kılışede eyi tezahur edemeyeceğinden işbu Şema aslı olan fotoğrafından kopye edilerek çıkarılmıştır. (Mecmua).

Küçük eviyelerin temezzükundan koyu kırmızı neziif mevcutdu... şevki ahremiden de beş santimlik bir parça ayrılmıştı... kırık kitfin aşağıda kalan kısmının tahtındaki adelât mafsalı kitfi adudiye kadar sıyrılmıştı, bu suretle altdaki iltisakını gayb ederek serbest kalan kitif üzerindeki adelâti tebarüz ettirmekte idi... üstde kalan kırık kitif sadra olan iltisakı tabisini muhafaza ediyordu... üst kısmın arka hufreyi şevkisinden de küçük müselsesi bir safha kalkmıştı.

Teşhisimiz tamamen tehakkuk etmişti,....

Kanatim: muhtelif kırıklar hakkında istatistikler yapan büyük kılınk sahibi profösörler kitif kemiği kırıklarını yüzde bir ile iki olarak gösterirlerki bu itibarla sık görülemeyen bir vakadır. Hepimiz kırıkların, *rad sukut*, *sıkışmak*, *ezilmek* ve daha buna mümasil sebeplerle olduğunu bildigimize nazaran bunlara hiç benzemeyen müstesna bir sebep karşısındayız;

Henüz *acemi* olan hayvan süratli ile giderken ani olarak sola dönüş yapıyor sağ ayagın (daha sol ayak istinatdan kalkmadan) sola doğru yanlış bir adımı ileri doğru hareketde olan vücudün mühim bir ağırlığını sola yükleyor ve buna tehammül edemeyen manivela kolunun vücuda mültesik olan kısmını nihayetinden ayıramayınca "dahilden harice" kırılmasını intac ediyor. kırılan kitfin evsafı... aşada kalan kısmın tahtındaki adelâtdan sıyrılmış ve soyulmuşcasına ayırması noktayı nazarımızın kuvvetini arttırmaktadır... bu manevreyi mütaladen sonra kitfin daha mukavemetsiz olan cevfi mafsalsi üstündeki boyun noktasından kırılmamış olması ayrıca şayanı dikkat ve ehemmiyet görüldüğünden bu müstesna vakayı kırık esbabı hakkındaki mütala ve kanatimle birlikte rüfekayı meşleke "belki istifadeyi mucip olur emniyesile arza cesaret ettim efendim."

Fakrüddemlerin tedavisinde naklüddemler

(Veridi ve Tahtalcildi)

Yazan:

E. Darraspen ve J. Cuillé

Türkçeye çeviren:

Sabri

Bu son on senenin fenni tedaviye ait en mühim terakkiyatından birisi de; Neziif fakrüddemi hadlarla bazı tesemmümat intanat ve tufeylâttan mütevellit fakrüddemi müzminleri tedavi maksadile tatbik olunan naklüddemde vukua gelmiştir.

Naklüddemin icrasında elyevm iki usul istimal edilmektedir. Her birinin muayyen istitbapları bulunan bu usuller, bir hayvanın kanını hasta bir hayvanın Verit ve ya Nesçimunzamı tahtalcildisine zerketmekten ibarettir.

* *

Naklüddemi veridi kadimdenberi malûm olup eski zamanlarda insanlarda tatbik edilmiştir. Fakat asıl tatbiki **Harvey** devranı keşfindenberi başlar. Hastanın veridi dahiline aynı, daha sonra diğer neviden (Koyun, Kuzu) bir mevzu kanının zerkile başlanmış olan naklüddemi veridi, birkaç eyi neticeye mukabil husule getirdiği muvaffakiyetsizliklerin mühim bir yekûna balig olmasından dolayı tamamen terk edilmiş ve ancak 19 uncu asrın bidayetinde meydana çıkarak bir çok mesaiye sebep teşkiletmiştir. Fakat sureti tatbikini hakikaten fennî bir şekle sokan; 1880 senesinde

naklûddemin nezfi fakriüddemlerin (An. post-hemorr.) tedavisinde nekadâr faidebahş olduğunu bittecrûbe göstermiş olan **Hayem** dir. Bu mesai netayicinin katiyetine rağmen naklûddem, tetbikindeki müşkülâtın ve bu sıralarda **Hayem** in sınaî serom istimalinin verdiği parlak neticeleri meydana koymuş olmasından dolayı taammüm edememiştir. Mahlûlâtı milhiye zerki bu devirde naklûddem yerine kaim olmuştur. Meskûr zerkat tababeti baytariyede muvaffakiyetle istimal edilmiştir.

Zerkatı milhiyeden-bilhassa kan pilâzmasının havasına yakın havasta bir mahlûl vücade getirmek üzere serom fizyolojiğe zamkı Arabî ilâve edildikten sonra-elde edilen bütün fevaide rağmen naklûddemin tecrübe ve seriryatla sübut bulunmuş olan faikiyetini kabul mecburiyeti hasıl olmuştur.

Hayvanatı ehliyeden köpekler üzerinde 1900 de **Lesage** tarafından bazı tecrübeler icra edilmiştir. Bu zat bir hayvanın Şıryanüsubatından aldığı kanı diğer bir köpeğin cevii peritonisine nakletmiş ve gışayı mısırlı salim olduğu zaman kanın kolaylıkla reşfolunduğunu görmüştür.

Fakat bu usul insan ve hayvanlarda pratîğe ancak harbesnasında girmiştir.

Tababeti baytariyede **Frasey** (1917). **Charmoy** (1918) bunu beygirlerin obüs infilâklarından mütevellit cerhalardan husule gelen neziflerine karşı istimal etmişlerdir. **Dslines** (1921) beygirlerle bakaratta tecrübî ve seriri taharriyatının neticesini ilânetmiş, istimal ettiği muhtelif usulî ameliyeleri, ihtilâlât ve avarızı mütaakibeyi tavsif ve bu usulü tedavinin muhtelif istitbabatını kaydetmiştir. **Panisset** ve **Verge** (1922) de küçük ve büyük envai hayvaniyeye kabili tatbik olan sitratlı kanın veritten veride naklinin basitleştirilmiş bir tarzını tavsif, kanın tahassürüne mani olmak için lâzım Sitrat dö sut miktarını, hayaanatı ehliyede naklûddemi veridinin istitbap ve muzadı istitbaplarını tayin etmişlerdir.

Naklûddemde usulî ameliye oldukça farklıdır. İptidai usuller, her iki nehayetinde trokarların kanülüne kabili intibak birer madenî ajutajla mücehhez kauçuk bir tüp ianesile bir hayvanın şıryanı sübatı veya Veridivdacisinin saf kanını diğer bir hayvanın Veridivacisine nakilden ibaret bulunuyordu. Diğer bir usul de; Kan, tahassürüne mani olmak üzere cidarları vazelinlenmiş kaplar içerisine toplanıyor ve veridi vidaciye zerk olunuyordu. Bu usuller çok nazik ve tehlikeli olduklarından terkedilmişlerdir.

Nakledilen kanın miktarını bilmek ve süratle hareket edebilmek için **Dieulafoy** Aspiratörü (**Desliens**) veya kanın çekilmesini ve kan verilecek hayvanın veridine sevkini temin edebilen muhtelif modelde dereceli şıringalar kullanılmıştır. Daha sonra da şınga yerine aynı suretle işleyen kauçuk bir ampul kaim olmuştur. Diğer bazı Operatörler kan verilecek hayvanın Veridine derhal zerkedilmek üzere kan alınacak hayvanın kanının şıngaya çekilmesini tercih ederler.

Bu usullerin kıymeti kanın tahassürüne mani olmak noktai nazarından ehemmiyeti haiz olan sürati ahzî zerktedir. Bunlar mümareseli bir veya iki Operatöre ihtiyaç göstermek mahzurlarından başka tahassür tehlikelerini tamamen bertaraf edememiş oldukları cihetle az çok metruktürler.

Bu gün müstamel olan, tahassür etmeyen ve havası esasiyesini muhafaza eden Sitratlı kan naklidir. İstimal edilen usuller pek çok olup her Operatör şahsî usulünü tatbik eder. Mamafî bütün bu usuller ancak ferî nokat itibarile yekdiğerinden ayrılırlar.

Bir çokları şıringaları Sitratlandırdıktan ve yahut kanın ahzına mahsus şişelere Sitrat ilâve ettikten sonra saf kan naklinde kullanılan vesaiti istimal ederler. Umumî olarak kan sitrat de sudu havî muakkam bir kap içerisine alınır. Bir ajitatorle tahrik edilir. Dereceli bir şınga ile

diğer bir hayvanın veridine zerkedilir. **E, Weil; panisset, verge** beygirde iki enbubeli bir tıpa ile mücehhez dereceli bir şişe istimal ederler. Kap içerisine bir litre kan için 4 gram Sitrat de sut konur. Kan alınacak hayvanın veridi vidacisine bir trokar ithaledilir. Kan şişe içerisine alınır. Şişe Sitratın inhişâlini teminetmek üzere tahrik olunur. Uzun olan tüp ozaman kan verilecek hayvanın Viridividasile hali iştiraktedir. Şişe kaldırılır ve kan sifonaj suretile hastanın veridine dahilolur.

Ehlî hayvanatta naklüddemi veridi, insanda olduğu gibi 20-100 santimetre mikâplık Sitratlı bir şişe ile yapılabilir. Kan Veridividasiden çekilir. Doğrudan doğruya ve yavaş yavaş kan verilecek hayvanın Veridividasine zerkolunur. Beygirde tahassürün pek ziyade betaatine binaen Sitratsız şırıngalar kullanılabilir. Fakat Sitrat zarsız olduğundan istimali müraccahtır. Biz **Weil** şırıngasını tavsiye ederiz. Bunda İğne şırınganın merkezine tetabuk etmeyüp yan tarafına tetabuk ettiğinden Veride hava dühulü korkusu olmaksızın kan son damlasına kadar zerkedilebilir. Müzadı tahassür mevadın ilâvesi kanın toplanma ve muhafazasının temini hususunda da büyük bir faideyi haizdir. Bu kan, kan tedarik edilecek hayvan mevcut olmadığı zamana distimal olunabilir. Dekstroze ve Sitrat de sut mahlûlü içerisine aseptik olarak alınan ve aşağı derece hararete bulundurulmuş kan haftalarca muhafaza edilebilir. Ematiler tagayyür etmez ve hayatiyetlerini muhafaza ederler.

Naklüddemi veridi, pratik noktai nazarından, kanın ancak gayrikabili tahassür bir hale getirildiği günden itibaren vasi mikyasta tatbik olunabilmiştir. Bu maksada evvelâ Sitrat de sut ile vasil olunmuştur. **Jean brau** ve **Hèon** un mesaisi sayesinde bilhassa harpta tatbik edilmiş olan naklüddem Sitrat de sut istimalile taammüme mazhar olmuştur. Sitrat de sut 1000 kısım kan için 4 gramlık

doz halinde semmî bir tesire malik degildir. Anasırı musavvereyi tağyiretmez. Ne viskoziteyi, ne Müvellidül humuzayı tespit kuvvetini, ne Antikorları ve ne de **Endocrin** guddelerinin ifrazatını tadil ve tağyir etmez. Bir tesemmüm başlangıcı husule getirmek için 15 gramlık bir doz lâzımdır ki bu, kanın tahassürüne mani olmak için kullanılan miktarın çok fevkindedir. Kanın tahassürünün meni, naklüddemin taammümünü teshileden en mühim şeraitten birisidir. Sitrat de sut ilâvesi bunu pek mükemmel bir surette temineder. Bunsuz kan eviyeden çıkınca terkibi kimyevisi itibarile tahavvüle düçar olur ve verildiği hayvanın uzviyetinde ihtilâlât tevlit etmek kabiliyetini ahzeder. (**Rosenthal**)

Kan tahassürünün meni, Sitrat de sutta gayrı mahsulâtla da temin olunabilir.

Hustin müsavi miktarda kan ve 100 de 0,20 Sitratlanmış izotonik serom Glikoze istimal eder. **Dupuy de Frenelle** 200 santimetre mikâp kanı 500 santimetre mikâp sıcak serom Glikoze ile karıştırır. **Flandin** ve **Tzanek** asgarî dozlarda **Sulfarsénol** ilâve ederler. Bu mevad muhtelif, iyi neticeler vermiş olmakla beraber elyevm kullanılmakta berdevam olan Sitrat de sudun kıymetini tenzil etmemişlerdir. Avarızatı mümküneden içtinap etmek üzere **Hédon, Jeanbrau, Desliens, Panisset** ve **Verge** kanın tahassürüne mani olmak için kullanılacak en asgarî Sitrat miktarını tayin elmişlerdir. Bu miktar, 1000 gram kan için 4 gramdır. Köpekte toksik miktar başlangıcı hayvanın bir kilogramı için 0,25 gramdır. Tesemmüm, **Colloïdoclasique** şok mecmuai delâili ile tezahür eder. Naklüddemi müteakip hayvan bağıırır, harakî ve hissî ihtilâlât gösterir. Yatar kalkar, sıçrar, düşer, teneffüs ve deveran sür'atlenir, fakat bir saat geçmeden bütün bunlar zail olur. Plazmanın graî müvazenesizliğini gösteren bu tezahürat kanın

Kalsiyomunun Sitrat de sut tarafından tespitine atfedilmiştir. Bu avarıza mani olmak için klor Klasium zerki kâfidir. 10 cantigram Klor kalsium 1 gram Sitrat de sudun semmiyetini iptaledir.

Mahaza Sitrat de sut makadiri müstamelede, toksik bir tesir yapmakla ittiham edilmiş, anasırı müsavvereyi tağ yir ediyor denilmiştir.

Ahiren de **Dogliotti** iddia ediyor ki, muhtelif anasırı musavvere aletzede olur, Küreyvatı hamra, bilhassa emolitik tabiatla bir hastalık mevcut olduğu takdirde, ipertonik ve ipotonik mahlûlâta karşı daha az mukavemet gösterir. Lökositlerin fagosite etmek kuvveti, bakterisit hassa ve endeks opsonik tenakus eder. Bu tağayyürat bazan pek şiddetli bazan mevte müntehî bir teamülü uzvî ile mürafakat eder.

Daha sonra göreceğimiz veçhile bu teamül müzadı tahassür madde ilâve edilmemiş kan kullanıldığı zamanda da müşahade edilmiştir. Biz bir çok Fizyolojist ve pratisyenlerle birlikte Sitrat de sudun en iyi bir muzadı tahassür olduğunu zannediyoruz. Sitrat de sut emniyetle çalışmaya müsaade bahşeder. (**Achard, A. Aynand, M. Bloch**). Bu madde o kadar zararsızdır ki bu son senelerde neziflerin ve Fakrüddemlerin tedavisinde dahili verit zerkat halinde bilâarıza istimal olunmuştur.

Bundan başka **Rosenthal** müzadı tahassür madde ilâve olunmamış kan nakli taraftarlarının kanın eviyeden hurcunda sür'atle tağayyürü kimyeviye düçar olduğunu nazarı dikkat ve ehemmiyetten dur tuttuklarını kaydeder.

Bilâkis Sitrat ilâvesi bu tağayyürü teahhura ugratır. (**M. Bloch**). Saf kan ne kadar "teftiş ve kontrolü mümkün olmayan uzun, lâstik bir tüp,, kullanılırsa okadar tehlikelidir. Kanın kauçuğa teması tehlikeli olarak nazarı itibara alınmış olup **Jeanbrau** Sitrat istimalinde zikredilen avarızı ona atfeder. Keza, saf kan nakli, kanın

tağayyüründen ihtiraz olunduğu takdirde, gayet seri olmalıdır. Halbuki "seri ameliye tehlikeli ameliyedir,,.

Operatör, hastanın gösterdiği ahvale nazaran zerki tacil etmek, batileştirmek, tevkifetmek mevki ve iktidarında olmalıdır. Bu itibarla tehlikeli olmalarına binaen bir çok usuller terkedilmelidir.

Bütün bu mahzurlar 1000 gram kan için 4 gram Sitrat de sut istimalile bertaraf olur. Naklüddemi veridinin diğer bir tehlikesi de aynı nevi hayvaniye ait kanların yekdiğerine müşabih olmamasından neşet eder. Bu takdirde kan alınan hayvanın seromu kan verilen hayvanın kanındaki ematınleri ağılütine etmek badehu halletmek hassasına maliktir. Bu fizyolojik havas insanda kanın dört gruba tefrikine müsaittir. Binaenaleyh avarızı vahimeden içtinap arzu edilirse, naklüddemden evvel kan tedarikinde kullanılacak hayvanların kanlarının ademi kabiliyeti itilâfiyelerinin tayini lâzımgelir. Bu taharrî, pratikman, hastanın seromunu her hangi bir kan verici hayvanın küreyvatı hamrası üzerine tesir ettirmek suretile invitro olarak yapılır. Ağılütinasyon husule gemezse naklüddem mümkündür. Bu usul mevcut usullerin en basiti ve en eyisididir. Ağılütinasyon ve emoliz tehlikeleri hayvanatı ehliyede mütalâa edilmiş olup İnsanlarda olduğu kadar ehemmiyeti haiz garünmemektedir. Bu tehlikeler beygir ve köpekte pratikman ehemmiyetsiz telekki edilebilirse de bakaratta daii endişedir.

Binaenaleyh beygir ve köpekte naklüddemi veridi icabettiği zaman kan alınacak ve kan verilecek hayvanlarda kanların ademi kabiliyeti itilâfiyesi aranılmaksızın naklüddemi veridi yapılabilir.

Enzifei kebirenin tedavisinde naklüddemin lüzumu küreyvatı hamra ve plazmayı demin idamei hayattaki vazifei esasiyesinden neşet eder. Neziften sonra husüle gelen avarızın teşekkülünde küreyvat ve plazma zayıyatının

oynadığı rolü tayinetmek için bir çok tahariyat yapılmış, başlıca amil olmak üzere zaman zaman bu anasından biri ve ya diğeri gösterilmiştir.

Küreyvatı hamranın müvellidül humuza ve hamızı karbon naklinde ve emoglobinin kan ihtiyat kaleviyetindeki vazifesine binaen ematı miktarının nihayet düşebileceği bir asgarî miktar vardır ki bunun tahtında hayat tehlikeye girer. Yapılan tahariyatın mukayesevî tetkikinden asgarî küreyvat miktarı hakkında bir karar istihsali müşkül görülmektedir. Mahaza yalnız küreyvatı hamra adedinin değil fakat aynı zamanda küreyvatı mezkûrenin kıymeti vazifeviyesi nazarı itibara alınırsa tetkikat netayicinin ademi tetabuku izahedilmiş olur. Fakrüddemi müzminde küreyvat miktarının bazan mühimce bir tenakusu, kitlei demeviyenin tezayüdü ve bilhassa küreyvatı hamranın kıymeti vazifeviyesini tezyideden sürati deveranla tavizolunur. Bol bir nezî takibeden zamanlarda ise keyfiyet büsbütün berakistir. Bataeti deveran dolayısıyla bu kıymeti vazifeviye tenezzületmiştir ve kitleyi demeviyenin noksanıyetinden mütevellit tahtı tevettürü şiryanî devamettikçe mütenezzil kalacaktır. Küreyvatın noksanıyeti kemmiyesine noksantiyeti keyfiye veya vazifeviyesi inzimamder. *Delannay* deveranı tabîi veya süratli olmak şartile yaşamak için lâzım asgarî küreyvat miktarını tahminen % 20 de tespit etmiştir. Büyük neziflerde bu miktarı asgarî gayri kâfidir. *Bayliss* bunu % 50 tespitetmiştir.

Plazmanın ziyai, ziyai küreyvat kadar mühimdir. Filhakika plazmanın ziyai, küreyvatı hamranın kıymeti vazifeviyesini tenkiseden zaîi deveranıyi muciptir. *Ch. Richet* nin köpek üzerinde yaptığı taharriyat gösteriyor ki bol bir neziften sonra, cümlei deveranıyede kâfi miktarda küreyvatı hamra kalmışsa plazma ve ya serom nakli idamei hayatı temineder. Keza nezif aynı derecede

olmak şartile enzifei dahiliyenin enzifei hariciyeden daha az vahim olması evelkilerde plazmanın reşfinden ileri gelir.

Plazma anasırı muhtelifesi hayvanın hayatı üzerinde aynı derecede ehemmiyeti haiz değildirler. Bittecrübe sabit olmuştur ki seroproteinlerin ziyai daha vahim netayic tevliededir. Bunlar, tazyiki hulûlileri sayesinde kitlei demeviyenin muhafazasına yardımcıderler. Bu sebepten mahlûlâtı milhiye zerki her vakit hastayı ölümden kurtaramaz. Deverana zerkedilen mahlûlâtı milhiyenin deveranı terketmesi, kitlei demeviyenin azalması ve tevetürün tenezzülü nispetinde seridir. Seromu sınaîye 100 santimetre mikâp için 3 gram Gom arabik ilâvesi halinde keyfiyet değişir. Bu mahlûl seromdaki proteinlerin aynı havassına malik bir maddei graiyedir. Bundan dolayı tekrar teşekkülü batî ve fakat elzem olan seroproteinlerin yerine vazife itibarile muvakkaten kaim olabilir. Diğer plazma anasırı (Su, Emlâh, Glukoz) Kolaylıkla ikame oluna bilirler. İfrazı dahilî mahsulâtı da böyledir, Keza plazma ziyai bilhassa ematilerin faaliyeti vazifeviyelerini tenkis eyleyen ipotansiv tesiri itibarile vahimdir. Neziflerde küreyvat ve plazma ziyainın ehemmiyeti hakkındaki bu mutalâat büyük bir kıymeti ameliyeyi haizdir. O halde neziften sonraki ahvalin tedavisinde en seri bir surette tecdit edilmesi lâzım gelecektir. Küreyvatı hamra miktarı pek ziyade tenakus etmiş ise naklûddem ziyaa uğrayan küreyvat ve plazmayı telâfi eder. Bilakis plâzma ziyai ehemmiyetli bir derecede ise Zamklı seromu sınaîler netayici müfide ita edeceklerdir. Herşeye rağmen mahlûlâtı milhiye naklûddemlerden daima dun bir kıymettedir. Filhakika küreyvatı hamra yeni vasatta hakikî bir surette greffe olur, ve fakrüddemlinin küreyvatça olan noksanını telâfi eder. Bu küreyvatın hayat ve faaliyeti fizyolojileri devameder.

Bu sayede nezfe düçarolanlarla bazı tesemmüm etmiş bulunanların (meselâ oksit dö karbon) hayatları kurtulur.

Hemen neziften sonra yapılması lâzım olan küreyvat nakli anasırı demeyenin tahribolunduğu mütaakip günlerde de tesirini gösterir. Çünkü bunların fazalâtı müvellidi küreyvat azanın faaliyeti esasiyelerini tenbih ederler.

Naklûddem bazen az çok vahim avarızla mürafakat eder. Bu hal mukaddema naklûddemin kıymetten düşmesini ve pratik sahaya dühulünün teahhurunu mucibolmuştur. Biz kan tahassürüne mani olmak ve bazı kanlar arasındaki ademi kabiliyeti itilâfiyeyi nazarı itibara almak suretile bu mahazire çaresaz olduğunu gördük. 1000 gram kan için 4 grımandan fazla istimal edilmediği takdirde Sitrat dö sutla tesemmümden korkulmaz.

Kan alan hayvan umumiyetle en ufak bir rahatsızlık göstermez. Mamafî **Desliens** bir kaç vakada beygirde keder, az devamlı sancılar, mevziî raasatı adaliye gibi ecnebî kanının süratle dahil olmasından mütevellit körülen vahametsiz alâim husule geldiğini zikrediyor.

Bazı kere daha vahim, hatta mortel avarız müşahede olunmuştur. Avarız mezîkûre nadiren kalbin had bir tevessüü neticesidir. Bunlar kanın, eviyeden harice müruru esnasında düçar olduğu tagayyürden mütevellit tahassürün husule getirdiği Amboli neticesi olmayıp çok büyük ihtimalle küreyvatın ağıltınasyonunu badehu inhilâlini mucibolan ademi kabiliyeti itilâfiyeden ilerigelirler.

Mamafî iki kan arasında kabiliyeti itilâfiye mevcut olmasına rağmen Emoglobinüri ile müterafık şiddetli ve hatta mortel taamülât gösteren mevzularda mevcuttur. Burada, **van Saceghem, Nicolas** ve **Rinjard** taraflarından bakaratta tariki veridî ile Vebayıbakariye karşı fartı maafiyet itası esnasında müşahede edilmiş olan Anafilâktik taamülât mevzuu bahistir. Nihayet bazen aynı guruba ait eşhastâ ademi tecanüsü ahlâttan mütevellit bir

şok halinden ileri gelen ve her iki kanda izo ağıltının ve izolizinin mevcudiyeti ile hiç bir münasebeti mevcut olmıyan avarız selime vukua gelir

Bu avarız köpekte istisna kabilinden vaki olup beygirde nadirdir. Bakaratta daha kesretli ve daha vahimdir.

Bu mülâhazat naklûddemi veridînin eyi bir şekilde ceryanı için lâzımgelen tedabiri ihtiyatıyeyi gösterir. Avarızdan korkulacağı için bu usulün istitbabatı daima enzifei kebre ve tesemmümatı vahimenin tedavisine inhisar etmelidir.

Esbap ne olursa olsun bütün fakrûddemi müzminlere karşı tahtelcildî naklûddemleri tercih ediyoruz. Naklûddemi tahtelcidiler hayvanatı ehliyede yalnız bazı emrazı entaniyede tatbik olunmuştur. **Melanidi** ve **Popachristophilou** beygirin muhtelif hummevî hastalıklarının bi-dayetinde bunlardan eyi netayic istihsaletmişlerdir. **Cehr, Forsseil, Meyer, Panisset**, ve **Verge** tayların iltihabı mafsalsına karşı tavsiye ederler. **Pernicka** Gurmda istimal eder. **Trelat** tetanozda **Neumann, Vechiu** ağıltılluhumun gençlik hastalığında **Hebrant, Antoine** ve **Liégeois, Panisset, Verge** müzmin egzmanların tedavisinde tatbik etmişlerdir.

Biz senelerden beri anları İntanlar, batı ve devamlı tesemmümler neticesi husule gelen fakrûddemi müzminlerin tedavisinde kullanıyoruz. Sebebi marazın devamlı tesiri altında idarei bedeniyenin bütün enşacında vezaifi esasiye tenezzüle düçar olur; hastalar kesbi zaafeder, dermansızlaşır ve intanatı saireye isdidat kesbederler. Hastalığın esbaba ait tedavisinden başka partisyon azayı esasiyenin bilhassa teşekkülü küreyvata hadim olan uzuvların faaliyeti vazifeviyesini ikaz mecburiyetindedir.

Bu neticeye vasil olmak için biz naklûddemi tahtelcildiyi iltizamediyoruz. Naklûddemi tahtelcildî diger naklûddem tarzlarına nazaran hiç bir tehlike husule getirme-

mek faidei esasiyesini haizdir. Ademi kabiliyeti itilafiyeyi demeveyeyi nazarı itibara almak icabetmez. Süratle hareket olunmak şartıyla müzadı tahassür maddeyede ihtiyaç yokiur. Saf kan ihtilâlât tevlidetmez. Çünkü anasırının inhilâlinden sonra icrayı tesireder. Usulî ameliye pek basittir. Salim ve kuvvetli kan verici bir hayvanla daima çok iyi netayîç elde edilir.

Biz bilhassa köpekte naklûddemi tahtelcildiyi tatbik ettik. Kan alınacak hayvanın veridi vidacı veya safeninden 20-50 s. ³/_m. lık Sitratlı veya Sitratsız bir şiringa ile alınan kan derhal verilecek hayvanın adalesi dahiline veyahut daha basit olmak üzere apse teşekkülüne mani olmak için aseptik bir hale getirilmiş olan cildinin tahtına zerkedilmiştir. Kanın nesçi munzam halayasına dağılarak vasi bir satha yayılması imtisasını teshileder. Lökositler, anasırı bu nesçte yaşayamayacak olan ecnebi kandan uzviyeti tahlisetmek üzere derhal hücumederler. Bir saat sonra deveranda fagosite olmuş Ematiler bulunur. Mahalli zerkte inhilâletmiş ve lenfi hilâlî ile tahdidedilmiş olan plazma ve ematiler bütün uzviyete itişarederler. Reşfolunan küreyvat fazalâtı ve plazma pek seri bir surette tekevvünü küreyvatı ikazederler. Bunların deverana geçmesi daima sıhhi bir şok proteike delalet eden az çok vahim bir mecmuai arazla tezahüredir. Harabolan küreyvatı hamradan doğrudan doğruya kabili temessül Hadit açığa çıkar. Tedaviciler Fakrûddemlerin tedavisinde mürekkebatı Hadidiye itasile iyi netayîç elde edildiği eskidenberi bilirlir. Madenî Hadit daima oldukça batı bir tesire maliktir. Çünkü doğrudan doğruya kabili temessül değildir. Hadit Kepti geçmek mecburiyetindedir. Keptin vezâifinden birisi de madenî Hadidi uzvî Hadide tahvil edip ihtiyat halinde tutmak, badehu ihtiyaç hasıl oldukça kollôidal halinde bırakmaktır. Bu hadit Lökositlerle mihi izama naklolunur ve burada küreyvatı hamranın teşek-

külüne hizmet eder. (**Achard**). Binaenaley zerkedilen kanın Ematilerinden mütahassıl Hadidin, kan anasırı hamrasının doğrudan doğruya mahalli teşekkülüne nakloluna bileceği anlaşılır.

Naklonunan pilâzmanın mükevvin küreyvatı hamra tesiri **Carnot** ve **Deflandre** in taharriyatından beri malûmdur. Yeni senye edilmiş bir hayvanın teceddüdü dem devrinde alınan Seromu, verildiği hayvanda günlerce devam eden **Polyglobulie** tevlideder. Kanın tedarik olunduğu hayvan müteaddit defalar senye edilmiş bulunuyorsa Poliglobüli daha vazıhdır. Bu tesir kan alınan hayvanın kanında tekevvünü küreyvatı tenbiheden bir maddenin: (**Hématopoiétine**) Ematopoetininin mevcudiyetinden ileri gelir. Mezkûr tesir harabolan küreyvattan husulbulan Lipoitler tarafından da faâl kılınmış olabilir.

Taharriyatımızda, defatla Senye edilmiş hayvanların kanının mülit tesirini müşahede ettik. Bundan dolayı kan verici olmak üzere mümkün olduğu kadar aynı hayvanı istimal ediyoruz.

Tahtelcilt kan zerkinden sonra, gayri mütecanis Albüminler zerkini müteakip husule gelen araza müşabih araz husule gelir. Noktai zerkte har ve muhtelif vüsat ta bir odem teşekkül eder. Bu odem ekseriyetle o kadar vecanaktır ki temas veya elle muayene edildiği zaman köpekler korkunc bir surette bağırırlar. Bu tezahüratı mevziye adalâtı Mirfakiye ve cildiyenin fütur ve rüşatı, deveran ve teneffüsün teserruu, tenakusu küreyvatı beyza (**Leucopeni**) 0,5 dan 1,5 uğa kadar bir tereffuuhararet inzimameder. Fartı hararet, Lokopeni ile birlikte bu taamülün en vasfı âlâmetidir.

Bu alâimin müşahadesi iyi bir alâmeti enzardır. Kan zerkile bu Şok halinin her defai husulünde araz ne kadar mucibi endişe görünürse o kadar zahir bir salah müşahede ettik. bilakis bunların ademi mevcudiyeti hasta-

lığın ilerlemesinden dolayı çok düşmüş olan uzviyetin taamül ihzarına gayri kadir olduğunu gösterir.

Dogliotti, unger e göre bu taamül müzadı tahasür mevadın (Limoniyetisut, Sulfarsénol, Hirudine) küreyvatı hamra üzerine tesiri muzırrından ileri gelir. Küreyvatı hamra tebeddülü şekle uğrar, İper ve İptonik mahallüllere olan mukavemeti tenakuseder. Küreyvatın bu frajilitesi bilhassa Emolôtik tabiatte bir hastalık mevcut olduğu zaman dahili uzviyette daha ziyade tezayüdeder.

Müzadı tahassür mevadın küreyvatı beyza üzerine tesiri, fagosit etmek hususundaki kuvvetlerinin tenakusu ve keza kanın Bakterisit kuvvetinin ve Endeks opsoniğin azalması ile tezahür eder. Müşahede olunan ihtilâlât müvazenei graiyenin ve mevadı Protoiniye bünyesinin tagayyüründen mütevellittir. O suretle ki uzviyet naklûddeme gayri mütecanis bir Proteinin dühülünde gösterdiği taamül gibi bir taamül gösterir. Taakubeden araz şedit, bazan morteldir. Bu avarızdan içtinap için **Dogliotti** saf kan naklini iltizameder.

Gürdüğümüz veçhile Sitrat de sut bu kadar ittihama müştahak değildir. 1000 gram kan için 4 gram gibi toksik olmaktan çok uzak bulunan bir miktarının zararsızlığı bir çok mücerrip ve klinisyenlerce kabul olunmuştur.

Serirî taharriyatımızda Sitratlı kandan ziyade saf kanla naklûddemler yaptık. Her iki kanla yaptığımız nakillerde de bazan **Dogliotti** tarafından müşahede olunanlar kadar bariz, fakat hiç bir zaman hastaıların mevtinî mucibolmayan teamülâta şahid olduk. Bilâkis şedit teamüllerin, küreyvatın daha seri bir surette tezayüdüle mevsuf bir selâha delâlet ettiklerini gördük.

Bize öyle geliyorki bu teamül doğrudan doğruya gayri mütecanis aldüminlerin hastanın uzviyetine dahil olmasından mütevellittir, Şüphesiz bu Proteinler aynı

neve ait hayvandan mütedariktiler. Fakat naklûddem esnasında icra edilen muhtelif ameliyelerin tahtı tesirinde tahavvüle düçar olmuşlardır. İşte muhtelif emrazı hadde veya cildiyeenin tedavisindeki tesirâtı hasenesi muhtelif müellifler tarafından beyan edilmiş olan Otoemoterapi de husule gelen sademe bu mihanikiyetle tahassul eder.

Protein sademesi uyuşmuş olan uzviyet vezailinin uyandığını gösteren hayırlı bir hadisedir. Biz bilhassa tahtelcilt naklûddemleri Fakrûddem husule getiren ve köpeklerde kesretle vukua gelen hastalıkların (Piroplamoz, Engerek yılanının ledginden mütevellit tesemmüm, mütaaddit taaddiyatı müzmine, İntaniye veya semmiye) tedavistinde istimalettik. Umumiyetle hastaların cildi tahtına 20-50 santimetre mikâp kan zerkediyoruz. Naklûddem her iki veya üç günde bir ve hatta vahim fakrûddemlerde her gün tekraredilmiştir. Tesir seridir. Mükerrer tadadı küreyvatla ve Emoğlobin dozajlarile takip olunabilir. Salâh ilk zerkten itibaren tezahüredir. Küreyvat miktarı çoğalır. Bazan bir haftada, ekseriya onbeş gün nihayetinde tabiî hadde vasıl olur. Emoğlobin miktarı da aynı intizamla yükselir. Aynı zamanda hasta iktisabı kuvvet eder, Daha şüphe olur, İştihâ ile yer ağşıyei muhatiye tabiî levni gülğünisini ahzeder, Hastanın sıkleti artar ve itiyadatı tedricen verine gelir.

Köpeğin vahim şekildeki Piroplazmozunda, Engerek yılanının ledgası ile husule gelen tesemmümde emoliz seri ve şedittir. Küreyvatı miktarı 2-3 gün zarfında 1,200,000 yahut 2,000,000 na, Emoğlobin miktarı da % 20-30 a düşer.

Bu iki hastalığın esbap noktai nazarından tedavisi (Tripan mavisi veya müzadı sem serom) küreyvatın harabiyetini tevkifeder. Şifa ekseri ahvalde süratle istihsal olunur. Ematilerin teceddüdü oldukça seridir. Mamafî iki gün fasıla ile iki veya üç kerre tahtelcilt kan zerki

faidelidir. Bu zerkat küreyvatın teceddüdüni taciledeler. Küreyvat miktarı bir hafta nihayetinde tabiî hadde vasil olur.

Bu hastalıklar tedavi edilmedikleri yahut tedavide geç kalındığı veyahutta Piroplazmoz müzmin şeklinde seyrettiği ve tesemmüm gayri vazih bir şekilde olduğu zaman keyfiyet aynı tarzda değildir. O zaman teşhis geç yani Fakrüddemin vehameti hayvan sahibinin nazarı dikkatini celbettirir zaman vazedilir. Şüphesiz bu hastalıkların tedavii hususisi sebebi refeder. Fakat teceddüdü küreyvat vuku bulmaz, Ve ya pek geç olarak vaki olur. Uzviyetin bütün vezaiî bilhassa tekevvünü demi temin eden vezaiî taaddiyatı maraziyeinin şiddeti değil azayı esasıyenin (Kept, Kilye) afatı taliyesini husule getiren devamı dolayısıyla uyusurlar. Uzviyet mukavemetinin bu tenakusu halinde çok defa mortel olan iltihabı femmi karhavi, iltihabı Midîi Maaî, Bronkopnomoni ihtilâtatının vukuuna şahid oluyoruz. Tekevvünü dem vazifesinin noksanıyeti neticesi müzmin fakrüddem halinde bulunan bu hastalar üzerinde tahtelcilt kan zerki istitbaptir. Bu zerkat her gün 30-50 santimetre mikâplık mutad dozlar da tekraredilecektir. İstihsal olunan netayic şayanı dikkattir. Birinci zerkten itibaren küreyvat ve Emoğlobin miktarı artar. Protein sademesi ne kadar şedit olursa salâh o kadar vazihdir. Bir kaç gün nihayetinde bu Fakrüddemlerde bazan bir milyona yaklaşan küreyvat miktarı dört milyona vasil olunca aynı miktarda ve yalnız her iki ve ya üç günde bir olmak üzere zerekata fasıla verilebilir.

Nihayet tahtelcilt naklüddem, köpekte kesretle müşahade edilen ve indifaatı intaniyei müzmüne ve tesemmümü binefsihilerle müterafık bulunan Fakrüddemlerin tedavisinde istitbaptir. Elde edilen netayic çok mükemmeldir. Afatı keptiye ve Kilyeviye bir müzadı istitbap teşkil et-

mezler, İcra ettiğimiz muhtelif naklüddemler esasında afatı mezkûrenin vahimleştiğini asla görmedik.

Mamafî tahtelcilt kan zerkiyatının her vakit eyi bir netice hasil edemediği vak'alarda mevcuttur. Uzun zamanndanberi hasta olup Eyice Fakrüddeme ve bahususumumi bir surette tesemmüm uğramış hayvanlarda bu hal vakidir. İlk zerk kan zerkiye karşı teamül göstermiş hayvanın akibeti hakkında bir şüphe uyandırabilir. Mamafî katiyen zararsız olan naklüddeme devam edilmelidir. Müzadı sem bir müdavatle birlikte tatbik edildikten sonra bazı muvaffakiyetler ümit edilebilir.

Sitratlı veya Sitratsız kanın tahtelcilt şırıngaları müzmin Fakrüddemlerin en eyi tedavisini teskiledeler. Küreyvatı hamra doğrudan doğruya kabili istifade graî Hadidi ile, plazma, tekevvünü küreyvat vazifesini ifa eden proteinlerle bu fakrüddemlerin kısmı azamının seri ve hemen emin bir surette şifasını teminederler.

*
*
*

Bu mütalâadan çıkan netice naklüddemin bütün Anemik halâtta müntahap bir usulü tedavi olduğudur. Naklüddemi icra etmek için tamamen muayyen istibabata malik iki vasıtamız vardır.

Naklüddemi veridi ile küreyvat ve plazma zayıtı ile müterafık Had Fakrüddemle mücadele ediyoruz. Bu Fakrüddem tehlikesiz olup tatbikinin bu günkü besateti anı acil bir usulü tedavi haline sokmuştur.

Basit bir surette ziyat küreyvatla mümeyyez Müzmin Fakrüddemlere karşı tahtelcilt naklüddem istimalediyoruz. Bu, tatbiki itibarile daha kolay olup seri bir şifa temineder, hatta kati ümidedilen ahvalde bile bazan şifa bahştir.

B. C. G. Aşısının İhzarı

Edlik Bakteryolojihanesi
mü ahassıslarından :

Sadık ve Refik

Calmet ve **Geren** in taharriyatı sayesinde Beşerî ve hayvanî TÜBERKÜLOZUN Profilaksisi bu gün kendisinden pek mesut neticeler beklenebilecek yeni bir sayfaya dahil olmuştur,

Giliserinli ve safralı patates üzerinde menşei bakarı olan KOCH basilinin müteakibi pasajlarla müvellidilmaraz evsafını zayi ettiği ve Kobay gibi son derece hassas hayvanatta tederrünün kılask ve istilâi afatını tevlit etmeksizin zararsız kalacağı bu iki âlimin mesaisile meydana konmuş ve enstitü pastörde 1928 de aktedilen B. C. G. kongrasında da kabûl olunmuştur. Calmet ve Geren bundan başka virüsiyetten mahrum olan bu basillerin telkih edilen uzviyetlerde müvellidilmaraz Koch basillerine karşı bir mukavemet hâli tevlitettiğini isbat etmişlerdir.

Müelliflerinin kendi isimlerine izafeten B. C. G. harflerile tevsim ettikleri bu safralanmış basiller hakikî bir aşı teşkil ederler. Şimdi elimizde bir suş olduğuna nazaran ne suretle aşı ihzar edileceğini müessise de takip ettiğimiz usul dahilinde arzedeceğiz. Evvelâ aşının ihzarı esnasında lâzım gelen evsafı zeriyyeden bahsedelim:

Safralı, Giliserinli Patates : Mezbahalarda tedarik edilebilecek bir kaç Öküz kisei safraiyesinin muhteviyatı

bir balonda cemedilerek Otoklavda 120 derecede yarım saat takım edilir. Badehu laboratuvar derecei hararetinde en aşağı üç hafta, daha iyisi 6 ay terkedilir. Bu müddet zarfında Safranın derununda (Bilururibinate) lardan mütevellit kırmızı tuğla renginde bir deponun teşekkül ettiği görülür. Müstakbel Tüberküloz kültürünün neşvünemasına muzur bir unsur olan bu depo, safranın Lorant süzgeç kâğıdından süzülmesiyle atılır. Süzülen safraya %5 nisbetinde Giliserin ilâve edilir. Bu suretle Giliserinli Safra hazırlanmıştır. Diğer taraftan patates üstüvaneleri hazırlanır. Suda yıkanır; kurutulur. Kaleviyetini temin için patatesler %10 Karbonat de sud mahlulünde iki saat terk edilir. Tekrar çeşme suyunda yıkanır. Kalevileştirilmiş bu patatesler süt güğümünde Giliserinlenmiş safra derununa konur. Badehu hararete ve patatesin mesamatının inbisat etmesi dolayısıyla daha fazla Giliserinli safra masedebilmesi için Hamam mari tarzında 75 dereceye kadar teshin edilir. Üç saat bu derecede patatesler Giliserinli Safra derununda terkedildikten sonra Roux tüplerine konur. Süt güğümünde kalan safra da bu tüplerin boğum mahallerine kadar olan alt kısmının 3/2 sine kadar tevzi dilir ve Otoklavda 120 derecede yarım saat takım edilir. Tüplerin ağzına içindeki safranin tebehhurunu men için lâstik kapuşon geçirilir ve etiüvde en aşağı üç gün kontrol edilir.

Giliserinli patates : Yukardaki usulde olduğu üzere Patates üstüvanelerinin yapılmasından sonra yıkanması, kurutulması, kaleviyetinin temini ve tekrar çeşme suyunda yıkanıp kurutulması ameliyeleri tekrar edilir. Sonra (Roux) tüplerine tevzi edilir. Sonra Patates tüplerinin boğum mahallinin altında kalan kısmı 3/2 sine kadar imlâ edilir. Bundan maksat tüpler zer edildikten sonra Etiüvde mail bir istikamette tutulduğu esnada Et suyunun da mail bir vaziyet alması ve dolayısıyla üzerin-

de geniş bir sathı temin edilerek bu satha düşecek Tüberküloz basillerinin geniş bir gışa halinde neşvünemasını temin etmektir. Bu Et suyu Dana etinden yapıp (**Ph**) derecesi (7, 2) dir. Bunların ağzı pamuklandıktan sonra 120 derecede yarım saat takim edilir. Kapuşonlanır ve etüvde üç gün kontrol edilir.

(**Sauton**) **vasatı** : Mebzûl (**B. C. G.**) kültürü almak ve dolayısıyla fazla miktarda aşı hazırlamak noktai nazarından sentetik evsat arasında en müntahap bir vasattır. Bu vasat aşadaki Emlah ile ihzaredilir :

Asparajin (**Asparangine**) 4 gram, Saf Gıliserin 60, Hamızı limon 2, Fosfatlı potasik 0,5, Sülfat de magnezyom 0,5, Nitrat de fer Amonyakal 0,05, Su 940 ccm. Asparajin ve emlâhın, heyeti mecmuasını erittikten sonra saf Amonyak ile (**Ph**) derecesi (7,2) üzerinde tanzim edilir. Badehu 250 ccm. lık balonlara 150 şer ccm. üzerinden tevzi edilerek otoklavda takim edilir.

Gıliserinli ve Gılikozlu su : (**Sauton**) vasatı üzerinde neşvünema bulan kültürü müstahlep yapmak için kullanılan bu mayi saf Gıliserin 40 gram, saf Gılikoz 10 gram, Maimukattar 100 ccm. den ibarettir. Hazırlandıktan sonra 500 ccm. lük balonlara tevzi ve otoklavda takim edilir. Bu mayi yalnız aşığı müstahlep haline getirmek için değil aynizamanda aşığı da en iyi bir surette muhafaza ettiği için büyük bir kıymete maliktir. Aşı ihzarında lüzumu olan şu evsatı arzettikten sonra şimdi imâl edelim :

Nümüne tedarikinden sonra B. C. G. yi her memlekette yetiştirilen patates üzerinde neşvünemaya alıştırmak lâzımdır. Bunun için getirilen suşun bir taraftan Pasteur müessesesinden mütedarik patates vasatları, Diğer taraftan memleketteki Patates nümunelerinden ibaret vasatlara platin mablaklar vasıtasile zeri yapılır. Zeredilmiş kültür 15 derecelik bir zaviye teşkil edecek tarzda mailen

etüve konur. Etüv derececi harareti 38 derecede tanzim olunmalıdır. Kültür pek seridir. Öyleki on beş gün zarfında Gıliserinli Patates üzerinde Tabii kültürlerle hiç benzemeyen tabii bir manzara gösterir. Yirminci güne doğru Patatesin sathı yavaş yavaş kalınlaşan sincabî yeşilimtrak ve kaymaklı bir tabaka ile görülür. Bundan sonra sütlü kahve renginde ve ihtiyar Ruam kültürlerine müşabih bir tılâ arzeder.

Bu esnada bir Patates tüpünden istihşâl olunabilecek Basillerin miktarı vasatı olarak 0,6 gramdır. Eğer muayene mikroskopiye yapılırsa Basiller ince, Hubeybî, Mutad evsat zeriyelekine nazaran pek uzundurlar. Zil usulile telvin hassasını tamamen muhafaza ederler. Farzedelim ki memleketimiz Patateslerinde neşvünema elde ettik. Safralı Gıliserinli Patates üzerindeki pasaj nûmarası 252 olsun. Şimdi bundan hareket ederek bir Safralı Gıliserinli Patates bir de Gıliserinli Patatese ekeriz. Safralı Gıliserinli Patatesin nûmerosu 253 olsun. Halbuki gıliserinli Patates aynı numarayı yani 252 yi taşır. Bunlardan Safralı Gıliserinli Patates pasaja yarar ve her yirmi beş günde bir pasaj yapıldıkça numarası yükselir. Halbuki Gıliserinli Patates aşı için lâzımgelen sömansı verir. Yani bu vasat etüve konduğu zaman kültür hem bir yandan Patates üzerinde hem de bir taraftan dibindeki Gıliserinli et suyunda gışa vererek neşvünema bulur. İşte 15 le 25 gün arasında bulunan bu Gıliserinli et suyu üzerindeki gışalardan alarak (**Sauton**) vasatına ekilir. Bu gışa mayiin sathında yüzdürülür. Gışanın geldiği Gıliserinli Patates tüpü kaç numarayı taşırsa ektiğimiz Sauton vasatlı balonlar da aynı numarayı taşırlar. Badehu Sauton vasatlı balonlar etüve konur. Onuncu günden itibaren gışa teşekkül eder. Yirminci güne doğru kalınlaşır. Dört hafta nehayetinde her balondan tedarik olunacak Basil miktarı 5 gramı tecaviüz eder. İşte bu balonlardaki 25-30

günlük kültürden hareket ederek aşı hazırlanır. Bunun içinde balonun ağzı ilambaj edilir. Sonra derunundaki mayi bir tencereye aktarılır. Balonda yalnız gışa kalır. Bunun üzerine tecrübe tüplerinde takım edilmiş cam inciler dökülür. Ve her balona takriben 20 C. C. miktarında Gliserinli Glikozlu sudan konur. Ve tahrik edilir. Husule gelen müstahlep, Derunuda cam incileri havi Borel şişelerine dökülür. Bu şişe ya bir tahrik cihazı yahut el ile dakikada 28-30 devir olmak üzere on beş dakika tahrik edilir. Müstahlep tamamen mütecanis olmalıdır. Badehu üzerinde tel bulunan muakkam bir huniden geçirilir. Eğer aşı çocuklar için ihzar ediliyorsa bir balondan mütedarik müstahlep üzerine bir litre, Eğer analar için ise 500 C. C. Gliserinli Glikozlu sudan konur. Bu esnada kontrolu yapılır. Her kontrol Sauton vasatının taşıdığı numarayı taşır.

Bu kontrolden maksat ameliye esnasında hariçten bir yabancı mikrobun düşüp düşmediğini anlamak içindir. Çocuklarla Danalar arasındaki fark bildiğimiz üzere Çocuklara B.C.G. den birer santigramdan yutturulur.

Halbuki danalara 5 santigramdan zerk edilir. İşte bu yüzden evvelce bir Sauton balonunun verdiği basil miktarı taktir edildikten şimdi her zaman hesaba lüzum görülüyor. Bir Sauton balonuna 1500 C.C. gliserinli glikozlu mayiden konduktan sonra bundan ampuller 2 şer c. c. tevzi edilirse bu bir santigram basile tekabül ediyor. Halbuki bir Sauton balonuna 500 C.C. aynı mayiden konduktan sonra bundan ampullere 5 C.C. tevzi edilirse bu beş santigram Basili ihtiva etmiş olur. Bu Aşı ihzar olunduğu tarihten itibaren on gün zarfında istimâl oluna bilir. Gerek Çocuklara fem tarikile verilen ve gerekse Danalarda Unkun kısmı süllisindeki iltivayı cildiye zerk olunacak B.C.G. Aşısının müddeti istimaline ehemmiyet vermelidir. Eğer bu şeraite riayet edilmezse gerek Çocuklara ve gerekse Danalara pek az miktarda canlı Basil, Bilakis çok miktarda ölü

Basil verilmiş olacakur. Burada esas rolü oynayan ve dayanıklı mukavemeti canlılar temin ettiğinden buna ehemmiyet vermelidir.

Gayri virusi hassasının kontrolları;

A — Tahtelcilt telkihat; Kobay ve ya Tüberküloza hassas olan diğer hayvanatana B.C.G. den azım miktarda mesela bir grama kadar tahtelcilt telkihat tamamen zararsız ve öldürücü bir tederrün intanını tevlide gayri muktedir. Gerek Gliserinli Patates, Gerekse **Sauton** vasatından gelen 20-25 günlük kültüre ait canlı anasırı mikrobiyenin 3 miligramı yani 120 milyonunun Kobay, Tavşan ve ya Maymuna tahtelcilt telkihi umumiyetle bir huraç, Taamülü ukdeviye sebebiyet vermez. İnsanlarda ve küçük çocuklarda 0,5 miligram gibi küçük miktarlar için de hâl aynidir. Yani yalnız telkih mahallinde bir kaç hafta zarfında hiç bir eser brakmadan zail olan sert bir ukte teşekkül eder.

Gerek İnsan ve gerekse laboratuvar hayvanatına 5 miligramdan 1 santigram ve yahut daha fazlasının itası ertesi günden itibaren bir ozimanın teşekkülünü mucip olur. Ve bunu bir huracı barit takip ederek onuncu, on ikinci güne doğru harice açılır. İki ilâ dört hafta zarfında takayyüh ederek iltiyam bulur. Mukabil taraftaki ukte pek çabuk zail olan hafif bir teverrüm gösterir. Genç Bakaratta 5 santigram miktarın bir huraç yaptığı pek nadirdir. (°/ 2-3). Eğer teşekkül ederse bir trokar vasitasile açılan huraç hiç bir arıza husule gelmeden kapanır.

B.C.G. nin 5-10 santigram miktarının iltivayı ciidiye zerki neşci munzamı müsterhide yalnız sert bir uktenin husulünü mucip olur ki bu bir ceviz cesametinde olup uzun müddet devam eder.

10-15 santigram miktarların Kobay ve Tavşanlara telkihi bazı defa Kept e Rieler üzerinde küçük ecrübei

dereniyeinin husulünü mucip olur. Fakat bunlar kendiliğinden bir kaç hafta zarfında şifa bularak eser bırakmadan zail olurlar. Bu dernden alıp başka bir hayvana telkih yeni bir dern vücade getirmez, ve bunun mevcudiyeti hayvanın sıhhatını asla tağyir etmez. Beş santigramın fevkindeki azım miktarların Kobaylara telkihi ekseriya bu hayvanı süratle öldürücü diğer mikropların (meselâ Pastorelloz) intanına müsait kılar.

Eğer otopsi esnasında ahşada afata tesadüf olunursa bunu (G. Ramon) tarafından mütalaa edilmiş olan (ANNALLES de L'INSTITUT PASTEUR 1914 P. 582) MALASSEZ ve VIGNAL) in Koko basilinden mütevellit kadımların kâzip tüberkülozu ile karıştırmamalıdır. Bu hastalık hayvan yetiştirilen mahallerde pek sık tesadüf edilmekte olduğundan dikkat edilmeyecek olursa hakiki tüberküloz afatile pek kolay karıştırılır. Muayenei Bakteryolojiye ve jeloz üzerinde yapılacak zeriyyat 4 saatte teşhisi temine kifayet eder. (Bazı ahvalde kâzip tüberküloz afatında hamızata mukavim B.C.G. Basiline de mevcut olabileceğini unutmamak lâzımdır.

B. Dahili Periton telkiahatı — Bu tarikle B.C. G. den küçük miktarlar itasına hayvanlar pek güzel mukavemet ederler. Ahvali sıhhiyelerinde hiç bir tagayyür müşahede edilmez, (3) miligramdan itibaren Serp üzerinde küçük ukdelerin teşekkülüyle şiddetli bir aksülamel görülür. Bunlar kendiliklerinden kayboldular. İki üç ay zarfında bunların artık izine bile tesadüf olunamaz. İmtisas olmadan evel bu uktelerden alıp bir havanda ezdikten sonra bir Kobayın cildi altına telkih olunursa ne bir imtilaatı ukdeviye ne de tederrüniyütabia afata sebebiyet vermez. B.C.G. enin kuvvetli miktarlarının dahili Periton telkihi, Hararetle öldürülmüş basillerin yaptığı gibi Emanın cideranında huracı baridin teşekkülünü ve hayvanın ölümünü mucip olur. Bu esnada bu huracı

baritten teearik olunacak kayh ile diğer sıhhatte Kobaylara telkiahat Tüberküloz nakletmek hususunda gayri muktedir kalırlar.

C. — Dahili Kalp yahut Dahili verit Telkiahat —

B. C. G. nin 1-10 Miligram miktarı eyice mütecanis müstahlep yapılarak gerek bir Kobayın kalbine gerekse bir tavşanın veridi üznü haricisine bir defada zerk olursa hayvanat tamamiyle mukavemet gösterirler. Kobaylar on beşinci güne doğru ukadatı lenfaiyede bilhassa mağben civarında takarrür eden bir teverrüm arzederler. Bu teverrüm on gün kadar devam ve badehu sureti katiyede kaybolur. Hayvanın sıhhatinde hiç bir tagayyür görülmez. Aksümalel devri esnasında feda edilmiş hayvanatta B. C. G. den kobaylar için 10 miligram tavşanlar için 10-25 miligram umumiyetle Tahâl ve Kept ile Rielerde kabili ruyet ve hakiki deren tabiatında afatı cürabiyeye tesadüf oludur. Bu afat bir kaç hafta ve ya daha ziyade bir zaman zarfında, meselâ Tavşanlarda beş altı ay sonra kendiliğinden şifa bulurlar. Yerlerinde hiç bir eser kalmaz. Maruz edvar esansında feda edilmiş tavşanların afatını hamil aza ve ukadat havanda sahkolunduktan sonra sıhhatte Kobaylara telkih olunsalar kati surette zararsız kalırlar, Ne bir tüberküloz afeti nede ukadatın teverrümü gibi hiç bir gayri tabiiliği mucip olmaz. İşte B. C. G. nin gayri virusî olduğunu meydana koyan bu tecrübedir.

D - Fem tarikiyle : - Kobaylara B. C. G. nin 10 santigram gibi fazla miktarının bu tarikle verilmesi iki üç hafta sonra cümlei ukdeviyenin, Bilhassa ukadatı masarikiyenin şiddetle teverrümünü mucip olur. Fakat hayvanlarda hiç bir tagayyür müşahede edilmez. Sıhhatları halitabiide kalır. Eğer bu esnada hayvanat feda edilirse Ahşada, Ukadatı Şezenii kasabide, Rielerde dahili verit telkihata husule gelen afata müşabih afatı cürabiyeye

tesadüf olunur. Bu afat zil usuluyle kabili telvin basilleri ihtiva eder. Eğer yine bu afattan alıpta bir havanda sahketikten sonra sıhhatta Kobayların cildi altına zerk olunursa bu defada zararsız kalır. Ve seri halinde Tüberkülozun kabili nakil olmadığı görülür.

On üç sene zarfında her yirmi günde bir % 5 Gliserinli safra üzerinde pasaj yapılmış ve menşei çok virüsü bir Bakarî nümuneye ait B. C. G. bu gün artık virüsü değildir Hatta hassas uzviyetlerde kesif miktarlarda ita olundukta yeniden kabili telkih edranın teşekkülünde gayri muktedir kahlrlar. Bu azim miktarların tevlit ettiği afat Hararet ve ya mevadı kimyeviye ile itlâf edilmiş basillerin tevlit ettiği afat ile temamiyle kabili kıyastırlar.

Gerek uzviyeti hayvaniyede, Gerekse insanda B. C. G. nin bir intanı hakikî tevlit edeceğinden, Yahut uzun müddet gizli kalarak virüsiyetini yeniden kazanmak suretiyle aşılanmış olanlar ve bunların civarındakiler için bir tehlike teşkil edeceğinden korkulmuştur. Fakat hiç bir ahval bu korkunun mevcudiyetini kabule müsaade etmez. B. C. G. üzerinde taharriyatı tecrübeviye yapan müteaddit laboratovarlardan hiç biri gerek Kobaylar üzerinde mütaakibî pasajlar suretiyle gerek uzviyette bir sene fazla kalmak, Aşı makamında kullanılan basillerin kobay ve danalara telkihi ve diğer suverî muhtelif ile bunun kabili nakil Tüberküloz tevlit edici hassasını meydana çıkarmağa muvaffak olmamıştır. Bütün bu ahval virüsü basil intanına karşı muhafaza için B. C. G. enin istimalini temin ve teyit ederler,

Fihrist :

Sahife	Yazan	Nev'i	Serlevhası
45-48	Ali	Tercüme	Bilem ihtilâatı neticesi husule gelen Cerzigudrufinin ameliyei tammesi.
180-177	"	Vak'a	Ön ve arka ayaklarda kat'i veter ameliyesi. Ve ikisi arasında mukayese.
2-5	Azmi	Tercüme	İnsan ve hayvanlarda müşterek hastalıklardan "Melioidoz",
9-20	"	"	Ehlî hayvanlarda bulaşık hastalıklar.
5-9	Azmi, Üveis Mashar	Şüun	Muhtelif haberler.
61-64	Azmi ve Üveis Mashar	"	Muhtelif haberler.
97-105	Azmi	Makale	Belediye salhaneleri küşadı için Fransada nizamât ve talimat.
220-209	Besim	"	Cümlei asabiyei muhitienin afatı.
142-147	Hackl ve Necip Rıza	"	Tababeti baytariyede iptali hissi Acezi ve istimali.
257-259	Hackl ve Necip Rıza	Vak'a	Köpekte enteresan bir Fıtkı mağbeni.
21-23	Mithat	Tercüme	Dişi esterlerde doğum vak'aları.
105-107	"	Makale	Beyğir yaşlarının tayininde yeni bir alamet.
80-84	Mehmet Ali	"	Köpeklerde İnzülin ve saire tecrübeleri hakkında.
89-94	Muhlis	Tercüme	Çiftlik hayvanlarının tip ve cinsleri: "Arap atı",
221-246	Memduh	Makale	Uyuz hakkında tedabir, koruma şeraiti ile zabıta sıhhiyesi.
65-69	Necip Rıza	Vak'a	Bir katırda Adenokarsinom vak'ası.
180-182	"	Vak'a	Reiste bir kesriazım vak'ası.
60-61	Pertev Hikmet	Makale	Kan muayeneleri.
84-88	"	"	"

Fihrist

Sahife	Yazan	Nev'i	Serlâvhası
25-32 ve 49-59	Refik Ahmet	Makale	Cemreiaraziye ve Vibriyonua-feni mikropları arasında mukayesevî bir mütalaa ve teşhisi tefrikileri.
94-96	" "	"	Çiçek aşısı.
153-157	" "	"	Pastör müessesesinde Malleinin sureti ihzarı.
280-288	" ve Sadık	"	B. C. G. aşısı ihzarı.
182-201	Rifat Şükrü	"	Havsala kesirleri.
263-279	Sabri	Tercüme	Fakrüd demlerin tedavisinde Naklüd demler.
70-80 ve 107-114	Sıtkı	"	Ehli hayvanlarda rüyet hakim bir hismidir.
150-152	"	"	Bızrın istisali ameliyesi.
202-205	"	"	1 — Yumurtaların bazı kusurlarından nasıl içtinap edilir. 2 — Yumurta kabuğunun kalınlığına tesir eden esbap. 3 — Vahidülhusye bir köpek-te Husye kanseri.
250-253	Sıtkı	"	Yaraların Süt seromile tedavisi.
152-153	Şevket Kemal	Tercüme	Baytarî ilk rontken fotoğrafı.
120-133	Turgut	Vak'a	Beygirde Tüberküloz.
34-44	Üveis Mashar	Vak'a	Beygirin emasında sivri ec-samı ecnebiye vekayii.
133-142	" "	Tercüme	Güvercinlerde Enteritis hastalığı.
114-128	" "	Şuun	Muhtelif haberle.
157-160	" "	"	" "
161-177	" "	Tercüme	Bakaratın Paratüberkülozu.
206-208	" "	Şuun	Muhtelif haberler.
253-256	" "	"	" "
148-150	Vahti	Tecrübe	Feresiye de Vornof gençlik aşısı tecrübesi.
260-262	"	Vak'a	Ortasından basit ve tam olarak kırılan bir Ketif kemiği.
247-249	Cerrahiye kliniği	Tercüme	İnsanda bir ruam vak'ası.

